

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*«Διερεύνηση διαστάσεων διαπολιτισμικής επικοινωνίας μεταξύ
συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα»*

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΑΝΑΓΟΥ ΕΛΕΝΗ

Α.Μ: 0215188

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΜΑΓΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

Βόλος, 2019

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ ΜΕ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΕΘΝΟΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ»**

Επιμέλεια: Πανάγου Ελένη

A.M: 0215188

Επιβλέπων Καθηγητής: Μάγος Κων/νος, Επικουρος Καθηγητής ΠΤΠΕ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δερμιτζάκη Ειρήνη, Καθηγήτρια ΠΤΠΕ

Βόλος, 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	13
1.1 ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΟΡΙΣΜΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ S. HUNTINGTON.....	14
1.2 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ.....	15
1.3 ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ: ΤΟ ΦΥΛΟ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ.....	16
1.4 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ – ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	18
1.5 Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ.....	19
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ	20
2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ.....	20
2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ.....	21
2.3 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ.....	23
2.4 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ.....	25
2.5 ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ.....	26

2.6 ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ.....	27
2.7 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ.....	29
2.7.1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΕΞΑΡΤΩΜΕΝΟΣ ΕΑΥΤΟΣ.....	29
2.7.2 ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ.....	31
2.7.3 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΕΑΥΤΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ.....	32
3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	33
3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ.....	34
3.2 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ – ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ.....	37
3.3 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.....	38
3.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	39
3.5 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ.....	41
3.6 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΑΦΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ.....	42
3.6.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ.....	45
3.6.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ.....	45
3.6.3 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ.....	46
3.6.4 ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ.....	47
3.7 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	49

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΕΘΝΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ - ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΕΘΝΟΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ.....	49
4.1 ΔΙΕΘΝΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ.....	50
4.2 ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ.....	53
4.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΖΥΓΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	60
4.4 ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ (Η ΟΧΙ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ.....	62
Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	69
5.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	69
5.2 ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	70
5.3 ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ.....	71
6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	74
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	112
8. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	121
9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	125
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	132

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μετά το πέρας ενάμιση περίπου χρόνου από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησε το εγχείρημα και η συγγραφή αυτή της πτυχιακής εργασίας, έφτασε με τον καιρό η ώρα της ολοκλήρωσής της. Με την ολοκλήρωση λοιπόν της πτυχιακής μου, νιώθω την ανάγκη και την υποχρέωση να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που με βοήθησαν και με στήριξαν με κάθε τρόπο, με το δικό τους μοναδικό τρόπο στην εκπόνηση αυτού του δύσκολου μα ταυτόχρονα πολύ ευχάριστου και δημιουργικού έργου. Επρόκειτο για το πρώτο ερευνητικό και θεμελιωμένο όσο το δυνατόν περισσότερο στους πρόποδες της επιστήμης και της επιστημολογίας γενικότερα, επιστημονικό μου τόλμημα. Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας ερευνητικής διαδικασίας δέχτηκα μεγάλη και πολύτιμη βοήθεια από ανθρώπους που στάθηκαν αρωγοί δίπλα μου, στην προσπάθειά μου να φέρω εις πέρας όσο το δυνατόν καλύτερα και αξιόπιστα το έργο που με μεγάλη ευχαρίστηση, πίστη και επιμονή αποφάσισα να αναλάβω. Αρχικά θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές και εγκάρδιές μου ευχαριστίες στους δύο επιβλέποντες καθηγητές της πτυχιακής μου, κύριο Κωνσταντίνο Μάγο και κυρία Ειρήνη Δερμιτζάκη. Εκ πρώτης οφείλω ένα τεράστιο ευχαριστώ στον κο Κωνσταντίνο Μάγο, επίκουρο καθηγητή του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ο οποίος δέχτηκε με μεγάλη προθυμία να αναλάβει ως πρωτεύων επιβλέπων την πτυχιακή μου εργασία, ακούγοντας με πολύ ενδιαφέρον και προσοχή την κεντρική μου ιδέα περί του ερευνητικού θέματος, αφιερώνοντας πολύτιμο χρόνο, πιστεύοντας σε εμένα και υποστηρίζοντάς με μέχρι και την τελευταία στιγμή πριν την παράδοση αυτής. Δεδομένης της αγάπης και της πιστής μου αφοσίωσης στον κλάδο και την επιστήμη της Ψυχολογίας, την οποία φιλοδοξώ να υπηρετήσω για τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής μου, προσπάθησε με κάθε τρόπο να με βοηθήσει ως προς τη σύνθεση και τη συγκρότηση του ερευνητικού μου ερωτήματος, ώστε αυτό να προσεγγίζει τόσο τον τομέα της Ψυχολογίας όσο και τον τομέα της Διαπολιτισμικότητας. Το εκτιμώ πάρα πολύ και τον ευχαριστώ πολύ για αυτό. Καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας ήταν εξαιρετικά υποστηρικτικός, συγκαταβατικός, συνεργάσιμος, ενθαρρυντικός και διαθέσιμος ανά πάσα στιγμή χρειάζομαι την καθοδήγηση και τη βοήθειά του. Ένα τεράστιο ευχαριστώ οφείλω και στην κα Ειρήνη Δερμιτζάκη, καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, η οποία παρά τον μεγάλο φόρτο εργασίας της, δέχτηκε επίσης με μεγάλη προθυμία να αναλάβει από κοινού με

τον κο Μάγο την εποπτεία της πτυχιακής μου. Την ευχαριστώ πάρα πολύ που δέχτηκε να με αναλάβει ως συνεπιβλέπουσα καθηγήτρια, καθώς και για την αμέριστη υποστήριξή της, τόσο όσον αφορά σε ακαδημαϊκό όσο και σε ψυχολογικό κυρίως επίπεδο. Οφείλω να ομολογήσω πως χωρίς την υποστήριξη, την ενθάρρυνση, την υπομονή και την επιμονή καθώς και την πίστη αυτών των δύο ανθρώπων στο πρόσωπό μου, τίποτα δε θα ήταν όπως τώρα και είναι βέβαιο πως η συγκεκριμένη εργασία δε θα είχε εκπονηθεί. Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω γενικότερα τους καθηγητές του ΠΤΠΕ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της τετραετούς πανεπιστημιακής μου φοίτησης μου διέδραν ο καθένας με τον τρόπο του τους ορίζοντές μου, ανοίγοντας τον δρόμο σε νέους και εμπλουτισμένους με την κατάκτηση σπουδαίας γνώσης ορίζοντες. Νιώθω ιδιαίτερα την ανάγκη, να εκφράσω ειδικότερα τις θερμές μου ευχαριστίες και στους υπόλοιπους τρεις καθηγητές Ψυχολογίας του ΠΤΠΕ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας όπου φοίτησα τα χρόνια αυτά και είχα τη χαρά και την τιμή να έχω ως καθηγητές μου, κα Ελευθερία Τσέλιου, κο Γεώργιο Αμπακούμκιν και κα Φωτεινή Μπονώτη, οι οποίοι μέσα από τις γνώσεις, το πρότυπο και τον προσωπικό τους τρόπο διδασκαλίας των μαθημάτων ψυχολογίας αυτά τα τέσσερα χρόνια, μου καλλιέργησαν με τον τρόπο τους ακόμα περισσότερο την αγάπη και την επιθυμία για τη μελλοντική, ακαδημαϊκή και επαγγελματική μου επέκταση και κατεύθυνση προς την επιστήμη της Ψυχολογίας, μεταδίδοντάς μου εξαιρετικώς, σημαντικά εφόδια ψυχολογίας, τόσο αναφορικά με το νυν ρόλο μου ως νηπιαγωγός όσο και με τον μελλοντικό, ως ψυχολόγος. Ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στο συγγενικό και φιλικό μου περιβάλλον, άτομα των οποίων μου προσέφεραν σημαντική υποστήριξη, ενθάρρυνση και αγάπη, πιστεύοντας σε εμένα και κάνοντάς με να αγωνίζομαι για την επίτευξη αυτού του στόχου με κάθε απόθεμα δύναμης, καθώς συνέβαλλαν και με τη βοήθειά τους στην εύρεση ενός σημαντικού μέρους του δείγματός της έρευνας, δείγματος εξαιρετικά αντιπροσωπευτικού, πρόθυμου και συνεργάσιμου για συμμετοχή. Σαφώς δε θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω αυτούς τους ανθρώπους που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνάς μου, τα δέκα αυτά διαπολιτισμικά ζευγάρια που δέχτηκαν να μοιραστούν μαζί μου τις ζωές τους ουσιαστικά, βοηθώντας με μέσα από την άντληση πληροφοριών για το βίός τους, να φτάσω στη συλλογή απαντήσεων για το ερευνητικό μου ερώτημα. Τέλος, το μεγαλύτερο εκ των όλων ευχαριστώ το χρωστάω στη μητέρα μου, Θάλεια, για τον πολύχρονο και πολυδάπανο αν και γεμάτο δυσκολίες αγώνα της να με φτάσει στο σημείο που με έφτασε, να πιστέψει σε εμένα, να με βοηθήσει να σταθώ στα πόδια

μου και να κυνηγήσω τη ζωή και τα όνειρά μου, να μου προσφέρει όλα όσα δεν μου προσέφερε ποτέ κανένας, να είναι πάντα αρωγός και υποστηρικτής μου, χωρίς να με εγκαταλείπει ποτέ και κυρίως που μου μεταβίβασε την απεριόριστη και ξεκάθαρα εγκεφαλική και βαθιά αγάπη για τα βιβλία, τη δίψα για μάθηση και την απόκτηση γνώσης από την παιδική μου ακόμα ηλικία. Σας ευχαριστώ θερμά και ολόψυχα όλους σας! Να είστε πάντα καλά!

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής μου εργασίας. Το κεντρικό της θέμα εστιάζεται στη διαπολιτισμική επικοινωνία μεταξύ συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα και συγκεκριμένα στη διερεύνηση των διαστάσεων της επικοινωνίας αυτής. Η μελέτη αυτή αποτελεί μία ποιοτική έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε στους τρεις από τους τέσσερις νομούς της Θεσσαλίας (Βόλου, Τρικάλων και Λάρισας), όσο και στο κεντρικό νησί των Βορείων Σποράδων, τη Σκιάθο, από το Μάρτιο του 2018 έως και τον Ιούνιο του 2019, με συνολική διάρκεια τριών ακαδημαϊκών εξαμήνων επί της ουσίας. Το δείγμα αποτέλεσαν ενήλικες ηλικίας 26 – 68 ετών, με την καταγωγή τους να χαρακτηρίζεται από μια ιδιαίτερη ποικιλομορφία. Συγκεκριμένα το δείγμα αποτέλεσαν δέκα διαπολιτισμικά ζευγάρια, των οποίων η σύσταση αποτελείτο από είκοσι συντρόφους – συζύγους με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα ο καθένας. Πιο συγκεκριμένα, συμμετείχαν άνθρωποι ελληνικής, ιταλικής, γαλλικής, ολλανδικής, αργεντίνικης, ρουμανικής, ρωσικής και γερμανικής καταγωγής. Ειδικότερα, αυτό που διερευνήθηκε ήταν το είδος και η ποιότητα της επικοινωνίας ανάμεσα σε κάθε ζευγάρι αποτελούμενο από συντρόφους ή συζύγους μεικτής εθνικότητας, στα πλαίσια συμβίωσης ή έγγαμου βίου, καθώς και η επίδραση ή όχι αυτής, εξαιτίας του διαφορετικού πολιτισμικού περιβάλλοντος από το οποίο προερχόταν ο καθένας. Το ερευνητικό εργαλείο της συλλογής των δεδομένων αποτέλεσαν οι ανά ζευγάρι ημιδομημένες συνεντεύξεις, ενώ το ερευνητικό εργαλείο ανάλυσης των ευρημάτων, η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι κατά κανόνα, ανάμεσα στα ζευγάρια δεν υπήρξαν προβλήματα επικοινωνίας, καθώς η θέληση, η επιμονή και η αγάπη για το σύντροφό τους ήταν πάνω απ' όλα και στάθηκε πρωταρχικός παράγοντας για να υπερασπιστούν και να διατηρήσουν τη σχέση τους στο χρόνο. Τα συμπεράσματα μαρτυρούν πως η διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα, δεν αποτέλεσε εμπόδιο ούτε στην επιλογή εκ μέρους των συμμετεχόντων του συντρόφου τους, ούτε στην μεταξύ τους επικοινωνία. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον θέμα για περαιτέρω και μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να είναι το κατά πόσο θα μπορούσε να αποτελέσει υπόδειγμα η συζυγική επικοινωνία και η ευτυχία των διαπολιτισμικών ζευγαριών συγκριτικά με τυπικά ζευγάρια ίδιας εθνοπολιτισμικής ταυτότητας, των οποίων η επικοινωνία τουλάχιστον, χωλαίνει σε τεράστιο βαθμό, με αποτέλεσμα να μην αποκτιέται η επιθυμητή επικοινωνία και ευτυχία εντός των συντροφικών πλαισίων. Η σκέψη της

ερευνητριας εστιάζεται στο γεγονός ότι άνθρωποι με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα, εκ των οποίων άλλοι έχουν φύγει από τη χώρα τους και έχουν εγκατασταθεί στη χώρα του συντρόφου τους, άλλοι έχουν αντιμετωπίσει σημαντικές δυσκολίες προσαρμογής και ένταξης στη χώρα υποδοχής, άλλοι έχουν δεχτεί κοινωνική και οικογενειακή κριτική κ.ά., έχουν καταφέρει να ορθοποδήσουν και να διατηρήσουν τις συντροφικές τους σχέσεις, χωρίς αυτές να διαλυθούν από το οποιοδήποτε εμπόδιο, συγκριτικά με ανθρώπους που ανήκουν στον ίδιο πολιτισμό και οι οποίοι να μην αντιμετωπίζουν προβλήματα και δύσκολες καταστάσεις ζωής, δεδομένων και των σύγχρονων συνθηκών, αλλά δεν καταφέρνουν να διατηρήσουν σταθερούς τους συντροφικούς – συζυγικούς δεσμούς τους με αποτέλεσμα να βυθίζονται στη δυστυχία και τη ματαιοδοξία, καταλήγοντας στο χωρισμό.

Λέξεις κλειδιά: επικοινωνία, διαπολιτισμική επικοινωνία, σύντροφοι με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα, σύζυγοι μεικτής εθνικότητας, διεθνικοί γάμοι, ποιοτική έρευνα, ημιδομημένες συνεντεύξεις, ανάλυση περιεχομένου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας και συγκεκριμένα των τελευταίων τεσσάρων ετών, έχει εγκατασταθεί στη χώρα μας ένα σημαντικά μεγάλο ποσοστό ανθρώπων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα από τη δική μας, στα πλαίσια εκούσιας ή ακόμα και ακούσιας αναζήτησης και εύρεσης καλύτερων συνθηκών διαβίωσης. Πρόκειται για ανθρώπους των οποίων η χώρα προέλευσης και η καταγωγή επί της ουσίας, ποικίλουν κατά πολύ, με συνέπεια να εκδηλώνεται μια ποικιλομορφία ανθρωπίνων χαρακτηριστικών, στάσεων και συμπεριφορών. Το ποσοστό ερχομού και εγκατάστασης των μεταναστών στην Ελλάδα παρουσιάζει στατιστικά σημαντική άνοδο τα τελευταία αυτά χρόνια συγκριτικά με προηγούμενα, με αποτέλεσμα να προκύπτει μια αναμενόμενη καθημερινή αλληλεπίδραση και επαφή γηγενών και μη. Το είδος αυτής της αλληλεπίδρασης και επαφής θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να διερευνηθεί και μάλιστα θα ήταν ακόμα πιο ενδιαφέρον να μελετηθεί στα πλαίσια μιας συντροφικής διαπολιτισμικής σχέσης. Μέσα από αυτή την επικρατούσα κατάσταση, δημιουργήθηκε ο προβληματισμός αναφορικά με την

επικοινωνία αυτών των ανθρώπων που έρχονται στη χώρα μας, στην αναζήτησή τους για ένα καλύτερο «αύριο», με εμάς τους ίδιους ως λαό και πολιτισμό. Η ερευνήτρια και συγγραφέας της παρούσας εργασίας, επιθυμώντας να εμβαθύνει και να επεκταθεί ερευνητικά ακόμα περισσότερο, επικέντρωσε το ενδιαφέρον της στην αναζήτηση ενός ερευνητικού θέματος σχετικού και προσεγγίσιμου από την Ψυχολογία, καταλήγοντας σε ένα θέμα που σχετιζόταν άμεσα με τη Διαπολιτισμική Ψυχολογία και μπορούσε να μελετηθεί στα πλαίσια αυτής. Κεντρικό ενδιαφέρον της ήταν η εστίαση της προσοχής και του αντικειμένου της έρευνας σε ένα θέμα του οποίου η έρευνα να μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη βιβλιογραφική αναζήτηση πηγών σχετικών με την Ψυχολογία και τη Διαπολιτισμικότητα καθώς επίσης και να μπορεί να εξεταστεί ερευνητικά, αντλώντας και ερμηνεύοντας σημαντικά στοιχεία, από μια διαπολιτισμική και ταυτόχρονα ψυχολογική οπτική. Όλα αυτά οδήγησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος «Διερεύνηση διαστάσεων διαπολιτισμικής επικοινωνίας μεταξύ συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα». Σκοπός της μελέτης είναι να διερευνηθούν οι διαστάσεις της επικοινωνίας μεταξύ συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα και στην περίπτωση αυτής, να διερευνηθούν οι διαστάσεις της, της λεγόμενης «διαπολιτισμικής επικοινωνίας» μεταξύ αυτών. Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται και παρουσιάζεται σε δύο μέρη: στο θεωρητικό και στο ερευνητικό πλαίσιο. Αναφορικά με το θεωρητικό πλαίσιο, γίνεται μια οριοθέτηση και παρουσίαση βασικών εννοιών που σχετίζονται με το υπό μελέτη θέμα, μέσα από την ανασκόπηση σχετικής με τη διαπολιτισμική επικοινωνία και με τους διεθνικούς – μεικτούς γάμους βιβλιογραφίας. Το θεωρητικό λοιπόν πλαίσιο στηρίζεται τόσο σε ελληνική όσο και σε αγγλική βιβλιογραφία, καθώς και σε κάποιες λίγες διαδικτυακές αναφορές και αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια.

Αρχικά, στο πρώτο θεωρητικό κεφάλαιο γίνεται μια εισαγωγή της έννοιας του «πολιτισμού» και επιδιώκεται η αποσαφήνιση σχετικών με αυτόν εννοιών, όπως για παράδειγμα συγκεκριμένων θεωρητικών προσεγγίσεων ή εννοιολογικών ορισμών για τον ίδιο, για την επίδραση του πολιτισμού στη διαμόρφωση συμπεριφοράς, για την έννοια της πολυπολιτισμικότητας και γενικότερα της πολυπολιτισμικής προοπτικής, για το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας, καθώς επίσης και για την εμφάνιση της Πολιτισμικής και της Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας.

Στο δεύτερο θεωρητικό κεφάλαιο, παρουσιάζεται η μελέτη των εννοιών της ταυτότητας και της κουλτούρας, καθώς και επιμέρους παράμετροι αυτών όπως η

συσχέτιση ταυτότητας – κουλτούρας, ο άξονας ταυτότητας – ετερότητας, η σύνδεση της κουλτούρας με τη γλώσσα, οι έννοιες της «νοημοσύνης της κουλτούρας» και της «συναισθηματικής νοημοσύνης», καθώς και παράγοντες που επηρεάζουν τη συναισθηματική νοημοσύνη.

Στο τρίτο θεωρητικό κεφάλαιο γίνεται μια ενδελεχής εισαγωγή, παρουσίαση, ανάλυση και μελέτη του ενός εκ των δύο κεντρικών αξόνων του υπό μελέτη θέματος, αυτού της «διαπολιτισμικής επικοινωνίας». Πιο συγκεκριμένα, τίγονται και αναφέρονται σχετικές με τη διαπολιτισμική επικοινωνία παράμετροι όπως ο ορισμός και η γνωστική πτυχή της, η σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής επάρκειας – ικανότητας, συγκεκριμένες και μεγάλης βαρύτητας κατευθυντήριες γραμμές για την αποτελεσματικότητα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, επίδραση του πολιτισμού και της γλώσσας στη διαπολιτισμική επικοινωνία, συνθήκες επίλυσης προβλημάτων σε διαπολιτισμικές επικοινωνιακές καταστάσεις, συνθήκες της διαπολιτισμικής επαφής και προσαρμογής καθώς και τέσσερις βασικοί παράγοντες, συσχετιζόμενοι με τη διαπολιτισμική επαφή και προσαρμογή και τέλος γίνεται αναφορά στη σημασία των διαπολιτισμικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους, παρουσιάζεται, αναλύεται και μελετάται διεξοδικά ο δεύτερος εκ των δύο συστατικών αξόνων του ερευνητικού θέματος, αυτός των διεθνικών γάμων και γενικότερα των συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα. Παρουσιάζεται με πολύ αναλυτικό και γλαφυρό τρόπο το φαινόμενο του διεθνικού γάμου, τα κίνητρα επιλογής συντρόφου γενικότερα, αλλά και σε διαπολιτισμικό επίπεδο ειδικότερα, οι βασικές αρχές των συζυγικών σχέσεων σε γενικά πλαίσια αλλά και στα πλαίσια της επικοινωνίας ειδικά, καθώς επίσης γίνεται αναφορά και στη συζυγική αλληλεπίδραση και ικανοποίηση ή όχι, για την ποιότητα της συντροφικής σχέσης.

Όσον αφορά το δεύτερο μέρος, αυτό αποτελείται από το ερευνητικό πλαίσιο και σε αυτό παρουσιάζεται αρχικά η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, πληροφορίες για το είδος της έρευνας, το δείγμα, τον τρόπο συλλογής των δεδομένων μέσα από τον ημιδομημένο τύπο συνέντευξης, η ανάλυση των δεδομένων μέσα από τη χρήση του ερευνητικού εργαλείου της ανάλυσης περιεχομένου, τα κεντρικά αποτελέσματα που προέκυψαν μέσα από την ανάλυση περιεχομένου των ημιδομημένων συνεντεύξεων, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν μέσα από τη διεξαγωγή αυτής, κάποιιοι

περιορισμοί κατά τη διάρκεια υλοποίησής της, καθώς και προτάσεις για περαιτέρω μελλοντική έρευνα.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ)

Όπως προαναφέρθηκε στο εισαγωγικό κομμάτι της παρούσας εργασίας, το πρώτο θεωρητικό κεφάλαιο του Α΄ Μέρους, που αποτελεί τη μελέτη και την παράθεση της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφικής επισκόπησης, πραγματεύεται την έννοια του πολιτισμού και γενικότερα παρουσιάζει την αποσαφήνιση των κεντρικών, σχετικών με τον πολιτισμό εννοιών, όπως αυτές έχουν προκύψει από ποικίλες και σημαντικές θεωρητικές προσεγγίσεις. Συγκεκριμένα, στην υποενότητα 1.1, παρουσιάζεται η διατύπωση συγκεκριμένων εννοιολογικών ορισμών του πολιτισμού, αναφορικά με τρεις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της Κοινωνικής Ψυχολογίας και του S. Huntington. Στην υποενότητα 1.2, γίνεται αναφορά στον αλληλεπιδραστικό ρόλο του πολιτισμικού πλαισίου στη διαμόρφωση των συμπεριφορικών προθέσεων. Η υποενότητα 1.3, πραγματεύεται την έννοια της πολυπολιτισμικότητας και της πολυπολιτισμικής προοπτικής γενικότερα, με αναφορά στο φύλο και την προσωπικότητα. Η υποενότητα 1.4, αναφέρεται στο φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας, ουσιαστικά του διαπολιτισμού. Τέλος, στην υποενότητα 1.5, γίνεται αναφορά στην εμφάνιση της Πολιτισμικής και της Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας.

1.1 ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΟΡΙΣΜΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ S. HUNTINGTON

Εξαρχής, αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι στόχος της συγκεκριμένης θεωρητικής υποενοότητας είναι η διατύπωση κάποιων σημαντικών ορισμών αναφορικά με το τι είναι «πολιτισμός». Ο πολιτισμός πρωτοεμφανίστηκε τον 18ο αιώνα και ταυτίστηκε με μια ανώτερη μορφή κουλτούρας, καθώς αναφέρεται στην «προοδευτικότητα της ανθρωπότητας (Βρύζας, 2001). Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η έννοια του πολιτισμού είναι σε μεγάλο βαθμό συνοπτική και πολύπλευρη. Στο χώρο της επιστήμης αλλά και της επιστημολογίας γενικότερα, παρουσιάζονται πολλοί και ποικίλοι ορισμοί του πολιτισμού, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τουλάχιστον τρεις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις της Κοινωνικής Ψυχολογίας: την πολιτισμική θεώρηση, τη διαπολιτισμική θεώρηση και την κλασική θεώρηση.

Αρχικά, σύμφωνα με την πολιτισμική θεώρηση, προκύπτει μια αλληλοεπικάλυψη του πολιτισμού και του ψυχισμού, καθώς ο πολιτισμός λαμβάνεται υπόψη ως μια διεργασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης με συστατικές λειτουργίες τη δημιουργία κοινής δράσης (πολιτισμικές πρακτικές) και τη δημιουργία κοινών νοημάτων (πολιτισμική ερμηνεία) (Shweder, 1991, Shweder & Sullivan, 1990 & Greenfield, 1997, όπ. αναφ. στο Παναγιωτοπούλου, Γκαρή, Παυλόπουλος, 2006). Από την άλλη, η διαπολιτισμική θεώρηση ορίζει τον πολιτισμό ως ένα συμβολικό σύστημα, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στη στατικότητα του (Strodbeck, 1964). Η κλασική θεώρηση από την πλευρά της θεωρεί ότι ο πολιτισμός απαρτίζεται από το φυσικό περιβάλλον και από τον «υποκειμενικό πολιτισμό», δηλαδή τον τρόπο αντίληψης από τα μέλη μιας ομάδας της εσω – ομάδας τους, σύμφωνα με τον οποίο εκτιμούν τις εξω – ομάδες (Triandis, 1980, όπ. αναφ. από τους παραπάνω, 2006). Η κλασική θεώρηση εμβαθύνει περισσότερο στις αξίες, τις συμπεριφορές και τις πεποιθήσεις, οι οποίες ενδεχομένως διαφοροποιούνται από άνθρωπο σε άνθρωπο, αλλά κατά κύριο λόγο είναι παρόμοιες σε ολόκληρο το κοινωνικό εύρος (Matsumoto, 1996).

Μια επιπλέον διατυπωμένη άποψη σχετικά με τον προσδιορισμό και την εννοιολογική αποσαφήνιση του πολιτισμού είναι αυτή που θεωρεί τον πολιτισμό ως «ένα υπερατομικό σύστημα προκαθορισμένων ιδεών, που προκύπτει από υποκείμενα και αναδιαμορφώνεται από αυτά». Σύμφωνα με τον Huntington (1996), ως

«πολιτισμός» ορίζεται ένα ευρύτερο πλαίσιο των συνολικών δράσεων της ζωής, που επιβιώνει για μεγάλα χρονικά διαστήματα και κάτω από πολυποίκιλες κοινωνικό – οικονομικές, πολιτικές και ενδεχομένως και ιδεολογικές ανακατατάξεις. Επομένως, ο πολιτισμός, που αποτελεί ταυτόχρονα ένα πλαίσιο και ένα είδος που διακρίνει ένα άθροισμα λαών και κοινωνιών, εμπεριέχει την κουλτούρα (Βρύζας, 2001). Η θεωρία αυτή του Huntington (1996) αναφέρεται στην αληθοφάνεια των πολιτισμών, ως κάτι πραγματικό και σημαντικό, των οποίων τα μόνα που μεταβάλλονται είναι το σχήμα και η σύνθεση, χωρίς να είναι εφικτό για κάποιον να προσδιορίσει την αρχή, τη μέση ή το τέλος τους. Ως απόρροια των προαναφερθέντων, προκύπτει μια διαφοροποίηση μεταξύ των πολιτισμών, που αναδύεται από κάποιες υποκειμενικές πεποιθήσεις και στάσεις και ονομάζεται «πολιτισμική διαφοροποίηση».

1.2 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ

Ο πολιτισμός πιθανότατα υιοθετεί ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των προθέσεων της συμπεριφοράς καθώς και στην εκδήλωση της κοινωνικής συμπεριφοράς. Η πολιτισμοποίηση και η κοινωνικοποίηση συμβάλλουν στην προδιάθεση ή την προκάτοχη ικανότητα για τη συμμετοχή σε διαφορετικές συμπεριφορικές διαστάσεις (Cole, 1996). Γενικότερα έχει διατυπωθεί η άποψη ότι στις ατομικιστικές κοινωνίες, οι άνθρωποι σχηματίζουν συμπεριφορικές προθέσεις με σημαντικότερο κίνητρο τις δικές τους προσδοκίες και στάσεις, δεδομένου ότι στις κοινωνίες αυτές κεντρική σημασία έχει ο ανεξάρτητος και αυτόνομος εαυτός. Από την άλλη, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι στις συλλογικές κοινωνίες, οι άνθρωποι διαμορφώνουν συμπεριφορά και στάσεις επηρεαζόμενοι από ένα εύρος κοινωνικών κανόνων και από ένα αίσθημα καθήκοντος, δεδομένου ότι κεντρικής βαρύτητας στις κοινωνίες αυτές είναι ο συσχετιστικός εαυτός και η αλληλεξάρτηση ως μέσο επίτευξης αρμονικών διαπροσωπικών σχέσεων. Η χρήση της θεωρίας του ατομικισμού και της συλλογικότητας (Triandis, 1995) που αποσκοπεί στην ανάλυση πολιτισμικών φαινομένων, έχει επεκταθεί με σκοπό τη σκιαγράφηση ατομικών ψυχολογικών διεργασιών στα πλαίσια μιας πολιτισμικής ομάδας (Triandis, Leung, Villareal, & Qlack, 1985). Τα ιδιοκεντρικά άτομα έχουν την πεποίθηση πως οι προσωπικοί τους στόχοι είναι πιο σημαντικοί από οποιαδήποτε ενδελεχή επαφή με

την ενδοομάδα, ενώ τα αλλοκεντρικά δίνουν περισσότερη σημασία στην προσφορά και στην αφομοίωση στην ομάδα παρά στις προσωπικές τους επιθυμίες και επιδιώξεις. Το κοινωνικό περιβάλλον των ανθρώπων που ζούνε κυρίως σε πολιτισμούς συλλογικότητας διαφοροποιείται σημαντικά από το περιβάλλον των ανθρώπων που προέρχονται από ατομικιστικούς πολιτισμούς, από τους οποίους έχει προκύψει ο μεγαλύτερος όγκος δεδομένων της ψυχολογίας. Η διαφορά που παρατηρείται στις αξίες, τις προσδοκίες, τις πεποιθήσεις και ανάμεσα στις συμπεριφορές των ανθρώπων που ανήκουν στο κοινωνικό μας περιβάλλον, επιδρά καταλυτικά στην ποιότητα και την ποσότητα των πληροφοριών που διατίθενται για ένα συγκεκριμένο τόπο. Η θεωρία της διαπροσωπικής συμπεριφοράς αλλά και η θεωρία της λελογισμένης πράξης, στηρίζονται σε παρόμοιες διατυπώσεις σχετικά με τον κεντρικό χαρακτήρα των προθέσεων της συμπεριφοράς. Οι δύο αυτές θεωρίες υποστηρίζουν από κοινού την ύπαρξη τουλάχιστον δύο τύπων μεταβλητών που επιδρούν στην δημιουργία των προθέσεων. Ο πρώτος τύπος αντιπροσωπεύει τις ατομικές επιθυμίες, πεποιθήσεις και συμπεριφορές όσον αφορά μια συγκεκριμένη ενέργεια και ο δεύτερος την απόκτηση γνώσης ποικίλων και περισσότερων κανόνων αναφορικά με την εκδήλωση μιας συμπεριφοράς σε σταθερό κοινωνικό πλαίσιο. Στις νόρμες αυτές εμπεριέχονται και οι προσδοκίες των μελών της οικογένειας, του φιλικού περιβάλλοντος, με άλλα λόγια των σημαντικών άλλων. Η θεωρία της «αιτιώδους δράσης» των Ajzen & Fishbein (1980), εμβαθύνει κυρίως στη σημαντικότητα αυτών των δύο παραγόντων πρόβλεψης, εν αντιθέσει με τον Triandis (1977, 1980), ο οποίος προτείνει μία ακόμη μεταβλητή πρόβλεψης των προθέσεων, περισσότερο επιτυχημένη από τις δύο προηγούμενες, αυτή της υποκειμενικής αντίληψης των συνεπειών που θα προκύψουν με την εκδήλωση μιας συμπεριφοράς.

1.3 ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ: ΤΟ ΦΥΛΟ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

Ο όρος «πολυπολιτισμικός» χρησιμοποιείται, για να περιγράψει την κατάσταση κατά την οποία επιτυγχάνεται επικοινωνία μεταξύ των πολιτισμικών κοινοτήτων, που λαμβάνει χώρα εντός αυτών μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες. Ο πολιτισμός επιδρά σε όλο το εύρος της πολυπολιτισμικής επικοινωνίας, δεδομένου ότι οι κοινωνικό – πολιτικό – οικονομικές αναδιατάξεις που ανέκυψαν από την ανθρώπινη

δράση, είχαν ως επακόλουθο τη δημιουργία πολυπολιτισμικών κοινωνιών. Επομένως, η πολυπολιτισμικότητα δεν θεωρείται ως φαινόμενο μόνο της σύγχρονης εποχής. Συχνά, μέσα στην προσπάθεια αποδοχής της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, εμφανίζεται παράλληλα με τον όρο «πολυπολιτισμικός» και ο όρος «διαπολιτισμικός». Με τον όρο «πολυπολιτισμικός», γίνεται αναφορά σε μια κατάσταση, προσεγγισμένη από ευρωπαϊκό πρίσμα και με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα, ενώ με τον όρο «διαπολιτισμικός», γίνεται αναφορά σε μια κατάσταση μεν αλλά και στη δράση μέσα και μέσω αυτής δε. Η διαπολιτισμική προσέγγιση επαληθεύει την αλληλεξάρτηση και την ανάγκη για αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμικών και κοινωνικών ομάδων, και θέτει ως κέντρο βάρους της μια μεθοδολογία και ένα σύστημα δράσης (Rolandi-Ricci, 1996, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017).

Μεγάλο πληθυσμιακό ποσοστό της ανθρωπότητας κατόρθωσε να αποκτήσει ποικίλα συνδυαστικά χαρακτηριστικά σχετικά δηλαδή με μια εσωτερική τάση να συμπεριφέρονται με «αντρικούς» και με «γυναικείους» τρόπους, όπως αυτοί ορίστηκαν από τον πολιτισμό, είτε εξαιτίας βιολογικών παραγόντων, είτε εξαιτίας της εκμάθησης και ανάληψης κοινωνικών ρόλων. Σύμφωνα με την προσέγγιση των χαρακτηριστικών, οι άντρες όπως και οι γυναίκες κατά μέσο όρο τείνουν να εμφανίζουν διαφορές στα επίπεδα της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας.

Δεν κατανοούμε όλοι με τον ίδιο τρόπο την αίσθηση του εαυτού μας. Αξίζει να αναφερθεί πως εάν λάβουμε υπόψη τον εαυτό ως αποτέλεσμα κοινωνικής δημιουργίας, τότε θα πρέπει να ερευνήσουμε το βαθμό σύμφωνα με τον οποίο ο παραπάνω διαφέρει σε διαφορετικές κουλτούρες. Άραγε ο πολιτισμός μας μπορεί να επηρεάσει την εικόνα που έχουμε για τον εαυτό μας; Η ερμηνεία που δίνει ο κάθε πολιτισμός στην έννοια του «εαυτού» διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό και από ήπειρο σε ήπειρο. Για παράδειγμα από τους περισσότερους πολιτισμούς της Ευρώπης και της Β. Αμερικής, έμφαση δίνεται στην ιδιαιτερότητα και τη μοναδικότητα του εαυτού. Οι πολιτισμοί αυτοί έχουν ως γνώμονα για τον προσδιορισμό του εαυτού τους τα εσωτερικά τους χαρακτηριστικά, τα συναισθήματα, τις ικανότητές τους κ.α.. Σε αντίθετη περίπτωση, πολλοί πολιτισμοί της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη σύνδεση του εαυτού τους με τους άλλους ανθρώπους. Ουσιαστικά, τα περισσότερα μέλη των πολιτισμών αυτών κατανοούν τον εαυτό τους σε συσχέτιση με τις κοινωνικές επαφές τους και τους ρόλους που

αναλαμβάνουν, εντός των κοινωνικών ομάδων (Markus & Kitayama, 1991, όπ. αναφ. στο Lipra, 2003). Δεδομένου ότι υπάρχουν άνθρωποι που ανατρέφονται από πολιτισμικής όψης σε πολιτισμούς με έντονα αναπτυγμένη την ατομικιστική κοσμοθεωρία και άνθρωποι των οποίων το πολιτισμικό γίνεσθαι καθορίζεται περισσότερο από την ομαδική αντίληψη του κόσμου και του εαυτού, είναι αναπόφευκτη η εκδήλωση και η υιοθέτηση διαφορετικών κατά πολύ αυτοεικόνων και κοσμοαντιλήψεων (Markus & Kitayama, 1991, όπ. αναφ. στο Lipra, 2003). Επομένως, εύλογα διαπιστωμένο είναι το γεγονός ότι ο εαυτός του κάθε ανθρώπου γίνεται αντιληπτός από το ίδιο το άτομο αναλόγως τον πολιτισμό στον οποίο έχει ανατραφεί, είτε μέσα από την εκδήλωση ξεχωριστών εσωτερικών χαρακτηριστικών του είτε μέσα από την κοινή γνώμη της ομάδας. Κρίνεται μεγάλης σημασίας να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε τις ποικίλες πολιτισμικές διαφορές της ανθρωπότητας, ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή που ο κόσμος μας γίνεται όλο και περισσότερο αλληλοεξαρτώμενος.

1.4 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ – ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η «διαπολιτισμικότητα» είναι αυτή μέσω της οποίας διακηρύσσονται οι επικοινωνιακές και αλληλεπιδραστικές σχέσεις ανάμεσα στους πολιτισμούς. Βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη πολλών και ποικίλων πολιτισμών, ώστε να προκύψει η δημιουργία της μεταξύ τους επικοινωνίας. Ως διαπολιτισμική σχέση θεωρείται η διαδικασία με την οποία άνθρωποι, ομάδες ανθρώπων ή και ολόκληρα έθνη ποικίλων πολιτισμών, έχουν επίγνωση, κατανοούν και βιώνουν την πολιτισμική ετερότητα, επινοώντας κατάλληλες συνθήκες αλληλεπίδρασης μεταξύ τους και ενσαρκώνοντας στοιχεία των διαφορετικών αυτών πολιτισμών (Γεωργογιάννης, 2008, στο Σέβη, 2017). Λαμβάνοντας υπόψη την τοποθέτηση του Μάρκου (1995) σχετικά με τη διαπολιτισμικότητα, προκύπτει η ανάπτυξη μηχανισμών αλληλεπίδρασης και επίγνωσης, μέσω ατόμων που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και συνεπώς η κατασκευή μιας σχέσης συνεργασίας, με σκοπό την αρμονική συνύπαρξη. Ο Δαμανάκης (2007) τοποθετείται επί της διαπολιτισμικότητας, ως μια «ισότιμη συνάντηση, αλληλεπίδραση, επικοινωνία και αλληλοεμπλουτισμό φορέων διαφορετικών πολιτισμών». Ως «διαπολιτισμός» δε θεωρείται μονάχα η ανάπτυξη και η ερμηνεία των προσωπικών διαπολιτισμικών

δεξιοτήτων, αλλά και η ευρύτερη επιδίωξη ισότητας και δικαιοσύνης, σε μια ευνοούμενη δημοκρατική κοινωνία (Μάρκου, 2011, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017). Στη σύγχρονη περίοδο, επιβάλλεται η καλλιέργεια μιας σκέψης που να διακινείται μεταξύ των πολιτισμών, και να χαρακτηρίζεται από μια διαφορετικότητα ιδεών και πεποιθήσεων, ικανών να κατανοήσουν και να αποδεχτούν την οικουμενική συγχώνευση των πολιτισμών, δεδομένου ότι η εποχή αυτή διακρίνεται για τη διαρκή διακίνηση ανθρώπων από διαφορετικές κουλτούρες και σύνορα (Pentini, 2005, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017).

1.5 Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Με τον όρο «Πολιτισμική Ψυχολογία» γίνεται αναφορά στην επιστήμη εκείνη της οποίας αντικείμενο μελέτης είναι τα μέσα με τα οποία οι επιμέρους πολιτισμοί έχουν αντίκτυπο στις ψυχικές ανθρώπινες λειτουργίες και εκ παραλλήλου στον τρόπο διαμόρφωσής τους (Shweder & Sullivan, 1993, όπ. αναφ. στο Schacter, Gilbert & Wegner, 2012). Επιστημονικοί φορείς που εντάσσονται στον κλάδο της Πολιτισμικής Ψυχολογίας μελετούν μια αλληλουχία καταστάσεων οι οποίες με τη σειρά τους παρουσιάζουν διακυμάνσεις με ακτίνα από την προσωπική οπτική γνώμη έως και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Απώτερο μέλημα των επιστημονικών αυτών φορέων είναι η διάκριση των φαινομένων αυτών ως προς τον οικουμενικό τους χαρακτήρα ή τη μεταβολή τους από πολιτισμό σε πολιτισμό. Στα πλαίσια της Πολιτισμικής Ψυχολογίας υιοθετείται και το ρεύμα του πολιτισμικού σχετικισμού, σύμφωνα με το οποίο οι ψυχολογικές διακυμάνσεις των ανθρώπων είναι πολύ πιθανό να διαφέρουν αισθητά από πολιτισμό σε πολιτισμό, με αποτέλεσμα να πρέπει να γίνουν κατανοητές μέσα από το πρίσμα ενός συγκεκριμένου πολιτισμού (Berry, Poortinga, Segall & Dasen, 1992, όπ. αναφ. στο Schacter, Gilbert & Wegner, 2012). Ένα μεγάλο ποσοστό ψυχολογικών καταστάσεων δέχεται επίδραση από τον πολιτισμό, κάποια άλλα καθορίζονται κατεξοχήν από αυτόν, ενώ κάποια άλλα φαίνεται να μη δέχονται καθόλου την επίδρασή του. Από την άλλη, υπάρχουν και κάποια λιγότερο οικουμενικά φαινόμενα, τα οποία φαίνεται να προέρχονται από τις ποικίλες μορφές κοινωνικοποίησης των διαφόρων πολιτισμών. Αξιοσημείωτη είναι και η εμφάνιση της Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας, ενός πρόσφατου κλάδου, σύμφωνα με τον οποίο

επιδιώκεται ο προσδιορισμός της επιρροής και της συμβολής των κοινωνικοπολιτισμικών μεταβλητών στη συμπεριφορά του ανθρώπου. Μέσω της έρευνας και της συνεισφοράς των διαπολιτισμικών ψυχολόγων επιδιώκεται η μελέτη και η ερμηνεία των παρατηρήσιμων μεταξύ των πολιτισμών συμπεριφορών καθώς και των οικουμενικών μορφών συμπεριφοράς. Επί της ουσίας, η διαπολιτισμική ψυχολογία διερευνά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι τροποποιούν τον πολιτισμό τους και έπειτα τον τρόπο με τον οποίο ο πολιτισμός μεταβάλλει με τη σειρά τους ανθρώπους (Segall, Dasen, Berry & Poortinga, 1996).

2.ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Αναφορικά με το περιεχόμενο του δεύτερου θεωρητικού κεφαλαίου της παρούσας μελέτης αξίζει να αναφερθεί ότι ως κέντρο εστίασης αυτού θεωρούνται οι έννοιες «ταυτότητα» «κουλτούρα» και «συναισθηματική νοημοσύνη». Πιο συγκεκριμένα, στην υποενότητα 2.1 γίνεται αναφορά στην έννοια της ταυτότητας, ενώ στην υποενότητα 2.2, γίνεται αναφορά στην έννοια της κουλτούρας. Στην υποενότητα 2.3 παρουσιάζεται ο άξονας ταυτότητας – κουλτούρας, ενώ στη 2.4 ο άξονας ταυτότητας – ετερότητας. Στη συνέχεια, η υποενότητα 2.5, πραγματεύεται τη σύνδεση κουλτούρας και γλώσσας και σε ένα επόμενο στάδιο, στην υποενότητα 2.6 γίνεται αναφορά στις έννοιες της «νοημοσύνης της κουλτούρας» και της «συναισθηματικής νοημοσύνης». Στην τελευταία υποενότητα του κεφαλαίου, με αριθμό 2.7, εξετάζονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συναισθηματική νοημοσύνη και σε τρεις ακόμα υποενότητες που υπάγονται στην ήδη υπάρχουσα, αναλύονται αυτοί οι παράγοντες: 2.7.1 Ανεξάρτητος και αλληλοεξαρτώμενος εαυτός, 2.7.2 Ατομικισμός και συλλογικότητα, 2.7.3 Συσχέτιση εαυτών με την κουλτούρα.

2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Η έννοια της «ταυτότητας» είναι μια έννοια με αμφίσημη σημασία. Πρόκειται για μία έννοια η οποία σχετίζεται σημασιολογικά με δύο ιδιότητες. Εξαρχής η ταυτότητα σχετίζεται με την ύπαρξη ισότητας και ομοιότητας μεταξύ ομάδων, ατόμων,

πραγμάτων κλπ., τα οποία με τη σειρά τους ταυτίζονται ταυτόχρονα. Σε αντίθετη περίπτωση σχετίζεται με το σύνολο των χαρακτηριστικών αυτών που διαφοροποιούν κάποιον από κάποιον άλλο (Βρύζας, 1997). Επί της ουσίας, υπεύθυνοι κυρίως για την απόδοση ορισμών της ταυτότητας είναι οι φορείς εκείνοι από τους οποίους ασκείται ευρύτερα η εξουσία. Η ταυτότητα δε λαμβάνεται υπόψη ως ένα προϊόν ατομικής – μονομερούς δημιουργίας αλλά ως ένα προϊόν κοινωνικής συγκρότησης ενός σχεσιακού πεδίου. Μέσω της ταυτότητας γίνεται λόγος πάντοτε για την ύπαρξη μιας διαφορετικότητας, αναφορικά τόσο με την επικοινωνία μας με τους άλλους όσο και με την κοινωνική μας συμπεριφορά γενικότερα. Το σημαντικότερο ωστόσο για την επίτευξη του οποίου πρέπει να καταβάλλονται από κοινού προσπάθειες με άλλους πολιτισμούς είναι η «κατοχύρωση» της αλληλεγγύης, με άλλα λόγια η κατοχύρωση του ειλικρινούς και έμπρακτου για το συνάνθρωπο ενδιαφέροντος. Σύμφωνα με τον Βρύζα (1997), είναι ξεκάθαρο πως την έρευνα και γενικότερα έρευνες γύρω από την έννοια της ταυτότητας, επιμελούνται οι επιστήμες της ψυχολογίας και συγκεκριμένα της κοινωνικής ψυχολογίας και της ανθρωπολογίας.

Η επιστήμη της Ψυχολογίας μελετά την ατομική ταυτότητα, δηλαδή τον τρόπο συγκρότησης του εαυτού μας σε σχέση με τον «άλλο». Η Κοινωνική Ψυχολογία μελετά την έννοια της «ταυτότητας» σε ομαδικό επίπεδο (συλλογικές ταυτότητες). Τέλος, η Ανθρωπολογία μελετά την ύπαρξη πολιτισμικών διαφοροποιήσεων εντός των κοινωνικών πλαισίων καθώς επίσης και τις μορφές εντός συγκεκριμένων πολιτισμικών πλαισίων, σύμφωνα με τις οποίες οι κοινότητες αποδίδουν νόημα στην έννοια του «εαυτού» τους σε σχέση με τους κοντινούς «άλλους» (πολιτιστικές ταυτότητες). Αξίζει να αναφερθεί η άρρηκτη σύνδεση που παρατηρείται μεταξύ ατομικού, συλλογικού και πολιτιστικού στοιχείου στα πλαίσια της συγκρότησης της ταυτότητας. Η συγκρότηση της ατομικής ταυτότητας πραγματοποιείται μέσω μιας συνεχούς αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε συλλογικούς κανόνες, κοινές πολιτισμικές αξίες και σύμβολα, με αποτέλεσμα η ίδια να μην αποτελεί μία αδιάσπαστη μονάδα, καθώς το «εγώ» παύει να θεωρείται ως μονάδα, όπως επίσης το ίδιο θεωρείται και για την ομάδα *a fortiori*. Επομένως η ταυτότητα δεν υφίσταται από μόνη της αλλά ενυπάρχει μέσα από ανταλλαγές και δανεισμούς (Βρύζας, 1997).

2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Ως κουλτούρα ορίζεται ένα πλαίσιο διαιρεμένης γνώσης, γνώσης σχετικής με την καταλληλότητα μιας συμπεριφοράς. Η κουλτούρα είναι μια έννοια με μεγάλη ισχύ, καθώς προβλέπει την ανθρώπινη αντίληψη ως προς μια κατάλληλη συμπεριφορά, ως προς τη γλώσσα, τα ήθη, τις αξίες, τα ιδανικά και ακόμα και ως προς τον τρόπο προσδιορισμού της ανθρώπινης επιτυχίας (Freeman, 2007, όπ. αναφ. στο Τρυφωνοπούλου, 2008). Επιπλέον, σύμφωνα με την Παγκόσμια Διακήρυξη της Unesco για την Πολιτισμική Ετερότητα (2001), η κουλτούρα ορίστηκε ως «τα πνευματικά, συναισθηματικά υλικά, και διανοητικά χαρακτηριστικά μιας κοινωνικής ομάδας» συμπεριλαμβανομένων των αξιών, των πεποιθήσεων, των στάσεων, των συμπεριφορών, των παραδόσεων, των πρακτικών, της ταυτότητας, του τρόπου ζωής, της γλώσσας και της πίστης λαών (Leo, 2010, όπ. αναφ. στο. Σέβη, 2017). Το αξιακό σύστημα καθώς και τα χαρακτηριστικά μιας κοινωνικής ομάδας, προσδιορίζουν το πρότυπο του κοινωνικού τύπου της ζωής, εντός των ορίων αυτής, μέσα στα οποία προωθείται η καλλιέργεια της ελευθερίας τους. Οι κουλτούρες αποτελούν πολυσύνθετες δομές, μεταξύ τους οργανωμένες με ποικίλους τρόπους (Hooker, 2003, στο. Σέβη, 2017). Οι λαϊκές κουλτούρες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και πολλές φορές καλύπτουν η μία την άλλη με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται από τη μία ένας βαθμός ομοιότητας μεταξύ τους αλλά και ιδιαίτερης διαφοροποίησης επίσης (Huntington, 1996). Αξίζει να αναφερθεί ότι η κουλτούρα δεν αποτελεί φυσικό και ανεξάρτητο δημιούργημα, αλλά ένα προϊόν της ανθρώπινης και κοινωνικής κατασκευής, το οποίο προκύπτει μέσα από τη συλλογική αλληλεπίδραση των ανθρώπων μεταξύ τους. Οι κουλτούρες υιοθετούν έναν έντονα επιδραστικό παράγοντα στην ανθρώπινη κοσμοαντίληψη και αυτό γιατί όλοι οι άνθρωποι αισθάνονται τον κόσμο με όμοιο τρόπο, αλλά η επικρατέστερη ποικιλία των κουλτούρων καλεί τους ανθρώπους να μελετήσουν εις βάθος τις αισθήσεις τους, καθώς και να καταλάβουν τη σχετικότητα ή όχι των όσων διαδραματίζονται γύρω τους. Εντούτοις, ποικίλες κουλτούρες επεξεργάζονται και δίνουν διαφορετικές ερμηνείες στα ίδια δεδομένα, με αποτέλεσμα, πολλές φορές να υπάρξουν δραματικές παρανοήσεις των υπαρξιακών νοημάτων. Η κουλτούρα είναι μεταδιδόμενη. Τα άτομα που ζούνε σε μια πλουραλιστική κοινωνία, θεωρούνται σε ένα βαθμό πολυπολιτισμικοί. Η αντίληψη του βαθμού επίδρασης της κουλτούρας στην

ανθρώπινη ύπαρξη, συνεισφέρει στην καλλιέργεια ικανοτήτων μάθησης σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα (Cushner & Brislin, 1996, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017).

Στα πλαίσια μιας διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης κρίνεται απαραίτητη η επίγνωση και η πρόθεση κατανόησης και υπέρβασης συναισθημάτων που ενδεχομένως θα αναδυθούν μέσα από την προσπάθεια ερμηνείας συμπεριφορών από τον «Άλλο» (Cushner & Brislin, 1996, όπ. αναφ. Στο Σέβη, 2017). Στη σύγχρονη εποχή κρίνεται βασική η πολιτισμική επίγνωση όσον αφορά το κοινωνικό αλλά και το επαγγελματικό εύρος. Σύμφωνα με τον Triandis (1977), η κουλτούρα διακρίνεται σε δύο υποκατηγορίες, την υποκειμενική και την αντικειμενική. Αναφορικά με την υποκειμενική κουλτούρα, αυτή αναλύει τον άνθρωπο με βάση αυτό που ο ίδιος προβάλλει, δηλαδή τις συμπεριφορές, τις αξίες, τους ρόλους που ενσαρκώνει. Η αντικειμενική κουλτούρα από την άλλη, αναφέρεται στα ορατά και επεξεργάσιμα από το άνθρωπο στοιχεία, δηλαδή σε αυτά που οι άνθρωποι κατανοούν και με ευκολία περιγράφουν.

2.3 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από τον Βρύζα (1997), η έννοια της συλλογικής ταυτότητας είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της κουλτούρας. Ο όρος «culture» έχει πολύσημη σημασία, καθώς πρωτοεμφανίστηκε στα τέλη του 12^{ου} αιώνα και μαζί με τη λατρεία της θρησκείας υποδήλωνε αρχικά τη γη που έχει καλλιεργηθεί και στη συνέχεια στα μέσα του 16^{ου} αιώνα, την καλλιέργεια του πνεύματος. Όλες οι κουλτούρες σε παγκόσμια εμβέλεια αποσκοπούν στη διαμόρφωση μιας συλλογικής ταυτότητας. Μέσω της κουλτούρας εξασφαλίζεται η διατήρηση και η συνένωση της ομάδας στα πλαίσια της οποίας καθορίζονται συγκεκριμένα συμπεριφορικά πρότυπα, των οποίων η σύσταση ρυθμίζει δύο ειδών ανθρώπινες σχέσεις: από τη μία τις σχέσεις μεταξύ των μελών της ίδιας ομάδας και από την άλλη τις σχέσεις της συγκεκριμένης ομάδας με άλλες σε ευρύτερο επίπεδο. Η κουλτούρα επίσης είναι υπεύθυνη για την προσφορά στα μέλη της ομάδας που την ασπάζονται, ενός μελλοντικού πανανθρώπινου οράματος, την πραγματοποίηση του οποίου τα μέλη της ομάδας είναι ελεύθερα να ονειρευτούν και να προχωρήσουν στο μέλλον.

Κατά τον 18^ο αιώνα κάνει την εμφάνισή του ο όρος «civilization», με σκοπό να υποδηλωθεί μέσω αυτού η διαφορά ανάμεσα σε αυτόν που είναι απολίτιστος (βάρβαρος) και σε αυτόν που είναι πολιτισμένος και αργότερα στον «εκπολιτισμό». Επιπλέον, άξια αναφοράς είναι η διάκριση της κουλτούρας σε τρία επίπεδα από τον Ρ. Ουίλιαμς. Το πρώτο επίπεδο στο οποίο διακρίνεται η κουλτούρα είναι αυτό της βιωμένης κουλτούρας, ουσιαστικά της κουλτούρας που βιώνουν σε ένα συγκεκριμένο χώρο και χρόνο οι άνθρωποι, το δεύτερο επίπεδο είναι αυτό της καταγραμμένης κουλτούρας, το οποίο αναλύει τα καθημερινά συμβάντα καθώς επίσης και την τέχνη μιας συγκεκριμένης εποχής και τέλος το τρίτο επίπεδο, αυτό της κουλτούρας επιλεκτικής παράδοσης, σημειώνει ένα είδος σύνδεσης μεταξύ της βιωμένης κουλτούρας και της κουλτούρας των διαφορετικών εποχών (Βρύζας, 1997). Στα πλαίσια της μελέτης και της συγγραφής του έργου του ο Βρύζας υποστήριξε μεν την ενεργό συμμετοχή της έννοιας της «παράδοσης» στον προσδιορισμό της ταυτότητας, ωστόσο επισήμανε πως η παράδοση κατά κύριο λόγο είναι μια μυθοποιημένη διάσταση του παρελθόντος και συγκεκριμένα τόνισε την απόδοση ή μη σκόπιμης διάκρισης, συγκεκριμένων στοιχείων από τα οποία αυτή συντελείται. Η διάκριση και η επιλογή συγκεκριμένων στοιχείων για την ανάδειξη της παράδοσης, της αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία ως παράγοντα της νεότερης κοινωνικής και πολιτισμικής σύστασης, με σκοπό την εξυπηρέτηση επιτηδευμένων συμφερόντων της κοινωνίας όπως ο ίδιος αναφέρει. Έτσι λοιπόν, μέσω των στοιχείων που αντλούνται από το έργο του Βρύζα (1997), προκύπτει ότι με τον όρο «κουλτούρα» δεν νοείται μια σταθερή υπόσταση, δεδομένη a priori, η οποία μεταβιβάζεται και αναπαράγεται από γενιά σε γενιά, ούτε μια μόνιμη κληρονομιά από συγκεκριμένες σταθερές αξίες και ιδανικά, αλλά ένα σύστημα νοημάτων, για την κατανόηση των οποίων απαιτείται μια δομή, που είναι υπεύθυνη για τη συμπεριφορά των ανθρώπων αλλά παράλληλα και η ίδια καθορίζεται από αυτή (τη συμπεριφορά).

Η κουλτούρα δεν είναι μια ανεξάρτητη ύπαρξη και μεταβλητή αλλά εξαρτάται άμεσα από την κοινωνική δράση, καθώς αποτελεί βασικό στοιχείο της σύστασής της και δεν είναι εφικτό να ληφθεί υπόψη εκτός των πλαισίων αυτής, διότι, δεδομένου ότι είναι συνδεδεμένη με τη δράση της κοινωνίας, μεταβάλλεται μαζί της σε παράλληλη τροχιά.

2.4 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ

Στα πλαίσια αυτής της υποενότητας αξίζει να σημειωθεί ότι γίνεται αναφορά στην συσχέτιση της ταυτότητας και της ετερότητας, αναφορικά με την κουλτούρα. Σύμφωνα με τις αναφορές του Βρύζα (1997), η επεξεργασία και αναδιαμόρφωση όποτε κρίνεται απαραίτητο της κουλτούρας, καθώς και η συγκρότηση ενός πολιτιστικού, συμβολικού και φαντασιακού συστήματος, συναποτελούν βασικές ενέργειες στις οποίες προβαίνει κάθε κοινωνία προκειμένου να σημειώσει πρόοδο και ανάπτυξη, αλλά και επιβίωση στο χρόνο. Όλες αυτές οι ενέργειες μαζί, καθορίζουν την ονομαζόμενη «κουλτούρα της κοινωνίας». Καθένα από τα τρία προαναφερθέντα συστήματα διακρίνεται σε διαφορετικές διαστάσεις. Για παράδειγμα το πολιτιστικό σύστημα αναπαριστά ευρύτερα την κοσμοαντίληψη μιας συγκεκριμένης κουλτούρας, μέσω της οποίας εφαρμόζεται και υιοθετείται ένας συγκεκριμένος τρόπος σκέψης και συμπεριφοράς από τα μέλη που την απαρτίζουν. Ταυτόχρονα, το συμβολικό σύστημα χαρακτηρίζεται για την επίκληση που γίνεται σε εξειδικευμένες τελετές και ανθρώπους, με σκοπό την έμπνευση για δραστηριοποίηση μελών της κοινωνίας, ενώ από την άλλη το φαντασιακό σύστημα έχει ως στόχο να ερμηνεύσει και ενδεχομένως να υποστασιοποιήσει τις φαντασιώσεις, τις επιθυμίες και τους φόβους των μελών του. Η κουλτούρα λοιπόν που εμπεριέχει τα τρία αυτά συστήματα αποτελεί μία δομή καταπίεσης η οποία παρεμποδίζει την κριτική ικανότητα, αίσθηση και δράση του ατόμου σύμφωνα με τον ίδιο, άποψη που έρχεται σε παραλληλισμό με την άποψη του Freud ότι ο πολιτισμός έχει τα ερείσματά του στον καταναγκασμό και την καταπίεση των ενορμήσεων (Βρύζας, 1997). Αξίζει να αναφερθεί και η αντικατάσταση του φαντασιακού συστήματος από ένα «δεδεαστικό» σύστημα, παράλληλα με το οποίο εξελίχθηκε ένα «κινητήριο φαντασιακό», σύμφωνα με τις επιταγές του οποίου τα άτομα δεν δέχονται καμία αρνητική επίδραση για την υιοθέτηση συγκεκριμένων συμπεριφορών και στάσεων και δρουν ανεμπόδιστα, έχοντας αφεθεί στη δική τους φαντασία. Μέσω του κινητηρίου φαντασιακού συστήματος, οι άνθρωποι διευκολύνονται ως προς την επαφή με τον ατομικό εαυτό τους αλλά και με τους «άλλους», σε επίπεδο που αυτοί αποτελούν κομμάτι του εαυτού τους. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά σε αυτή τη μορφή συστήματος, διότι διαχρονικά οι άνθρωποι που ανήκαν σε μία κουλτούρα, επικοινωνούσαν με τους άλλους μέσω της κουλτούρας της οποίας αποτελούσαν τμήμα και τους ένωνε.

Η επικοινωνία με άλλους πολιτισμούς συναντούσε και συναντά ακόμα αρκετά εμπόδια και αυτό γιατί κάθε πολιτισμός τείνει να αντιλαμβάνεται ως αυτονόητο καθετί που επιτάσσει ο δικός του πολιτισμός, ενώ παρουσιάζει δυσκολία και αρκετές φορές αποφυγή στην κατανόηση διαφορετικών από τα δικά του συμπεριφορικών προτύπων. Κάθε άνθρωπος γεννιέται και μαθαίνει να συμπεριφέρεται σύμφωνα με συγκεκριμένους κανόνες και τύπους οι οποίοι καθορίζονται από την εκάστοτε κοινωνία και κουλτούρα που τη διέπει, με αποτέλεσμα να μην δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για άλλες μορφές ανθρώπινης ύπαρξης, συμπεριφοράς και πολιτισμού, διαφορετικές από τη δική του. Η ατομική αντίληψη κάποιου για την ταυτότητά του προκύπτει μέσα από την κατανόηση και την αποδοχή της ταυτότητας του Άλλου. Εξάλλου σύμφωνα με τον Πλάτωνα, ο άνθρωπος είναι ένα κοινωνικό ον, καθώς δεν είναι δυνατό να νοείται το «εγώ» χωρίς το «εσύ» και εκ αυτού γίνεται φανερό ότι ο καθένας έχει ανάγκη τους «Άλλους» για να αισθανθεί την πληρότητα (Πλάτωνας, όπ. αναφ. στο Βρύζας, 1997). Όπως αναφέρει ο Βρύζας, ουσιαστικά ο «άλλος» θεωρείται ως βασικό στοιχείο του ατόμου, καθώς η ανθρώπινη ύπαρξη είναι μια συλλογική και όχι ατομική ύπαρξη. Αν και εξαρχής διακρίνεται έντονος φόβος και αποφυγή του διαφορετικού, όταν επέλθει η ουσιαστική ροπή της ανθρώπινης επαφής προς αυτό, τότε η αίσθηση της αυτάρκειας είναι αναμφισβήτητη (Βρύζας, 1997).

2.5 ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Είναι γεγονός πως η γλώσσα αποτελεί κοινωνικό δρώμενο κάθε εθνογραφικής ανάλυσης. Η γλώσσα στα πλαίσια μιας εθνογραφικής ανάλυσης αποτελεί το βασικό συντελεστή και το στοιχείο που κατέχει ο κάθε ανθρωπολόγος προκειμένου να προσδώσει μια αντικειμενική υπόσταση σε άλλες κοινωνίες. Λαμβάνοντας υπόψη τη σύγχρονη ερμηνεία της γλώσσας αξίζει να αναφερθεί ότι η ερμηνεία αυτής συμπίπτει με την κατά Boas έννοια της «κουλτούρας». Με τον όρο «γλώσσα», γίνεται λόγος για ένα σύστημα κανόνων το οποίο ρυθμίζει τις κατά τόπους γλώσσες και το οποίο διαφοροποιείται γλωσσικά από χώρα σε χώρα. Με αφορμή την εφαρμογή της αρχής του πολιτισμικού σχετικισμού, ο Boas απέδειξε την επάρκεια και την ισότητα όλων των γλωσσών. Όπως και τα κυριότερα χαρακτηριστικά μιας κουλτούρας έτσι και οι γλωσσικοί κανόνες είναι ασυνείδητοι, χωρίς δηλαδή να εφαρμόζονται από τους ανθρώπους με πλήρη επίγνωση της επιρροής τους. Ως ένα από τα βασικά στοιχεία

που προβάλλουν το ρόλο της γλώσσας, είναι η συμβολή της στη διευκόλυνση των ανθρώπων ως προς την ερμηνεία του κόσμου γύρω τους. Ακόμη, αξιοσημείωτη είναι και η τοποθέτηση εκείνων που ορίζουν τη γλώσσα ως ένα επικοινωνιακό σύστημα, προσδίδοντάς της ένα θεμελιώδη χαρακτήρα και υποστηρίζοντας πως η εξέταση ποικίλων τομέων, σταδίων και πρακτικών της κουλτούρας έχει τη δυνατότητα να δανειστεί και να υιοθετήσει τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στην ανάλυση της γλώσσας. Από τα παραπάνω φαίνεται πως προκύπτει μια πληθώρα γλωσσών, οι οποίες κάνουν χρήση ποικίλων μέσων όπως πχ. ήχος, χρώμα, χειρονομία, όραση κ.α., και διαμορφώνουν από κοινού την κουλτούρα (Σερεμετάκη, 2003).

2.6 ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Η «συναισθηματική» νοημοσύνη είναι η ικανότητα αναγνώρισης, κατανόησης και ελέγχου των συναισθημάτων των ανθρώπων και των συναισθημάτων των ανθρώπων γύρω τους. Καθημερινά οι άνθρωποι βιώνουν μια πληθώρα συναισθημάτων, αναλόγως των περιστάσεων, όπως για παράδειγμα συναισθήματα χαράς, άγχους, στεναχώριας, ευτυχίας, αγάπης, μοναξιάς, φόβου κ.ά., συναισθήματα τα οποία έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν τόσο τον άνθρωπο που τα βιώνει, όσο και τη συμπεριφορά εκείνου προς τους άλλους ανθρώπους. Σε μια εποχή χαρακτηριζόμενη από καθημερινή διασυνοριακή επικοινωνία, ιδιαίτερα σημαίνουσα έννοια αποτελεί η νοημοσύνη κουλτούρας. Η νοημοσύνη κουλτούρας είναι στενά συνδεδεμένη με τη συναισθηματική νοημοσύνη, απλά η έναρξη αυτής παρουσιάζεται στο τέλος της συναισθηματικής. Η νοημοσύνη κουλτούρας είναι μια εγγενής ιδιότητα των ατόμων, μέσω της οποίας επιχειρείται από τα άτομα η ερμηνεία των πολυποικίλων και των αμφίσημων νοημάτων των ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα από τη δική τους. Το άτομο προβαίνει στη χρήση των αισθήσεών του, στην προσπάθειά του να κατανοήσει ανθρώπους από διαφορετικές κουλτούρες, με τους οποίους αλληλεπιδρά και εμφανίζει ωστόσο αρκετές ομοιότητες, έτσι ώστε να διακρίνει κάποια κατάλληλα μοντέλα συμπεριφοράς προς αυτούς, κρατώντας σε απόσταση την όποια στερεοτυπική αντίληψη και αντιμετώπισή του προς αυτούς.

Η νοημοσύνη κουλτούρας απαρτίζεται από τρία βασικά μέρη: α) το γνωστικό (το «κεφάλι»), το φυσικό (το «κορμί») και το συναισθηματικό/παρακινητικό (η

«καρδιά»). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Earley & Mosakowski (2004), το «κεφάλι» είναι συνδεδεμένο με την αντίληψη και την ενσυναίσθηση για τους διαφορετικούς πολιτισμούς, μέσω της άντλησης πληροφοριών για αυτούς. Από την άλλη, το «κορμί», σχετίζεται με τον αντικατοπτρισμό μιας κουλτούρας μέσα από τις ανθρώπινες πράξεις. Για παράδειγμα, ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται ένας χαιρετισμός διαφέρει από κουλτούρα σε κουλτούρα, με αποτελέσματα να ερμηνεύεται διαφορετικά από αυτόν που τον ασπάζεται και διαφορετικά από έναν εξωτερικό παρατηρητή. Όταν ένα άτομο αποφασίσει να προχωρήσει στην υιοθέτηση ξένων για το ίδιο συνηθειών, τότε αντιλαμβάνεται καλύτερα την αίσθηση του «ανήκειν» σε μια διαφορετική κουλτούρα, τη στιγμή που και οι άλλοι συμπεριφέρονται πιο φιλικά απέναντί του και αρχίζουν σταδιακά να τον εμπιστεύονται. Τέλος, όσον αφορά την «καρδιά», είναι εκείνο το στοιχείο που συνδέεται περισσότερο με τη συναισθηματική νοημοσύνη (Osborn, 2006).

Ουσιαστικά, είναι η ικανότητα του ανθρώπου να μπαίνει στη θέση του άλλου, να τον κατανοεί, να βλέπει μέσα από τα μάτια εκείνου και να συνδέεται μαζί του με σκοπό να αναθεωρήσει εντελώς τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρεται, μιλάει κλπ. Η ομαλή σύμπραξη των τριών αυτών στοιχείων είναι απαραίτητη ώστε να είναι εφικτό να γίνεται λόγος για υψηλούς δείκτες νοημοσύνης κουλτούρας. Η νοημοσύνη κουλτούρας εξελίσσεται σταδιακά και καθιστά αναγκαίο ένα βασικό γνωστικό επίπεδο, την απόκτηση καινούριων γνώσεων και εναλλακτικών μέσω της παρατήρησης, της αφομοίωσης κ.ά. της γνώσης αυτής, μέσα από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Η κοινωνική μάθηση λειτουργεί πολύ αποτελεσματικά ώστε μέσα από αυτή να δοθεί στις εμπειρίες η ερμηνεία της γνώσης και της ικανότητας. Επιπλέον, ενέχει και την προσοχή σε οποιαδήποτε κατάσταση, τη διατήρηση της αποκτηθείσας γνώσης, τον πολλαπλασιασμό των ικανοτήτων συμπεριφοράς που σημειώθηκαν και εν τέλει την παροχή ανατροφοδότησης σχετικά με την αποδοτικότητα της εφαρμοσμένης συμπεριφοράς (Thomas, 2006).

Ωστόσο, μετά την ολοκλήρωση μιας αναλυτικής μελέτης σχετικής με τη σημασιολογία που αποδίδεται στα συναισθήματα, ο Russel (1994) κατέληξε στο ότι τα άτομα που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς και οι οποίοι επικοινωνούν σε διαφορετικές γλώσσες, ταξινομούν τα συναισθήματά τους με διαφορετικό τρόπο και προσέγγιση. Οι κανόνες λοιπόν που ορίζουν το είδος των συναισθημάτων που είναι επιτρεπτά προς εκδήλωση σε άλλα άτομα τα οποία

κατέχουν εξουσιαστική θέση, εκτοπίζουν εντελώς την αυθορμησία έκφρασης των συναισθημάτων. Συνεπώς, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ισχυρών αποδείξεων που μαρτυρούν ότι οι κανόνες μέσω των οποίων καθορίζεται ο τρόπος εκδήλωσης των συναισθημάτων, διαφοροποιούνται και εναλλάσσονται από χώρα σε χώρα και από πολιτισμό σε πολιτισμό (Smith & Bond, 2005). Ωστόσο, μία ακόμη άποψη σχετική με τη βίωση των συναισθημάτων έρχεται σε αντίθεση με τους Smith & Bond, και είναι αυτή του Δαρβίνου. Σύμφωνα λοιπόν με τον Δαρβίνο (1872), τα συναισθήματα δρουν βοηθητικά στη μεταβίβαση πληροφοριών από μια ομάδα ανθρώπων σε μια άλλη, αλλά παρά το γεγονός ότι πολλές κουλτούρες παρουσιάζουν σημαντικές γεωπολιτικές και οργανωτικές διαφορές, από την άλλη σύμφωνα με την επιστήμη της νευρολογίας όλοι οι πολιτισμοί βιώνουν τα ίδια συναισθήματα (Τρυφωνοπούλου, 2008).

2.7 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

2.7.1 Ανεξάρτητος και αλληλοεξαρτώμενος εαυτός

Η λειτουργία της συναισθηματικής νοημοσύνης δεν είναι αυτόνομη, αλλά είναι επηρεαζόμενη από μια ποικιλομορφία κουλτούρων και συγκεκριμένα από καθορισμένα κριτήρια, τα οποία ορίζουν και ρυθμίζουν τις κουλτούρες. Από τα κριτήρια αυτά, δύο από τα βασικά είναι ο ανεξάρτητος και ο αλληλοεξαρτώμενος εαυτός (Smith & Bond, 2005).

Όπως είναι γνωστό, η γενικότερη κοσμοαντίληψη του καθενός δέχεται επιρροή από τη κουλτούρα στην οποία αυτός ανήκει, αλλά παρόλα αυτά περισσότερη σημασία έχει η αντίληψη του καθενός για τον εαυτό του και τους άλλους και κυρίως η ποιότητα της σχέσης του με αυτούς. Με τη χρήση της έννοιας «εαυτός», γίνεται αναφορά στη συγκέντρωση των σχετικών με την αλληλεπίδρασή μας με τους άλλους σκέψεων, χαρακτηριστικών, συμπεριφορών, συναισθημάτων και πράξεων, στοιχείων που μας διαφοροποιούν από αυτούς. Ο εαυτός αυτός διαχωρίζεται σε δύο κατηγορίες, τον ανεξάρτητο και τον αλληλοεξαρτώμενο εαυτό. Επί της ουσίας, αναλόγως την ανέλιξη αυτών των δύο οπτικών του ανθρώπινου εαυτού και την εκάστοτε κατάσταση που διαδραματίζεται στη ζωή του, καλείται να αναφερθεί είτε στον έναν είτε στον άλλο εαυτό. Υπάρχουν κουλτούρες στις οποίες τα συμβάντα λαμβάνονται υπόψη ως

αλλοκεντρικά και σε άλλες ως ιδιοκεντρικά (Triandis, 1994, όπ. αναφ. στο Τρυφονοπούλου, 2008).

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον ανεξάρτητο εαυτό, αυτός διασπάται από το κοινωνικό σύνολο και χαρακτηρίζεται ως «μοναχικός και σταθερός». Η απόδοση μιας ανεξάρτητης υπόστασης στο άτομο, άσκησε σημαντική επιρροή στο βίος των δυτικών, βιομηχανικών κρατών τις τελευταίες δεκαετίες. Αξίζει να αναφερθεί η μεγάλη σημασία και αξία που αποδόθηκε σε κάποιες συγκεκριμένες ιδιότητες και ιδανικά όπως ο αυτοπροσδιορισμός και η ελευθερία, καθώς και στη φιλικότητα, την ευφυΐα και τη μετριοπάθεια, στοιχεία που χαρακτηρίζουν συγκεκριμένα κράτη. Η κατάσταση αυτή δεν παρέμεινε αναλλοίωτη από πάντα έως και σήμερα, δεδομένου ότι στην μεσαιωνική περίοδο, ως άτομα θεωρούνταν όλοι οι άνθρωποι ταυτόχρονα με τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδας, δηλαδή τον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα. Στη θρησκευτική διάλεκτο που κυριαρχούσε δηλαδή εκείνη την εποχή, το άτομο δεν αποτελούσε μια ξεχωριστή οντότητα αλλά λαμβανόταν υπόψη μέσα από μια άρρηκτη σύνδεση με το σύνολο.

Οι πιο πρόσφατες αντιλήψεις για την αυτονομία του ατόμου από το κοινωνικό σύνολο, ενσαρκώνουν έναν αναλυτικό τρόπο σκέψης, ιδιαίτερα αναπτυγμένο στις δυτικές χώρες, ο οποίος κάνει χρήση διάφορων χαρακτηριστικών διπόλων όπως άτομο – ομάδα, εαυτός – άλλοι κλπ. Ο συγκεκριμένος τύπος εαυτού, δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα α) στις εσωτερικές ικανότητες, τα συναισθήματα και τις σκέψεις του ατόμου, β) στη μοναδικότητα και τη σημασία της έκφρασης του εαυτού του καθενός, γ) στην κατανόηση των εσωτερικών διεργασιών και στην επίσπευση των ατομικών στόχων και δ) στην αμεσότητα της επικοινωνίας. Οι άνθρωποι με έντονα διευρυμένο τον ανεξάρτητο εαυτό τους, είναι άνθρωποι που αποδίδουν σημασία κυρίως στις προσωπικές τους δεξιότητες, στα δικά τους ατομικά στοιχεία και φιλοδοξίες, απ ότι στα συναισθήματα ή στις ενέργειες των υπολοίπων (Singelis, 1994, όπ. αναφ. στο Τρυφονοπούλου, 2008).

Από την άλλη, αναφορικά με τον αλληλοεξαρτώμενο εαυτό, αυτός προσδιορίζεται ως «ευέλικτος και μεταβαλλόμενος». Η απόδοση του χαρακτηρισμού «αλληλεξαρτημένος» στην εννοιολογική κατασκευή του εαυτού, επιτυγχάνεται μέσα από ένα λιγότερο γλαφυρό και περισσότερο ολιστικό τρόπο νόησης. Στην περίπτωση του αλληλεξαρτωμένου εαυτού, μεγαλύτερη σημασία έχει η σύνδεση εννοιών με

αντικείμενα. Ο ίδιος με τη σειρά του επικεντρώνεται α) σε εξωτερικές συνθήκες και παράγοντες όπως οι σχέσεις και οι ρόλοι εντός των πλαισίων της ομάδας, β) στο βαθμό συμβατότητας του ατόμου με τη συγκεκριμένη ομάδα, γ) στη δέσμευση για την πραγματοποίηση κατάλληλων πράξεων και δ) στην επικοινωνία που επιτυγχάνεται έμμεσα καθώς και στην ικανότητα «ανάγνωσης» και «αποκρυπτογράφησης» των σκέψεων των άλλων. Οι άνθρωποι με έντονα αναπτυγμένο τον αλληλοεξαρτώμενο εαυτό τους, θεωρούν ότι ο εαυτός τους και οι υπόλοιποι άνθρωποι γύρω από αυτούς, συναποτελούν ένα αναπόσπαστο κομμάτι. Εξίσου σημαντικές για τον αλληλοεξαρτώμενο εαυτό είναι η αρμονία εντός των διαπροσωπικών σχέσεων όπως επίσης και η ικανότητα προσαρμογής σε διαφορετικές καταστάσεις και κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ο αλληλοεξαρτώμενος εαυτός έχει μια ροπή προς την έμμεση επικοινωνία και εστιάζει προσεκτικά στα συναισθήματα και στις απόκρυφες σκέψεις των άλλων. Σε αντίθεση με τον ανεξάρτητο εαυτό, ο αλληλοεξαρτώμενος εαυτός στηρίζεται πάνω στους άλλους, στην αλληλεπίδρασή του με τους άλλους (Singelis, 1994). Συμπερασματικά, οι κουλτούρες με υψηλά αναπτυγμένο τον αλληλοεξαρτώμενο χαρακτήρα, εμφανίζουν και υψηλούς δείκτες συναισθηματικής νοημοσύνης.

2.7.2 Ατομικισμός και συλλογικότητα

Οι όροι «ατομικισμός» και «συλλογικότητα» (κολεκτιβισμού) διερευνήθηκαν από ένα ευρύ φάσμα μελετητών (Kagitcibasi & Berry, 1989, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Αναφορικά με τον Triandis (1995), οι κολεκτιβιστές είναι «ένα σώμα, μια ψυχή» με το σύνολο. Από την άλλη, οι ατομικιστές επικεντρώνονται στην αυτονομία τους συγκριτικά με την ομάδα. Επομένως η αντίφαση μεταξύ ανεξάρτητου και αλληλοεξαρτώμενου εαυτού (Markus & Kitayama, 1991) είναι ένα σημαντικό στοιχείο. Επιπλέον, οι κολεκτιβιστές έχουν προσωπικούς στόχους που αλληλοσυνδέονται με τους στόχους της ομάδας, ενώ στην περίπτωση ασυμφωνίας ανάμεσα στους στόχους, κρίνουν ξεκάθαρα πως οι στόχοι της ομάδας πρέπει να τίθενται σε προτεραιότητα, συγκριτικά με τους προσωπικούς τους στόχους.

Στην αντίθετη πλευρά, οι ατομικιστές, έχουν προσωπικούς στόχους που είτε συνταυτίζονται είτε όχι με τους στόχους της ομάδας, είτε υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ τους, υιοθετούν την άποψη πως οι προσωπικοί τους στόχοι είναι αυτοί που πρέπει να βάλλονται σε προτεραιότητα σε σχέση με τους στόχους της ομάδας. Παράλληλα,

ανάμεσα στους κollectιβιστές, η κοινωνική συμπεριφορά ορίζεται μέσα από νόρμες, καθήκοντα και υποχρεώσεις (Bontempo & Rivero, 1992. Miller, 1994). Αντίθετα, στους ατομικιστές, η κοινωνική συμπεριφορά προκαθορίζεται μέσω εξωτερικών διαδικασιών. Αξιοσημείωτη είναι και η σημασία των σχέσεων μεταξύ των κollectιβιστών, συγκριτικά με τους ατομικιστές, οι οποίοι σε περίπτωση που το κόστος μιας σχέσης τους υπερβαίνει τα οφέλη τους, η σχέση εγκαταλείπεται (Kim, Triandis, Kagitcibasi, & Yoon, 1994).

Αναφορικά με τα προαναφερθέντα, κρίνεται ιδιαίτερης σημασίας η διάκριση ανάμεσα στον οριζόντιο και τον κάθετο ατομικισμό και στην οριζόντια και κάθετη συλλογικότητα (Singelis et al., 1995, όπ. αναφ. στο Τρυφωνοπούλου, 2008). Η «οριζόντια συλλογικότητα (Horizontal Collectivism)» προκύπτει όταν το άτομο αντιμετωπίζει τον εαυτό του ως μέλος μιας ομάδας και η αξία του διαμορφώνεται σύμφωνα με τα υπόλοιπα μέλη, τα οποία παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους. Στην περίπτωση αυτή, το άτομο είναι αλληλοεξαρτώμενο. Η «κάθετη συλλογικότητα (Vertical Collectivism)» υφίσταται όταν το άτομο αντιμετωπίζει τον εαυτό του ως μέλος μιας ομάδας, της οποίας τα μέλη διαφέρουν μεταξύ τους, δεδομένου ότι κάποια από αυτά διαθέτουν περισσότερο στάτους από τα υπόλοιπα. Στην περίπτωση αυτή ο εαυτός είναι αλληλοεξαρτώμενος και διαφέρει από τους άλλους. Ως «οριζόντιος ατομικισμός (Horizontal Individualism)» ορίζεται ο προβαλλόμενος αυτοδύναμος εαυτός, στα πλαίσια του οποίου το άτομο έχει μια κάποια ισότητα σε σχέση με την κοινωνική θέση, συγκριτικά με τους άλλους. Σε αυτήν την περίπτωση, ο εαυτός είναι ανεξάρτητος. Ως «κάθετος ατομικισμός (Vertical Individualism)» ορίζεται ο προβαλλόμενος ανεξάρτητος εαυτός, στα πλαίσια του οποίου το άτομο αντιμετωπίζει τα άλλα άτομα ως μεμονωμένες οντότητες. Ως απόρροια των παραπάνω προκύπτει ότι οι κουλτούρες που χαρακτηρίζονται από έντονο συλλογικό χαρακτήρα εμφανίζουν υψηλή συναισθηματική νοημοσύνη.

2.7.3 Συσχέτιση εαυτών με την κουλτούρα

Όπως επισήμανε ο Triandis (1989), η κουλτούρα δέχεται επιρροή από τον σχηματισμό των δύο εαυτών (ανεξάρτητου και αλληλοεξαρτώμενου). Ειδικότερα, οι συλλογικές κουλτούρες προάγουν την σύνθεση συμπεριφορών, των οποίων προτεραιότητα είναι η ομάδα ή το κοινωνικό σύνολο (όπως ο αλληλοεξαρτώμενος

εαυτός), ενόσω οι ατομιστικές κουλτούρες θέτουν ως προτεραιότητα τις στενά συσχετιζόμενες με τις ατομικές επιθυμίες, συμπεριφορές (ανεξάρτητος εαυτός). Στη συνέχεια, η κουλτούρα επιδρά στη συμπεριφορά επηρεάζοντας την αυτοεικόνα κάποιου και παρέχοντάς του το ανάλογο με τις περιστάσεις πλαίσιο. Ωστόσο, όπως τονίζεται χαρακτηριστικά από την Τρυφωνοπούλου (2008), το συγκεκριμένο μοντέλο δεν υποστηρίζει την ανάπτυξη ενός εαυτού και την απόρριψη του άλλου. Επιπρόσθετα, σε συνθήκες προέλευσης των γονέων από διαφορετικές κουλτούρες, προάγεται η εξέλιξη τόσο του ατομικιστικού όσο και του συλλογικού εαυτού. Ο Triandis (1994) ανέφερε πως «είμαστε και αλληλοεξαρτώμενοι και ανεξάρτητοι». «Σε μερικές κουλτούρες τα περισσότερα γεγονότα αντιμετωπίζονται μέσα από μια αλληλοεξαρτώμενη οπτική ενώ σε άλλες κουλτούρες τα περισσότερα αντιμετωπίζονται ανεξάρτητα». Τελικώς, οι κουλτούρες δεν μπορούν να χαρακτηριστούν αποκλειστικά ως συλλογικές ή ατομικιστικές, διότι τα άτομα εμφανίζουν κάθε μία από αυτές τις συμπεριφορές σε διαφορετικά χρονικά πλαίσια και σε διαφορετικές περιστάσεις. Τα συμπεράσματα της μελέτης της Τρυφωνοπούλου (2008), ήρθαν σε συμφωνία και συνταύτιση με τα θεωρητικά μοτίβα, καθώς διαπιστώθηκε η υψηλή τιμή συλλογικότητας, ως ένα από τα σημαντικότερα αναπτυξιακά στοιχεία της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπως επίσης αναδείχθηκε και η σημασία της χώρας προέλευσης του καθενός στη συναισθηματική νοημοσύνη, αλλά και σε άλλες μεταβλητές.

3. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΉ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στο συγκεκριμένο θεωρητικό κεφάλαιο, παρουσιάζεται η βιβλιογραφική επισκόπηση της κεντρικής έννοιας και υπό μελέτην διάστασης της έρευνας, αυτή της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς και των επιμέρους εννοιών, πλαισίων και τμημάτων που σχετίζονται ή προκύπτουν από αυτή. Συγκεκριμένα στην υποενότητα 3.1, παρουσιάζεται η διατύπωση του ορισμού της διαπολιτισμικής επικοινωνίας καθώς και η γνωστική πτυχή αυτής. Στην υποενότητα 3.2, γίνεται λόγος για τη σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής επάρκειας – ικανότητας. Στην υποενότητα 3.3, παρουσιάζονται συγκεκριμένες και μεγάλης βαρύτητας κατευθυντήριες γραμμές για την αποτελεσματικότητα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, ενώ στην υποενότητα 3.4, γίνεται λόγος για την επίδραση του

πολιτισμού και της γλώσσας στη διαπολιτισμική επικοινωνία. Ακόμη, στην υποενότητα 3.5, παρουσιάζονται συνθήκες επίλυσης προβλημάτων σε διαπολιτισμικές επικοινωνιακές καταστάσεις, ενώ στην υποενότητα 3.6 εξετάζονται οι συνθήκες της διαπολιτισμικής επαφής και προσαρμογής καθώς και σε τρεις υποενότητες που προκύπτουν από την ίδια υποενότητα εξετάζονται τέσσερις βασικοί παράγοντες, συσχετιζόμενοι με τη διαπολιτισμική επαφή και προσαρμογή: 3.6.1. Δημογραφικοί Παράγοντες Πρόβλεψης, 3.6.2 Κοινωνικοί Παράγοντες, 3.6.3 Παράγοντες Προσωπικότητας και Συμπεριφοράς, 3.6.4 Δεξιότητες. Τέλος, στην τελευταία υποενότητα του κεφαλαίου, 3.7, γίνεται αναφορά στη σημασία των διαπολιτισμικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ

Η διαπολιτισμική επικοινωνία αποτελεί έναν σημαντικό αρωγό στην επαφή μεταξύ των πολιτισμών. Τα επικοινωνιακά όρια μεταξύ των πολιτισμών σημειώνονται ως σημεία διακλάδωσης, όπου η επικοινωνιακή ενέργεια υιοθετείται ως ένα επιπρόσθετο εγχείρημα παρέμβασης (Pym, 2003). Μέσω αυτής δηλαδή συμβολίζονται οι ενδείξεις της επικοινωνίας ανάμεσα στους πολιτισμούς (Chatwin 1987, Pym 1998, 2001a, όπ. αναφ. στο Pym, 2003). Η σύνθεση και η εξέλιξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι ακανόνιστη. Η διαπολιτισμική επικοινωνία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένας σχετικά υψηλός βαθμός καταβολής προσπάθειας μείωσης της πολυπλοκότητας που παρατηρείται μεταξύ των ποικίλων διαστάσεων επικοινωνίας μεταξύ των πολιτισμών, αλλά και της προσπάθειας αύξησης της χαμηλής εμπιστοσύνης και των περιορισμένων συνθηκών ουσιαστικής και βαθύτερης επαφής μεταξύ των πολιτισμών.

Ως «επικοινωνία», ορίζεται από τους ψυχολόγους μια ιδιαίτερη διάσταση αλληλεπίδρασης των ανθρώπων με άλλους ανθρώπους. Η επικοινωνία αντικατοπτρίζει έναν πιο συγκεκριμένο τύπο κοινωνικής πρακτικής, η οποία δεν είναι εφικτό να γίνει κατανοητή μέσα από την απτή διαπραγμάτευση και επεξεργασία των ανθρώπων. Η προσέγγιση των επικοινωνιακών προϋποθέσεων έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον της κοινωνικό – ιστορικής πρακτικής (Kulzhabayava, Bultabayeva, Tanibergenova, Bazarbayeva, Shonayeva, Rakhmetulina, Amrina, & Konkina

Gulbarshin, 2015). Η κοινωνική φύση της επικοινωνίας κατέδειξε την αναγκαιότητα αυτής ως ένα είδος εσωτερικού μηχανισμού της συλλογικής ζωής, που αποσκοπεί στο σχεδιασμό και στη ρύθμιση μιας τυπικής και αποδοτικής απασχόλησης ενός συγκεκριμένου αριθμού ανθρώπων αλλά και της κοινωνίας στο σύνολό της. Σύμφωνα με την (Buyeva, 1978, όπ. αναφ. στο Kulzhabayana, Bultabayeva, Tanibergenova, Bazarbayeva, Shonayeva, Rakhmetulina, Amrina, & Konkina Gulbarshin, 2015), η επικοινωνία δεν περιορίζεται μόνο στις προσωπικές σχέσεις, απεναντίας, αποτελεί μια άμεση καθημερινότητα που γίνεται αντιληπτή από το άτομο και δέχεται επίδραση από αυτό, αναγνωρίζοντας τις δημόσιες σχέσεις και την προοπτική της προσωποποίησης αυτών καθώς και την ευρεία αλληλεπίδραση μεταξύ των ατόμων και γενικά των κοινωνικών συνόλων που απαρτίζουν μια κοινωνία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επικοινωνία αποτελεί μία εις βάθος διάδραση της ανθρώπινης επαφής και ιδιαίτερα των ανθρώπων ως μέλη μιας κοινωνίας. Ο βαθμός συσχέτισης της απαραίτητης ύπαρξης επικοινωνίας με τις στοιχειώδεις ανάγκες του ανθρώπου, φαίνεται να ενσαρκώνει την κοινωνική αλληλεπίδραση ανάμεσα στους ανθρώπους, μέσα από συγκεκριμένα συστήματα παροχής κωδίκων επικοινωνίας, δημόσιου ενδιαφέροντος και βιωμάτων, οργάνωσης και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η διαπολιτισμική επικοινωνία είναι μια διαδικασία η οποία προϋποθέτει ένα υψηλό επίπεδο βάσης όσον αφορά τη συμμετοχή στην αλληλεπίδραση. Αυτό σημαίνει πως τα άτομα που εμπλέκονται σε μία διαπολιτισμική συζήτηση και επαφή, διακρίνονται από μια ευαισθησία κατά την οποιαδήποτε διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών, με συνέπεια να συμπεριλαμβάνουν στη διαδικασία της ανταλλαγής και τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές τους. Η κουλτούρα δίνει έμφαση σε οποιαδήποτε πτυχή της κοινωνικής συμπεριφοράς και επιδρά σημαντικά στο προσωπικό στυλ επικοινωνίας, το χαρακτήρα, την προσωπικότητα, τα κίνητρα, τη γνώση, το γλωσσικό πλαίσιο κλπ. Επί της ουσίας, υφίστανται ποικίλες διασταυρούμενες πολιτισμικές διαφορές, τόσο όσον αφορά προφορικές όσο και μη λεκτικές μορφές, στον τρόπο της συναισθηματικής έκφρασης. Η αντίληψη και η γνώση για την προέλευση της, αποτελεί μια διαχρονική φιλοδοξία της επιστήμης της επικοινωνίας. Εντός των πλαισίων της διαπολιτισμικής επικοινωνίας παρατηρείται επιπλέον μια ποικιλομορφία αντιδράσεων σε καθετί νέο ειπώνεται, με αποτέλεσμα οι ήδη υπάρχουσες αντιδράσεις να προκαλούν νέες αντιδράσεις και με αυτό τον τρόπο να συνιστούν την βαθμιαία σχεσιακή διαπραγμάτευση.

Αναφορικά με τον Habermas (1998, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017), ο πολιτισμός αποκτά δομή μέσω των επικοινωνιακών δράσεων στον «κοινωνικό - πολιτισμικό βίοκοσμο» (socio - cultural life - world) και ακολουθεί οτιδήποτε ορίστηκε από τον ίδιο ως «επικοινωνιακή υποδειγματική δομή». Η επικοινωνιακή δραστηριότητα έχει την ικανότητα συνεισφοράς, στην παροχή ενός αναλυτικού πλαισίου, σχετικού με τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Κατά τον Habermas (1998, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017), η επικοινωνιακή δράση εξαρτάται από την παρουσία ενός γλωσσικού συστήματος, του οποίου η ορθολογικότητα κρίνεται και επηρεάζεται άμεσα από τον ομιλητή. Στην προσπάθεια διερεύνησης αυτού που καλείται ως διαπολιτισμική επικοινωνία, ο Günthner αναφέρει πως ναι μεν η κουλτούρα δεν αποτελεί μια ανεξάρτητη και απομονωμένη υπόσταση αλλά από την άλλη, η δόμηση αυτής επιτυγχάνεται μεταξύ των άλλων και μέσα από διαδραστικές διεργασίες (Günthner, 1993, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017).

Στα πλαίσια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, τα δρώντα υποκείμενα έχουν τη δυνατότητα να ξεπεράσουν την καθολική αρχή περί αμοιβαιότητας των αντιλήψεων και να αναθεωρήσουν τη συμπεριφορά τους, στοχεύοντας στην κατανόηση του απεσταλμένου μηνύματός τους από ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμικών περιβαλλόντων. Μέσω της κατανόησης και της προσέγγισης της επικοινωνιακής κουλτούρας, προκύπτει η κατανόηση της πολυπλοκότητας και της ποικιλομορφίας της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Κατά τη διαπολιτισμική επικοινωνία αλληλεπιδρούν τρία συστατικά στοιχεία: η αντιληπτική διαδικασία, η λεκτική και μη-λεκτική επικοινωνία. Αυτοί που έχουν την ικανότητα προσαρμογής και διαπολιτισμικής επικοινωνίας, είναι κυρίως άτομα που προέρχονται από δυτικές κοινωνίες, των οποίων η κουλτούρα υπερισχύει σε δυναμική και ευελιξία (Auer and Kern, 2001, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017).

Οι επικοινωνιακές σχέσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως μορφή δημοσίων σχέσεων, αποκτώντας μια ιδιαίτερη αξία. Η υπόσταση που τους αποδίδεται σχετίζεται αρχικά με το ότι αποτελούν ένα είδος άμεσης αντίληψης της ανθρώπινης ζωής και έπειτα είναι κάτι που τη χαρακτηρίζει επίσης. Η γλωσσική συναίσθηση ως είδος συναίσθησης αποτελεί ένα τέτοιο πλαίσιο συναίσθησης σύμφωνα με το οποίο οι εικόνες και οι νοητικές φαντασιώσεις κερδίζονται μέσω της γλώσσας. Αναφορικά με τον Krasnykh (2001) όπ. αναφ. στο Kulzhabayava, Bultabayeva, Tanibergenova, Bazarbayeva, Shonayeva, Rakhmetulina, Amrina, & Konkina Gulbarshin (2015), η

συνείδηση της γνώσης υιοθετεί ένα σχήμα συγκεκριμένων γνωστικών διατάξεων, εμπλουτισμένων σε περιεχόμενα, όσον αφορά την κωδικοποίηση και τη διατήρηση των πληροφοριών. Οι πληροφορίες, υπό τη μορφή κωδικοποίησης και γνωστικής διάταξης, αναφέρονται σε γεγονότα, καταστάσεις, γνώσεις και δεδομένα τόσο για τη ρεαλιστική πλευρά του κόσμου όσο και για τη γνωστική πτυχή της γλώσσας. Ιδιαίτερα σημαντικές πτυχές ψυχικής λειτουργίας και επεξεργασίας του γνωστικού επιπέδου του κάθε ανθρώπου, είναι συνυφασμένες με τη συνείδηση, σαν μια ψυχική και γνωστική διαδικασία. Παρόλα αυτά, η κατάσταση αυτή λαμβάνει χώρα προσωπικά στη ζωή και τη σκέψη του ατόμου, με τη μορφή της συνείδησης, ως εγκεφαλικό και νοητικό χαρακτηριστικό, μέσω δηλαδή συγκεκριμένων πνευματικών διεργασιών. Η συνείδηση που απαιτείται για τις επικοινωνιακές επαφές, η οποία παράλληλα είναι απαραίτητη και για την πραγματοποίηση μιας συνομιλίας, αποτελεί μια γνωστική κοινότητα που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα γνώσεων για τον κόσμο, καθώς και μια κοινότητα σχετικά με τη γνώση γύρω από τη γλώσσα. Γίνεται επομένως φανερό κατά την πορεία της διεργασίας της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, η αναγκαιότητα ύπαρξης μιας γλωσσικής κοινότητας και μιας κοινότητας μη λεκτικών μεθόδων.

3.2 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ – ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Επιχειρήθηκε να δοθεί από τους Chen and Starosta (2008) ο ορισμός της Διαπολιτισμικής Επάρκειας. Ως «διαπολιτισμική επάρκεια» λοιπόν θεωρείται η συνυφασμένη με τις αποδεκτές επικοινωνιακές συμπεριφορές αναγνώρισης πολλαπλών ταυτοτήτων, δεξιότητα διαπραγμάτευσης πολιτισμικών νοημάτων. Τα επικοινωνιακά επαρκή άτομα εκτός από την επίγνωσή τους σχετικά με την αποτελεσματική αλληλεπίδραση και επικοινωνία, φιλοδοξούν και μοχθούν και για την επίτευξη των προσωπικών επικοινωνιακών τους στόχων, με σεβασμό και αποδοχή των ταυτοτήτων των ανθρώπων με τους οποίους αλληλεπικοινωνούν. Αναφορικά με τον Hall (1959, 1966, 1976), ένας διαπολιτισμικά επαρκής ομιλητής θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί τους «Άλλους» μέσα από την ανταλλαγή λεκτικών και μη μηνυμάτων, με σκοπό τη θεμελίωση μιας διαπροσωπικής σχέσης και επαφής μαζί τους. Η έρευνα σχετικά με την εδραίωση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και των δεξιοτήτων που τη διέπουν ωθεί προς τη διαπολιτισμική

επάρκεια, δηλαδή στην αντίληψη και την κατανόηση του πλαισίου, των ιδιαίτερων συνθηκών και στην επιλογή του καταλληλότερου συμπεριφορικού μηνύματος (Jandt, 1998, όπ. αναφ. στο Σέβη, 2017). Σύμφωνα με την Σέβη (2017), η επαρκής διαπολιτισμική επικοινωνία προϋποθέτει την κατανόηση ενός πολιτισμικού χάρτη, στον οποίο καταγράφονται οι αξίες, τα έθιμα, οι νόρμες και τα κοινωνικά συστήματα.

3.3 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Σημαντική για την αποτελεσματικότητα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης από τη μεριά και των δύο συντρόφων – συζύγων. Η εμφάνιση της ικανότητας για ενσυναίσθηση διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο και είναι αυτή σύμφωνα με την οποία υπάρχουν άνθρωποι που παρουσιάζουν σημαντικό και ειλικρινές ενδιαφέρον για τους άλλους και δείχνουν την αίσθηση πως μπορούν να κατανοήσουν τον άλλο και να μούνε στη θέση του, έχοντας αίσθηση των σκέψεων, των εμπειριών, των συναισθημάτων του κλπ. Υπάρχουν από την άλλη και άνθρωποι που δεν ενδιαφέρονται για το διπλανό τους και οι οποίοι δεν είναι σε θέση ούτε απλά να τον κατανοήσουν. Ουσιαστικά οι άνθρωποι διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουν και ερμηνεύουν τις αλληλεπιδράσεις των οποίων αποτελούν μέρος. Υπάρχει μια κατηγορία ανθρώπων, η οποία, κατέχει την ικανότητα αυτοπροσδιορισμού της προσωπικής της συμβολής σε μια αλληλεπιδραστική διαδικασία, ούτως ώστε οι επιθυμίες των υπολοίπων να κατέχουν σημαίνοντα ρόλο στον προσδιορισμό του τρόπου με τον οποίο θα εξελιχθεί η διαδικασία ανταλλαγής. Από την άλλη, υπάρχει και εκείνη η κατηγορία ανθρώπων, στην οποία κατατάσσονται τα άτομα που προχωρούν ελάχιστα σε σχέση με το χρόνο που τους κατανέμεται, καθώς και σε συνάρτηση με το χρόνο και τις επιλογές των άλλων. Ο συγκεκριμένος παράγοντας είναι ιδιαίτερης σημασίας για την προσωπική αντίληψη του καθενός για τον πολιτισμό του, καθώς και για τους άλλους πολιτισμούς και τα αντίστοιχα επικοινωνιακά πλαίσια που τους χαρακτηρίζουν και τους διαφοροποιούν τον έναν από τον άλλο.

3.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αναμφισβήτητα, υπάρχουν αρκετές ομοιότητες μεταξύ των πολιτισμών. Η διαπολιτισμική και η διαβαλκανική επικοινωνία, είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθώς αλληλοσυνδέονται μεταξύ τους και για αυτό κρίνεται πολύ σημαντική η διάκριση εκείνων των συνθηκών και των δράσεων που θα συμβάλλουν στην επίτευξη της επικοινωνίας και της συνεργασίας μέσω αυτών. Είναι γεγονός, πως υπάρχει μια πληθώρα θεωριών και ορισμών σχετικά με το τι είναι αυτό που ακούει το όνομα «επικοινωνία». Το κεντρικό σημείο της πλειοψηφίας αυτών των θεωριών είναι η επιτυχής ή η μη επιτυχής έκβαση της επικοινωνίας. Ο J. Bolten (1993), όπως αναφέρεται από τους Σπινθουράκη, Κατσίλλης και Μουσταίρας (1996), επισήμανε ότι η θεωρία επικοινωνίας του J. Habermas προσέφερε σημαντική γνώση για τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Ο Habermas υποστήριξε πως τη διαπολιτισμική επικοινωνία συναποτελούν τρία βασικά στοιχεία: η κοινωνία, ο πολιτισμός και η προσωπικότητα. Ως «κοινωνία», ορίζεται ο αποδεκτός τρόπος με τον οποίο οι συμμετέχοντες στην επικοινωνία ταξινομούν τους υπόλοιπους συμμετέχοντες ως μέλη στις κοινωνικές ομάδες, με βασικό χαρακτηριστικό τη μεταξύ τους υποστήριξη. Ως «πολιτισμός», ορίζεται το σύνολο των γνώσεων με το οποίο είναι εφοδιασμένοι οι συμμετέχοντες κατά την επικοινωνιακή διαδικασία, στα πλαίσια ενός σημαντικού θέματος. Ως «προσωπικότητα», θεωρείται η ικανότητα του ατόμου να ενεργεί και να εκφράζει την άποψή του, τεκμηριώνοντάς την και έτσι με αυτό τον τρόπο να καθίσταται ικανό να συμμετέχει στη διαδικασία της επικοινωνίας και στην κατανόηση αυτής, επιβεβαιώνοντας έτσι την ταυτότητά του. Κατά την πορεία της μετάδοσης ενός μηνύματος, η επικοινωνία παρεμβάλλει ταυτόχρονα στη γλώσσα, τον πολιτισμό και τη σκέψη. Η επικοινωνία σχετίζεται και αναφέρεται στις λέξεις, στις πράξεις και στον τρόπο αντίληψης των πραγμάτων με ένα συγκεκριμένο (τρόπο) μιας κοινωνικής ομάδας συγκριτικά με μια άλλη. Η επικοινωνία, αποτελεί ένα είδος ανθρώπινης αλληλεπίδρασης, με κύριο σκοπό την ικανοποίηση της προσωπικής ανάγκης για σύνδεση και συναναστροφή με άλλες ανθρώπινες οντότητες, μέσα και έξω από τα πλαίσια της κοινωνικό - πολιτιστικής τους ομάδας.

Η ανθρώπινη συμπεριφορά θεωρείται ως μια μορφή μηνύματος, στο οποίο οι άλλοι καλούνται να απαντήσουν. Ο τρόπος ομιλίας μας, οι ρόλοι που ενσαρκώνουμε

καθώς και ο χρόνος κατά τον οποίο επιλέγουμε να εκφραστούμε, αποτελούν παραδείγματα και εκφάνσεις επικοινωνιακής συμπεριφοράς. Ευρέως αποδεκτός είναι ο ορισμός του «πολιτισμού» ως μια ποικιλία πραγμάτων, χωρίς όμως την πλήρη απόδοσή του ως κάτι συγκεκριμένο. Σύμφωνα με τον Hall (1959, 1976), ως πολιτισμός χαρακτηρίζεται το συνολικό άθροισμα των χρόνων της ανθρώπινης ζωής, κατά τη διάρκεια του οποίου, δεν υπάρχει ανθρώπινη παράμετρος και συστατικό στοιχείο που να παραμένει αμετάβλητο. Από αυτό τίθεται σε λειτουργία και η προσωπικότητα του ατόμου, δηλαδή ο τρόπος έκφρασης, σκέψης, επίλυσης των προβληματικών καταστάσεων, ο τρόπος οργάνωσης, σχεδιασμού και υλοποίησης διαφόρων διαδικασιών. Μια άλλη άποψη που εκφράστηκε στα πλαίσια του ορισμού του πολιτισμού ήταν αυτή του Brooks (1968), σύμφωνα με την οποία ο πολιτισμός πλαισιώνεται στις αρμοδιότητες του ατόμου όσον αφορά το εύρος όλων των καταστάσεων του βίου του καθώς και των κανόνων ή των στρατηγικών που εφαρμόζει για το χειρισμό των καταστάσεων αυτών.

Στο πολιτισμικό πλαίσιο, η μεγαλύτερη σημασία δίνεται στον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος πράττει, σκέφτεται, πιστεύει, μιλά, γελά, σέβεται, επιδιώκει, τρώει, ντύνεται κλπ. σε μια καθημερινή συνθήκη ζωής. Από την άλλη ο Banks (1991), θεωρεί τον πολιτισμό ως το σπουδαιότερο κατόρθωμα μιας ομάδας, το οποίο διακρίνεται από μια πληθώρα συνθηκών, αξιών, συμβόλων, συμπεριφορών κ.α., στοιχεία που καθιερώνουν τη συγκεκριμένη ομάδα ως ομάδα με υπόσταση στην κοινωνία και την κάνουν να ξεχωρίζει από άλλες κοινωνικές ομάδες. Δεδομένου ότι πολλοί ορισμοί αποδίδονται στον πολιτισμό όπως προαναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο, είτε προερχόμενοι από το χώρο της ψυχολογίας, είτε από το χώρο της ανθρωπολογίας αλλά ωστόσο διαφέρουν κατά πολύ, είναι εμφανές πως ο πολιτισμός αποτελεί μια μεγάλης έκτασης έννοια, εντός της οποίας περιλαμβάνονται πολλές πτυχές της ανθρώπινης ζωής μιας ομάδας ανθρώπων (Seelye, 1991). Στη διαπολιτισμική επικοινωνία, υπάρχουν έξι χαρακτηριστικά του πολιτισμού με ιδιαίτερη σημασία και συγκεκριμένα: 1) η εκμάθηση του πολιτισμού, 2) η μετάδοσή του, 3) η δυναμικότητά του, 4) η επιλεκτικότητά του, 5) τα αλληλένδετα θεμέλια στα οποία στηρίζεται και 6) ο εθνοκεντρικός του χαρακτήρας (Samovar & Porter, 1944, όπ. αναφ. στο Σπινθουράκη, Κατσίλλης & Μουσταΐρας, 1996).

3.5 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Προκειμένου να εξαλειφθούν αρκετές πολιτιστικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις και να επιτευχθεί μια ειλικρινής διαπολιτισμική επικοινωνία, είναι απαραίτητη σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό η συναισθηματική νοημοσύνη, μέσω της οποίας τα επικοινωνιακά μηνύματα μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών θα γίνουν περισσότερο ευκολονόητα, με το να εισέρθουμε στη θέση των ανθρώπων διαφορετικών πολιτισμών και να προσπαθήσουμε να τους κατανοήσουμε. Η συναισθηματική νοημοσύνη φαίνεται είναι μια έννοια πολυδιάστατη όπως και η νοημοσύνη της κουλτούρας, ως προς το ότι η συναισθηματική νοημοσύνη διακρίνεται για τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της καθώς επίσης και για το συνδυασμό γνωστικής και συμπεριφοριστικής οπτικής, όπως και η νοημοσύνη της κουλτούρας. Μέσω της συναισθηματικής νοημοσύνης προβάλλεται και η ικανότητα κάποιου για αναγνώριση και έκφραση των συναισθημάτων του, τη στιγμή που η ίδια η κουλτούρα μπορεί να επηρεάσει καταλυτικά τους συναισθηματικούς κανόνες. Εντούτοις, η σημασία και η αξία που αποδίδεται στη συναισθηματική νοημοσύνη διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό, λόγω του ότι κάθε πολιτιστικό περιβάλλον απαρτίζεται από διαφορετικές αξίες και κανόνες, πχ. οι κανόνες οριοθέτησης της κοινωνικής συμπεριφοράς διαφοροποιούνται από πολιτισμό σε πολιτισμό. Έτσι η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελεί παραγόμενο προϊόν της κουλτούρας στην οποία αναπτύσσεται και δεσμεύεται από αυτή, όπως προαναφέρθηκε. Κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός και απαραίτητος ο σεβασμός και ο συμβιβασμός με τις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των πολιτισμών και όχι μόνο η αναγνώριση αυτών από μέρους μας (Trompenaars & Woolliams, 2000, όπ. αναφ. στο Τρυφωνοπούλου, 2008). Μέσω της διαπολιτισμικής επικοινωνίας περιγράφεται κάθε είδος αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε μέλη διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων. Στο σημείο αυτό ο διαπολιτισμικός διάλογος εκπροσωπεί τις προσπάθειες που γίνονται από τα άτομα για να ρυθμίσουν οποιεσδήποτε πολιτισμικές τους διαφορές. Επομένως η συμβολή της διαπολιτισμικής επικοινωνίας παρατηρείται σε ευρύτερο πλαίσιο, εντός του οποίου πραγματοποιείται και ο διαπολιτισμικός διάλογος.

3.6 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΑΦΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Αναφορικά με τον Anderson (1994), όπ. αναφ. στο Smith & Bond (2005), η διαπολιτισμική προσαρμογή πλαισιώνεται από έναν κυκλικό, διαρκές και διαδραστικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι μέσω αυτής το άτομο μπορεί να γνωρίσει καλύτερα εκείνον που θεωρεί και αισθάνεται ως ξένο. Επομένως, ο καθένας κατά τη διαδικασία της διαπολιτισμικής επαφής και προσαρμογής, μπορεί να διευκολυνθεί στην κατανόηση και την εκμάθηση του «Άλλου», μέσω συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και κυρίως μέσα από την ατομική του τάση να επεκτείνει τις πολιτισμικές του επιρροές και σε περαιτέρω πολιτισμούς, μέσα από την πρόθεσή του να επιλύει τα προβλήματα που προκύπτουν και να αντιμετωπίζει τα εμπόδια κατά τη διαδικασία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας μέσω της ευθείας εφαρμογής σημαντικών στρατηγικών και περισσότερο από όλα μέσω της πίστης και της επιμονής του στην ενεργό συμμετοχή του σε αυτή την διαπολιτισμική και επικοινωνιακή πρόκληση.

Ανάλογα με το είδος της προσαρμογής τους σε μία διαφορετική από τη δική τους χώρα, οι άνθρωποι μπορούν να διακριθούν σε έξι τύπους ανθρώπων (Smith & Bond, 2005): α) οι επαναπατριζόμενοι (returnees), οι οποίοι εγκαταλείπουν το νέο πολιτισμό με ευκολία και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, εγκαταλείποντας έτσι κάθε προσπάθεια, από τις αρχικές ακόμα δυσκολίες και απογοητεύσεις, β) οι δραπέτες (escapers), οι οποίοι παραμένουν μεν στον καινούριο πολιτισμό αλλά ελαχιστοποιούν την αλληλεπίδραση με μια ξένη και διαφορετική από τη δική τους πολιτισμική πραγματικότητα, λόγω του ότι απωθούνται από αυτή και έτσι εστιάζουν την προσοχή τους σε δράσεις που έχουν κατακτήσει στα πλαίσια του δικού τους πολιτισμού, γ) οι φυλακισμένοι (time servers), οι οποίοι διατηρούν τη θέση τους κατά την προσαρμογή, στο βαθμό που χρειάζεται ώστε να ικανοποιήσουν το σκοπό τους, αλλά ωστόσο διακατέχονται από μια νοσταλγία όσον αφορά την επιστροφή στο δικό τους πολιτισμό, πάσχοντας από χρόνια κατάθλιψη, οι κάστορες (beavers), οι οποίοι αφοσιώνονται σε προσδιορισμένες ευθύνες και καθήκοντα του επαγγέλματός τους, σημειώνοντας υψηλά επίπεδα απόδοσης, αλλά παρόλα αυτά η διαπροσωπική τους προσαρμογή τους είναι εξαιρετικά μειωμένη, καθώς αποφεύγουν την κοινωνική αλληλεπίδραση με τον πολιτισμό και τα μέλη του οποίου τους φιλοξενεί, οι προσαρμοζόμενοι (adjusters), οι οποίοι ανταπεξέρχονται κατά έναν ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό στα δεδομένα του πολιτισμού που τους φιλοξενεί, στα επαγγελματικά τους

καθήκοντα, στη σύναψη σχέσεων με τα μέλη του πολιτισμού αυτού αλλά ταυτόχρονα επιδιώκουν και την καλύτερη προσαρμογή τους σε αυτόν και τέλος οι ενταγμένοι (participators), οι οποίοι έχουνε ξεπεράσει αρκετά εμπόδια κατά τη διαδικασία της διαπολιτισμικής προσαρμογής με αποτέλεσμα να έχουνε μάθει σε ικανοποιητικό βαθμό το νέο πολιτισμό, και να έχουν αποκτήσει ικανοποιητική συναισθηματική και συμπεριφοριστική επίγνωση αυτού, συμμετέχοντας επαρκώς στα δεδομένα της ζωής που αντιπροσωπεύει αυτός.

Η πολιτισμική επανακοινωνικοποίηση δε διαφέρει από τις υπόλοιπες τυπικές μορφές επανακοινωνικοποίησης καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου και προκαλεί μια αντίστοιχη ποικιλία εκβάσεων (Taylor, 1994, όπ. αναφ. στο Smith & Bond (2005). Ακόμη, ο ρυθμός και οι παρατηρούμενες διαστάσεις του επιπολιτισμού, που καθορίζονται και εξαρτιούνται από το αξιακό σύστημα κάθε περιοχής, αποτελούν μία συστατική παράμετρο της διαπολιτισμικής επαφής, μέσω της οποίας διακρίνεται μία ταχύρρημη αλλαγή στην παράδοση και μια μικρή αλλαγή στην οικογένεια. Δεδομένου ότι, αυτή η αλλαγή που παρατηρείται στις πολιτισμικές αξίες σχετίζεται με απομάκρυνση από τις αξίες του πολιτισμού προέλευσης και προσέγγιση του πολιτισμού υποδοχής, μπορεί να γίνει λόγος για την σημείωση μιας μικρής απώλειας της πολιτισμικής ταυτότητας.

Με τον όρο «επιπολιτισμός» επιδιώκεται μια σύνοψη όλων των σχετικών με τη διαπολιτισμική επαφή και προσαρμογή παρατηρήσιμων φαινομένων καθώς επίσης και με των μεταβολών που λαμβάνουν χώρα μεταξύ των πολιτισμικών ομάδων. Στα πλαίσια του «ψυχολογικού επιπολιτισμού», μελετώνται οι ψυχικές διακυμάνσεις και αλλαγές που βιώνει το άτομο ως επακόλουθο της επαφής του με άτομα άλλων πολιτισμικών ομάδων (Graves, 1967, όπ. αναφ. στο Μπεζεβέγκης & Παυλόπουλος, 2008). Γίνεται αντιληπτό ότι το εννοιολογικό πλαίσιο του επιπολιτισμού είναι ιδιαίτερα ευρύτερο συγκριτικά με αυτό της μετανάστευσης. Σύμφωνα με τον Berry (1990), αναφ. στο Μπεζεβέγκης & Παυλόπουλος, (2008), τρεις διαστάσεις διάκρισης των επιπολιτιζόμενων ατόμων κατά τη διαδικασία της διαπολιτισμικής επαφής είναι οι εξής: α) εδραία ή μεταναστευτική, β) εκούσια ή ακούσια, γ) μόνιμη ή προσωρινή. Λαμβάνοντας υπόψη το θεωρητικό μοντέλο του Berry (1997, 2003, 2006), περί του επιπολιτισμού, αξίζει να αναφερθεί ότι παρουσιάζεται μια ενσωμάτωση των μεταβλητών ατομικού και ομαδικού επιπέδου, μεταβλητών που συνεπάγεται η

διαπολιτισμική επαφή σε βιολογικό, πολιτικο-θεσμικό, ψυχολογικό, οικονομικό και οικολογικό επίπεδο.

Κάθε συνάντηση και επικοινωνιακή αλληλεπίδραση δύο ή περισσότερων πολιτισμικών ομάδων, διακρίνεται από μια δική της «κουλτούρα σχέσεων» (Triandis, et al. 1993). Η χρήση της γλώσσας αποσκοπεί στο βασικό διαχωρισμό των οπτικό – χωρικό – χρονικών συνδεδεμένων των αντικειμένων, με σκοπό την απόδοση νοήματος σε συγκεκριμένες ενέργειες και κοινωνικές συμπεριφορές. Η γλώσσα εξακολουθεί να συντηρεί τα στοιχεία αυτά, τα οποία παράλληλα συσχετίζει με συστήματα των σχέσεων. Αυτά τα συστήματα σχέσεων χαρακτηρίστηκαν από τον Leach (1976) ως «σύνολα» (sets). Σύμφωνα με τον ίδιο, ως σύνολα ορίστηκαν όλα τα σημεία και ως επί το πλείστον τα σύμβολα και τα σημάδια τα οποία συνενώθηκαν από κοινού. Οι αντιθέσεις είναι εκείνες που καθορίζουν και από τις οποίες εξαρτώνται τα νοήματα. Τα στοιχεία αυτών των συσχετιστικών συνόλων παρουσιάζονται σε συγκεκριμένα πλαίσια, αποκτώντας νόημα και θέση εντός των πλαισίων αυτών. Κατά τον Leach (1976), τα παραπάνω γνωστοποιούνται ως «χωρικά κατασκευάσματα». Από την άλλη, τα πλαίσια μέσα στα οποία τοποθετούνται οι δράσεις και τα αντικείμενα, συγκροτούν τα όρια. Τα όρια αυτά αντιπροσωπεύουν το αποτέλεσμα μιας τεχνητής κατασκευής. Από τα παραπάνω σημειώνεται το γεγονός ότι οι εναλλαγές στο χώρο και το χρόνο σε πολλές κουλτούρες προβάλλονται ως «διάβαση ορίων». Έτσι ο Leach αναφέρθηκε στη σύνδεση σε πολλές κουλτούρες του ιερού και του αφύσικου με τα χώρο – χρονικά όρια – σύνολα και οι μελέτες του κατέδειξαν την ιδιαίτερα μεταφορική, καθημερινή μας σχέση με το χώρο – χρόνο.

Οι άνθρωποι επομένως συνηθίζουν να μετατρέπουν όλες τις κοινωνικές διαστάσεις σε μία μορφή χάρτη, ο οποίος περιέχει τον δρόμο που έχουνε χαράξει στο μυαλό τους και τον οποίο ακολουθούν σε όλες τους τις κινήσεις. Τα σύμβολα των οποίων γίνεται χρήση στη χαρτογράφηση του κοινωνικού χώρου αποτελούν σύνορα και μεταφορικά συστήματα των κοινωνικών ρόλων (Leach, 1976, όπ. αναφ. στο Σερεμετάκη, 2003). Επιπροσθέτως, κρίνεται σκόπιμο αναφοράς ότι η πρόκληση τυχόν δυσκολιών κατά τη διαπολιτισμική επαφή οφείλεται στο γεγονός ότι κάθε άτομο, χρησιμοποιεί τα δικά του πολιτισμικά σχήματα ερμηνείας των συμπεριφορών των άλλων. Από τα προαναφερθέντα, φαίνεται ότι η επιπολιτισμική διάσταση της μετανάστευσης ρυθμίζεται τόσο από κοινωνικούς όσο και από πολιτικούς παράγοντες.

3.6.1 Δημογραφικοί Παράγοντες Πρόβλεψης

Όπως υποστηρίχθηκε από τους Phalet & Hagendoorn (1996), μεγάλο ποσοστό μεταναστών στερείται οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών πόρων, κατά την άφιξή του στη χώρα υποδοχής με αποτέλεσμα να αγωνίζονται συστηματικά για να σταθούν επάξια και επιτυχώς στην κοινωνία υποδοχής. Η παροχή ελάχιστων πόρων και το χαμηλό κύρος, προκαλούσαν από κοινού τη συνέχιση της κοινωνικής ανισότητας, μεταξύ μεταναστών και ντόπιων, κάνοντας δυσκολότερη την προσαρμογή περισσότερο για τις γυναίκες (Carballo, 1994). Τόσο κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 όσο και κατά τη σύγχρονη εποχή, η αξία και το κύρος που απέδιδε και αποδίδει η χώρα υποδοχής στη γυναίκα, της προσφέρουν την ευκαιρία για την υιοθέτηση νέων ρόλων και την ανάληψη νέων καθηκόντων στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Η υιοθέτηση νέων ρόλων και η ανάληψη νέων ευθυνών και καθηκόντων ενδεχομένως να αποτελούσαν παράγοντες που έφεραν τις γυναίκες σε μια συγκρουσιακή κατάσταση με τους ρόλους που είχαν προσδιοριστεί για αυτές από τη χώρα προέλευσής τους, με επακόλουθο την πρόκληση και την αύξηση του ψυχολογικού κινδύνου στον οποίο εκείνες εκτέθηκαν, όπως παρατηρήθηκε και στην περίπτωση μετανάστευσης στον Καναδά των γυναικών από τη Νότια Ασία (Naidoo & Davis, 1988, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Επιπρόσθετα, η ηλικιακή βαθμίδα σημείωσε ιδιαίτερη σημαντικότητα για την πορεία της προσαρμογής, καθώς ο επιπολιτισμός πριν την πρώιμη παιδική ηλικία (δημοτικό) εξελίχθηκε σχετικά ήπια (Beiser et all, 1988, στο Smith & Bond, 2005), ενώ αργότερα φάνηκε πως οι δυσκολίες εκμάθησης δεξιοτήτων αυξήθηκαν στατιστικά σημαντικά, με αποτέλεσμα τη δυσχέρεια της προσαρμοστικής διαδικασίας (Ebrahim, 1992) όπως αναφέρθηκε από τους Smith & Bond (2005).

3.6.2 Κοινωνικές Παράμετροι

Όσον αφορά τις κοινωνικές παραμέτρους της διαπολιτισμικής επαφής – προσαρμογής, αυτές έρχονται σε άμεση σύνδεση με την κοινωνική υποστήριξη, ως κοινωνικός παράγοντας που έχει τεθεί υπό διερεύνηση σε ευρύτερα πλαίσια, συσχετιστικά με την εξέλιξη των διαπροσωπικών επαφών. Η ψυχολογική προσαρμογή εξαρτάται από την ποιότητα της υποστήριξης που παρέχεται από τους ομοεθνείς και ιδιαίτερα από το/τη σύζυγο αυτού που προσπαθεί να προσαρμοστεί στη χώρα υποδοχής (Word, 1996 & Torbion, 1982, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005).

Ακόμη, η προσφερόμενη από μέλη του πολιτισμού υποδοχής υποστήριξη, έρχεται σε συσχέτιση με το βαθμό της ψυχολογικής ευεξίας του ατόμου με ιδιαίτερα σημαντική την ποιότητα παρά την ποσότητα της παρωχημένης υποστήριξης. Είναι σημαντικό να αναφερθεί επιπλέον πως τα άτομα με περισσότερο ανεπτυγμένες κοινωνικές επαφές με μέλη του πολιτισμού υποδοχής παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες εκμάθησης των απαραίτητων επικοινωνιακών δεξιοτήτων, προβάλλοντας συχνότερα αυξημένη κοινωνικοπολιτισμική προσαρμοστικότητα (Ward & Kennedy, 1993, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Αξίζει να αναφερθεί η ευρύτερη μελέτη της κοινωνικής υποστήριξης ως πρωταρχικού παράγοντα, σχετικού με την εξέλιξη της διαπροσωπικής επαφής.

3.6.3 Προβλεπτικοί παράγοντες προσωπικότητας και συμπεριφοράς

Όσον αφορά την ευσυνειδησία, στα πλαίσια αυτής μελετώνται συσχετιζόμενες με το εσωτερικό κέντρο ελέγχου, την αυτοαποτελεσματικότητα και τον προσανατολισμό της επίδοσης πλευρές του ατόμου, που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την ψυχολογική προσαρμογή και κάποιες φορές και με την κοινωνικοπολιτισμική. Αναφορικά με την εξωστρέφεια, προκύπτουν αμφιταλαντευόμενα πορίσματα, τα οποία σύμφωνα με την Ward αποδίδονται στη σημασία της συμβατότητας μιας προσωπικότητας με πολιτισμικούς κανόνες υποδοχής. Ακόμη, σχετικά με το νευρωτισμό, προκύπτει μια έννοια η οποία έχει εξεταστεί λιγότερο, ανεξάρτητα από τη σύνδεσή της με την πρόκληση του διαπολιτισμικού άγχους το οποίο επιβραδύνει τη διαπολιτισμική προσαρμογή (Gao & Gudykurt, 1990, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Συνεπώς, αναμένεται ότι πρωτίστως η δεκτικότητα συνεισφέρει στην ανάδειξη της διαπολιτισμικής επαφής και στην προώθηση της εκμάθησης κοινωνικών δεξιοτήτων προσαρμογής και ιδιαίτερα της κοινωνικοπολιτισμικής προσαρμογής. Σύμφωνα με τον Berry, προέκυψε η ανάπτυξη μιας τυπολογίας των επιπολιτισμικών στάσεων, εν μέσω της οποίας καθορίστηκαν δύο κεντρικοί προσανατολισμοί. Η πρώτη κατηγορία προσανατολισμού αντιπροσωπεύει τη στάση του ατόμου απέναντι στην πολιτισμική ομάδα στην οποία αυτό ανήκει και αναφέρεται στη δημιουργία και τη συντήρηση των εθνικών χαρακτηριστικών που διαφοροποιούν το κάθε άτομο από την κοινωνία υποδοχής στην οποία εντάσσεται και στον καθορισμό της κατοχής ή όχι αξίας της ταυτότητας του πολιτισμού και των παραδόσεων. Από την άλλη, η δεύτερη κατηγορία προσανατολισμού αντιπροσωπεύει την ανθρώπινη στάση απέναντι σε άλλες πολιτισμικές ομάδες και αναφέρεται στην πρόθεση για καλλιέργεια μιας

επιθυμητής διεθνικής επαφής και στον καθορισμό της αξίας της σύναψης σχέσεων με τις άλλες πολιτισμικές ομάδες. Το ποσοστό του πληθυσμού το οποίο έχει εξοικειωθεί με την πολυπολιτισμική πολιτική, έχει ευκολότερα τη δυνατότητα αναγνώρισης δύο σημαντικών στοιχείων, της κληρονομικής διατήρησης και της κοινωνικής εμπλοκής. Με μια υποθετική διαίρεση των προαναφερθέντων προσανατολισμών, επακολουθεί μια τετραμερής κατηγοριοποίηση συμπεριφορών: η εναρμόνιση, σύμφωνα με τις επιταγές της οποίας οι πολιτισμικές παραδόσεις και των δύο πολιτισμικών ομάδων κρίνονται εξίσου σημαντικές και πολύτιμες, η αφομοίωση, σύμφωνα με τις αρχές της οποίας παρατηρείται μια αποποίηση του πολιτισμού προέλευσης και ένας εστερνισμός ενός άλλου πολιτισμού, ο διαχωρισμός κατά τον οποίο παρατηρείται προσκόλληση στον πολιτισμό προέλευσης και απόρριψη του άλλου πολιτισμού και τέλος η περιθωριοποίηση, στα πλαίσια της οποίας προκύπτει ο αποκλεισμός και των δύο πολιτισμών. Ο Berry και οι συνεργάτες του (1990, 1997), επινόησαν εξειδικευμένα εργαλεία μέτρησης των τεσσάρων αυτών πολιτισμικών μορφών συμπεριφοράς. Ως εκ τούτου, η εναρμόνιση και η αφομοίωση έρχονται σε θετική συσχέτιση με την ψυχολογική διάσταση, ενώ αντίθετα ο διαχωρισμός και η περιθωριοποίηση σχετίζονται αρνητικά με τη δυσπροσαρμοστικότητα και τις ψυχολογικές προβληματικές καταστάσεις (Berry et al. 1989, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Οι Ward και Kennedy (1994), διευρύνοντας την έρευνά τους διαπίστωσαν την άρρηκτη σύνδεση της μεγαλύτερης ταύτισης με τα μέλη του πολιτισμού υποδοχής με την πρόβλεψη αποτελεσματικότερης κοινωνικοπολιτισμικής προσαρμογής, κάτι που αποδεικνύει τη συσχέτιση των τεσσάρων επιπολιτισμικών διαστάσεων του Berry, με την κοινωνικοπολιτισμική και την ψυχολογική προσαρμογή.

3.6.4 Δεξιότητες

Οι Bocher (1986) και Futnham (1989), όπως αναφέρεται στους Smith & Bond (2005), εξέτασαν το θέμα της διαπολιτισμικής προσαρμογής από την οπτική των δεξιοτήτων. Συγκεκριμένα, ανάλογα με την υπόσταση και την προέλευση των εμπλεκόμενων πολιτισμικών ομάδων, θα πρέπει οι άνθρωποι να έχουν εξειδικευμένη γνώση, αναφορικά με τις αλληλεπιδραστικές αρχές και κανόνες της χώρα υποδοχής. Η γνώση συγκεκριμένων κανονιστικών, συμπεριφορικών προτύπων θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή μεταγενέστερα. Ανάμεσα στις κοινωνικές δεξιότητες που είναι εφικτό να αναπτυχθούν από τον άνθρωπο είναι οι εξής επτά: η συναισθηματικότητα, η

έκφραση, η συζήτηση, η διεκδικητικότητα, η διαχείριση του άγχους και η ανάπτυξη δεσμών και γενικότερα η υιοθέτηση μιας προοπτικής (Argyle, 1979). Επιπροσθέτως, στην κοινωνικοπολιτισμική προσαρμογή παρατηρείται μία ακόμη προσέγγιση, η οποία δίνει έμφαση σε συγκεκριμένες απαιτήσεις μια κατάστασης καθώς και σε συγκεκριμένα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον συγκεκριμένο συνδυασμό των πολιτισμών που συναντώνται (Triandis, et al., 1993). Η παραπάνω προσέγγιση χρησιμοποιείται ιδιαίτερα σε προγράμματα εστιασμένης κατάρτισης και προαπαιτεί ακρίβεια στη γνώση ποικίλων δεξιοτήτων που κρίνονται πρωταρχικής σημασίας για την προσαρμογή σε έναν ορισμένο πολιτισμό και για την συνετή και προνοητική εκτίμηση των δεξιοτήτων του νεοεισαχθέντα στο νέο αυτό πολιτισμό. Η κατοχή επικοινωνιακών δεξιοτήτων θεωρείται πρωτεύουσας σημασίας για την διαδικασία της διαπολιτισμικής επαφής και προσαρμογής (Keally, 1989, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Αναφορικά με τον Millhouse (1993), διακρίνονται πέντε πολιτισμικά, ισότιμα συστατικά των δεξιοτήτων στο διάλογο: η αυτοκυριαρχία, η εκφραστικότητα, η επικέντρωση στον άλλο, η διαχείριση της αλληλεπίδρασης και οι παραγλωσσικές παράμετροι. Ακόμη, μια ιδιαίτερα σημαίνουσα δεξιότητα που κρίνεται άξια αναφοράς είναι αυτή της «γλωσσικής επάρκειας». Είναι γεγονός, καθώς έχει διασαφηνιστεί και από μια πληθώρα ερευνών, ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός απόκτησης γνώσης της γλώσσας μιας άλλης πολιτισμικής ομάδας, τόσο μεγαλύτερη θα είναι και η απόδοση και η εξέλιξη της κοινωνικοπολιτισμικής προσαρμογής (Ward, 1996). Το παραπάνω συμβαίνει διότι όσο το δυνατόν καλύτερα και επαρκέστερα έχει κατακτηθεί η γλώσσα αυτή, τόσο ευκολότερα θα μειωθεί η ανασφάλεια, η αμφιβολία και το άγχος των μελών των εξω - ομάδων, με αποτέλεσμα την βελτίωση της διαπολιτισμικής τους επικοινωνίας (Gudykunst, 1995). Με αυτόν τον τρόπο λοιπόν, τα μέλη τόσο του ενός όσο και του άλλου πολιτισμού μπορούν να διαχειριστούν ευκολότερα και με συνέπεια το λόγο τους, προσέχοντας σε μεγαλύτερο βαθμό την έκφραση τυχόν προσβλητικών και ακατάλληλων φράσεων που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην παρερμηνεία των προθέσεών τους. Έχει κριθεί εξίσου σημαντική η επιδίωξη των ίδιων των πλειονοτήτων και των μεταναστών που επισκέπτονται μία νέα χώρα, να αναζητήσουν τρόπους και μέσα που θα τους παρέχουν πρόσβαση σε προγράμματα κατάρτισης και προσαρμογής. Χαρακτηριστικά όπως η προσήνεια και η εκδηλωτικότητα θα μπορούσαν να τους διευκολύνουν στη σύναψη πολιτισμικών, φιλικών δεσμών καθώς επίσης και στην εύρεση και την κατασκευή ενός υποστηρικτικού δικτύου βοήθειας κατά τη χρονική περίοδο

εκμάθησης της αποτελεσματικής λειτουργίας και ένταξης στα πλαίσια του νέου πολιτισμού.

3.7 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δεδομένης της πολυπλοκότητας και της πολυσυνθετότητας της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής διαδικασίας, εύλογα γίνεται φανερό πως για την επιτυχή έκβαση αυτής (της διαπολιτισμικής επικοινωνίας) δεν επαρκούν μόνο ως διαφορετικές εννοιολογικές κατασκευές η γλώσσα και η κατανόηση. Δίνοντας βάση στις προσωπικές του εμπειρίες, ο Hall (1959), υποστήριξε τη σημασία της δημιουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας για ανθρώπους που μετακόμιζαν ή στέλνονταν για συγκεκριμένους λόγους στο εξωτερικό. Η εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων ξεκίνησε αρχικά για το κυβερνητικό προσωπικό και για τα μέλη του Ο.Η.Ε. Έπειτα από επανεκτιμήσεις με σκοπό την ικανοποίηση ευρύτερων πληθυσμιακών αναγκών, επανασχεδιάστηκαν με σκοπό να εφαρμοστούν σε απλούς πολίτες, εκπαιδευτικούς και μαθητές, φιλοδοξώντας στην επέκταση του γνωστικού τους υποβάθρου. Τα εκπαιδευτικά αυτά προγράμματα συνέβαλλαν στην πολιτισμική ευαισθητοποίηση, αναπτύσσοντας εξειδικευμένες στρατηγικές προώθησης της γλώσσας και του πολιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών στα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στρέφεται στην απόκτηση της κατάλληλης ενημέρωσης και εμπιστοσύνης με τη συγκεκριμένη κοινότητα ανθρώπων, καθώς επίσης και στην επιδίωξη εκμάθησης κάποιων βασικών στοιχείων, σημαντικών για την αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των μελών αυτής της κοινότητας.

4. ΔΙΕΘΝΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ - ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΕΘΝΟΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Στο τελευταίο θεωρητικό κεφάλαιο του πρώτου μέρους της παρούσας εργασίας, παρουσιάζεται η βιβλιογραφική επισκόπηση της δεύτερης έννοιας – διάστασης του ερευνητικού ερωτήματος της έρευνας, αυτή των διεθνικών γάμων και γενικότερα των

συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα. Στην υποενότητα 4.1, αναλύεται διεξοδικά το φαινόμενο του διεθνικού γάμου, ενώ στην υποενότητα 4.2, αναλύονται και περιγράφονται ενδελεχώς, μέσα κυρίως από το πρίσμα ποικίλων επιστημονικών ερευνών, τα κίνητρα επιλογής συντρόφου γενικότερα, αλλά και σε διαπολιτισμικό επίπεδο ειδικότερα. Στην υποενότητα 4.3, γίνεται αναφορά στις βασικές αρχές συζυγικών σχέσεων και στην επικοινωνία, ενώ στην υποενότητα 4.4, γίνεται λόγος στη συζυγική αλληλεπίδραση και ικανοποίηση ή όχι, για την ποιότητα της συντροφικής σχέσης.

4.1 ΔΙΕΘΝΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ο όρος «διεθνικός γάμος» αναφέρεται στο γάμο ανάμεσα σε δύο ανθρώπους με διαφορετική χώρα προέλευσης και από διαφορετικό πολιτισμό. Στο πλαίσιο ενός διεθνικού γάμου, και οι δύο σύντροφοι έχουν τη δική τους κουλτούρα και συγκεκριμένα τη δική τους προσωπικότητα. Ακόμα και στην περίπτωση που ο ένας από τους δύο συντρόφους έχει περάσει κάποια χρόνια της ζωής του στην ίδια χώρα, επικοινωνεί στην ίδια γλώσσα και έχει ασπαστεί και την ίδια θρησκεία, εξακολουθεί να είναι ανόμιος, δεδομένου ότι έχει ανατραφεί σε μια άλλη οικογένεια, έχει άλλα βιώματα και θύμησες και ενδεχομένως έχει συνηθίσει σε μια διαφορετική προσέγγιση ζωής.

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει αυξηθεί σημαντικά το ποσοστό των διεθνικών γάμων, καθώς άνθρωποι από διαφορετικούς πολιτισμούς και χώρες ήρθαν πιο κοντά μέσα από ποικίλες συγκυρίες όπως για παράδειγμα η επέκταση των μεταναστών, των προσφύγων και των φοιτητών για καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση σε χώρες του εξωτερικού, οι πολιτικό – κοινωνικό – οικονομικές εναλλαγές στο διεθνές σκηνικό, οι προσπάθειες συγκερασμού της Ευρώπης, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, ο κλονισμός του ανατολικού μπλοκ, η ελαστικότητα των παραδοσιακών αρχών και των θρησκευτικών πεποιθήσεων, ο τουρισμός και οι υπόλοιπες εξελίξεις και τροποποιήσεις (Ανδρεδάκη & Βλαχονάτσιου, 2010). Οι συνθήκες που βιώνονται εντός των ορίων του διεθνικού γάμου από τους δύο συντρόφους, συνήθως είναι περίπλοκες. Αναλόγως την περίσταση ή τις συνθήκες, οι σύντροφοι συχνά

οδηγούνται σε μια διαρκή διαδικασία επαναπροσδιορισμού της ταυτότητάς τους και των διαπροσωπικών τους σχέσεων τόσο σε ατομικό όσο και συζυγικό και κοινωνικό επίπεδο. Στο διεθνικό γάμο, οτιδήποτε, μπορεί να αποτελέσει αφορμή για την πρόκληση μιας σύγκρουσης ή ενός προβλήματος, δεδομένου ότι όσο πιο στενή είναι η επαφή του ενός με τον άλλο, τόσο περισσότερη αύξηση της αίσθησης του διαφορετικού παρατηρείται. Ο κάθε σύντροφος εκτός από την επαφή που έχει με τη δική του ταυτότητα, καλείται να αλληλεπιδράσει και με την ταυτότητα του άλλου, σε παράλληλη διάσταση και με την κοινωνική του ταυτότητα, εντός της οποίας συμπεριλαμβάνονται η γλώσσα, οι αξίες, τα ιδανικά και οι κοινωνικοί ρόλοι.

Αξιοσημείωτη είναι η παροχή συνειδητών και κυρίως ασυνειδητών κινήτρων επιλογής συντρόφου, από την ψυχαναλυτική θεωρία του Freud. Τα κίνητρά μας για την επιλογή ενός συντρόφου που προέρχονται συνειδητά, σχετίζονται με την εμφάνιση, τη μόρφωση, τον ερωτισμό, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση κ.α., ενώ οι ασυνείδητες ανάγκες που μας ωθούν στην επιλογή ενός συγκεκριμένου ατόμου για σύντρόφο μας έχουν να κάνουν με την ανάγκη μας για σιγουριά, ανεξαρτησία, εξουσία, υποταγή, ικανοποίηση προσδοκιών των γονέων κλπ. Συνοψίζοντας, οι λόγοι που μπορεί να οδηγήσουν κάποιον στο να προχωρήσει σε έναν τέτοιο γάμο έρχονται σε άμεσο συσχετισμό με την προσωπικότητα του συντρόφου καθώς και με την κοινωνική του ένταξη. Αυτά τα δύο στοιχεία βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση.

Σε μια οικογένεια ή στη σύναψη ενός ερωτικού δεσμού συγκεκριμένα, αλλά και στη σύναψη οποιουδήποτε ανθρώπινου δεσμού ευρύτερα, ανεξάρτητα από τη δημιουργία ενός μαικτού ή όχι γάμου, το αίσθημα της αποδοχής, της κατανόησης, του σεβασμού, της γενναιοδωρίας κ.α., αποφέρουν ως επί το πλείστον ένα αλληλεπιδραστικό μεταξύ των ανθρώπων περιβάλλον ζεστασιάς, δεκτικότητας και εμπιστοσύνης. Σε αντίθετη περίπτωση, τα αισθήματα της κακοβουλίας, της ζηλοφθονίας, ή της απομάκρυνσης, προβλέπουν κυρίως μία κατάσταση επιφυλακτικότητας αρχικά και στη συνέχεια αποστασιοποίησης των ανθρώπων μεταξύ τους (Skynner, 1997).

Γενικότερα ο γάμος αποτελεί μια ισχυρή και με διάρκεια σχέση, η επιτυχής έκβαση της οποίας εξαρτάται από τις ιδιότητες και την ικανότητα της αυτοδέσμευσής μας. Το ποσοστό των συγκρουσιακών ενδεχομένων ήταν αξιοσημείωτα μεγάλο κατά τη δεκαετία του 1990 με συνέπεια την αύξηση των διαζυγίων που παρατηρούνταν

στους διαπολιτισμικούς γάμους (Ho & Johnson, 1990, όπ. αναφ. στο Smith & Bond, 2005). Όπως επισημάνθηκε από τους Ting & Toomey (1994a), το παραπάνω συμβάν οφειλόταν στο γεγονός ότι η ύπαρξη πολιτισμικών διαφορών ενέτεινε την εμφάνιση συζυγικών συγκρούσεων. Χαρακτηριστική επίσης ήταν η αναφορά του Fontaine (1990) σχετικά με τους διαπολιτισμικούς γάμους, σύμφωνα με τον οποίο αυτοί αποτελούσαν μια σημαντική μελέτη περίπτωσης όσον αφορά την εν γένει πραγματοποίησή τους. Ο ίδιος αναφέρθηκε στην ανάπτυξη από τα διαπολιτισμικά ζευγάρια «διαπολιτισμικών μικροκουλτούρων», οι οποίες τους δίνουν τη δυνατότητα να συναποφασίζουν για την κοινή τους πορεία ως ζευγάρι. Πιο συγκεκριμένα, οι μικροκουλτούρες συνιστούν ένα οικολογικό πλαίσιο αποφυγής συγκρούσεων μεταξύ της πολιτισμικής υπόστασης του ενός και του άλλου συντρόφου. Κάθε φορά που προκύπτουν συγκρούσεις ανάμεσα στους συντρόφους με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα, οι ίδιοι αποδίδουν τις δυσκολίες που προκύπτουν στη διαφορά του πολιτισμικού τους περιβάλλοντος παρά στην προσωπικότητα του άλλου. Κατά τον Fontaine, η επιτυχία των διεθνικών γάμων στηρίζεται σε δύο κεντρικές παραμέτρους. Εκ πρώτης, είναι απαραίτητο οι σύζυγοι να γνωρίσουν από κοινού την πολιτισμική κληρονομιά του συντρόφου τους και δεύτερον κρίνεται σκόπιμη η αποδοχή και η επιτρεψιμότητα εκδήλωσης αυτής της κληρονομιάς κατά τη μεταξύ τους επαφή. Οι δύο αυτές παράμετροι πριμοδοτούν τη διαδικασία της πολιτισμικής εξωτερίκευσης, στα πλαίσια της οποίας η πολιτισμική κληρονομιά και των δύο συντρόφων αναγνωρίζεται ως ένα αναπόσπαστο στοιχείο που τους διακρίνει ως οντότητες.

Όταν κάποιος αποκτά την ικανότητα κατανόησης του πολιτισμού ως ένα εμφανές συστατικό της κληρονομιάς του απέναντί του, τότε γίνεται λόγος για την απόκτηση «μεταπολιτισμικής ενημερότητας». Ως ενημερότητα θεωρείται μια δεξιότητα προσωπικής ή άμεσα αποκτηθείσας διαπολιτισμικής εμπειρίας στην προκειμένη, η οποία οδηγεί στην επίγνωση των σχετικών με το θέμα διαστάσεων και διευκολύνει την κατανόηση του ατόμου ως προς τη σημασία του πολιτισμού του στην εκδήλωση της συμπεριφοράς. Σε επόμενο στάδιο, κατά τη διαπολιτισμική αλληλεπίδρασή του με διαφορετικές από τη δική του διαπολιτισμική ομάδα ομάδες, το άτομο αποκτά συναίσθηση των πολιτισμικών συνιστωσών της συμπεριφοράς του και με αυτό τον τρόπο είναι σε θέση ερμηνεύει την οποιαδήποτε διαφορετική πολιτισμική στάση ως ένα προϊόν διαμορφωμένο και από την ατομική ιδιοσυγκρασία, με αποτέλεσμα η

μετα-πολιτισμική του ενημερότητα να συμβάλλει στην επιτυχή έκβαση της διαπολιτισμικής του επαφής και στην αποτελεσματικότητα της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης και εν τέλει επικοινωνίας με το έτερον ήμισυ.

Σύμφωνα με τους Ruysse & Georges (2014), τα ζευγάρια και οι οικογένειες μεικτών γάμων που προκύπτουν μέσα από τη σύναψη ενός διαπολιτισμικού δεσμού, αποτελούν μια σημαίνουσα ποιμαντική πραγματικότητα τόσο σε χώρες που οι Καθολικοί βιοπορίζονται ταυτόχρονα με ένα ισχυρό ποσοστό Χριστιανών μη Καθολικών όπως η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία, όσο και σε χώρες στις οποίες παρατηρείται συχνότερα το φαινόμενο του διεθνικού γάμου, όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία. Κατά τους ίδιους, ο γάμος ανάμεσα σε δύο βαπτισμένους ανθρώπους εκ των οποίων ο ένας έχει βαπτιστεί ως καθολικός και ο άλλος με το χρίσμα κάποιου άλλου θρησκευτικού δόγματος, όπως πχ. ένας καθολικός – ορθόδοξος γάμος, λαμβάνεται υπόψη ως πρόκληση για το οικουμενικό κίνημα, δεδομένης της εμφάνισης μεγάλων δυσχερειών για τα ίδια τα ζευγάρια αλλά και για τα παιδιά που προέρχονται από αυτά, αναφορικά με τη διατήρηση της χριστιανικής πίστης και δέσμευσής τους, όσο και με την ισορροπία και ευρυθμία της οικογενειακής ζωής.

4.2 ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

Ο γάμος έχει παρομοιαστεί από πολλούς ως ένα είδος «σταδιοδρομίας» με τις περισσότερες απαιτήσεις, εφόσον υπό κανονικές συνθήκες έχει διάρκεια για μια ολόκληρη ζωή. Οι οικογένειες με μια κάποια παράδοση προετοιμάζουν τα παιδιά τους για το αυτόν από πολύ νωρίς, με την κατάλληλη συμβουλευτική, την επιμόρφωση, την μακρόχρονη κοινωνικοποίηση και τη μύηση στα οικογενειακά θέματα (Ανδρεδάκη & Βλαχονάτσιου, 2010).

Ιδιαίτερης σημασίας για τη σύναψη μιας υγιούς οικογενειακής σχέσης είναι η συνταύτιση δύο όσο το δυνατό πλήρων προσωπικοτήτων, κάτι που για να προκύψει θα πρέπει ο καθένας να καταβάλλει έναν προσωπικό μόχθο ζωής. Επισημαίνεται η σημασία της ομαλής κοινωνικοποίησης των δύο συντρόφων που θα ενωθούν με σκοπό τη δημιουργία οικογένειας. Αναμφισβήτητα, ο γάμος αποτελεί ένα κοινωνικό - πολιτισμικό έθιμο σε παγκόσμια κλίμακα. Μάλιστα, σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο

Levi Strauss, ο γάμος λαμβάνεται υπόψη ως ένας κοινωνικός θεσμός μεν αλλά με βιολογική υπόσταση δε. Η σκοπιμότητα που ακολουθεί την κοινωνική αυτή ένωση είναι κατά κύριο λόγο όμοια σε όλο το πολιτισμικό φάσμα, αποσκοπώντας δηλαδή στη δημιουργία ενός νοικοκυριού και στην απόκτηση απογόνων. Μέσω δηλαδή του γάμου, επιτυγχάνεται η ένωση του άντρα και της γυναίκας με απώτερο στόχο την αναπαραγωγή, τη συναισθηματική δέσμευση, την ένωση των καρδιών και των μυαλών (Chilwarwar & Sriram, 2018).

Η παλαιά νοοτροπία έθετε τις βάσεις της στην παραδοχή ότι ο γάμος συνδεόταν με τη διάθεση περιουσίας, την κληρονομικότητα στα παιδιά κλπ. Η σημασία του γάμου περιοριζόταν στην επίδειξη της πολιτισμικής σεξουαλικής συμπεριφοράς του άντρα, στην «προστασία» της γυναίκας ως υποδεέστερο ον καθώς και στη μέριμνα των παιδιών. Σύμφωνα με την έρευνα των Buxton (2004), Chilwarwar & Sriram (2018), Legerski & Harker (2018) σχετικά με την επιρροή της οικογένειας στην επιλογή συντρόφου, αξιοσημείωτο είναι ότι οι απόψεις και η επιβολή των γονέων είναι ιδιαίτερα αισθητή ακόμη και σήμερα αναφορικά με μέλη των πολιτισμών της Ινδίας και του πολιτισμού των Mormon, τόσο όσον αφορά την επιλογή συντρόφου με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα όσο και με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Το γεγονός ότι το οικογενειακό πλαίσιο επενέβαινε και εξακολουθεί να επεμβαίνει στην επιλογή συντρόφου/συζύγου του παιδιού τους, έκανε στην πορεία τις συνθήκες διαβίωσης μεταξύ του ζευγαριού ιδιαίτερα απαιτητικές και κάποιες φορές συγκρουσιακές, με αποτέλεσμα τα συγκεκριμένα ζευγάρια να εργάζονται σκληρά προκειμένου να διατηρήσουν το γάμο τους [Buxton (2004), Chilwarwar & Sriram (2018), Legerski & Harker (2018)]. Όσον αφορά την έρευνα των Chilwarwar & Sriram (2018) σχετικά με την επιλογή συντρόφου μεταξύ ατόμων με μεικτή εθνικότητα και οπτική δυσλειτουργία, διαπιστώθηκε εξ αρχής η αντίδραση και η επικριτική τοποθέτηση της οικογένειας αναφορικά με την επιλογή του συντρόφου. Η συγκατάθεση και οι απόψεις της θεωρήθηκαν ζωτικής σημασίας για την επιλογή συντρόφου και εν τέλει για την απόφαση του γάμου των παιδιών τους, ειδικά στην Ινδία. Η επιλογή συντρόφου από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων της έρευνας εισακούστηκε ή όχι μέσω της έγκρισης ή της απόρριψης του οικογενειακού περιβάλλοντος. Ωστόσο, μεγάλο ήταν και το ποσοστό των συμμετεχόντων που θέλησε να έρθει αρμονικά σε μια συμφιλίωση ή έναν συμβιβασμό με την οικογένειά του, στα πλαίσια της διάστασης της διαφωνίας τους για την επιλογή του μελλοντικού

συζύγου, θεωρώντας πρωτεύουσας σημασίας την συμφωνία και την αρμονική σχέση με το οικογενειακό περιβάλλον. Η προτίμηση συντρόφου από τις επηρεαζόμενες από την οικογένεια συμμετέχουσες γυναίκες εστιάστηκε στην καλή οικονομική κατάσταση, στην σημαίνουσα κοινωνική θέση «status», στην αγνότητα, στο σεβασμό προς τους γονείς, στην επιθυμία για ικανοποίηση της σεξουαλικής ζωής και στην απόκτηση απογόνων, ενώ η προτίμηση συντρόφου από τους άντρες που ήταν εξίσου καθοδηγούμενοι από την οικογένεια για την επιλογή τους, εστιάστηκε στην αμοιβαία έλξη, τη φυσική ελκυστικότητα της γυναικείας παρουσίας, τη σωματική ικανότητα, την αγάπη, την αίσθηση του χιούμορ, την ωριμότητα, τη σταθερότητα, την απόκτηση πτυχίου κολλεγίου και την καλλιτεχνική τους αξία. Συνεπώς, η οπτική δυσλειτουργία που χαρακτήριζε αρκετά μέλη των πολιτισμών αυτών δεν σήμανε κάτι το ιδιαίτερο, μα ούτε και συνέβαλλε στην έγκριση ή την απόρριψη ενός μελλοντικού συζύγου, απεναντίας πολλά προαναφερθέντα χαρακτηριστικά που σε μεγάλο βαθμό προαπαιτήθηκαν από την οικογένεια, ήταν αυτά που συνέβαλλαν στην τελική επιλογή του συντρόφου. Εξετάζοντας τα αποτελέσματα της έρευνας των Legerski & Harker (2018), αξίζει να αναφερθεί ότι η ισχυρή οικογενειακή επιρροή στην επιλογή συντρόφου καθώς επίσης οι θρησκευτικές παραδοχές, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα, διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό τις προσδοκίες των συζύγων και τη μετέπειτα πορεία τους ως ζευγάρι. Λαμβάνοντας υπόψη την περίπτωση των Mormon, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά της απαραίτητης διαπραγμάτευσης της επιλογής συντρόφου, των οικογενειακών ρόλων, της σεξουαλικής ταυτότητας καθώς και του θρησκευτικού δόγματος.

Ωστόσο, η εποχή στα χρονικά πλαίσια της οποίας οι γονείς ή οι συγγενείς ενός ατόμου ήταν κατεξοχήν υπεύθυνοι για την επιλογή συζύγου αποτελεί εδώ και χρόνια παρελθόν, ειδικότερα στις δυτικές, αστικές κοινωνίες. Ως επί το πλείστον, οι γαμήλιες διαδικασίες πλέον χαρακτηρίζονται κυρίως από ένα ιδιαίτερα φιλελεύθερο πνεύμα. Οι σύγχρονες τάσεις και συνθήκες ζωής χαρακτηριζόμενες από μεγάλη απόκλιση των ενδιαφερόντων, οι ρυθμοί και ο ευρύς βιοτικός προσανατολισμός, δυσχεραίνουν από τη μία την επιλογή συντρόφου αλλά ταυτόχρονα αναδεικνύουν και τα λάθη κατά τη διαδικασία της επιλογής αυτής. Ο προσδιορισμός της συμβατότητας αποκτά έναν ιδιαίτερα πολυσύνθετο χαρακτήρα, τη στιγμή που το φάσμα επιλογής είναι πολύ μεγαλύτερο. Παρατηρείται πως ο παράγοντας που δυσκολεύει την επιλογή αυτή δεν είναι οι πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των ατόμων, αλλά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά

τους (Ανδρεδάκη & Βλαχονάτσιου, 2010). Όσον αφορά τη φράση τα «ετερόκλιτα έλκονται», φαίνεται πως και οι αντιθέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους λειτουργούν συμπληρωματικά στην ισορροπία της σχέσης τους.

Επί της ουσίας η ανάγκη συμπλήρωσης του ενός με τον άλλο, θεωρείται ως αιτία και αφορμή έλξης. Είτε με φανερό είτε με απόκρυφο τρόπο, στην παλιά σχετικά με το γάμο αντίληψη, ήταν ενδεχομένως αποδεκτή η αλληλοσυμπλήρωση αναγκών μέσα στο ζευγάρι, που εξυπηρετούσε και συμπλήρωνε τις ανάγκες άλλοτε του θηλυκού και άλλοτε του αρσενικού. Σχετικές αναφορές έκαναν την εμφάνισή τους σε γενικότερη κλίμακα, οδηγώντας τους ψυχαναλυτές της εποχής στη δόμηση της πεποίθησης ότι η νεαρή γυναίκα αναζητούσε μέσα από τη σχέση τον πατέρα και ο νέος άνδρας τη μητέρα. Οι κυριότερες ενσυνείδητες ανάγκες που επιθυμεί κάποιος να ικανοποιήσει και να καλύψει μέσα από την εύρεση ιδανικού συντρόφου είναι η συντροφικότητα, η σταθερότητα, η σεξουαλική ικανοποίηση, η δημιουργία οικογένειας, η κοινωνικοοικονομική ανέλιξη κ.α. Οι ασυνείδητες ανάγκες από την άλλη σχετίζονται με το σύστημα αναγκών όπως αυτό προέκυψε από την αλληλεπίδρασή μας με τους γονείς μας στα χρόνια της πρώιμης παιδικής μας ηλικίας. Με άλλα λόγια, μέσω της συντροφικής σχέσης επιδιώκουμε την αναβίωση των ικανοποιήσεων ή των ματαιώσεων που ζήσαμε κάποτε, με την ελπίδα ότι με την αρωγή του νέου συντρόφου θα την τροποποιήσουμε σε ικανοποίηση. Ουσιαστικά, η συντροφική επιλογή χαρακτηρίζεται και από έναν ασυνείδητο θεραπευτικό χαρακτήρα.

Καταλήγουμε λοιπόν στην επιλογή του συντρόφου μας είτε ως θεραπευτή και υποστηρικτή στην επούλωση των πρώτων μας τραυματικών βιωμάτων είτε ως συνεχιστή εκείνου του τρόπου ζωής που μας ευχαριστούσε στα πρώιμα παιδικά μας χρόνια. Μια από τις πολλές προσεγγίσεις που υιοθετεί το ρόλο του «αρωγού» στην κατανόηση της διαδικασίας επιλογής συζύγου είναι το «μοντέλο φίλτρου», το οποίο διατυπώθηκε από τους ψυχολόγους Louis Janda και Karen Klenke-Hamel. Οι συγκεκριμένοι ερευνητές τονίζουν ότι, όταν κάποιος οδηγείται στην αναζήτηση συντρόφου, τότε ξεκινά να επιλέγει πιθανούς υποψήφιους, μέσω της εξέτασής τους από αλληπάλληλα λεπτότερα φίλτρα, ώστε να ξεχωρίσει τα αρνητικά στοιχεία και να απαλλαγεί από αυτά. Αναφορικά με αυτό το μοντέλο, το άτομο εξαρχής φιλτράρει για παράγοντες που έχουν συνάφεια με την ελκυστική εξωτερική εμφάνιση. Μετά το πέρας της πρώτης αξιολογικής διαδικασίας, χρησιμοποιούνται περισσότερο περίπλοκα είδη φίλτρων. Τελικώς, ένας άνθρωπος προβαίνει στην επιλογή ενός

συντρόφου, ενδιαφερόμενος για τον επιθυμητό βαθμό συμβατότητας ανάμεσα σε αυτόν και το σύντροφο επιλογής του. Συνήθως η απόφαση για δέσμευση, συνοδεύεται με την προκαθορισμένη αφοσίωση και τον δύο συντρόφων, ο ένας απέναντι στον άλλο, καθ' όλη τη διάρκεια της σχέσης τους. Στη σύγχρονη εποχή, οι αξίες, οι πεποιθήσεις, οι στάσεις και οι συμπεριφοριστικοί κανόνες δεν καθορίζονται ούτε και επιβάλλονται στους συντρόφους από εξωτερικούς παράγοντες, αλλά συναποφασίζονται ανάλογα με τη λειτουργικότητά τους στη σχέση. Με αυτό τον τρόπο, η απόφαση για δέσμευση πραγματοποιείται λαμβάνοντας κανείς υπόψη την προσωπικότητα των συντρόφων και έρχεται σε άμεση συνάρτηση με αυτή. Επομένως, όταν γίνεται λόγος για συντροφική σχέση, και ειδικότερα για κίνητρα επιλογής συντρόφου, προαπαιτείται η διαρκής καλλιέργεια των δύο συντρόφων που συναποτελούν το ζευγάρι, ώστε να μην εκλείψει η συναισθηματική εγγύτητα. Στις δύο μελέτες των Strauss, Morry & Kito (2010), εξετάστηκε η αντιστοιχία του βαθμού προσάρτησης στις σχέσεις χρονολόγησης και ο τρόπος με τον οποίο η αντιστοιχία αυτή εμπίπτει με την ποιότητα της σχέσης. Από τα αποτελέσματα των δύο αυτών μελετών προκύπτει η προτίμηση των ανθρώπων σε συντρόφους παρόμοιους με τους ίδιους και παράλληλα όμοιους με τα ιδανικά τους, οι οποίοι τους παρέχουν την απαιτούμενη ασφάλεια και δίπλα στους οποίους αισθάνονται λιγότερο άγχος και με την παρουσία τους διακατέχονται από ελάχιστες τάσεις αποφυγής. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την πρώτη τους έρευνα παρουσιάστηκε η συμβολή της παραλληλίας του ατομικού εαυτού και των αγχωτικών απόψεων του συντρόφου στην πρόκληση θετικότερων συναισθημάτων και γενικότερα αποτελεσμάτων στη σχέση (πχ. ικανοποίηση από/με τη σχέση, εμπιστοσύνη κλπ.). Ταυτόχρονα, η δεύτερη έρευνά τους η οποία έστρεψε τον προσανατολισμό της στην οπτική και των δύο συντρόφων εντός του πλαισίου της σχέσης, υπογράμμισε ότι η πορεία και τα αποτελέσματα μιας σχέσης εξαρτώνται από το βαθμό προσκόλλησης του ενός συντρόφου από τον άλλο καθώς επίσης και από τη διάσταση της ιδανικής ομοιότητας των συντρόφων και την ομοιότητα του κάθε συντρόφου ξεχωριστά. Και οι δύο έρευνες, πραγματοποιήθηκαν έχοντας ως βάση την εξέταση της αλληλοϋποστήριξης των συντρόφων μεταξύ τους στα πλαίσια της ομοιομορφίας, της συμπληρωματικότητας και της ασφάλειας. Από την εξέταση και την ερμηνεία των απαντήσεων των δειγμάτων, δόθηκε έμφαση στην ύπαρξη υποστήριξης στα πλαίσια της ομοιότητας, τόσο με γνώμονα τα ιδανικά όσο και με τις αντιλήψεις του συντρόφου.

Τα άτομα δηλαδή, δείχνουν μια προτίμηση σε ανθρώπους όχι απλά ιδανικά όμοιους με αυτούς, αλλά σε ανθρώπους με τους οποίους αντιλαμβάνονται ότι έχουν έναν εαυτό παρόμοιο με το δικό τους. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδανικά των εταίρων, διακρίθηκε μεγαλύτερη υποστήριξη σε περιπτώσεις ομοιότητας και ασφάλειας, στις οποίες τα άτομα επιλέγουν συντρόφους με παρόμοιο και ταυτόχρονα ασφαλέστερο στυλ προσκόλλησης όπως και οι ίδιοι. Τα αποτελέσματα των ερευνών εμπεριέχουν και χαρακτηρίζονται από μία σύνθεση ομοιότητας και ασφάλειας, σύμφωνα με την οποία τα άτομα επιλέγουν ιδανικούς συντρόφους με παρόμοια με αυτούς επίπεδα άγχους και αποφυγής. Τα υψηλότερα επίπεδα ομοιότητας της συμπεριφοράς μεταξύ δύο ανθρώπων που προέκυψαν, ερμηνεύθηκαν συσχετιστικά με τον αυξημένο βαθμό αλληλεπίδρασης μεταξύ αυτών των δύο [Miller, Perlman, & Brehm, 2007, στο Strauss, Morry & Kito (2010)]. Ομοίως, σημειώνονται και σε γάμους όπου και οι δύο σύζυγοι έχουν παρόμοιες προσωπικότητες, υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης. Συνοπτικά, οι παραπάνω ερευνητές διαπίστωσαν υψηλότερες διαστάσεις ευτυχίας σε ανθρώπους των οποίων οι σχέσεις χρονολογούνται και στις οποίες οι τωρινοί σύντροφοί τους χαρακτηρίζονται από παρόμοια επίπεδα ατομικής ανησυχίας και αποφυγής. Την ίδια στιγμή, μέσω της ανάλυσης των δεδομένων, σημειώθηκε αυξημένη ποιότητα των σχέσεων, η οποία αποδόθηκε στην εκατέρωθεν ιδανική αντίληψη της ομοιομορφίας των συντρόφων. Εν κατακλείδι, τα συμπεράσματα των Strauss, Morry & Kito (2010), επιβεβαιώνουν τόσο τις υποθέσεις ομοιομορφίας όσο και ασφάλειας, που εκπίπτουν από το ιδανικό στυλ προσκόλλησης. Ακόμη, στη μελέτη των Rempala, Tolman, Okdie & Ahn (2014) εξετάστηκε το ενδεχόμενο πρόβλεψης μέσω της ισότητας των φύλων, της κατάταξης από τους συμμετέχοντες, των προτιμητέων στοιχείων που θα έχει ένας δυνητικός σύντροφος γάμου του αντίθετου φύλου καθώς επίσης και η πιθανότητα διαμεσολάβησης της ισοτιμίας του ρόλου των φύλων στις πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Η συγκεκριμένη μελέτη, επί της ουσίας, διερεύνησε τα επιθυμητά στοιχεία των «συντρόφων γάμου» τις μακροχρόνιες σχέσεις και την επιρροή σε αυτά του ισότιμου ρόλου του φύλου. Κατά την εξέταση των δεδομένων προέκυψε πως οι άνδρες συμμετέχοντες απέδιδαν περισσότερη σημασία και ενδιαφέρον στη φυσική παρουσία και ελκυστικότητα της επιθυμητής τους συντρόφου, ενώ οι γυναίκες συμμετέχοντες έδιναν περισσότερη σημασία και αξία στην κοινωνική θέση και την κυρίαρχη συμπεριφορά του επιθυμητού του συντρόφου. Φάνηκε πως στις βραχυπρόθεσμες σχέσεις η έμφαση του θηλυκού δείγματος, δόθηκε καθαρά στην ποιότητα των

ανταμοιβών από τον επιθυμητό σύντροφό τους παρά στις μακροπρόθεσμες προοπτικές της σχέσης μαζί του (Buss & Schmitt, 1993, όπ. αναφ. στο. Rempala, Tolman, Okdie & Ahn, 2014). Κατά τη διάρκεια των παράλληλων αναλύσεων των δεδομένων των αντρών και των γυναικών, αναδείχθηκε η άποψη ότι τα παραδοσιακά αρσενικά δείχνουν εκτίμηση και προτίμηση στη φυσική ελκυστικότητα περισσότερο από τα ισότιμα αρσενικά και πως τα παραδοσιακά θηλυκά αποτιμούν περισσότερο το κοινωνικό επίπεδο και λιγότερο την καλοσύνη, συγκριτικά με τα ισότιμα θηλυκά.

Από τα παραπάνω παρουσιάζεται εύλογα η διαμεσολάβηση του ισότιμου ρόλου των φύλων στην επίδραση που έχει στον κάθε πολιτισμό η επιλογή της καλοσύνης ως επιθυμητό στοιχείο για την επιλογή ενός συντρόφου. Όσον αφορά τη γενικότερη συμβολή της ισότητας των φύλων στις πολιτισμικές επιδράσεις, εντοπίστηκαν κάποιες θετικές ενδείξεις στις απαντήσεις των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι πολιτισμικές διαφορές που εντοπίστηκαν ανάμεσα στους συμμετέχοντες σχετίστηκαν με τις έννοιες της «κοινωνικής διάστασης» και της «καλοσύνης», τη στιγμή που η προτίμηση στους παραδοσιακούς φυλετικούς ρόλους έτεινε να προκαλέσει αύξηση της επιθυμίας των συμμετεχόντων για τις προβλεπόμενες από την εξελικτική θεωρία, μαθηματικές προτιμήσεις. Ως απόρροια των παραπάνω, τονίζεται η πρόκληση πολλών προτύπων και πεποιθήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των συμπεριφορών των δύο φύλων, σε πληθώρα πολιτισμών, μέσα από την επικράτηση της παγκοσμιοποίησης και σε παράλληλη τροχιά προβλέπεται η ισχυρή επιρροή της ισοτιμίας των φύλων στην απόδοση αξίας σε συγκεκριμένες προτιμήσεις χαρακτηριστικών του συντρόφου, επηρεαζόμενη από την εξελικτική θεωρία. Επιπρόσθετα, μέσα από τη μελέτη των Sorokowska, Oleszkiewicz, & Sorokowska (2018), εξετάστηκε η απόδοση σημασίας στα αισθητικά μοντέλα όπως πχ. όραση, ακρόαση, αφή, για την επιλογή ενός συντρόφου του αντίθετου φύλου, από ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμών. Πιο συγκεκριμένα, καθ' όλη την πορεία της έρευνας, εξετάστηκαν οι μεταβολές της οπτικής όψης, μέσα από την αντιστάθμιση της επιρροής της αφής, της οσμής και της διδασκαλίας, ως σημαντικές κοινωνικές αποτιμήσεις στις προτιμήσεις τόσο των αντρών όσο και των γυναικών συμμετεχόντων. Δεδομένου ότι η ελκυστικότητα του ανθρώπου αποτελεί μια ισχυρή, κοινωνική μεταβλητή, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση των οπτικό – ακουστικών μέσων για την εξέταση και την επιλογή ενός πιθανού συντρόφου, διότι τα οπτικά κυρίως σήματα είναι ιδιαίτερα σημαντικά για το κοινωνικό σύνολο. Από τα ευρήματα

της μελέτης των παραπάνω προέκυψε ότι ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων με προβλήματα όρασης αλλά και ανθρώπων με μιας μέτριας απόδοσης οπτικής ικανότητας, προτιμούσε να επιλέξει έναν σύντροφο έχοντας εμπιστοσύνη στη φαντασία και την ακοή του, δηλαδή σε όσα έκριναν από τη δική τους οπτική γωνία για το άτομο που είχαν μπροστά τους, ανεξάρτητα από το αν είχαν ή όχι τη δυνατότητα να το δουν. Ουσιαστικά προέκυψε πως η διαδικασία επιλογής συντρόφου για τον καθένα από τους συμμετέχοντες, έγινε μέσω όσων ακροάστηκαν από τον προβλεπόμενο σύντροφο της επιλογής τους, παρά μέσω έτοιμων πληροφοριών που θα τους παρέχονταν με κάποιο τρόπο για το ποιόν αυτού. Εν τέλει, τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας παρέχουν μια κάποια εικόνα για το πώς τα μέλη μιας τόσο μεγάλης κοινωνικής ομάδας θα μπορούσαν να εκφράσουν τις προτιμήσεις τους, αναφορικά με την επιλογή συντρόφων και ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (Sorokowska, Oleszkiewicz, & Sorokowski, 2018).

4.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΖΥΓΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σύμφωνα με τα αντλούμενα αποτελέσματα από πληθώρα ερευνών σχετικά με την οικογένεια γενικότερα καθώς και με τη σύσταση και τη λειτουργία και αυτής ειδικότερα, έχει διασαφηνιστεί η κατηγοριοποίηση δύο συγκεκριμένων τύπων οικογένειας. Η πρώτη κατηγορία οικογένειας είναι αυτή στα πλαίσια της οποίας οι άνθρωποι ζούνε, αλληλεπιδρούν και συμπεριφέρονται έχοντας ως γνώμονα τη θετικότητα, την ευγένεια, τη στοργή, την υποστηρικτική και ειλικρινή διάθεση προσφοράς στον άλλο, τη ζεστασιά και το πραγματικό ενδιαφέρον. Σε αυτή την περίπτωση οι δύο σύντροφοι αλλά και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας υιοθετούν ξεκάθαρα ένα ενισχυτικό προς τα υπόλοιπα μέλη ρόλο καθώς και έναν ρόλο ευθύνης, όσον αφορά τα υπόλοιπα κοινωνικά στελέχη της ευρείας κοινωνικής ομάδας στην οποία αυτοί ανήκουν. Στο άλλο άκρο, τοποθετείται η δεύτερη κατηγορία οικογένειας και είναι εκείνη στα πλαίσια της οποίας παρουσιάζεται μία χαοτική κατάσταση, σύμφωνα με την οποία ένα ή όλα τα μέλη της οικογένειας έχουν προσβληθεί από κάποιο ακραίο είδος ψυχικής διαταραχής και συμπεριφέρονται με ιδιαίτερες τάσεις παραλογισμού, εχθρότητας, αμφιβολίας, έχοντας μια ροπή προς την κοινωνική περιθωριοποίηση και σε χειρότερη κατάσταση προς τον κοινωνικό εξοστρακισμό (Skynner, 1997).

Οι σημαντικότερες αρχές που διαχρονικά συμβάλλουν με υποστηρικτικό τρόπο στην καλυτέρευση της συζυγικής σχέσης είναι οι εξής: α) εκατέρωθεν ευγενική συμπεριφορά των συζύγων, ο ένας απέναντι στον άλλο, β) ουσιαστική επικοινωνία μέσα από τη συζήτηση ανάμεσα στους συντρόφους, γ) εκτίμηση, σεβασμός και αναγνώριση των προσφορών του συζύγου στο γάμο, δ) ενθάρρυνση και παροχή υποστήριξης στο σύντροφο για την εκπλήρωση των επιθυμιών και των στόχων του και ε) προθυμία για συγχώρεση. Κάθε ένας λοιπόν από τους συντρόφους, οφείλει να παρουσιάσει μια υπεύθυνη και ώριμη στάση απέναντι στον εαυτό του αλλά και στο σύντροφό του, καθώς και τα δύο μέλη που απαρτίζουν το ζευγάρι έχουν εξίσου ανάγκη από προστασία, ασφάλεια, τρυφερότητα αλλά και αυτονομία και ανεξαρτησία μέσα στη σχέση. Προκειμένου να ικανοποιηθούν αυτές οι ανάγκες, είναι απαραίτητη η ύπαρξη ισοτιμίας μέσα σε μία σχέση, σε μία δέσμευση, ή σε ένα γάμο. Η εξισορρόπηση μεταξύ της ανάγκης για ασφάλεια και προστασία και της ανάγκης για ανεξαρτησία και αυτονομία, συνιστούν σημαντικές παραμέτρους για τον ίδιο τον ανθρώπινο βίο. Η εκατέρωθεν λοιπόν αντιμετώπιση και ικανοποίηση των αναγκών των συντρόφων, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή του κάθε συντρόφου μεμονωμένα, πέρα από την ποιότητα αυτής εντός των πλαισίων του γάμου. Ακόμη, μια χρήσιμη τεχνική που συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη επικοινωνία των ζευγαριών είναι η ενεργητική ακρόαση. Παράλληλα, σύμφωνα με τον Vaughn (2003) προκειμένου να υπάρξει μια έντιμη επικοινωνία μεταξύ του ζευγαριού είναι απαραίτητο να διακατέχονται από κοινού από κίνητρα επιθυμίας βελτίωσης της σχέσης, εξέτασης του κατάλληλου για συζήτηση χρόνου, επιλογή περιβάλλοντος που προάγει την επικοινωνία, υιοθετώντας μια ευνοϊκή στάση για μια παραγωγική συζήτηση.

Η οικογενειακή επικοινωνία ανακύπτει συνήθως από την ποιότητα της οικογενειακής συνοχής και προσαρμοστικότητας και την ίδια στιγμή επιδρά και στις δύο αυτές πλευρές. Η επικοινωνία θεωρείται πρωταρχικής σημασίας έννοια για τη γενική θεωρία των συστημάτων. Στα πλαίσια της γενικής θεωρίας των συστημάτων, πραγματοποιείται ανταλλαγή πληροφοριών και μηνυμάτων μεταξύ των μελών του οικογενειακού συστήματος, με επακόλουθο τον σχηματισμό επικοινωνιακών διόδων. Διαφορετικές επικοινωνιακές ικανότητες όπως η ενεργητική ακρόαση, η υποστηρικτική ομιλία και η ενσυναίσθηση, δίνουν τη δυνατότητα στα μέλη της οικογένειας να εκφράσουν τις ανάγκες τους και τις επιθυμίες τους όσον αφορά τη

μεταξύ τους συνοχή και προσαρμοστικότητα. Σε αντίθετη περίπτωση, η ύπαρξη έντονου τόνου και επίκρισης στα λεγόμενα κάποιου και η αντιφατική ανταλλαγή μηνυμάτων, μπορεί να προκαλέσει εμπόδια στην επικοινωνία των μελών της οικογένειας.

Δεδομένου ότι η επικοινωνία κρίνεται αναγκαία για όλους τους ανθρώπους, είναι ιδιαίτερα σημαντικό όλοι να έχουν επίγνωση της ουσίας και του βάθους των συναισθημάτων τους και να τα εξωτερικεύουν με έναν ποιοτικό και ευγενή τρόπο. Είναι γεγονός πως το λεγόμενο «τακτ» και η ευγένεια χαρακτηρίζονται πολλές φορές ως κάτι επιφανειακό, εντούτοις όμως συνεισφέρουν στην βελτίωση της ποιότητας του βίου καθώς επίσης και στη διευκόλυνση της ομαλής ανθρώπινης και εν προκειμένω συζυγικής επικοινωνίας. Αξιοσημείωτη είναι και η τοποθέτηση της Buxton (2004), αναφορικά με κάποιους σημαντικούς παράγοντες και αρχές που παρατηρήθηκαν μέσα από την έρευνά της στα πλαίσια του γάμου. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της έρευνάς της έδωσαν έμφαση στη συνεισφορά της ειλικρίνειας και της επικοινωνίας στην ποιότητα και την ανοχή της συζυγικής σχέσης στο χρόνο. Η ύπαρξη ειλικρινούς επικοινωνίας αποδίδεται στην πολυσυνθετότητα ενός πυρήνα πολλών ιδανικών στοιχείων στη σχέση, δεδομένου ότι η ειλικρίνεια λειτουργεί ως παράγοντας ενδυνάμωσης και διατήρησης της ζωντάνιας της αγάπης, τόσο σε ερωτικό όσο και σε φιλικό επίπεδο.

4.4 ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ (Η ΟΧΙ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Υποστηρίζεται από σχετική βιβλιογραφία η ιδιαίτερη σημασία της ύπαρξης επικοινωνίας εντός του γαμήλιου δεσμού. Μέσα από τις περισσότερες έρευνες και μελέτες προκύπτει μια κοινώς αποδεκτή άποψη που αναφέρεται στην άμεση συσχέτιση της καλής επικοινωνίας με την καλή συζυγική αλληλεπίδραση και προσαρμογή ενώ αντίθετα, η «κακή» επικοινωνία μεταξύ των συζύγων, παρατηρείται σε γάμους με κακή επικοινωνία μεταξύ των συζύγων.

Σύμφωνα με την έρευνα του (Locke, 1991), αναφέρεται πως ένας αριθμός ευτυχημένων ζευγαριών δήλωσαν ως συχνότερο μέσο επικοινωνίας τη συζήτηση, συγκριτικά με ζευγάρια τα οποία δεν υιοθετούσαν αυτό το μέσο επικοινωνίας και στο

τέλος χώριζαν. Ακόμη, αναφορικά με τις έρευνες των Hobart και Klausner (1959), Ely, Guerneu και Stover (1973), Karlsoon (1963), Navran (1967) επίσης Terman (1938), Locke (1951), Hobart & Klausner (1959) και Navran (1967) στο Guerneu (1996), διαπιστώθηκε πως η θετική προσαρμογή στο γάμο σχετίζεται άμεσα με την ποιότητα και την ποσότητα της επικοινωνίας μεταξύ των συζύγων. Μέσα από τις παραπάνω έρευνες προέκυψε επίσης η εξολοκλήρου αποκάλυψη-έκφραση συναισθημάτων, η οποία σχετίστηκε επιπλέον θετικά με την ικανοποίηση των δύο συζύγων για το γάμο, καθώς επίσης και με τα καλά και ευχάριστα συναισθήματα που οι ίδιοι αισθάνονται μέσα στα πλαίσια αυτού (Levinger & Senn, 1967 στο Guerneu, 1996).

Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά ορισμένων ερευνών αναφορικά με τις διάφορες διαστάσεις της συζυγικής αλληλεπίδρασης. Σκοπός της μελέτης των Preotu & Turliuc (2013), ήταν να εξεταστεί η ύπαρξη ή όχι διαμεσολάβησης της επικοινωνίας που προέκυπτε μέσα από τα ιδεώδη των ζευγαριών, στη σχέση μεταξύ ιδανικής ομοιότητας και ικανοποίησης της σχέσης, κάτι που υλοποιήθηκε μέσω της χρήσης του Κοινού Μοντέλου Διαμεσολάβησης για τη μοίρα. Τα 100 ζευγάρια που συμμετείχαν στην έρευνα εξετάστηκαν σε ποικίλες αξιολογικές κλίμακες, τις οποίες στη συνέχεια ολοκλήρωσαν με την τοποθέτηση ότι η ιδανική ομοιότητα και η επικοινωνία ανάμεσα στο ζευγάρι βασίζεται στην επιλογή του ιδανικού συντρόφου και γενικότερα στις κλίμακες των σχέσεων καθώς και στην ικανοποίηση που αναδύεται μέσα από τη σχέση, μέσω της χρήσης της κλίμακας Dyadic (Spanier, 1976, όπ. αναφ. στο Preotu & Turliuc, 2013). Δεδομένης της σημαντικής επιρροής των ρομαντικών σχέσεων στη ζωή των ανθρώπων, είχε εκδηλωθεί πολύ καιρό πριν έντονο ενδιαφέρον για να ερευνηθούν οι επιθυμίες των ανθρώπων από τους συντρόφους τους, στα πλαίσια της σχέσης τους, όπως επίσης και των παραγόντων εκείνων που συνέβαλλαν στην ικανοποιητική εξέλιξη μιας σχέσης. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας αξίζει να προστεθεί επίσης και η έρευνα των Cambell et al. (2001) περί ευελιξίας και προσαρμοστικότητας των ιδανικών προτύπων, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας άτομα με υψηλά ιδανικά βαθμολογούνταν θετικά με χαρακτηριστικά όπως ζεστασιά, αξιοπιστία, ελκυστικότητα κ.α., και επρόκειτο για άτομα τα οποία απέδωσαν υψηλές βαθμολογίες στην ποιότητα της σχέσης τους, γεγονός που προέκυψε από τα κοινά ιδανικά που είχαν με το σύντροφό τους. Μέσα από την έρευνά τους οι Preotu & Turliuc (2013), ανέδειξαν την άμεση συσχέτιση της

ιδανικής ομοιότητας και της ικανοποίησης από τη σχέση με την επικοινωνία που προκύπτει μέσω των ιδανικών των συντρόφων. Όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν οι ίδιες οι ερευνήτριες, τα αποτελέσματα της μελέτης τους, συγκριτικά με άλλες παρομοίου περιεχομένου μελέτες, τόνισαν τη σημασία των ιδανικών προτύπων στη σύναψη ρομαντικών σχέσεων, δεδομένου ότι άνθρωποι που ανέφεραν μεγαλύτερη ομοιότητα με το σύντροφό τους ως προς τα εκατέρωθεν ιδανικά τους, ανέφεραν την ίδια στιγμή και μεγαλύτερη και αποτελεσματικότερη επικοινωνία και σαφέστερα και υψηλό βαθμό ικανοποίησης από τη σχέση τους. Παρά το γεγονός ότι η έρευνα αυτή σημείωσε κάποιους περιορισμούς, αξιοσημείωτη είναι η συμβολή της στην έμφαση που αποδόθηκε στη σημασία των ιδανικών προτύπων και του ρόλου τους στην πορεία μιας σχέσης, ενσωματώνοντας ιδανικά το ρόλο της ομοιότητας και της επικοινωνίας για την ικανοποίηση των σχέσεων.

Επιπλέον, όπως προέκυψε από τις αναλύσεις των ερευνητών και καθηγητών Rodriguez, Hadden και Knee (2015) του πανεπιστημίου του Χιούστον, ως σημαντικότεροι παράγοντες προβλεπτικότητας της ποιότητας μια σχέσης ανάμεσα σε δύο συντρόφους αναδείχθηκαν οι εκατέρωθεν προσωπικές αντιλήψεις των συντρόφων για τη σχέση τους παρά τα ιδανικά του καθενός για τη σύναψη ενός ερωτικού δεσμού γενικότερα. Τα εγγενή ιδανικά των συντρόφων, σε αντίθεση με τα εξωγενή ιδανικά, ήταν εκείνα που συνδέθηκαν με την αύξηση της ποιότητας της σχέσης και της εκπλήρωσης των αναγκών τους, ταυτόχρονα, με την εκατέρωθεν ικανοποίηση των αναγκών τους η οποία αποδόθηκε στον μεγαλύτερο βαθμό στην ποιότητας της σχέσης τους αντίστοιχα. Αυτή η θετική συσχέτιση των ιδανικών ερμηνεύθηκε από τους ερευνητές ως μεμονωμένες διαφοροποιήσεις σε επίπεδο προσδοκιών, εξηγώντας πως υπάρχουν άνθρωποι με υψηλότερα και σημαντικότερα ιδανικά συγκριτικά με άλλους. Η εκπλήρωση των προσδοκιών και η ικανοποίηση των αναγκών των συντρόφων εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της σχέσης. Ωστόσο από τα αποτελέσματα της έρευνας των προαναφερθέντων προέκυψε η μη προβλεψιμότητα των ιδανικών αυτών καθ'αυτών, δεδομένου ότι τα περισσότερα εγγενή ιδεώδη των ατόμων όπως η ειλικρίνεια, η ζεστασιά κλπ., φάνηκε πως συσχετίζονταν περισσότερο με το βαθμό ικανοποίησης των σχέσεων. Επί της ουσίας, μέσω της συγκεκριμένης έρευνας έγινε σαφής η σύνδεση σε μεγαλύτερο βαθμό της εγγενούς ιδανικής συνοχής με την ικανοποίηση ως παράγοντα μέσα στη σχέση.

Στα πλαίσια της βιβλιογραφικής επισκόπησης σχετικά με τη συζυγική αλληλεπίδραση, αξίζει να αναφερθεί και η τοποθέτηση του Skynner (1997). Σύμφωνα με τον Skynner (1997), η ψυχική υγεία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η μοναδική παράμετρος σύγκρισης όσον αφορά τις καθημερινές, διαπροσωπικές μας σχέσεις, όπως πχ. των σχέσεών μας με την οικογένεια, την κοινωνία και την ευρεία κοινότητα της οποίας αποτελούμε μέλη, καθώς επίσης είναι ο παράγοντας εκείνος που συμβάλλει στο να μπορούμε να ρυθμίζουμε και να ελέγχουμε τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφερόμαστε, ώστε να μην υποκύψουμε σε οποιοδήποτε είδος προσκόλλησης (εις βάρος μας). Προκειμένου η ψυχοσωματική υγεία των ανθρώπων να συνίσταται από αρμονία και ευημερία, κρίνεται σκόπιμο να προκύψει από τους εταίρους μία επιθυμία συνδυασμού του διαθέσιμου, προσωπικού τους χρόνου με την ανάγκη τους για συντροφικότητα. Έχει επισημανθεί από μια πληθώρα ερευνών αλλά αναδεικνύεται και μέσα από τη συμβολή του Skynner (1997), το γεγονός πως για να προκύψει μια υγιής και αρμονική συνύπαρξη, συμβίωση και γενικότερα επικοινωνία μεταξύ δύο ανθρώπων είναι απαραίτητο η μεταξύ τους σχέση να χαρακτηρίζεται από αλληλοσεβασμό, αλληλοκατανόηση και από εκατέρωθεν προθυμία επίδειξης μιας «καλής» συμπεριφοράς. Για να ευδοκιμήσει δηλαδή μία σχέση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους, δεν είναι αρκετό να αισθάνονται αγάπη ο ένας για τον άλλο όπως αισθάνονται για τον εαυτό τους, αλλά να συμπεριφέρονται ο ένας στον άλλο πρώτα απ' όλα με σεβασμό, αποδεχόμενοι τη μοναδικότητα του χαρακτήρα του. Όταν κάποιος αντιληφθεί την ομοιότητα που παρατηρείται ανάμεσα σε εκείνον και σε κάποιον άλλο, και αναστοχαστεί ώριμα και ενσυνείδητα ότι πρέπει να σέβεται τους πάντες, τότε θα αρχίσει να αντιλαμβάνεται πως δεν υπερισχύει αυτών και πως δεν είναι ανώτερος από αυτούς και με αυτό τον τρόπο θα θελήσει μόνος του να συμπεριφερθεί με δίκαιο, ισότιμο και σεβαστό τρόπο. Στο σημείο αυτό προκύπτει μία διαφοροποίηση στη συμπεριφορά των ανθρώπων καθώς υπάρχουν ποικίλες επιφανειακές διαφορές μεταξύ τους, όσον αφορά την κοινωνική ταυτότητα για παράδειγμα, ωστόσο κάτι τέτοιο είναι αναμενόμενο δεδομένου των διαφορετικών ερεθισμάτων που έχουν συμβάλλει στη συγκρότηση προσωπικοτήτων ευρέως.

Ωστόσο, μπορούμε εξίσου να αποδεχτούμε κάποιες κακοπροαίρετες και αντιφατικές συμπεριφορές ή να τις απορρίψουμε, δείχνοντας όμως μια συμπόνια και έναν συγκαταβατικό χαρακτήρα απέναντί τους, σεβόμενοι τα προσωπικά όρια των ανθρώπων που τις ενσαρκώνουν, καθώς πρόκειται για συμπεριφορές που

προέρχονται από ατομικές αδυναμίες, για την κατανόηση και την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται συγκεκριμένη ψυχολογική αρωγή. Προσπαθώντας να αποδεχτούμε τυχόν μειονεκτήματα ή διαφορετικά από τα δικά μας συμπεριφοριστικά στοιχεία, προβάλλουμε και υιοθετούμε μια προσέγγιση ανθρώπινης υπόστασης και πλευράς, με ειλικρινές ενδιαφέρον και βαθιά κατανόηση για τη συμπεριφορά του άλλου, πράγμα το οποίο προκύπτει αναμφισβήτητα από το ότι έχουμε ήδη εκ των προτέρων κατανοήσει τη δική μας ψυχολογική κατάσταση και ψυχολογία γενικότερα (Skynner, 1997).

Μία επιπλέον μελέτη που ασχολήθηκε με την εξέταση των παραγόντων ικανοποίησης σε μια διαπολιτισμική σχέση είναι αυτή των Christensen, Eldridge, Catta – Pretta, Lim & Santagata (2006). Η μελέτη των Christensen, Eldridge, Catta – Pretta, Lim & Santagata (2006), επιδίωξε να συμβάλλει στη διερεύνηση του βαθμού επιρροής της ποιότητας της επικοινωνίας μεταξύ των συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα και στην ικανοποίηση που αισθάνονται για τη σχέση τους. Συγκεκριμένα, με σκοπό την εξέταση της διαπολιτισμικής συνέπειας πολλών και διαφορετικών μοντέλων επικοινωνίας με ζευγάρια, στην έρευνα των παραπάνω εξετάστηκαν 363 συμμετέχοντες από τέσσερις διαφορετικές χώρες (Ιταλία, Βραζιλία, Ταιβάν, Ηνωμένες Πολιτείες) ολοκληρώνοντας συζητήσεις και μέτρα για ζητήματα και στοιχεία προσφοράς ικανοποίησης και επικοινωνίας στις σχέσεις με τους συντρόφους τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν τη θετική σύνδεση της εποικοδομητικής επικοινωνίας των διαπολιτισμικών ζευγαριών με την ικανοποίησή τους από τη σχέση και την αρνητική σύνδεση της ανάκλησης της επικοινωνίας με τη μη ικανοποίησή τους από τη σχέση τους. Επιπλέον, σημειώθηκαν στοιχεία που μαρτύρησαν την επιθυμία των γυναικών για εγγύτητα παρά για ανεξαρτησία μέσα στη σχέση, συγκριτικά με τους άντρες που αποζητούσαν κυρίως την ανεξαρτησία μέσα από τη σύναψη του ερωτικού τους δεσμού. Αυτή η διαφορά ανάμεσα στα ζευγάρια, άλλοτε για ζήτηση εγγύτητας και άλλοτε για ζήτηση ανεξαρτησίας, συνδέθηκε με την ανάγκη για ζήτηση ή απόσυρση της επικοινωνίας μεταξύ τους. Τα συμπεράσματα των ερευνητών που προέκυψαν έπειτα από την ανάλυση των δεδομένων, αναδεικνύουν ότι η αλληλεπίδραση ανάμεσα στη ζήτηση και την απόσυρση της επικοινωνίας αποτελεί ένα στοιχειώδες πρότυπο επικοινωνίας, που προκύπτει μέσα από τη διαφορετική αντίληψη των συντρόφων σχετικά με την καλλιέργεια της επιθυμίας και της ικανοποίησης στα πλαίσια της σχέσης.

Τέλος, σύμφωνα με τη μελέτη των Pierce, Hong MA, Franks & Ketterer (2002), διερευνήθηκε η σχέση ανάμεσα στις αυτό - διεργασίες και τις προσδοκίες των παντρεμένων ζευγαριών (59 συμμετέχοντα ζευγάρια), καθώς επίσης και τις σχετικές με την υγεία κοινωνικές τους συμπεριφορές. Τόσο οι γυναίκες όσο και οι άντρες που ήταν συνειδητοποιημένοι σχετικά με το πρόβλημα υγείας του συντρόφου τους, ανέφεραν την προσπάθειά τους κατά την περίοδο του προβλήματος να επηρεάσουν τον τρόπο ζωής του/ της συζύγου τους, επιδιώκοντας το πιο επιθυμητό κλίμα για το γάμο τους, τόσο για την πλευρά των ιδίων όσο και για την πλευρά του παθόντος συζύγου τους. Έτσι, ακόμα και ο συνεργάσιμος πιθανός εαυτός ο οποίος είχε προσβληθεί από ένα πρόβλημα υγείας, συμμορφωνόταν αλληλεπιδραστικά με κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές του/ της συζύγου του, προκειμένου να επικρατήσει μια αρμονική ατμόσφαιρα μεταξύ τους και να αποφευχθούν οι όποιες παροντικές ή μελλοντικές συγκρούσεις (Karniol & Ross, 1996, Markus & Nurius, 1986, όπ. αναφ. στο. Pierce, Hong MA, Franks & Ketterer, 2002). Η πεποίθηση των συζύγων ότι η βοήθειά τους θα λειτουργούσε ως ανασταλτικός παράγοντας για τη βελτίωση της υγείας του ανθρώπου τους, συνδέθηκε τόσο με την υποστηρικτική τους συμπεριφορά όσο και με τον κοινωνικό έλεγχο που του ασκούσαν, ως φαινομενικά σε ανώτερη θέση λόγω της ισορροπημένης υγείας τους. Όσον αφορά τώρα την οπτική γωνία των παθόντων συζύγων, η παρουσία ενός πιθανού επιδιωκόμενου εαυτού, σχετίστηκε θετικά με τη δυνατότητα κοινωνικής υποστήριξης μεταξύ των συζύγων. Από τα σύνολο των ευρημάτων τα οποία αντικατοπτρίζουν τις προοπτικές κάθε συζυγικής πλευράς, γίνεται παραπλεύρως αποδεκτό πως οι αυτενέργειες των γυναικών μέσα στο γάμο συσχετίστηκαν με τη γενικότερη κοινωνική τους συμπεριφορά. Η συγκεκριμένη έρευνα αλλά και πολλές παρόμοιες που προηγήθηκαν, μαρτυρούν τις ελπίδες που έτρεφαν οι γυναίκες για την καλύτερευση της υγείας του συζύγου τους και την πεποίθηση ότι με τη στάση τους μπορούσαν να συμβάλλουν θετικά στη διατήρηση της μελλοντικής υγείας αυτών, ουσιαστικά μέσω της τροποποίησης της παρόντος συμπεριφοράς τους ώστε να επιτύχουν τον επιθυμητό τρόπο ζωής του συζύγου τους.

Αξιοσημείωτη είναι και η συμβολή του Anasakti, στην ευημερία και την ομαλή συζυγική αλληλεπίδραση, σύμφωνα με τους Banth & Talwar (2010). Ο όρος «Anasakti» είναι ένας Σαγγσκριτικός όρος σχετικός με γνωρίσματα όπως η εξισορρόπηση, η προσκόλληση, ο προσανατολισμός και η καθολική καταβολή

προσπάθειας χωρίς άγχος για το επερχόμενο αποτέλεσμα και μπορεί να χαρακτηριστεί ως ινδουιστικό ιδεώδες σύμπλεγμα χαρακτηριστικών της προσωπικότητας (Banth & Talwar, 2010). Στη συγκεκριμένη έρευνα, με τη συμμετοχή 676 φοιτητών και δείγματος 65 επαγγελματιών γιόγκα στην Ινδία, εξετάστηκε ο συσχετισμός του Anasakti με την ευημερία και με τους τρεις διαφορετικούς προσανατολισμούς της ευτυχίας τόσο σε μεμονωμένα άτομα όσο και σε ζευγάρια διαφορετικών πολιτισμών. Στα πλαίσια της έρευνας αυτής διαπιστώθηκε η υπεροχή των ασκούμενων της γιόγκα πάνω στο Anasakti, συγκριτικά με τον υπόλοιπο πληθυσμό. Το συγκεκριμένο ιδεώδες, ως εφαρμόσιμη πρακτική της ευρύτερης φιλοσοφίας της γιόγκα, στοχεύει στην αυτό-κατανόηση, μέσω της οποίας μπορεί τελικώς να επιτευχθεί ένα ατομικό εξαρχής ταξίδι προς το εσωτερικό, στην επίτευξη συναισθηματικής ισορροπίας και νοητικής γαλήνης, απαιτώντας την παραίτηση από τις κοσμικές επιθυμίες. Μέσα από τη μελέτη αυτή αναδύεται μια σύνδεση μεταξύ της πρακτικής του διαλογισμού σε οποιαδήποτε μορφή και της καλλιέργειας της ατομικής ευημερίας, της βίωσης της στιγμής, της εκτίμησης της ζωής, της απόλαυσης και της ικανοποίησης από αυτή, και γενικότερα τονίζεται η δυνατότητα ύπαρξης μιας ζωής με νόημα και ροπή προς την ευτυχία, συνεπαγόμενη με τη βίωση του Anasakti (Banth & Talwar, 2010).

Οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από την επεξεργασία όλων των δεδομένων, επισημαίνουν ότι οι από κοινού στάσεις των συζύγων, συνδέθηκαν με την κοινωνική συμπεριφορά του καθενός από τους δύο. Τα συγκεκριμένα ευρήματα φανερώνουν πως οι μελλοντικές προοπτικές των συζύγων για την υγεία του συζύγου τους αλλά και για την επίδρασή τους στη διατήρηση της μελλοντικής τους υγείας και ευημερίας, αποτελούν το κίνητρο διαμόρφωσης της παρούσας κοινωνικής τους κατάστασης. Γενικότερα, ο επιτυχής συζυγικός βιοπορισμός, η ικανοποίηση από την ποιότητα της σχέσης και η επίλυση προβληματικών καταστάσεων εντός των πλαισίων ενός διεθνικού γάμου, επιτυγχάνονται μέσω της αλληλεπίδρασης των δύο συντρόφων αρχικά ως μεμονωμένες προσωπικότητες και στη συνέχεια ως ζευγάρι, με την ενασχόληση και την απόδοση βαρύτητας εκ μέρους τους στις εκατέρωθεν ανάγκες, στη μεταξύ τους επικοινωνία και στην επιθυμητή συνέχιση του δεσμού τους μέσω της απόκτησης απογόνων και μεταγενέστερα μέσω της ομαλής επικοινωνίας με αυτούς.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

5.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της παρούσας έρευνας όπως προαναφέρθηκε ήταν η διερεύνηση των διαστάσεων της συζυγικής διαπολιτισμικής επικοινωνίας μεταξύ συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα, στο πλαίσιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Αναφορικά με το είδος της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, αξίζει να αναφερθεί ότι επρόκειτο για μια ποιοτική έρευνα. Σύμφωνα με τον Καραγιάννη (2017-2018), η ποιοτική έρευνα ασχολείται με την εις βάθος μελέτη των πραγμάτων, των εννοιών, των εμπειριών, των αντιλήψεων και των ατομικών συμπεριφορών και αποβλέπει στην ολιστική αντίληψη περί ποικίλων κοινωνικών φαινομένων, επιδιώκοντας την εξέταση του τρόπου και του λόγου που αυτά γίνονται. Εμβαθύνει περισσότερο στα αυτούσια λόγια των ομιλούντων, παρά στη στατιστική ανάλυση των δεδομένων. Η εννοιολογική κατασκευή της «ποιοτικής συνέντευξης» σχετίζεται κατά προσέγγιση με τις εις βάθος συνεντεύξεις, τις ημιδομημένες ή τις χαλαρά δομημένες μορφές συνέντευξης. Όταν γίνεται χρήση ποιοτικού υλικού (συνεντεύξεις κ.ά.), ως απαραίτητη διαδικασία επεξεργασίας, κωδικοποίησης και ταξινόμησης των δεδομένων κρίνεται η ανάλυση περιεχομένου (Burgess, 1984).

Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια απλοποιημένη, άμεση και εύκολη σχετικά ερευνητική μέθοδο, η οποία θέτει σαφείς στόχους και κατευθυντήριες γραμμές ανάλυσης των δεδομένων μέσω εφαρμοσμένων και συστηματικών υποδειγμάτων ανάλυσης, κυρίως μέσω της μετατροπής ενός πλήθους λέξεων ενός κειμένου σε απλούστερες και λιγότερες κατηγορίες περιεχομένου, μέθοδος που δίνει την ευκαιρία μελέτης ενός μεγάλου όγκου δεδομένων στον ερευνητή, σύμφωνα με μια συγκεκριμένη συστηματική μεθοδολογία, καθώς επίσης και διεξαγωγής έγκυρων και

επαληθεύσιμων συμπερασμάτων. Πρόκειται για μια μέθοδο το κέντρο βάρους της οποίας εντοπίζεται στις εκφραζόμενες απόψεις και όχι τόσο στο κειμενικό ύφος, παρέχεται η δυνατότητα διερεύνησης όλων των επικοινωνιακών στοιχείων, τόσο των χαρακτηριστικών του πομπού όσο και του δέκτη τη επικοινωνίας και έχει καθιερωθεί ως μία από τις καλύτερες τεχνικές έρευνας στον ορίζοντα των κοινωνικών επιστημών, καθώς αποσκοπεί στην αντικειμενική, καθιερωμένη και ποσοτική περιγραφή του περιεχομένου του γραπτού ή του προφορικού λόγου (Berelson, 1948 στον Landsheere G. D., 1979: 7).

Γενικότερα η συνέντευξη θεωρείται ως μια συχνά εφαρμόσιμη και αποτελεσματική πρακτική από τους ερευνητές, διότι τους βοηθά στην καταγραφή σημειώσεων ή σημαντικών παρατηρήσεων, ακόμα και στην περίπτωση που γίνεται μαγνητοφώνηση ή βιντεοσκόπηση των συμμετεχόντων, διευκολύνει την σκιαγράφιση μορφών επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους ερευνητές και τους συνεντευξιζόμενους, όπως το ύφος της φωνής, η γλώσσα του σώματος, οι παύσεις κ.α., οι οποίες δεν είναι εφικτό να ερμηνευθούν μέσα από την απλή μετεγγραφή του προφορικού λόγου. Ακόμη, συγκριτικά με τη χρήση του ερωτηματολογίου, ένας ερευνητής με τη χρήση της συνέντευξης μπορεί να συζητήσει πριν από αυτή, εξηγώντας και διευκρινίζοντας με μεγαλύτερη σαφήνεια το σκοπό της έρευνας, καθώς επίσης και να διεγείρει περισσότερο τον ενδιαφέρον και την προθυμία των συμμετεχόντων για συνεργασία (Παρασκευόπουλος, 1993).

5.2 ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στην παρούσα έρευνα, η συλλογή των δεδομένων, η καταγραφή και η επεξεργασία τους, η εξέταση των θεματικών κατηγοριών και η κριτική ανάλυση των δεδομένων έγιναν με τη χρήση του ημιδομημένου τύπου συνέντευξης ως βασικού ερευνητικού εργαλείου και συγκεκριμένα βάσει δέκα συνολικά ημιδομημένων συνεντεύξεων, τις οποίες πραγματοποίησα κατά τη διάρκεια του περσινού έτους, σε διάστημα τεσσάρων μηνών και συγκεκριμένα την περίοδο Ιουλίου – Οκτωβρίου (2018).

Επιλέχθηκε αυτός ο τύπος της ημιδομημένης συνέντευξης, γιατί σύμφωνα με τη Willig (2015), η ημιδομημένη συνέντευξη δίνει στον ερευνητή τη δυνατότητα να

αντλήσει πληροφορίες από τους συμμετέχοντες για μια συγκεκριμένη πτυχή της ζωής τους ή των εμπειρικών τους βιωμάτων και να εδραιώσει μαζί τους μία σχέση εμπιστοσύνης και οικειότητας, δεδομένου ότι η ημιδομημένη συνέντευξη δεν εμβαθύνει στη λεξική ενδεχομένως διαφοροποίηση των συμμετεχόντων, αλλά στο νόημα που προκύπτει μέσα από την αλληλεπίδρασή τους με τον ερευνητή κατά τη διάρκεια της εκμυστήρευσης των βιωμάτων τους. Επίσης, σύμφωνα με τον Robson (2010), μέσω των ημιδομημένων συνεντεύξεων παρέχεται η δυνατότητα τροποποίησης της προκαθορισμένης ερευνητικής κατεύθυνσης εάν κριθεί σκόπιμο, μέσα από τη συνεχόμενη ανταλλαγή απόψεων και της έκφρασης των προσωπικών αποκρίσεων των συνεντευζιαζόμενων.

5.3 ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Το δείγμα τις έρευνας αποτέλεσαν 20 συμμετέχοντες και συγκεκριμένα 10 διαπολιτισμικά ζευγάρια, με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα το καθένα. Τα εθνοπολιτισμικά δίπολα που συγκροτούσαν τα ζευγάρια που συμμετείχαν στην έρευνα και μελετήθηκαν ήταν: Z1 (Ελλάδα – Ολλανδία), Z2 (Ελλάδα – Ρουμανία), Z3 (Ελλάδα – Ρουμανία), Z4 (Ελλάδα – Αλβανία), Z5 (Ελλάδα - Ρωσία), Z6 (Ελλάδα – Ιταλία), Z7 (Ελλάδα – Ρουμανία), Z8 (Ελλάδα – Γαλλία), Z9 (Ελλάδα – Αργεντινή) και Z10 (Ελλάδα – Γερμανία).

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσα από την άμεση της ερευνήτριας με τα διαπολιτισμικά ζευγάρια, με συνάντηση και επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο και υλοποιήθηκαν μέσω του προαναφερθέντος τύπου συνέντευξης, με τη χρήση ανοιχτών κυρίως ερωτήσεων, αποσκοπώντας στην εξασφάλιση περισσότερης ελευθερίας έκφρασης των απόψεων και των προσωπικών τοποθετήσεων των συνεντευζιαζόμενων καθώς και ευελιξίας ως προς τις απαντήσεις τους.

Ακόμη, χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές ερωτήσεις, μέσω των οποίων οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να δώσουν μια ευρύτερη περιγραφή για συγκεκριμένα συμβάντα της ζωής τους, συμπεριλαμβανομένου και βιογραφικών πληροφοριών όπως για παράδειγμα προσωπικά βιώματα, εμπειρίες κλπ, αξιολογικές ερωτήσεις, μέσω των οποίων οι συμμετέχοντες εξέφρασαν συγκεκριμένα ή αόριστα συναισθήματά τους απέναντι σε κάποιον ή κάτι καθώς επίσης και ερωτήσεις

γνώμης, οι οποίες απέβλεπαν στη διερεύνηση των στάσεων των ζευγαριών αναφορικά με τη διαπολιτισμικότητα και την ιδανικότητα των ερωτικών – συντροφικών σχέσεων (Willig, 2015). Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκαν και κάποιες ελάχιστες ερωτήσεις κλειστού τύπου.

Η πρόσωπο με πρόσωπο επαφή με τους συμμετέχοντες, μου προσέφερε τη δυνατότητα να παρατηρήσω και τη μη λεκτική συμπεριφορά τους, γεγονός που συνέβαλλε στην καλύτερη και αποδοτικότερη ερμηνεία των προφορικών τους απαντήσεων. Σύμφωνα με τον Robson (2010), η μη λεκτική συμπεριφορά είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς οι μη λεκτικές ενδείξεις μεταβιβάζουν επικοινωνιακά σήματα, τα οποία είναι ικανά να τροποποιήσουν ή και να αναστρέψουν το νόημα των αποκρίσεων και των αντιδράσεων. Ταυτόχρονα με τον αναστοχασμό της βιβλιογραφίας και τη συνεχή επεξεργασία της δομής και του περιεχομένου των ερευνητικών δεδομένων, σχεδιάστηκαν και οι θεματικοί άξονες της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις ήταν σχεδιασμένες, δομημένες και κατανεμημένες σε θεματικούς άξονες, με τη δυνατότητα εναλλαγής και τροποποίησης σε περίπτωση που οι συνεντευξιζόμενοι δεν μπορούσαν να τις κατανοήσουν επαρκώς ή δεν αισθανόταν άνετα να τις απαντήσουν, ή επιθυμούσαν να απαντήσουν σε ένα μόνο σκέλος τους. Μέσα από αυτές, δόθηκε στα ζευγάρια η δυνατότητα να αναπτύξουν τις απόψεις τους χωρίς καμία πίεση ή προσωπική ανάμειξη, καθώς βεβαίως και η δυνατότητα να μη μου δώσουν την οποιαδήποτε απάντηση σε ερωτήσεις που έκριναν ακατάλληλες προς απάντηση. Ωστόσο κάτι τέτοιο δεν παρατηρήθηκε, καθώς όλα τα ζευγάρια απάντησαν κατά κύριο λόγο σε όλες τις ερωτήσεις του οδηγού της ημιδομημένης συνέντευξης, και σε κάποιες περιπτώσεις που κρίθηκε σκόπιμο και ζητήθηκε η αναδιατύπωση των ερωτήσεων για λόγους αποτελεσματικότερης κατανόησης και διευκόλυνσης των ερωτηθέντων, προχώρησα στην ενέργεια αυτή με την καλύτερη δυνατή ευελιξία που διέθετα τη δεδομένη στιγμή.

Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των συνεντεύξεων κατεβλήθη κάθε προσπάθεια ώστε να μη διαφανεί οποιαδήποτε αίσθηση υποκειμενικότητας ή μεροληψίας εκ μέρους μου καθώς επίσης και προσπάθεια ενίσχυσης της επικοινωνίας με τους συντρόφους διαφορετικής εθνοπολιτισμικής ταυτότητας, θέτοντας τις βάσεις για τη δημιουργία ενός κλίματος οικειότητας και εμπιστοσύνης μεταξύ μας.

Στην παρούσα έρευνα, η χρήση της συνέντευξης φαίνεται πως σχετίστηκε άμεσα με το σκοπό της έρευνας και αυτό γιατί μέσω της χρήσης αυτής επιδίωξα τη διερεύνηση προσωπικών εμπειριών, αντιλήψεων, στάσεων και συμπεριφορών αναφορικά με ένα κοινωνικό φαινόμενο, αυτό του γάμου και συγκεκριμένα του διαπολιτισμικού γάμου, μέσα από τη διερεύνηση των διαστάσεων διαπολιτισμικής επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια της έρευνας τηρήθηκαν οι βασικές δεοντολογικές παράμετροι της ποιοτικής μεθοδολογίας. Σύμφωνα με τη Willig (2015) αυτές είναι οι εξής: 1. Ενήμερη συγκατάθεση, στα πλαίσια της οποίας εξασφαλίστηκε στους συμμετέχοντες από την ερευνήτρια η πλήρης ενημέρωση και επίγνωση αναφορικά με την ερευνητική διαδικασία καθώς και η συναίνεσή τους για συμμετοχή σε αυτή πριν τη συλλογή των δεδομένων, 2. Μη εξαπάτηση, κατάσταση που πρέπει να αποφεύγεται με κάθε τρόπο όταν τίθεται θέμα αλληλεπίδρασης και εκμείωσης πληροφοριών από αυτούς, 3. Δικαίωμα αποχώρησης, όπου διασφαλίζεται στους συμμετέχοντες από τον ερευνητή η δυνατότητα να αποχωρήσουν από την έρευνα δίχως φόβο για πιθανές συνέπειες, 4. Ενημέρωση, μέσα από την οποία ο ερευνητής πρέπει να εξασφαλίσει ένα είδος πρόσβασης των συμμετεχόντων στους στόχους και τα αποτελέσματα της έρευνας και ιδανικά να τους παρέχει πρόσβαση σε οποιοδήποτε επιστημονικό υλικό προκύψει από την έρευνα στην οποία συμμετείχαν και 5. Εμπιστευτικότητα, κατά την οποία ο ερευνητής απαιτείται να υιοθετεί πλήρη εχεμύθεια όσον αφορά την ταυτότητα των συμμετεχόντων καθώς και τις πληροφορίες που έχει συλλέξει και μελετήσει από αυτούς.

Αρχικά, πριν από την έναρξη των συνεντεύξεων έγινε μια σύντομη ενημέρωση στους συμμετέχοντες της έρευνας για το θέμα και τον σκοπό αυτής, καθώς επίσης και για τη μορφή, το είδος και την εξέταση των ερωτήσεων. Ακόμα, δόθηκαν προσωπικές εγγυήσεις ανωνυμίας και εμπιστευτικότητας και επίσης τέθηκε το θέμα της μαγνητοφώνησης της επερχόμενης συζήτησής μας ως απαραίτητο εργαλείο για την ακριβέστερη καταγραφή των δεδομένων και τη μετέπειτα διευκόλυνσή μου ως προς την ακριβή και όσο το δυνατόν εγκυρότερη καταγραφή των όσων επρόκειτο να ειπωθούν. Με αυτό τον τρόπο ζητήθηκε η έγκρισή τους για την ψηφιακή καταγραφή – μαγνητοφώνηση της συνέντευξης και επίσης έγινε σαφές ότι δε δεσμεύονται να απαντήσουν στο σύνολο των ερωτήσεων, έχοντας την επιλογή να τερματίσουν τη

συζήτηση και να αποσυρθούν από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή κρίνουν οι ίδιοι σκόπιμο για προσωπικούς λόγους. Αξίζει να αναφερθεί ότι στις μισές περίπου συνεντεύξεις, οι συνεντευξιαζόμενοι, πριν από την έναρξη της συνέντευξης ζήτησαν να ρίξουν μια σύντομη ματιά στο περιεχόμενο των ερωτήσεων του οδηγού της ημιδομημένης συνέντευξης, ώστε να προετοιμαστούν ψυχολογικά για τη φύση των ερωτήσεων και των απαντήσεων που θα έδιναν, κάτι που συνεισέφερε θετικά καθώς αισθάνθηκαν ασφάλεια και εν τέλει συναίνεσαν στο να διενεργηθεί αυτή.

Από τις δέκα ημιδομημένες συνεντεύξεις, οι οκτώ ηχογραφήθηκαν ενώ η άντληση των δεδομένων από τις άλλες δύο έγινε χωρίς ηχογράφηση με την επί τόπου καταγραφή εμπειρισταωμένων και γραπτών σημειώσεων καθώς και σημαντικών στοιχείων που κρίθηκαν άξια καταγραφής. Η μαγνητοφώνηση των οκτώ συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε με τη συγκατάθεση των συνεντευξιαζόμενων, με την τεχνική υποστήριξη ενός αξιόπιστου και υψηλής ευκρίνειας ψηφιακού καταγραφέα. Το χώρο διενέργειας των συνεντεύξεων αποτέλεσαν κάποιοι εξωτερικοί χώροι εστίασης, ωστόσο οι ώρες που επιλέχθηκαν και συμφωνήθηκαν με τους συμμετέχοντες, ήταν ώρες με μειωμένη εστίαση στους συγκεκριμένους χώρους, κάτι που διευκόλυνε πολύ τη διεξαγωγή και την μετέπειτα πορεία των συνεντεύξεων. Η κάθε συνέντευξη διαρκούσε κατά μέσο όρο τριάντα με τριάντα πέντε λεπτά, με κάποιες εξαιρέσεις συνεντεύξεων που διήρκησαν σαράντα με σαράντα πέντε λεπτά, στις οποίες οι συμμετέχοντες έχοντας αισθανθεί αρκετά μεγάλη οικειότητα, προχώρησαν στην εξιστόρηση περισσότερων πραγμάτων από όσα συμπεριλαμβάνονταν στον οδηγό της συνέντευξης, εκφράζοντας με ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο τα συναισθήματα και τις εμπειρίες της ζωής τους.

6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στη συγκεκριμένη ενότητα του κεφαλαίου αυτού ακολουθεί η παρουσίαση και ανάλυση των κεντρικών δεδομένων που προέκυψαν μέσα από το περιεχόμενο των ημιδομημένων συνεντεύξεων με τους συζύγους – συντρόφους με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα. Η άντληση των ερευνητικών αυτών δεδομένων προέκυψε κυρίως μέσα από την απομαγνητοφώνηση των οκτώ ημιδομημένων συνεντεύξεων καθώς επίσης και από τις εμπειρισταωμένες και σημαντικές

πληροφορίες που συλλέχθηκαν προφορικά, χωρίς τη χρήση μαγνητοφώνησης από τα δύο ακόμη ζευγάρια. Το είδος, το περιεχόμενο και η ποσότητα των ερευνητικών δεδομένων συνέβαλαν στη δημιουργία κάποιων θεματικών κατηγοριών, στα πλαίσια των οποίων αναλύθηκε ο προφορικός λόγος των συμμετεχόντων της έρευνας μέσω της ανάλυσης περιεχομένου. Επί της ουσίας, μέσα από την ανάλυση περιεχομένου των ημιδομημένων συνεντεύξεων προκύπτουν δώδεκα θεματικές κατηγορίες δεδομένων και τρεις επιπλέον (οι οποίες περιορίζονται στα δεδομένα που προέκυψαν από τη διεξαγωγή μιας συνέντευξης με το μοναδικό ομόφυλο, διαπολιτισμικό ζευγάρι της έρευνας). Σε κάθε θεματική κατηγορία παρουσιάζονται ενδεικτικά τέσσερα αποσπάσματα προφορικού λόγου που προέκυψαν από την απομαγνητοφώνηση και μη των συνεντεύξεων με τους συμμετέχοντες και στη συνέχεια ακολουθεί μια ενδεδειγμένη ανάλυση αυτών, από την οποία εκπίπτει ένα εκ των προτέρων συμπέρασμα για το σχετικό θέμα που τίθεται μέσω της συγκεκριμένης θεματικής κατηγορίας. Οι τρεις τελευταίες θεματικές κατηγορίες, το περιεχόμενο των οποίων συλλέχθηκε μέσα από τη συνέντευξη με το ομόφυλο ζευγάρι, αποτελούνται από δύο αποσπάσματα του προφορικού λόγου των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα οι θεματικές κατηγορίες που προέκυψαν μέσω της ανάλυσης περιεχομένου των ημιδομημένων συνεντεύξεων είναι οι εξής: 1) Κίνητρα επιλογής συντρόφου, 2) Συζυγική αλληλεπίδραση, 3) Γλωσσική επικοινωνία, 4) Ομιλούμενη γλώσσα παιδιών, 5) Θρησκεία, 6) Εκατέρωθεν ανταλλαγή / δανεισμός πολιτισμικών στοιχείων, 7) Οικογενειακή αποδοχή ζευγαριού, 8) Κοινωνική αποδοχή ζευγαριού, 9) Κοινή ταυτότητα ως ζευγάρι, 10) Ζητήματα Ιδανικότητας / Ιδανικής σχέσης, 11) Παράγοντες ενδυνάμωσης διαχρονικής αγάπης, 12) Συμβουλές σε μελλοντικά διαπολιτισμικά ζευγάρια, 13) Σεξουαλικός προσανατολισμός, 14) Ομοφυλία και 15) Απόκτηση παιδιού από ομόφυλο ζευγάρι.

Η πρώτη θεματική κατηγορία αναφέρεται στα κίνητρα επιλογής συντρόφου και αναλύεται παρακάτω.

1) ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

- *«Έπρεπε... κάποια στιγμή... είχα μεγαλώσει και χρειαζόμουν κάποιον σύντροφο να συνεχίσω τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής μου. Βρήκα αυτή, μου γέμισε το μάτι,*

όμορφη ήτανε, της έκανα πρόταση, το σκέφτηκε κανένα μήνα δυο και μετά δέχτηκε. Ήθελα κάπου να αράζω.» (Z4)

- *«Για να μαι ειλικρινής ήταν ειλικρινής απέναντί μου, ήταν σωστή, μ' αγαπούσε για αυτό που ήμουν, δεν ήθελε κάτι να αλλάξω πάνω μου. Αυτός είναι ένας, ο σημαντικότερος λόγος που είμαι με την Όλγα. Αγαπώ τα μάτια της, το χαρακτήρα της, την καλή της την καρδιά... ήταν για εμένα ένα λαχείο το οποίο δε σκοπεύω ποτέ να αφήσω σε όλη μου τη ζωή.» (Z5)*
- *Από δικιάς μου πλευράς έχει να κάνει με το σύντροφο, με την προσωπικότητα του συντρόφου. Ε όταν ένας άνθρωπος είναι χαρισματικός, όταν ένας άνθρωπος έχει μια δυνατή προσωπικότητα, όταν σε συμπληρώνει, όταν έχεις εσύ σαν άνθρωπος ... γιατί όλοι μας έχουμε ... ουδείς τέλειος, έχεις κάποια κενά και αυτός ο άνθρωπος έρχεται και σου τα συμπληρώνει, ε νομίζω ότι είναι ο πιο σωστός λόγος για να προχωρήσεις.» , «Ε θα έλεγα ότι ήταν ένα στοίχημα περιέργειας μαζί και συγχρόνως θελήσεως.» (Z6)*
- *«Πρώτα εξελίχτηκε σε μια δυνατή φιλία και μετά ακολούθησαν όλα τα άλλα γιατί και οι δυο ήμασταν σε διαφορετικές σχέσεις. Είναι και το πιο βασικό να ξεκινάει κάποιος έτσι γιατί τον γνωρίζεις σαν χαρακτήρα πρώτα σιγά σιγά. Ε εκτός από τις κοινές αντιλήψεις πιστεύω και ο χαρακτήρας, γιατί πρώτα πρέπει να ταιριάζεις σαν χαρακτήρας με τον άνθρωπο...» (Z8)*

Η πρώτη λοιπόν θεματική κατηγορία που προέκυψε ύστερα από την άντληση και τη μελέτη όλων των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις είναι αυτή των «Κινήτρων επιλογής συντρόφου», μέσα από την οποία περιγράφονται από το κάθε ζευγάρι ξεχωριστά τα κίνητρα που τους οδήγησαν στην επιλογή του συντρόφου τους. Αρχικά μία τοποθέτηση που αξίζει να αναλυθεί είναι αυτή που αντλήθηκε από το Z4. Πιο συγκεκριμένα το Z4 αποτελούμενο από έναν Ελληνικής καταγωγής άντρα και από μία Αλβανικής καταγωγής γυναίκα, προχώρησε έπειτα από ένα σύντομο χρονικό διάστημα γνωριμίας στην επισημοποίηση της σχέσης του, ενώνοντας ουσιαστικά τις ζωές τους με τα δεσμά του γάμου. Ο ίδιος ο Έλληνας σύζυγος αναφέρει πως το κίνητρο το οποίο τον οδήγησε σε αυτό το βήμα ήταν το γεγονός ότι είχε φτάσει σε μία σχετικά μεγάλη ηλικία για να είναι ακόμη ανύπαντρος και έτσι επιθυμούσε να βρει μία σύντροφο για να συνεχίσει τα υπόλοιπα

χρόνια της ζωής του. Έτσι με αφορμή το ότι βρέθηκε η συγκεκριμένη γυναίκα στο δρόμο του και δεδομένου ότι του προσέκλυσε έντονα το ενδιαφέρον από την αρχή της γνωριμίας τους, της έκανε πρόταση γάμου και η ίδια σκεπτόμενη για ένα διάστημα περίπου δύο μηνών την απάντηση που θα του έδινε, του απάντησε τελικώς θετικά. Μάλιστα χαρακτηριστική είναι η εξής δήλωσή του: «Ήθελα κάπου να αράξω», που υποδηλώνει πως το βασικό στοιχείο που τον ώθησε σε αυτό το γάμο, ήταν η έντονη επιθυμία του να καταφέρει να παντρευτεί έπειτα από πολλά χρόνια εργένικης ζωής. Συμπεραίνεται λοιπόν από την παραπάνω ανάλυση πως τα κίνητρα που οδήγησαν το συγκεκριμένο διαπολιτισμικό ζευγάρι και ιδιαίτερα τον Έλληνα σύντροφο στην επιλογή της συντρόφου του, ήταν κατά κύριο λόγο η επιθυμία για την εύρεση και τη ένωση με έναν άνθρωπο, με απώτερο σκοπό το κλείσιμο του γαμήλιου κύκλου, μέσω της πραγματοποίησης του γάμου. Στη συνέχεια ένα δεύτερο απόσπασμα μέσα από το οποίο αναδεικνύεται μια επιπλέον διάσταση επιλογής συντρόφου είναι αυτό στο οποίο τοποθετήθηκε το Z5. Το Z5 αποτελούμενο από έναν άντρα Ελληνικής καταγωγής και από μία γυναίκα Ρωσικής καταγωγής, δεν έχει ενωθεί με τα δεσμά του γάμου, ωστόσο έχει επισημοποιήσει τη σχέση του μέσω του θεσμού του αρραβώνα. Ζούνε αρραβωνιασμένοι κάτω απ' την ίδια στέγη για περίπου δύο χρόνια και καθ' όλη τη διάρκεια της συζήτησής μας μου ανέφεραν τα ποικίλα προβλήματα που αντιμετώπισαν προκειμένου να εδραιωθούν μόνιμα στην ελληνική κοινωνία. Ιδιαίτερης σημασίας είναι τα όσα ειπώθηκαν από τον άντρα σύντροφο αναφορικά με τα κίνητρα που τον οδήγησαν στην επιλογή της Ρωσίδας συντρόφου του. Συγκεκριμένα, στην προσπάθειά του να δώσει απάντηση στην ερώτησή μου, προβαίνει σε μία περιγραφή όλων των θετικών στοιχείων που συγκροτούν την προσωπικότητα της συντρόφου του, αναφέροντας και κάποια επιπρόσθετα στοιχεία που αγαπά πάνω σε αυτή. Ο ίδιος δίνει μεγάλη έμφαση στην ειλικρίνεια της συντρόφου του, στο γεγονός ότι ήταν σωστή και τίμια απέναντί του, στη μεγάλη αγάπη που του είχε και του έχει ανεξάρτητα από τα όποια αρνητικά στοιχεία ο ίδιος διαθέτει, κάτι που φάνηκε έμπρακτα από πλευράς της από το γεγονός ότι δεν ήθελε να τον αλλάξει σαν άνθρωπο και χαρακτήρα, αγαπώντας τον για αυτό που πραγματικά είναι. Αυτός ήταν και ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες κατά τον ίδιο, που επέλεξε να είναι μαζί της. Επιπλέον, κάνει λόγο για την αγάπη που τρέφει για το χαρακτήρα, την καλοκάγαθη καρδιά, τα μάτια κλπ της συντρόφου του, τονίζοντας πως για εκείνον η γυναίκα αυτή είναι ένα λαχείο το οποίο δεν επρόκειτο ποτέ να αφήσει στη ζωή του. Ένα ακόμη απόσπασμα μέσα από την ανάλυση του

οποίου ερμηνεύεται μία επιπλέον τεκμηρίωση επιλογής συντρόφου των διαπολιτισμικών ζευγαριών είναι αυτό του Ζ6. Το Ζ6 αποτελούμενο από έναν άντρα Ιταλικής και από μία γυναίκα ελληνικής καταγωγής, γνωρίστηκε στην Ιταλία και εφόσον εξασφάλισε τους παράγοντες και τα μέσα για την επιβίωσή του, εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Ελλάδα. Η Ελληνίδα σύντροφος από πλευρά της αναφέρει πως τα κίνητρα επιλογής του συντρόφου της σχετίστηκαν αποκλειστικά με τον ίδιο, με την προσωπικότητά του. Ξεκινώντας να περιγράφει το χαρακτήρα του, τόνιζε ιδιαίτερα την χαρισματική και δυναμική του προσωπικότητα, το γεγονός ότι την αλληλοσυμπλήρωνε και εξακολουθεί να την αλληλοσυμπληρώνει, καλύπτοντας κάποια ατομικιστικά κενά της, ενώ παράλληλα υποστήριζε πως όλα αυτά από κοινού αποτελούν τον πιο σωστό λόγο για να σε κάνουν να προχωρήσεις με έναν άνθρωπο. Ο Ιταλός σύντροφος από πλευράς του, συμφωνώντας με τα λεγόμενα της αγαπημένης του, συμπληρώνει επίσης πως για τον ίδιο, ένα ιδιαίτερο κίνητρο που τον παρακίνησε να προχωρήσει σε αυτή τη σχέση ήταν η ικανοποίηση της λύσης εκ μέρους του ενός στοιχήματος περιέργειας που ο ίδιος έθεσε στον εαυτό του σχετικά με την έκβαση αυτού του δεσμού και συγχρόνως ενός στοιχήματος θελήσεως όπως χαρακτηριστικά ανέφερε στην απάντησή του. Επομένως τα κίνητρα που οδήγησαν το Ζ6 στην εκατέρωθεν επιλογή συντρόφου και εν τέλει γάμου ήταν από τη μία η ίδια η προσωπικότητα του συντρόφου τους και από την άλλη η παρατήρηση της εξέλιξης ενός στοιχήματος περιέργειας και συγχρόνως θελήσεως. Τέλος, προκύπτει επίσης μία διαφορετική οπτική όσον αφορά τα κίνητρα επιλογής συντρόφου, οπτική που αναλύεται και ερμηνεύεται μέσα από τις απαντήσεις του Ζ8. Το Ζ8 είναι ένα ομόφυλο διαπολιτισμικό ζευγάρι, αποτελούμενο από δύο γυναίκες συντρόφους με Ελληνική καταγωγή η μία και Γαλλική η άλλη. Οι δύο σύντροφοι γνωρίστηκαν στα πλαίσια ενός επαγγελματικού ταξιδιού της Ελληνίδας συντρόφου στη Γαλλία, όπου εκεί γνώρισε τη Γαλλίδα σύντροφο και εξ αρχής η μεταξύ τους σχέση ξεκίνησε και βασίστηκε σε φιλικό επίπεδο. Έκτοτε και μέχρι σήμερα ζούνε παντρεμένες στην Ελλάδα, έχοντας υπογράψει σύμφωνο συμβίωσης, αλλά οι ίδιες δηλώνουν πως η σχέση τους ξεκίνησε από μία δυνατή φιλία και αργότερα εξελίχτηκε σε μία ερωτική συνταύτιση και ένωση. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε στη συζήτησή μας η Ελληνίδα σύντροφος, το γεγονός ότι η σχέση τους έθεσε τα θεμέλιά της σε έναν δυνατό φιλικό δεσμό ήταν το σημαντικότερο κομμάτι για την εδραίωση της μεταξύ τους επικοινωνίας και μελλοντικής συναίρεσης. Τη χρονική περίοδο γνωριμίας τους, οι δύο γυναίκες βρίσκονταν ήδη σε άλλες σχέσεις και μάλιστα η Γαλλίδα σύντροφος

βρίσκονταν σε μία ετερόφυλη σχέση εδώ και πολλά χρόνια, στη διάρκεια και στα πλαίσια της οποίας παντρεύτηκε και απέκτησε παιδί, αλλά δεδομένου ότι ο γάμος της ακολούθησε μια αρνητική ροπή, η ίδια οδηγήθηκε στον τερματισμό αυτού παίρνοντας διαζύγιο. Έτσι γνωρίζοντας μετέπειτα την Ελληνίδα γυναίκα, στο πρόσωπό της βρήκε μία αληθινή φίλη που την άκουγε, τη στήριζε κλπ και με τον καιρό όλο αυτό μετατράπηκε σε ερωτική έλξη και στη συνέχεια στη σύναψη ερωτικής σχέσης μεταξύ τους και εν τέλει στην επισημοποίηση του δεσμού τους μέσω του γάμου. Η ίδια επισήμανε πως είναι το πιο βασικό να ξεκινάει κάποιος τη σχέση του με αυτό τον τρόπο, γιατί έτσι γνωρίζει καλύτερα τον χαρακτήρα του ανθρώπου του πρώτα. Παράλληλα τα κίνητρα που την οδήγησαν στην επιλογή της συντρόφου της ήταν οι κοινές τους αντιλήψεις και ο χαρακτήρας, γιατί σύμφωνα με τα λεγόμενά της «πρέπει πρώτα να ταιριάζεις σαν χαρακτήρας με τον άνθρωπό σου». Συμπερασματικά λοιπόν φαίνεται πως τα κίνητρα που οδήγησαν το κάθε ζευγάρι ξεχωριστά στην επιλογή του συντρόφου του σχετίζονται ως επί το πλείστον με την προσωπικότητα του συντρόφου που επέλεξαν να έχουν δίπλα τους.

Η δεύτερη θεματική κατηγορία σχετίζεται με την αλληλεπίδραση μεταξύ των συζύγων.

2) ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

- *«Εμείς είμαστε άνθρωποι οι οποίοι τα μελετήσαμε τα πράγματα σωστά. Ήτανε σε πρώτη φάση μια πως το λένε... καταλαβαινόμασταν. Ήτανε μεταξύ μας ο διάλογος το κυριότερο.» (Z1)*

- *«Εγώ είμαι πολύ τυχερή που βρήκα έναν άνθρωπο που να με δέχεται και να με αγαπάει και να με κοιτάει έτσι μες τα μάτια και να αισθάνομαι έτσι αγάπη» ,«Προσπαθήσαμε και προσπαθούμε ακόμα να προσπεράσουμε τα ανούσια προβλήματα. Και ακόμα προσπαθούμε να δημιουργήσουμε τη σχέση μας σε ακόμα πιο καλύτερο βαθμό, όσο γίνεται. Το γεγονός ότι είμαστε απ' το πρωί μαζί μόλις ξυπνάμε, στη δουλειά είμαστε μαζί, την έχω στο πλάι μου, με βοηθάει στη δουλειά μου...» (Z5)*

- *«Σε εμάς δεν υπάρχει αυτό το θέμα της διαφορετικής υπηκοότητας. Και να θέλαμε κάτι το κάναμε. Το υιοθετούμε κατάλαβες; Αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα που έχει κάθε οικογένεια. Δηλαδή το μέγλωμα του παιδιού μας, σε ποιο σχολείο θα πάει, τα οικονομικά μας, εγώ που είμαι άνεργη... Ναι και ότι σε κάποια στιγμή μπορεί να είναι κάποιες στιγμές πολύ δύσκολες αλλά τα προσπερνάς. Δεν έχει να κάνει με το ότι έχουμε διαφορετική υπηκοότητα. Ίσως είμαστε βολικοί άνθρωποι.» (Z7)*
- *«Το θέμα είναι να μπορείς να ανταποκρίνεσαι στα «θέλω» και στα... τον σύντροφό σου. Δεν έχει να κάνει με την καταγωγή και τον πολιτισμό.» (Z8)*

Η δεύτερη θεματική κατηγορία που επιλέχθηκε προς ανάλυση είναι αυτή στην οποία πραγματεύθηκαν ζητήματα σχετικά με τον τομέα της συζυγικής αλληλεπίδρασης. Αρχικά όπως αναφέρθηκε από το Z1 και συγκεκριμένα από τον Έλληνα σύζυγο, ο ίδιος με τη σύντροφό του την εποχή της γνωριμίας τους και κατά τη διάρκεια του γάμου τους είχαν μελετήσει τα πράγματα και τις καταστάσεις γύρω τους, γύρω από το «μαζί». Ήταν άνθρωποι οι οποίοι είχαν προμελετήσει το κοντινό παρόν και το μέλλον τους ώστε να είναι προετοιμασμένοι κατάλληλα για καθετί και όσον αφορά το κομμάτι της συζυγικής αλληλεπίδρασης επίσης. Σε αρχικό και σημαντικότερο στάδιο υπήρξε κατανόηση μεταξύ των δύο συντρόφων. Αυτή η κατανόηση μεταξύ τους έθεσε τα θεμέλιά της στο διάλογο, ο οποίος κρίθηκε από το ζευγάρι ως ο κυριότερος παράγοντας της αλληλοκατανόησης μεταξύ τους. Με το πέρασμα των χρόνων, αυτό που ακόμα αναφέρουν σχετικά με το κομμάτι της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης είναι πως βασίζεται στην αλληλοκατανόηση και στο διάλογο. Αξιοσημείωτη είναι και η αναφορά του Z5 σχετικά με το θέμα. Το Z5, αν και αρραβωνιασμένο, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα ζευγάρια που έχουν ενωθεί μεταξύ τους με τα δεσμά του γάμου βιώνοντας μία συζυγική ζωή, κάνει αναφορά στην καθημερινότητά του μέσα από το πρίσμα του αρραβώνα. Μάλιστα όπως χαρακτηριστικά ανέφερε η Ρωσίδα σύντροφος, αισθάνεται πολύ τυχερή που βρήκε έναν άνθρωπο που να την αγαπάει, να την δέχεται καθώς επίσης και να την προσέχει, όπως κάνει ο αρραβωνιαστικός της. Ο ίδιος ο αρραβωνιαστικός της αναφέρθηκε στην παρελθοντική αλλά και την παροντική προσπάθειά τους να προσπεράσουν κάποια ανούσια προβλήματα και να προχωρήσουν τη σχέση τους σε όσο το δυνατόν καλύτερες βάσεις. Τονίζει τη

σημασία που έχει για αυτόν και για τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση το γεγονός ότι περνάνε σχεδόν όλη τη μέρα μαζί, στη δουλειά, στο σπίτι κλπ. Επομένως, η αλληλεπίδραση μεταξύ του ζευγαριού χαρακτηρίζεται από προσπάθεια για συνεχή βελτίωση της σχέσης και της καθημερινότητάς του. Αναφορικά με τις δηλώσεις του Z7, σημειώθηκε πως δεν λήφθηκε υπόψη η ύπαρξη της διαφορετικής υπηκοότητας μεταξύ των δύο συντρόφων, διότι οτιδήποτε και αν επιθυμούσαν να κάνουν, το έκαναν ανεξάρτητα από την υπηκοότητα, υιοθετώντας το. Όπως και οι δύο υποστήριζαν, τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν σχετίζονται με το μέγαλωμα του παιδιού τους, με τα οικονομικά τους κλπ, προβλήματα που τα αντιμετωπίζουν όλα τα ζευγάρια και όχι οι ίδιοι λόγω μεικτής εθνικότητας. Ειπώθηκε επιπλέον από την Ελληνίδα σύζυγο πως στη ζωή υπάρχουν πολύ δύσκολες στιγμές που βιώνουν οι άνθρωποι αλλά στο τέλος τις προσπερνάνε ανεξαρτήτου υπηκοότητας. Μάλιστα αποδίδει σε εκείνη και τον άντρα της το χαρακτηριστικό της «βολικότητας». Επιπροσθέτως μία άποψη που αξίζει να σημειωθεί είναι αυτή που εκφράστηκε από το Z8. Σύμφωνα με τις δύο συντρόφους που αποτελούν το Z8, όσον αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ των συντρόφων, επισημαίνουν πως το σημαντικότερο για την ύπαρξη και την εξέλιξη αυτής είναι η ικανότητα από κοινού των δύο συντρόφων να ανταποκρίνονται στα «θέλω» του συντρόφου τους αφενός και αφετέρου να μπορούν να ανταποκρίνονται απέναντι σε καθετί έχει να κάνει με αυτόν. Υποστηρίζουν, όπως παρατηρείται και μέσα από επόμενα αποσπάσματα ότι η καταγωγή και ο πολιτισμός δεν ασκούν καμία επιρροή πάνω στη συζυγική αλληλεπίδραση, στηρίζοντας την άποψή τους αναφορικά με την περίπτωση τους όπου σύμφωνα με τις ίδιες δεν υπήρξαν διαφορές στους πολιτισμούς τους και επομένως και αναμεταξύ τους. Εν κατακλείδι, φαίνεται πως η διαφορετική εθνικότητα του ενός από τους δύο συντρόφους δεν συνετέλεσε με αρνητικό τρόπο στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση, καθώς υπήρχε αγάπη, κατανόηση, σεβασμός, επιμονή και θέληση μεταξύ τους, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση του δεσμού τους. Τόσο μέσα από την περίπτωση των Z1 και Z7 όσο και από την περίπτωση του Z8 διακρίνεται το ελεύθερο πνεύμα που υιοθέτησαν οι σύζυγοι όσον αφορά τη διαφορετικότητα του συντρόφου τους, προμελετώντας τη διαφορετικότητα αυτού και φροντίζοντας μέσα από το διάλογο και την αλληλοκατανόηση να συνυπάρξουν αρμονικά, επίσης με την επιμονή και τη θέληση για την ομαλή συμβίωση και για την επίλυση κοινών προβλημάτων όπως πχ. το μέγαλωμα του παιδιού και τα οικονομικά προβλήματα όπως χαρακτηριστικά

αναφέρθηκε από το Z7, τόσο και μέσα από προσπάθεια και επιθυμία των συντρόφων να ανταπεξέλθουν στις επιθυμίες του συντρόφου τους όπως αναφέρθηκε από το Z8.

Η τρίτη θεματική κατηγορία που προέκυψε περιγράφει και αναλύει τη γλωσσική επικοινωνία των διαπολιτισμικών ζευγαριών.

3) ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- *«Κοίταξε να δεις τώρα... δυσκολίες δεν υπήρχανε γιατί η γυναίκα μου την ήξερε τη γλώσσα. Έχει πολλά χρόνια στην Ελλάδα. Έχει 10 μαζί (μου) και άλλα... γύρω στα 25 χρόνια. Την ήξερε τη γλώσσα. Σε μία γλώσσα (μιλάμε). Εγώ δεν ξέρω αλβανικά. Δεν έμαθα και δε θέλω.» (Z4)*
- *«Εντάξει είχαμε έτσι πρόβλημα με τη γλώσσα, περισσότερο εγώ μέχρι να μάθω ελληνικά μας πήρε λίγο χρόνο. Ο Γιώργος δεν ξέρει καλά αγγλικά αλλά προσπαθούσαμε... Ελπίζω στο να περάσει και άλλος καιρός και τα βρούμε περισσότερο τους ρυθμούς μας και θα είμαστε καλύτερα, να μπορούμε να μιλάμε πιο πιο άνετα, περισσότερο άνετα.» (Z5)*
- *«Ε μιλούσαμε τα αγγλικά οπότε εξαρχής δεν υπήρξε καμία δυσκολία αλλά μετά υπήρχε εκατέρωθεν επιθυμία να προχωρήσουμε... να μάθουμε ο Claudio ελληνικά, εγώ ιταλικά αν και ο Claudio ερχόταν Ελλάδα. Ε γνώριζε αρκετές ελληνικές προτάσεις και αυτό διευκόλυνε πολύ περισσότερο. Ξέρεις η επιθυμία να μάθεις και να έρθεις πιο κοντά στον άλλο σε κάνει να θέλεις να μάθεις όλο και περισσότερα και νομίζω ότι είναι σε πολύ καλό επίπεδο... » (Z6)*
- *Μιλούσαμε ελληνικά. Απ 'την ώρα που γνωριστήκαμε εμείς μιλούσαμε ελληνικά καθαρά. Δεν χρειαζόταν ας πούμε να είναι απ 'την Ελλάδα και να μιλάω σε μία κοινή γλώσσα, στα αγγλικά. Εγώ μιλούσα όπως μιλάω και τώρα ελληνικά. Δεν είχα θέμα στη συνεννόηση, στη γλώσσα. Ε μόνιμα μιλάμε ελληνικά. (Z7)*

Από την πλειονότητα των απαντήσεων που δόθηκαν στο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τον παράγοντα της γλωσσικής επικοινωνίας, «Το γεγονός ότι καθένας από

εσάς μιλούσε μία διαφορετική γλώσσα, συνετέλεσε ώστε να δημιουργηθούν μεταξύ σας επικοινωνιακές δυσκολίες; Αν ναι, για πόσο καιρό αυτές οι γλωσσικές διαφορές δυσχέραναν την επικοινωνία σας;», φάνηκε πως δεν υπήρξαν ιδιαίτερα γλωσσικά επικοινωνιακά προβλήματα ανάμεσα στους συντρόφους των μεικτών εθνικοτήτων, πλην κάποιων εξαιρέσεων που με τον καιρό βελτιώθηκαν. Συγκεκριμένα ερμηνεύοντας την απάντηση του Z5, παρατηρείται εξαρχής μια δυσκολία στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από την πλευρά της συντρόφου με καταγωγή από τη Ρωσία, με αποτέλεσμα να προκύπτει μια δυσκολία στη συνεννόηση των δύο συντρόφων. Ωστόσο για την επικοινωνιακή αυτή δυσκολία επιδιώκεται από την πρώτη στιγμή κα μέχρι σήμερα αποκατάσταση και βελτίωση, έπειτα από προσπάθειες που καταβάλλονται εκατέρωθεν και από τους δύο συντρόφους. Όσον αφορά το Z6, δεν φαίνεται να τίθεται κανένα ζήτημα που να δυσχεραίνει την γλωσσική επικοινωνία του, αντιθέτως παρατηρείται το γεγονός ότι από την πρώτη στιγμή οι δύο σύντροφοι ξεκίνησαν να επικοινωνούν στα αγγλικά, με την χρήση και την ένταξη στην επικοινωνία τους επιπλέον κάποιων ελληνικών φράσεων και προτάσεων που ήδη γνώριζε ο Ιταλός σύντροφος, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται περισσότερο η διαδικασία τόσο της γλωσσικής όσο και της συζυγικής στη συνέχεια αλληλεπίδρασής τους. Μάλιστα αναφέρεται χαρακτηριστικά από την Ελληνίδα σύντροφο ότι στην πορεία υπήρξε εκατέρωθεν επιθυμία να μάθει ο ένας τη γλώσσα του άλλου, γιατί με αυτό τον τρόπο νιώθανε πώς έρχονται περισσότερο κοντά ο ένας στον άλλο και ότι γνωρίζουν καλύτερα τον άνθρωπό τους προσεγγίζοντάς τον από αυτό το πρίσμα. Από την άλλη, αναφορικά με το Z7, παρατηρείται μια άλλη διάσταση της γλωσσικής επικοινωνίας σύμφωνα με την οποία οι δύο σύντροφοι εξαρχής μιλούν στα ελληνικά, δεδομένου ότι ο Ρουμάνος σύντροφος διέμενε στην Ελλάδα για ένα σημαντικό διάστημα προσαρμογής πριν γνωρίσει την ελληνίδα, μέλλουσα σύζυγό του οπότε δεν αντιμετώπισαν κάποιο πρόβλημα. Ο ίδιος αναφέρει πως ήξερε αρκετά καλά την ελληνική γλώσσα και πως μιλούσανε και μιλάνε μονάχα σε αυτή, «Ε μόνιμα μιλάμε ελληνικά». Ως απόρροια των παραπάνω θα μπορούσε κανείς να πει πως το είδος και η ποιότητα της γλωσσικής επικοινωνίας που χαρακτηρίζει το κάθε ζευγάρι ξεχωριστά είναι ιδιαίτερη για το καθένα καθώς διαμορφώνεται επηρεαζόμενη από διάφορους παράγοντες. Τέτοιοι παράγοντες για παράδειγμα είναι ο βαθμός προσπάθειας που καταβάλλει ο κάθε σύντροφος στο κομμάτι της εκμάθησης της νέας γλώσσας ή της προσπάθειας που κάνει για να βοηθήσει τον άλλο σύντροφο στην εκμάθηση αυτής, που είναι και από τους σημαντικότερους παράγοντες, έπειτα οι ήδη

διαμορφωμένες συνθήκες ζωής των δύο συντρόφων και το κατά πόσο υπάρχει ευκολία για την εκμάθηση της γλώσσας της χώρας εγκατάστασης, παράλληλα με τη χρήση της ήδη καθιερωμένης (συνύπαρξη) των δύο γλωσσών ή αν απαιτείται για λόγους διαβίωσης η υιοθέτηση μίας (επικράτηση) κεντρικής γλώσσας, στη συνέχεια το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και οι δυνατότητες των δύο συντρόφων, η εύρεση ή όχι υπάρχοντος ελεύθερου χρόνου για την εκμάθηση της νέας γλώσσας κ.α.. Επομένως η γλωσσική επικοινωνία φαίνεται πως διαφέρει από ζευγάρι σε ζευγάρι, όχι σε επίπεδο δυσκολίας αλλά σε επίπεδο της μορφής που παίρνει και της ποιότητας που αποκτά αναλόγως το ενδιαφέρον και την προσπάθεια για βελτίωσή της από τους συντρόφους. Με τον όρο γλωσσική επικοινωνία, εννοείται η επικοινωνία μεταξύ αποκλειστικά του ανθρώπινου είδους (έναρθρος λόγος), ουσιαστικά ένα γνώρισμα που διακρίνει μόνο τον άνθρωπο σε σχέση με άλλους ζωντανούς ζωικούς ή φυτικούς οργανισμούς. Η γλωσσική επικοινωνία λαμβάνεται υπόψη ως η πιο εξελιγμένη μορφή επικοινωνίας καθώς η γλώσσα αποτελεί ένα ευρύ σύστημα φθόγγων, εννοιών, ήχων, τα οποία χρησιμοποιούν οι ανθρώπινες κοινότητες με απώτερο σκοπό την επίτευξη της επικοινωνίας τους (Χατζηδάκη,2009-10).

Η τέταρτη θεματική κατηγορία παρουσιάζει και αναλύει τον τύπο της ομιλούμενης γλώσσας των παιδιών που προέρχονται από δύο γονείς με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα.

4) ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΠΑΙΔΙΩΝ

- *[«Υπάρχουν δηλαδή ζευγάρια που λένε ότι τα παιδιά... «εγώ δηλαδή θέλω να μιλάνε τη δική μου γλώσσα τα παιδιά». Είναι καλό αυτό. Το θέμα είναι να μαθαίνουνε και τα δύο. Ε σε εμάς προείχε περισσότερο η συνεννόηση και το μέλλον των παιδιών. Ξέραμε ότι θα μέναμε, θα ήταν στην Ολλανδία ναί. Αλλά τα παιδιά μου ξέρετε τι λένε; «Εμείς ξέρουμε αρκετά ελληνικά να μπορούμε να τα πούμε, να τα λέμε και με τον παππού και με τη γιαγιά» »] (Ζ1)*

- *«... προσπαθούμε και τις δύο γλώσσες να τις μάθουν εννοείται. Από μικρή ηλικία γιατί είναι καλύτερα.» , «Σαφώς και τα αγγλικά είναι μια γλώσσα που θα*

την μάθουνε ούτως ή άλλως άρα θα πρέπει να γνωρίζουνε και τις δύο και γλώσσες.» (Z6)

➤ *«Εγώ προσπάθησα από μικρός ο Γιώργος να του μιλήσω ρουμανικά... στα πρώτα δύο χρόνια του μιλούσα ρουμανικά. Είναι πολύ ζωντανός... δεν προλαβαίνω να μιλάω ρουμανικά... Για να με καταλάβει πρέπει να του μιλάω και ελληνικά αλλιώς τα κάνω εκραγεί.» (Z7)*

➤ *«Τα παιδιά βέβαια έχουν μάθει και τη δική της. Ακόμα κάτι λίγα τα μιλάμε για να μη χάνεται απ 'το σπιτικό μας η αργεντίνικη ατμόσφαιρα.» (Z9)*

Αναφορικά με τα παραπάνω αξίζει να σημειωθεί πως η πλειονότητα των διαπολιτισμικών ζευγαριών έχει επιλέξει για τα παιδιά τους την εκμάθηση τόσο της ελληνικής που είναι η βασική γλώσσα του ενός γονέα όσο και της γλώσσας του άλλου γονέα που προέρχεται από τη χώρα του εξωτερικού. Εκ προσωπικής τοποθέτησης επί του συγκεκριμένου, πρόκειται για μία ορθώς επιλεγμένη εκμάθηση και απόκτηση γνώσης της γλώσσας για τα παιδιά, δεδομένου ότι τα ίδια πρέπει να γνωρίζουν εξίσου πολύ καλά τις ρίζες και των δύο γονέων και συνεπώς τη γλώσσα που φέρει και ο κάθε ένας από τους δύο ξεχωριστά. Εξαρχής σύμφωνα με τις απόψεις του Z1, αναφέρεται από τον Έλληνα σύζυγο πως υπάρχουνε ζευγάρια τα οποία ουσιαστικά εμπλέκονται σε μία καθημερινή διαμάχη προκειμένου τα παιδιά τους να μάθουν τη μία βασική γλώσσα αντί και τις δύο γλώσσες που χαρακτηρίζουν τους ίδιους, για παράδειγμα, συνήθως αυτή του μόνιμου τόπου διαμονής του ζευγαριού. Ο ίδιος αναφέρει πως για εκείνον και την Ολλανδέζα κάποτε σύντροφο και νυν σύζυγό του προτεραιότητα όσον αφορά το κομμάτι της ομιλούμενης γλώσσας των παιδιών τους, είχε το γεγονός ότι τα παιδιά έπρεπε σε αρχικό στάδιο να μάθουνε τη γλώσσα της χώρας στην οποία θα μεγάλωναν και αργότερα, όταν θα ήταν αρκετά ώριμα ώστε να διαχειριστούν την ήδη εκμαθημένη, ομιλούμενη γλώσσα, θα μπορούσαν να μάθουν και τη γλώσσα του άλλου γονέα. Ως γονείς ενδιαφέρονταν κυρίως για τη συνεννόηση με τα παιδιά τους αλλά και για την μελλοντική τους πορεία, οπότε αρχικά επειδή γνώριζαν πως θα περνούσανε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους στην Ολλανδία, άφησαν ελεύθερα τα παιδιά να υιοθετήσουν την ολλανδική διάλεκτο ως διάλυο επικοινωνίας και ωστόσο σε μία δεύτερη φάση, με το πέρασμα των χρόνων τα παιδιά έμαθαν σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό τα ελληνικά, τέτοιον ώστε να

μπορούν να συνεννοηθούν με ευκολία με τους συγγενείς πρώτου βαθμού που είχαν στην Ελλάδα. Στη συνέχεια γίνεται λόγος για μία διαφορετική εκδοχή εκμάθησης και ομιλίας της γλώσσας, μέσα από την τοποθέτηση του Z6 σχετικά με τον παράγοντα της ομιλούμενης γλώσσας των παιδιών του ιδίου. Χαρακτηριστικές στο ερώτημα αυτό είναι οι απαντήσεις που δόθηκαν και από τους δύο συζύγους, σύμφωνα με τις οποίες, θεωρήθηκε κατάλληλο, τα παιδιά από μικρή ακόμα ηλικία να αρχίσουν να μαθαίνουν και να μιλούν και τις δύο γλώσσες, στην προκειμένη τα ελληνικά και τα ιταλικά. Παρόλο που η μόνιμη κατοικία του Ελληνο-Ιταλικού ζευγαριού είναι η Ελλάδα, το ζευγάρι θεώρησε και στη συνέχεια επιδίωξε την εκμάθηση και των δύο γλωσσών από τα παιδιά σε μικρή ηλικία και αυτό γιατί πίστευαν πως η ηλικία αυτή ήταν πιο γόνιμη όσον αφορά την αφομοίωση, την επεξεργασία, την κατανόηση και εν τέλει τη χρήση της γλώσσας και συγκεκριμένα της ομιλούμενης. Μάλιστα η Ελληνίδα σύζυγος τονίζει ότι εξίσου απαραίτητη για τα παιδιά είναι επιπλέον και η εκμάθηση των αγγλικών ως επιπρόσθετο γνωστικό υλικό, το οποίο για να μπορέσει να αφομοιωθεί σωστά, θα πρέπει στο παρελθόν να έχει ήδη προηγηθεί αφομοίωση των δύο κεντρικής σημασίας γλωσσών του οικογενειακού περιβάλλοντος. Έπειτα, παρατηρείται μία επιπλέον διάσταση της ομιλούμενης γλώσσας των παιδιών των μεικτής εθνικότητας συντρόφων, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Z7. Επί της ουσίας, ο Ρουμάνος σύζυγος αναφέρει πως από την ηλικία ακόμη των δύο ετών του γιου του, του μιλούσε στα ρουμάνικα, με σκοπό να εξοικειωθεί σταδιακά το παιδί με τη γλώσσα, προχωρώντας στην υιοθέτησή της. Οι δύο γονείς επικοινωνούσαν στα ελληνικά, οπότε το παιδί γνώρισε και άκουγε και την ελληνική γλώσσα με αποτέλεσμα να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί και τις δύο γλώσσες εξίσου με μία μόνο επιφύλαξη εκ μέρους του πατέρα. Καθώς το παιδί είναι σε μια τρυφερή ηλικία πλέον (5 ετών), είναι αρκετά ζωηρό και δεν φαίνεται πως υπάρχει η ευκολία και η δυνατότητα από άποψης ελεύθερου χρόνου και υποχρεώσεων από την πλευρά του πατέρα να του μιλά στα ρουμάνικα, καθώς η γλώσσα συνεννόησης και επικοινωνίας της οικογένειας είναι τα ελληνικά, με αυτό τον τρόπο ενδεχομένως το παιδί να υποβληθεί ακαριαία σε μία γνωστική σύγκρουση. Έτσι οι δύο γονείς επικοινωνούν μεταξύ τους αλλά και με το παιδί σε μία κοινή γλώσσα, την ελληνική. Τέλος, ερμηνεύεται μία επιπλέον προσέγγιση από τα διαπολιτισμικά ζευγάρια της έρευνας όσον αφορά την ομιλούμενη γλώσσα των παιδιών τους. Συγκεκριμένα η περίπτωση του Z9, σχετίζεται με δύο συζύγους με καταγωγή ο άντρας από την Ελλάδα και η γυναίκα από την Αργεντινή όπου εδώ και πάρα πολλά χρόνια το ζευγάρι αποκτώντας

τα παιδιά του, εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Ελλάδα και επικοινωνεί αποκλειστικά στην ελληνική. Το συγκεκριμένο ζευγάρι με αφορμή το γεγονός ότι για σοβαρούς λόγους της συζύγου στο παρελθόν έφυγε οριστικά από την Αργεντινή, δήλωσε πως αυτό είχε ως συνέπεια για τη σύζυγο να χάσει έχασε κάθε επαφή με τη γενέτειρά της και συνεπώς με καθετί θύμιζε «Αργεντινή». Από κοινού οι δύο σύζυγοι δήλωσαν πως τα παιδιά τους, ενήλικες πλέον, έχουν υιοθετήσει ως κεντρική γλώσσα την ελληνική, ωστόσο ο Έλληνας σύζυγος επισήμανε πως για χάρη του γεγονότος ότι η σύζυγός του μετανάστευσε σε πολύ νεαρή ηλικία από τη χώρα της, προκειμένου να διατηρηθεί κατά κάποιο τρόπο η αργεντινική ατμόσφαιρα στο σπίτι, διατηρήθηκαν κάποιες συνήθειες, έθιμα και δρώμενα που αφορούσαν την αργεντινική κουλτούρα και ένα και από αυτά ήταν και η γλώσσα της χώρας. Με άλλα λόγια, τα παιδιά υιοθέτησαν την ελληνική γλώσσα αλλά έμαθαν επιπλέον με το πέρασμα των χρόνων και την αργεντινική σε ένα βαθμό, με σκοπό να διατηρηθεί μία κάποια επαφή με τη γενέτειρα της συζύγου αλλά παράλληλα από την άλλη με αυτό τον τρόπο να μάθουν τα παιδιά και τη γλώσσα της μητέρας τους, δεδομένου ότι οι γονείς θεωρούσαν σημαντικό τα παιδιά να γνωρίσουν και τις δύο γλώσσες. Από τα αποσπάσματα λοιπόν των ημιδομημένων συνεντεύξεων που επιλέχθηκαν για την ανάλυση της συγκεκριμένης θεματικής, προκύπτει η διαπίστωση πως ναι μεν υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις σχετικά με την επιλογή από μέρους των γονέων της ομιλούμενης γλώσσας των παιδιών τους, παρόλα αυτά όμως συμπεραίνεται πως οι περισσότερες οικογένειες, μεικτών γάμων επέλεξαν ως βασική γλώσσα ομιλίας και επικοινωνίας την ελληνική που ωστόσο δεν είναι η μοναδική γλώσσα της οποίας τη γνώση κατέκτησαν τα παιδιά, καθώς αφομοίωσαν σε σημαντικό βαθμό ομιλίας και τη δεύτερη γλώσσα, αυτή του άλλου γονέα.

Αναφορικά με την πέμπτη θεματική κατηγορία, σε αυτή παρουσιάζονται και αναλύονται δεδομένα σχετικά με τη θρησκεία των συντρόφων – συζύγων των διαπολιτισμικών ζευγαριών.

5) ΘΡΗΣΚΕΙΑ

- *«Είχαμε καταρχήν διαφορά θρησκείας, θρησκευτικού δόγματος. Ε προτεστάντες... εμείς Ορθόδοξοι, πρέπει να συνηθίσεις να το... » (Ζ1)*

- *«Η θρησκεία είναι το ίδιο να καταλάβεις...» (Z2)*
- *«Εγώ στην αρχή ήμουν καθολικός αλλά μετά κάποιος πρέπει... έτσι είναι οι νόμοι... κάποιος πρέπει να υποκύψει πώς το λέτε εσείς; Έτσι για την αγάπη της Μαρίας εγώ βαφτίστηκα ορθόδοξος.» (Z6)*
- *«Η Αριέλλα επειδή εκεί είχαν άλλη θρησκεία από εμάς, όταν ήρθαμε Ελλάδα και παντρευτήκαμε, βαφτίστηκε Χριστιανή.» (Z9)*

Για την ερμηνευτική προσέγγιση και ανάλυση της συγκεκριμένης θεματικής έχουν επιλεγεί τα παραπάνω αποσπάσματα. Συγκεκριμένα, στην θεματική αυτή γίνονται αναφορές σε ζητήματα θρησκείας μεταξύ των συντρόφων μεικτής εθνικότητας, είτε πρόκειται για ζητήματα κοινού είτε για διαφορετικού θρησκευτικού ασπασμού. Εξαρχής σύμφωνα με τις αναφορές του Z1 και ειδικά σύμφωνα με τα λεγόμενα του συζύγου, φαίνεται πως οι δύο σύντροφοι στην αρχή της γνωριμίας τους πίστευαν και ασπάζονταν ένα διαφορετικό θρησκευτικό δόγμα όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο ίδιος. Εντούτοις, με τη μετανάστευσή του Έλληνα συντρόφου στην Ολλανδία τα πράγματα διαφοροποιήθηκαν κατά πολύ καθώς ο ίδιος αν και ένιωθε κατά βάθος πιστός στο Χριστιανισμό, έπρεπε φαινομενικά τουλάχιστον να ασπαστεί το θρησκευτικό δόγμα της συγκεκριμένης χώρας που ήταν ο Προτεσταντισμός. Ο ίδιος ανέφερε πως αν και ο Προτεσταντισμός αποτελεί ένα τμήμα του Χριστιανισμού, διαφέρει αρκετά από την Ορθοδοξία και σε ένα αρχικό στάδιο προσαρμογής του στη χώρα της συντρόφου του, έπρεπε να συνηθίσει και να αποδεχτεί την αντικατάσταση της Ορθοδοξίας από τον Προτεσταντισμό καθώς επίσης και την υιοθέτηση αυτού με σκοπό να παντρευτούνε και να ζήσουνε μόνιμα εκεί. Στη συνέχεια, σύμφωνα με τις απαντήσεις του Z2, προκύπτει ομοιότητα στα θρησκευτικά «πιστεύω» των δύο συντρόφων. Τόσο η χώρα προέλευσης του συζύγου (Ελλάδα), όσο και αυτή της συζύγου (Ρουμανία) έχει υιοθετήσει, τιμά και ασπάζεται μία κοινή θρησκεία και αυτή είναι ο Χριστιανισμός και συγκεκριμένα εντάσσονται στις επιταγές της Ορθόδοξης Χριστιανικής εκκλησίας. Σε αυτή την περίπτωση λοιπόν δεν τέθηκε κανένα ζήτημα για αλλαγή ή αυταπάρνηση της θρησκείας του ενός από τους δύο για χάρη του άλλου. Στη συνέχεια, αναφορικά με το Z6, προέκυψε μια άλλη διάσταση του θρησκευτικού παράγοντα. Οι δύο σύντροφοι με την απόφασή τους

να ενωθούν με τα δεσμά του γάμου και να δημιουργήσουν οικογένεια εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Ελλάδα. Συνεπώς δεν θεωρούνταν εφικτό να προχωρήσουν σε γάμο εάν ο Ιταλός σύντροφος δεν βαφτιζόταν Χριστιανός Ορθόδοξος στην Ελλάδα, κάτι το οποίο έγινε πραγματικότητα στην πορεία. Ο ίδιος ο Ιταλός σύζυγος ανέφερε χαρακτηριστικά στην συζήτησή μας πως σε μια σχέση έτσι είναι οι νόμοι και πως κάποιος πρέπει να υποκύπτει. Έτσι ο ίδιος για την αγάπη της αγαπημένης του βαφτίστηκε Χριστιανός Ορθόδοξος, απαρνούμενος τη θρησκεία που ασπαζόταν πάντα, επί της ουσίας τον Καθολικισμό. Ακολούθως, το θέμα της διαφορετικής θρησκείας ανακύπτει και από τα όσα ειπώθηκαν και από το Ζ9, σύμφωνα με τα λεγόμενα του οποίου η Αργεντίνα σύντροφος προκειμένου να μπορέσει να παντρευτεί τον αγαπημένο της στην Ελλάδα, βαφτίστηκε Χριστιανή. Η θρησκεία που η ίδια πρέσβευε κάποτε στην Αργεντινή ήταν ο Ρωμαιοκαθολικισμός, μολοταύτα ήρθε στην Ελλάδα και ήθελε από κοινού με τον Έλληνα σύντροφό της να προχωρήσουν στο μεγάλο βήμα της επισημοποίησης της δέσμευσής τους, ενώνοντας τις ζωές τους με τον γαμήλιο δεσμό, κάτι τέτοιο ήταν ανέφικτο αν η ίδια δεν απαρνούσαν την τότε θρησκεία της, υιοθετώντας το Χριστιανικό πρότυπο, όπως εξάλλου έγινε και στη συνέχεια. Συμπερασματικά, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εκτός από μία περίπτωση, αυτή του Ζ2, κατά την οποία οι δύο σύντροφοι πίστευαν σε μία κοινή θρησκεία, στις υπόλοιπες περιπτώσεις ο σύντροφος με διαφορετική θρησκεία ή θρησκευτικό δόγμα που ακολούθησε τον/την αγαπημένο/η του στη χώρα προέλευσής του, προκειμένου να ενωθεί επίσημα μαζί του με τα ιερά δεσμά του γάμου, υιοθέτησε, ασπαζόμενος στην ουσία, τη θρησκεία της χώρας μόνιμης εγκατάστασης.

Στην έκτη θεματική κατηγορία περιγράφεται και αναλύεται η εκατέρωθεν ανταλλαγή – δανεισμός πολιτισμικών στοιχείων μεταξύ των συντρόφων μεικτής εθνικότητας.

6) ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ – ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

- *«Κοίταξε για εμένα είναι... έχω κάνει την καριέρα μου στην Ολλανδία. Επομένως έχω ενσωματωθεί απόλυτα στην κοινωνία αυτή. Δεν έχω κανένα*

πρόβλημα και βλέπω τόσο την Ελλάδα όσο και την Ολλανδία σαν χώρα μου ας πούμε. Εκείνοι που λένε ότι πρέπει να δώσεις και να πάρεις είναι σωστό αλλά αν ζεις σε μια χώρα και όλη σου η ζωή είναι εκεί πέρα δεν μπορείς να παίρνεις και να δίνεις.» (Z1)

- *«Σε γενικές γραμμές οι πολιτισμοί των δύο χωρών δεν απέχουν. Ήταν ίδιοι πάνω κάτω εκτός από το καθεστώς. Ίδιος σχεδόν πολιτισμός, ίδια ήθη και έθιμα και ως θρησκεία Ορθοδοξία και στους δύο. Τα του πολιτισμού ήταν τα ίδια σχεδόν, οπότε δεν χρειάστηκε να πάρω ή να πάρει κάτι.» (Z3)*
- *«Ναι φυσικά, δε μπορεί να είσαι τόσα χρόνια με έναν άνθρωπο και να μην έχεις ασπαστεί στοιχεία του πολιτισμού. Ας πούμε εμένα μου άρεσε πάρα πολύ η ιταλική κουζίνα οπότε με χαρά έμαθα αρκετά φαγητά. Βέβαια με βοήθησε και ο Claudio πάρα πολύ γιατί είναι τρομερός μάγειρας δε το συζητώ. Υπάρχουν πολύ μεγάλες διαφορές θεωρώ εγώ. Ακόμη και στη συντροφικότητα υπάρχει μεγάλη διαφορά στο πως μοιράζεσαι πράγματα μέσα στη σχέση. Δηλαδή οι Ιταλοί είναι πιο κοντά στη γυναίκα. Μπορούν να μοιραστούνε τα πάντα... » (Z6)*
- *«Ερχόμενοι εδώ βέβαια με τον καιρό υιοθετήσαμε και διάφορα αργεντίνικα όπως το ασάντο (asado) , το σόριπαν και το προβολέτα που είναι φαγητά της αργεντίνικης γαστρονομίας και πολλά άλλα... με έμαθε η Αριέλλα και μιλόνγκα.» (Z9)*

Βασικότερο στοιχείο που επιδιώχθηκε να αναλυθεί μέσα από τη θεματική αυτή είναι το ενδεχόμενο της εκατέρωθεν από τους δύο συντρόφους ανταλλαγής ή δανεισμού πολιτισμικών στοιχείων από τις χώρες προέλευσής τους. Αναφορικά με το Z1, έγινε λόγος για ζητήματα καριέρας σε αρχικό στάδιο. Όπως δήλωσε ο Έλληνας σύζυγος, έχοντας βιώσει όλα τα χρόνια της επαγγελματικής του καριέρας στην Ολλανδία, έχει ενσωματωθεί σε απόλυτο βαθμό με την κοινωνία και τα δρώμενα εκεί, επομένως και με τον πολιτισμό της χώρας. Τα συναισθήματα και ο τρόπος με τον οποίο βλέπει και αντιμετωπίζει και τις δύο χώρες (Ελλάδα και Ολλανδία) είναι ο ίδιος, θεωρώντας και τις δύο σαν δική του χώρα. Μάλιστα δείχνει να διαφωνεί με την άποψη κάποιων ανθρώπων που υποστηρίζουν πως από τη στιγμή που ζεις σε μια άλλη χώρα πρέπει

εξίσου να δίνεις και να παίρνεις από αυτή, εξηγώντας πως θα συμφωνούσε με αυτή την άποψη εάν το διάστημα παραμονής στη χώρα αυτή θα ήταν μερικό και όχι επ' αορίστου και τονίζοντας πως όταν η ζωή σου εξολοκλήρου βιώνεται στη χώρα εκείνη η οποία δεν είναι η χώρα προέλευσής σου, δεν γίνεται να δίνεις και να παίρνεις. Μία άλλη άποψη που συζητήθηκε πάνω στο θέμα ήταν αυτή του Z3. Τόσο ο Έλληνας άντρας όσο και η Ρουμάνα σύζυγός του, στα πλαίσια της συνέντευξής μας, μου διευκρίνισαν πως ως επί το πλείστον, ο ελληνικός και ο ρουμάνικος πολιτισμός ταυτίζονται, μη εντοπίζοντας ιδιαίτερες και σημαντικές διαφορές. Ανέφεραν πως το καθεστώς ήταν αυτό που διέφερε πολύ από το ελληνικό τότε και πως εκτός από αυτό που ήταν μια διαφορά μεταξύ των δύο χωρών, η θρησκεία την οποία ασπάζονταν ήταν ίδια, η Ορθοδοξία, και σχετικά με τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα, αυτά ήταν και είναι σχεδόν ίδια οπότε δεν κρίθηκε απαραίτητο και σκόπιμο να δανειστεί ο ένας στοιχεία από τον πολιτισμό του άλλου. Επιπροσθέτως, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα προσέγγιση όσον αφορά το συγκεκριμένο τομέα ήταν αυτή του Z6. Σύμφωνα με τα όσα ανέφερε η Ελληνίδα σύζυγος, δεν είναι δυνατόν να είσαι για πολλά χρόνια με έναν άνθρωπο μη υιοθετώντας στοιχεία από τον πολιτισμό του, ασπαζόμενος αυτά. Η ίδια στηρίζεται σε αυτό, περιγράφοντας κάποια στοιχεία και φαγητά της ιταλικής κουζίνας που υιοθέτησε στο σπιτικό της έπειτα από το γάμο της με τον Ιταλό σύντροφό της, τόσο από προσωπική της επιθυμία για την εκμάθηση της ιταλικής γαστρονομίας όσο και από την προθυμία της να ευχαριστήσει το σύζυγό της, ο οποίος μάλιστα την βοήθησε αρκετά στο κομμάτι αυτό. Κάνοντας αναφορά σε κάποια χαρακτηριστικά των Ιταλών και των Ελλήνων σαν ανθρώπων, υποστηρίζει πως υπάρχουν μεγάλες διαφορές στους πολιτισμούς και στον τρόπο που συμπεριφέρονται ως σύζυγοι και οικογενειάρχες γενικότερα οι μεν και οι δε. Φαίνεται πως στη δική της σχέση, η συμπεριφορά του Ιταλού συντρόφου της που είναι προσαρμοσμένη όχι από τα ελληνικά αλλά από τα ιταλικά δεδομένα, είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική και ιδανική στα δικά της μάτια, εν αντιθέσει με την ελληνική. Τελευταίο απόσπασμα που επιλέχθηκε για ανάλυση είναι αυτό μέσα από το οποίο εκφράζεται το Z9, σύμφωνα με οποίο και συγκεκριμένα σύμφωνα με τα λεγόμενα της Αργεντίνας συζύγου, ουσιαστικά η ίδια ήταν αυτή που υιοθέτησε σχεδόν τα πάντα από την Ελλάδα και τον πολιτισμό γενικότερα, δεδομένου ότι πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της στην Ελλάδα, εγκαταλείποντας την Αργεντινή και μετακομίζοντας μόνιμα εδώ. Στην τοποθέτησή της, τόσο η ίδια όσο και ο σύζυγός της αναφέρουν ότι ερχόμενοι στην Ελλάδα, υιοθέτησαν και κάποια αργεντινικά έθιμα όπως για παράδειγμα τα φαγητά

«asado», «σόριπαν», και «προβολέτα» καθώς και το χορευτικό είδος με τίτλο «μιλόνγκα». Επί της ουσίας επισημαίνει το γεγονός ότι ο πολιτισμός που υιοθετήθηκε και επικράτησε κατά κύριο ήταν ο ελληνικός, δεδομένου ότι έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής της στην Ελλάδα οπότε με την μόνιμη εγκατάστασή της, εκείνη ήταν που υιοθέτησε και αφομοίωσε πολιτισμικά στοιχεία και συγκεκριμένα τα ελληνικά πολιτισμικά στοιχεία. Αναφορικά με τα προαναφερθέντα προκύπτει κυρίως πως από κοινού οι δύο σύντροφοι έχουν υιοθετήσει στοιχεία ο ένας από τον πολιτισμό του άλλου και μάλιστα σύμφωνα με τις περιπτώσεις του Z1 και του Z9, ο/η σύζυγος που μετακόμισε μόνιμα στη χώρα του συντρόφου του, υιοθέτησε σχεδόν στο μέγιστο βαθμό τον πολιτισμό αυτού, διατηρώντας κάποια λίγα στοιχεία και από το δικό του πολιτισμό. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των ζευγαριών δημιούργησε με το σύντροφό του μια νέα ταυτότητα ως ζευγάρι, υιοθετώντας και οι δύο πλευρές πολιτισμικά στοιχεία η μία από την άλλη.

Αναφορικά με την έβδομη θεματική κατηγορία, σε αυτή παρουσιάζεται και αναλύεται η οπτική της οικογενειακής αποδοχής των διαπολιτισμικών ζευγαριών

7) ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΧΗ ΖΕΥΓΑΡΙΟΥ

- *[«Ακολουθήσαμε ένα δρόμο τελείως ανεξάρτητο απ ' τους γονείς. Ε η μάνα μου λέει «δε βρήκες μια άλλη κοπέλα; , πού τη βρήκες κλπ... » . Αυτό όμως δεν επηρέαζε γιατί ήταν και από τη μεριά της επίσης «πού τον βρήκες αυτόν; ... » ναι ναι όμως εμείς το ξεπεράσαμε και έχουμε τη δική μας ζωή. Αλλά θέλω να πω η μάνα μου από όταν παντρευτήκαμε ήταν νόφη της ας πούμε.» (Z1)]*
- *«Όχι δεν είχαμε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα. Η μητέρα μου όσο ζούσε είχε πρόβλημα. Τότε κάπου στην αρχή που ζορίστηκε δεν την πήγαινε αλλά εντάξει. Είχε πρόβλημα υγείας η μητέρα μου. Έζησε με τη γυναίκα μου ένα χρόνο και το έκανε έτσι μερικές φορές που της αντιμιλούσε, που δεν την πήγαινε... ήταν η αρρώστια που την έκανε έτσι.» (Z4)*
- *«Η οικογένειά μου δεν της άρεσε ιδιαίτερα αλλά για αυτό και αρραβωνιαστήκαμε αλλά από τη στιγμή που εγώ θέλω Γιώργο και είμαι σίγουρη για αυτό ότι δε θα κάνω πίσω γιατί τον αγαπάω πάρα πολύ... » (Z5)*

- *«Ήταν το πιο δύσκολο κομμάτι. Ε στην αρχή αντιτάχθηκε. Δεν ήταν στο πλευρό μου η δικιά μου τουλάχιστον. Λοιπόν οι λόγοι; Διάφοροι. Ε το γεγονός ότι είχαμε 10 χρόνια διαφορά, τον θεωρούσανε αρκετά μεγάλο και επίσης λόγω θρησκείας το οποίο ήταν το βασικό κομμάτι. Δε μπορούσαν με τίποτα να δεχθούν ότι θα μπορούσα να είμαι με έναν καθολικό.» (Z6)*

Μελετώντας και ακούγοντας πολύ προσεκτικά την ιστορία του κάθε ζευγαριού ξεχωριστά, αναφορικά με τον παράγοντα της οικογενειακής αποδοχής αυτού, προέκυψαν ποικίλες αντιδράσεις από το οικογενειακό περιβάλλον του κάθε συζύγου, οι οποίες παρατέθηκαν στα παραπάνω επιλεγμένα αποσπάσματα. Εκ πρώτης, όσον αφορά την αποδοχή του Z1 από την οικογένειά του, την εκατέρωθεν αποδοχή του ζευγαριού από τις οικογένειες και των δύο συντρόφων, είναι γεγονός πως από την αρχή υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις, οι οποίες εστιάστηκαν στην επιλογή του παιδιού της κάθε οικογένειας, ενός συντρόφου με καταγωγή από μία άλλη χώρα και ουσιαστικά ενός συντρόφου με μία διαφορετική από τους ίδιους εθνικότητα. Όπως χαρακτηριστικά παραδέχτηκε ο Έλληνας σύζυγος, η μητέρα του ήταν αυτή που εξ αρχής αντέδρασε και δεν αντιμετώπισε με θετικότητα την επιλογή του, με αφορμή το ότι η επιλογή αυτή τίθονταν υπό αμφισβήτηση για τους εξής λόγους: πρώτον επειδή η γυναίκα που επέλεγε ήταν μια γυναίκα από μια άλλη χώρα, με διαφορετική εθνικότητα και της φαινόταν αξιοπερίεργος ο λόγος για τον οποίο την επέλεγε τη στιγμή που θα μπορούσε να επιλέξει μία από τις πολλές συντοπίτισσές του, δεύτερον το γεγονός ότι η ίδια η γυναίκα προέρχονταν από μία χώρα με διαφορετικό θρησκευτικό δόγμα από εκείνους όπως ο ίδιος ανέφερε και αυτό ήταν ένα πρόβλημα για εκείνη και τέλος ο προβληματισμός της σχετικά με την άποψη και τα λεγόμενα της κοινωνίας μόλις ενημερωνόταν για την επιλογή του γιού της. Ο ίδιος, στη συζήτησή μας μου διευκρίνισε πως ο τρόπος καταγωγής και ανατροφής του, στον οποίο έζησε μέχρι και την ενηλικίωσή του, ήταν ένα μικρό ορεινό χωριό της Θεσσαλίας, το οποίο απαρτιζόταν από λίγους αλλά πολύ «κλειστούς» ανθρώπους, «κλειστόμυαλους» όπως ο ίδιος τους χαρακτήρισε, που σχολίαζαν και έκριναν το παραμικρό. Επομένως η αντίδραση της μητέρας του ήταν προσαρμοσμένη σύμφωνα με τη ζωή και τις επιταγές μιας μικρής και κλειστής κοινωνίας, ουσιαστικά του μικρού χωριού. Παρόλα αυτά με το πέρας του γάμου του ζευγαριού, τόσο η μητέρα όσο και η υπόλοιπη οικογένειά του, αποδέχτηκε την Ολλανδέζα σύζυγό του και την

καθιέρωσε στο χωριό ως γυναίκα του γιού της και επισήμως ως παιδί της. Βέβαια, όπως έγινε γνωστό και από την συνέχεια της συζήτησής μας, την ίδια ακριβώς κατάσταση αντιμετώπισε με τη σειρά της και η Ολλανδέζα σύντροφος αναφορικά με την επιλογή ενός συντρόφου και μελλοντικού συζύγου της με διαφορετική εθνικότητα. Ωστόσο και οι δύο σύζυγοι, κατάφεραν και έζησαν μία ανεξάρτητη από τους γονείς τους ζωή, ξεπερνώντας κάθε προκατάληψη και αρνητικό σχολιασμό, αποκτώντας τη δική τους οικογένεια και εν τέλει το πείσμα και η αγάπη τους να είναι μαζί και να ενωθούν και συγκεκριμένα το μεγάλο βήμα του Έλληνα συντρόφου να μείνει οριστικά στην Ολλανδία για χάρη της αγαπημένης του, σπουδάζοντας, ζώντας και περνώντας το υπόλοιπο μέρος της ζωής του εκεί, ήταν αυτό το οποίο γαλήνεψε τις αντιδράσεις των δύο οικογενειών και τις βελτίωσε προς το καλύτερο με την πορεία των χρόνων. Μία διαφορετική μορφή οικογενειακής αντίδρασης ήταν αυτή που παρουσιάστηκε μέσα από τα λεγόμενα του Z4. Το Z4, αποτελείται όπως προαναφέρθηκε από έναν άντρα ελληνικής καταγωγής και από μία γυναίκα αλβανικής καταγωγής. Ο ίδιος, όντας σε μία σεβαστή ηλικία και ιδιαίτερα όντας ανύπαντρος σε μία σεβαστή ηλικία, επιθυμούσε να αποκατασταθεί, βρίσκοντας τη γυναίκα την οποία θα παντρευόταν. Στο πρόσωπο λοιπόν της Αλβανίδας γυναίκας γνώρισε τη σύζυγό του, η οποία βρισκόταν τότε στην Ελλάδα, καθώς εκείνη έμενε και εργαζόταν για κάποια χρόνια σε αυτήν πριν τον γνωρίσει, και ουσιαστικά βρήκε τη γυναίκα που αναζητούσε και την οποία στη συνέχεια νυμφεύθηκε. Στην ερώτηση που του έκανα σχετικά με το ποια ήταν η αντίδραση της οικογένειάς του για αυτή του την επιλογή, δηλαδή αν τον στήριξε ή αν αντιτάχθηκε σε αυτή μου απάντησε πως δεν αντιμετώπισε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα. Το μόνο πρόβλημα που παρουσιάστηκε κάποια στιγμή στον πρώτο χρόνο του γάμου του ήταν το γεγονός ότι η μητέρα του αρρώστησε και έτσι έζησε με το ζευγάρι κάτω από την ίδια στέγη και λόγω της ασθένειάς της δεν κατείχε την πλήρη νοητική και κριτική αντιληπτική ικανότητα, τόσο απέναντι στις καταστάσεις γύρω της όσο και απέναντι στη δική της τη συμπεριφορά. Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να αντιμετωπίζει αρνητικά και προσβλητικά αρκετές φορές τη νεαρή σύζυγό του, δείχνοντας αντιπάθεια και αποστροφή προς το άτομό της. Ο ίδιος όμως ο Έλληνας σύντροφος, τόνισε πως η συμπεριφορά αυτή είχε το ακαταλόγιστο λόγω της ασθένειας που την είχε πλήξει. Εν τούτοις, η καθημερινότητα και η επαφή της μητέρας με τη νύφη βελτιώθηκαν σταδιακά κατά τη διάρκεια των τελευταίων ημερών ζωής της πρώτης. Αφότου έφυγε από τη ζωή δεν τέθηκε ξανά παρόμοιο ζήτημα, καθώς ο ίδιος είχε χάσει τον πατέρα

πριν από χρόνια, το ίδιο και η σύζυγός του, η οποία ήταν ορφανή και από τους δύο γονείς. Επιπλέον, μία ακόμη περίπτωση η οποία συζητήθηκε ήταν αυτή του Ζ5. Από τη σχετική συζήτησή που είχα με τη Ρωσίδα σύντροφο όσον αφορά την οικογενειακή αποδοχή της επιλογής της, της επιλογής δηλαδή της δέσμευσης με τον Έλληνα σύντροφό της, έγινε λόγος για έντονη δυσαρέσκεια του οικογενειακού της περιβάλλοντος. Η οικογένειά της θεωρούσε λάθος το γεγονός ότι τη στιγμή που η ίδια είχε ήδη μεταναστεύσει σε ελληνικό νησί για οικονομικούς λόγους, ξαφνικά γνωρίζοντας έναν άντρα τον οποίο ερωτεύτηκε, τον ακολούθησε στην πόλη του και προχώρησε απευθείας στη συγκατοίκηση μαζί του. Ο Έλληνας σύντροφος από την πλευρά του ανέφερε πως την ερωτεύτηκε από την πρώτη στιγμή που την είδε και αποφάσισε πως θα την έκανε μέλλουσα γυναίκα του, για αυτό και ξεκίνησε αρχικά να προχωρήσει τη σχέση τους ένα βήμα παρακάτω με το να την φέρει στην πόλη του και να την φιλοξενήσει μόνιμα, ουσιαστικά θέτοντας με αυτό τον τρόπο τα θεμέλια για τη μελλοντική τους επίσημη δέσμευση και συμβίωση. Η οικογένεια του ιδίου δεν είχε κανένα πρόβλημα με την επιλογή του. Αντιθέτως δέχτηκε αμέσως και με φιλευσπλαχνία τη Ρωσίδα σύντροφο, στο πλευρό της οποίας στάθηκε σαν πραγματική οικογένεια, τη στιγμή που οι δικοί της γονείς ήταν αντίθετοι σε όλα αυτά, πιέζοντάς την συναισθηματικά να τον αφήσει και να γυρίσει πίσω. Απαιτούσαν μια κάποια σοβαρότερη δέσμευση της κόρης τους με τον Έλληνα άντρα, κάτι το οποίο έγινε άμεσα, τόσο γιατί το ήθελαν πολύ και οι δύο σύντροφοι νιώθοντας βαθιά αγάπη ο ένας για τον άλλον, όσο και για το γεγονός ότι η κοπέλα δεν ήθελε να χάσει κάθε επαφή με την οικογένειά της για αυτό το λόγο. Ο λόγος για τον οποίο η κοπέλα μετανάστευσε στην Ελλάδα ήταν για να στηρίξει την οικογένειά της στη Ρωσία, ενισχύοντάς τους οικονομικά, κάτι που σύμφωνα με την αντίληψη και την πεποίθηση της οικογένειάς της θα έπαυε να συμβαίνει κατά τη διάρκεια σύναψης της σχέσης της με τον Έλληνα άντρα. Κάτι τέτοιο όμως δεν υφίστατο, καθώς η Ρωσίδα σύντροφος μετακομίζοντας μόνιμα στον τόπο κατοικίας του Έλληνα συντρόφου της, ξεκίνησε να εργάζεται τόσο σε γεωργικές όσο και σε κοινωνικές επιχειρηματικές δραστηριότητες του ιδίου, κάτι που συνετέλεσε στην μηνιαία απόκτησή της κάποιων χρημάτων τα οποία έστελνε στην οικογένειά της, συνεχίζοντας ουσιαστικά την παροχή της οικονομικής ενίσχυσης. Η ίδια αναφέρει πως για αυτό και προχώρησαν στον αρραβώνα, ώστε να μπορέσει να ζήσει με τον άνθρωπό της ήρεμα και κατά κάποιο τρόπο επίσημα χωρίς την αντίδραση της οικογένειάς της, και επειδή ανεξάρτητα όλων η αγάπη της για εκείνον ήταν τόσο μεγάλη που πάση θυσία θα έμενε μαζί του.

Τέλος μία ακόμη τοποθέτηση όσον αφορά την αποδοχή του οικογενειακού περιβάλλοντος των συντρόφων μεικτής εθνικότητας, είναι αυτή που προβάλλεται μέσα από το Ζ6. Συγκεκριμένα, οι δύο σύντροφοι και νυν σύζυγοι αντιμετώπισαν από κοινού προβλήματα όσον αφορά το κομμάτι της εκατέρωθεν οικογενειακής αποδοχής τους ως ζευγάρι. Η καταγωγή της γυναίκας είναι από την Ελλάδα, ενώ του άντρα από την Ιταλία όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενα αποσπάσματα. Τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι δύο σύντροφοι αναφορικά με την οικογενειακή αποδοχή του δεσμού τους και του μετέπειτα γάμου τους, είναι ουσιαστικά τα ίδια με κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις. Τόσο η ελληνική όσο και η ιταλική οικογένεια διαφωνούσε με την επιλογή του παιδιού της ως προς το την επιλογή ως συντρόφου και μελλοντικού συζύγου, ενός ανθρώπου με διαφορετική εθνικότητα και θρησκεία. Η ελληνική οικογένεια από τη μία αδυνατούσε να δεχτεί το γεγονός ότι η κόρη θα διάλεγε ως μέλλοντα σύζυγο και πατέρα των παιδιών της έναν καθολικό, το ίδιο και η ιταλική, σε μικρότερο βαθμό βέβαια. Εφόσον το ζευγάρι αποφάσισε ανεξάρτητα από την αποδοχή της οικογένειας να ενωθεί με τα δεσμά του γάμου, έπρεπε να ληφθούν κάποιες σοβαρές αποφάσεις σχετικά με τον μόνιμο τόπο εγκατάστασης και εργασίας του και με τον θρησκευτικό παράγοντα που στεκόταν εμπόδιο στη νόμιμη γαμήλια ένωσή τους λόγω της διαφορετικής θρησκείας. Δεδομένου ότι το ζευγάρι εξασφάλισε εργασία και κατοικία στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την οικογένεια της συντρόφου, αποφάσισε να παντρευτεί και έτσι ο Ιταλός σύντροφος από την πλευρά του υπέκυψε για την αγάπη της αγαπημένης του όπως χαρακτηριστικά ανέφερε, και από καθολικός βαφτίστηκε Χριστιανός. Αυτή η ενέργεια αύξησε τις αντιδράσεις της οικογένειάς του η οποία θεώρησε πως έχανε οριστικά το παιδί της, ωστόσο με τον καιρό το αποδέχτηκε, αλλά παράλληλα άφησε ανικανοποίητη για άλλη μια φορά την οικογένεια της Ελληνίδας συντρόφου η οποία βρήκε νέο αρνητικό στοιχείο να προσδώσει στην ένωση των δύο ανθρώπων, αυτό της ηλικιακής τους διαφοράς που κυμάνθηκε με 10 χρόνια ηλικιακής διαφοράς με τον Ιταλό σύζυγο να υπερτερεί. Εν κατακλείδι όμως, οι δύο σύντροφοι ενώθηκαν και επίσημα, δημιουργώντας τη δική τους οικογένεια και μένοντας μόνιμα στην Ελλάδα, ικανοποιώντας σε ένα βαθμό τις απαιτήσεις της ελληνικής οικογένειας που αν και φαινομενικά με τα χρόνια φάνηκε να αποδέχτηκε αυτό το γάμο, σε βαθύτερο επίπεδο δεν τον αντιμετώπισε ποτέ με θετική όψη. Σε γενικές γραμμές, από τα παραπάνω είναι εμφανές πως δεν υπήρξε εύκολη οικογενειακή αποδοχή των ζευγαριών από το οικογενειακό περιβάλλον τους, η οποία με τον καιρό σε άλλα ζευγάρια πήρε μια πιο ικανοποιητική μορφή, σε άλλα

βελτιώθηκε σε ένα βαθμό και σε άλλα ενδεχομένως δεν φάνηκε να υπήρξε ποτέ ουσιαστικά.

Όσον αφορά την όγδοη θεματική κατηγορία, αυτή πραγματεύεται την οπτική της κοινωνικής αποδοχής του διαπολιτισμικού ζευγαριού.

8) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΧΗ ΖΕΥΓΑΡΙΟΥ

- *«Κοίταξε, άμα έχεις δημιουργήσει το δικό σου περιβάλλον δεν έχεις... αυτές τις αντιδράσεις. Τις ακούς και τις ακούς. Αλλά δεν έχει καμία επίπτωση. Έπειτα έχει να κάνει πραγματικά με την προσωπικότητά σου. Εάν θεωρείς ότι ο κόσμος σε βλέπει έτσι μπορείς να αισθάνεσαι ότι γίνεται διάκριση. Εγώ δεν αισθάνθηκα ποτέ ξένος. Εγώ είμαι της άποψης ότι το αίσθημα της διάκρισης έχει να κάνει κατά 50% με τον εαυτό σου.» (Z1)*
- *« Γενικώς στην επαρχία τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά, οι άνθρωποι μένουν στις παλιές αντιλήψεις και είναι δύσκολο να τους ξεκολλήσεις. Βέβαια εκεί θέλει πείσμα και “θέλω”. Η κοινωνία δεν έρχεται ότι και αν συμβεί είτε χαρούμενα είναι είτε δυσάρεστα δεν έρχεται ποτέ να σταθεί δίπλα σου. Στα χαρούμενα δυσανασχετούν και στα δυσάρεστα χαίρεται. Οπότε γιατί θα πρέπει εγώ, ο χ, ψ, ω, εσείς η νέα γενιά να σκεφτεί τι θα πει ο δίπλα; Και όταν λέω ο δίπλα είναι η κοινωνία.» (Z6)*
- *«Απλά οι Έλληνες είναι πιο κλειστοί και κατάλαβα πιο εξεταστικό βλέμμα, ενώ στη Ρουμανία κατάλαβα πιο έτσι ενδιαφέρον βλέμμα, πιο χαμηλό κατάλαβες; Μια διαφορά.» (Z7)*
- *«Όταν δεν προκαλείς δεν έχεις λόγο να δώσεις λόγο για τίποτα και σε κανέναν. Το αν δύο άνθρωποι θέλουν να συμβιώσουν μαζί ε δε νομίζω ότι ενδιαφέρει κάποιον. Τώρα ο κόσμος έλεγε και πάντα λέει. Και θα λέει. Νομίζω ότι είναι θέμα παιδείας, το πώς το διαχειρίζεσαι ο ίδιος προσωπικά Ρατσισμό δε βιώσαμε πάντως... » (Z8)*

Οι απαντήσεις που έδωσαν οι σύντροφοι-σύζυγοι μεικτών εθνικοτήτων σχετικά με το ζήτημα της κοινωνικής αποδοχής τους ως ζευγάρι ποικίλουν αναφορικά από ζευγάρι σε ζευγάρι. Για παράδειγμα, το Z1 ανέφερε πως έχοντας δημιουργήσει το δικό του περιβάλλον και θέτοντας τις δικές του βάσεις ως ζευγάρι, δεν έδινε σημασία σε τέτοιου είδους αντιδράσεις της κοινωνίας όσον αφορά την επιλογή του συντρόφου του. Αναφέρθηκε στα πλαίσια της συζήτησης, από τον Έλληνα σύζυγο, πως δεν είχαν καμία επίπτωση στη ζωή τους οι κοινωνικές αντιδράσεις, προσθέτοντας ότι σε αυτό συνέβαλλε η προσωπικότητα του καθενός από τους δύο. Για εκείνον, στο μεγαλύτερο βαθμό, η κοινωνική ή όχι αποδοχή και η ρατσιστική αντιμετώπιση έρχεται σε αλληλεξάρτηση με τη δική μας συμπεριφορά, με την έννοια ότι αν εμείς πιστεύουμε πως αξίζει για κάποιον λόγο να αντιμετωπιζόμαστε από τους άλλους με διάκριση και αρνητισμό, τότε και η κοινωνία με τη σειρά της θα το πιστέψει και θα το υιοθετήσει απέναντί μας. Ο ίδιος αναφέρει πως δεν αισθάνθηκε ποτέ ξένος στη χώρα της συντρόφου του, όντας της άποψης πως το 50% της διάκρισης που μπορεί να υφίσταται ένας άνθρωπος, σχετίζεται με την προσωπικότητά του και από το πώς ο ίδιος βλέπει τον εαυτό του. Επιπροσθέτως, υπάρχει και η τοποθέτηση του Z6 αναφορικά με το θέμα. Σύμφωνα με τα όσα ειπώθηκαν και από τους δύο συντρόφους, αλλά ιδιαίτερα από την Ελληνίδα σύζυγο τα πράγματα και η φιλοσοφία των ανθρώπων στις επαρχίες είναι περισσότερο στερεοτυπικές, μένοντας προσκολλημένες στις παλιές αντιλήψεις, δίχως να χαίρονται με τη χαρά και την ευτυχία του συνανθρώπου τους, αντιθέτως δυσανασχετούν με αυτή και χαίρονται με τη δυστυχία αυτού. Εκεί, σε αυτό το σημείο, τονίζει πως πρέπει να υπερισχύσει το πείσμα και το «θέλω» του ζευγαριού. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με την ίδια, τη στιγμή που η κοινωνία δεν στέκεται ποτέ ουσιαστικά δίπλα σου, τότε και εσύ ο ίδιος δεν πρέπει να επηρεάζεσαι από τα κακώς κείμενα, δίνοντας τη χαρά σε όσους σε «πολεμάνε» να πιστέψουν πως σε νίκησαν. Μία επιπλέον άποψη που ακούστηκε είναι αυτή του Z7. Το Z7 ανέφερε πως σε γενικές γραμμές οι Έλληνες ως λαός είναι πιο κλειστός απέναντι στο διαφορετικό, εξετάζοντας το καθετί περισσότερο με κριτική παρά με ελευθερία επιλογής του καθενός. Η σύζυγος μάλιστα ανέφερε χαρακτηριστικά πως πηγαίνοντας στη χώρα του άντρα της για διακοπές, στη Ρουμανία, ήρθε σε επαφή και αλληλεπίδραση με ανθρώπους οι οποίοι είχαν ένα πιο χαμηλό και ενδιαφέρον βλέμμα και στάση απέναντί της, δίχως εξεταστική και κριτική φυσιογνωμία σε σχέση με τους Έλληνες που έχουν περισσότερο ως χαρακτηριστικά την κλειστότητα και το εξεταστικό βλέμμα στην προσέγγιση των πραγμάτων. Ακόμα μία άποψη που

συζητήθηκε είναι αυτή του Ζ8. Και οι δύο σύντροφοι επισήμαναν το γεγονός πως όταν κάποιος δεν έχει δώσει δικαιώματα στην κοινωνία και όταν δε συμπεριφέρεται με προκλητικό τρόπο δε υπάρχει λόγος να ενδιαφερθεί για την αντίδραση κανενός σχετικά με τις βασικές επιλογές της ζωής του. Το ενδεχόμενο της συμβίωσης δύο ανθρώπων δε θα έπρεπε κατά τις ίδιες να ενδιαφέρει κανέναν. Ωστόσο, το ότι η κοινωνία έλεγε και πάντα θα λέει είναι μία συνήθης κατάσταση όπως ανέφερε σε προηγούμενα αποσπάσματα το ζευγάρι και επειδή είναι κάτι διαδεδομένο, θα πρέπει ο καθένας να το διαχειρίζεται σύμφωνα με την παιδεία που έχει ο ίδιος έχει αποκτήσει. Προσωπικά οι ίδιες αναφέρουν πως δεν βίωσαν κάποιο είδους ρατσισμού με αφορμή τη σχέση και το μετέπειτα γάμο τους. Σε γενικές γραμμές παρατηρείται πως υπάρχουν ζευγάρια που βίωσαν κάποια μορφή κοινωνικής αντίδρασης και διάκρισης εξαιτίας της επιλογής τους, εν τούτοις όμως το ξεπέρασαν, επί της ουσίας προβάλλοντας μια στάση αδιαφορίας απέναντι σε οτιδήποτε συσχετιζόταν με τον στιγματισμό και το χλευασμό των ίδιων ως ατομικές προσωπικότητες.

Αναφορικά με την ένατη θεματική κατηγορία, σημειώνεται ότι παρουσιάζεται και αναλύεται η διάσταση της κοινής ταυτότητας του ζευγαριού ως ζευγάρι.

9) ΚΟΙΝΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΩΣ ΖΕΥΓΑΡΙ

- *«Δημιουργήσαμε μία νέα ταυτότητα ως ζευγάρι. Είναι θέμα συνεννόησης καθαρά. Πρέπει ο ένας να υιοθετεί τον πολιτισμό του άλλου. Είναι θέμα καθαρά υιοθέτησης.» (Ζ2)*
- *«Μια νέα κοινή ταυτότητα γιατί δε μπορεί ο ένας να ασπαστεί κι ο άλλος να μη θέλει να ασπαστεί.» , «Έτσι δεν υποτιμούμε ούτε ο ένας τον άλλο ούτε η άλλη τον άλλο και αποφασίσαμε μαζί με θέληση, υπομονή, επιμονή και προπαντός με νηφαλιότητα και αγάπη να φτιάξουμε ένα δικό μας σαν ζευγάρι... » (Ζ6)*
- *«Η ταυτότητα είναι ίδια όπως είπαμε και πριν... δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ με τους δύο πολιτισμούς. Υπήρξε μια κοινή συμβίωση.» (Ζ8)*

- *«Με βάση τον ελληνικό πολιτισμό κυρίως αλλά φτιάξαμε ταυτόχρονα και μία δικιά μας ταυτότητα. Ήμασταν ένα.» (Ζ9)*

Μία επιπλέον θεματική που προέκυψε μέσα από την οπτική των συνεντευκτών και αξίζει να αναλυθεί, είναι αυτή της υιοθέτησης εκ μέρους και των δύο συντρόφων μιας κοινής ταυτότητας ως ζευγάρι. Συγκεκριμένα αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει το κάθε ζευγάρι τη ζωή και την ταυτότητά του μετά την πραγματοποίηση του γάμου του, αναφέροντας χαρακτηριστικά αποσπάσματα, συσχετιζόμενα με τον πολιτισμό της χώρας του καθενός. Όσον αφορά την περίπτωση του Ζ2, επιβεβαιώθηκε και από τους δύο συζύγους πως δημιούργησαν από κοινού μια νέα ταυτότητα ως ζευγάρι. Τονίστηκε ιδιαίτερα ο παράγοντας της συνεννόησης ως μέσο επικοινωνίας μέσα στη σχέση καθώς επίσης και η σημαντικότητα της έννοιας της «υιοθέτησης». Με την έννοια της υιοθέτησης γίνεται λόγος για όλα αυτά τα στοιχεία που πρέπει οι δύο σύντροφοι να υιοθετήσουν εκατέρωθεν από τον πολιτισμό του συντρόφου τους με σκοπό την επίτευξη της συνεννόησης και της ομαλής βιοποριστικής εξέλιξής τους. Επομένως, δίνεται από το Ζ2 ιδιαίτερη έμφαση όσον αφορά τη δημιουργία μιας κοινής ταυτότητας του ζευγαριού, στη συνεννόηση και την υιοθέτηση. Ακόμη, μία εξίσου ενδιαφέρουσα οπτική ήταν και αυτή που παρουσιάστηκε μέσα από τη συνέντευξη με το Ζ6. Ουσιαστικά, αναφέρθηκε ομόφωνα και από τους δύο συζύγους η δημιουργία μιας νέας ταυτότητας ως ζευγάρι, καθώς θεωρούσαν αδύνατο να προχωρήσει μία σχέση εάν δεν υπάρξει συνένωση κατά κάποιο τρόπο των πολιτισμών τους μέσω του ασπασμού των εκατέρωθεν πολιτισμικών στοιχείων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από την Ελληνίδα σύζυγο, υιοθετήθηκε μία νέα ταυτότητα, διότι δεν ήταν εφικτό και σωστό να ασπάζεται ένας από τους δύο πολιτισμικά στοιχεία του άλλου και ο άλλος όχι. Επίσης ενδιαφέρουσα ήταν και η τοποθέτηση του Ιταλού συζύγου, σύμφωνα με τον οποίο η δημιουργία μιας νέας κοινής ταυτότητας συνέβαλλε ώστε να μην υπάρξει από μέρους τους οποιαδήποτε μορφή υποτίμησης στο πρόσωπο του συντρόφου τους, αναφέροντας στη συνέχεια πως ήταν μια πρωτοβουλία που λήφθηκε και από τους δυο με θέληση, υπομονή, επιμονή και κυρίως με νηφαλιότητα και αγάπη. Άρα λοιπόν σύμφωνα με την άποψη του Ζ6, το ιδανικό και το σωστό είναι να υιοθετείται μία κοινή και όχι μία ανεξάρτητη ταυτότητα μεταξύ των συζύγων, κάτι το οποίο μπορεί να καταστεί δυνατό μόνο εφόσον και οι δύο σύζυγοι από κοινού ασπαστούν ο ένας

στοιχεία του άλλου. Ταυτόχρονα, αντλήθηκε και μία διαφοροποιημένη οπτική, αυτή του Ζ8. Πρόκειται για το ομόφυλο διαπολιτισμικό ζευγάρι σύμφωνα με το οποίο δεν υπήρξε ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στον ελληνικό και τον γαλλικό πολιτισμό, οπότε δεν χρειάστηκε να δημιουργήσουν μια εκ νέου ταυτότητα ως ζευγάρι. Οι δύο γυναίκες στα πλαίσια της συζήτησής μας υποστήριξαν πως οι πολιτισμοί τους δε διαφέρουν, παρόλα αυτά ο κάθε πολιτισμός έχει τη μοναδικότητά του και διατηρήθηκε μέσα στο σπιτικό τους, μολονότι δεν παρατηρήθηκαν κατά την άποψή τους ουσιαστικές διαφορές. Έτσι υποστηρίχθηκε πως η ταυτότητα τους δεν τροποποιήθηκε αλλά παρέμεινε σταθερή. Τέλος μία επιπλέον τοποθέτηση που αξίζει να συμπεριληφθεί στην περαιτέρω ανάλυση είναι αυτή του Ζ9. Το Ελληνο-Αργεντίνικο ζευγάρι δήλωσε πως έζησε κατά κύριο λόγο με βάση τις επιταγές του ελληνικού πολιτισμού και τις ελληνικής κοινωνίας, δημιουργώντας παράλληλα και μια δικιά του κοινή ταυτότητα. Συγκεκριμένα, όπως ανέφερε η Αργεντίνα σύζυγος, η ίδια έζησε και προσαρμόστηκε στα δεδομένα του ελληνικού πολιτισμού κυρίως, διότι έφυγε σε πολύ νεαρή ηλικία από την Αργεντινή για να εγκατασταθεί μόνιμα στην Ελλάδα και έτσι πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της εδώ οπότε προσαρμόστηκε κατεξοχήν στον ελληνικό πολιτισμό. Ωστόσο πρόσθεσε στη συνέχεια ότι με τον καιρό, επιδίωξε από κοινού με το σύζυγό της να δημιουργήσουν κάτι νέο, κάτι κοινό, μια νέα ταυτότητα, μια πορεία ζωής σαν να ήταν «ένα». Επί της ουσίας αν και προσαρμοσμένοι και προχωρώντας τη ζωή τους με βάση τον ελληνικό κυρίως πολιτισμό, δημιούργησαν μια δική τους ταυτότητα ως ζευγάρι. Επομένως, όπως παρατηρείται από τα όσα αναφέρθηκαν, η πλειονότητα των συντρόφων μεικτής εθνικότητας, μετά το πέρας του γάμου τους, υιοθέτησαν μια νέα και κυρίως μια κοινή ταυτότητα ως ζευγάρι πλην κάποιων εξαιρέσεων.

Αναφορικά με τη δέκατη θεματική κατηγορία, περιγράφονται και αναλύονται ζητήματα ιδανικότητας και γενικότερα ιδανικού τύπου σχέσης.

10) ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΙΔΑΝΙΚΟΤΗΤΑΣ / ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

- *«Ιδανικός τύπος σχέσης δεν υπάρχει. Είναι ο αλληλοσεβασμός. Μόνο ο αλληλοσεβασμός.» (Ζ2)*

- *«Ε κοίταξε να δεις εγώ προσωπικά πιστεύω ότι το καλύτερο πράγμα είναι να υπάρχει αγάπη, ε σεβασμός, ειλικρίνεια, έτσι να μπορείς να αντιμετωπίζεις μερικά πράγματα μαζί και όχι ο καθένας μόνο του. Μαζί γιατί αυτός είναι και ο θεσμός της σχέσης... » (Z5)*
- *«Ε ιδανικός τύπος σχέσης δεν υπάρχει. Λοιπόν τη σχέση τη φτιάχνεις, την καλλιεργείς. Ε δεν εγώ δεν ξέρω να υπάρχει ιδανικός τύπος σχέσης... Το σίγουρο είναι μόνο ένα ότι για να μπορέσει να πάει μπροστά μια σχέση θέλει πάρα μα πάρα πολύ δουλειά είτε ο άνθρωπος σου είναι από την ίδια χώρα είτε δεν είναι... » (Z6)*
- *«Σίγουρα υπάρχει. Ιδανικός δε θα το έλεγα. Γιατί είναι η προίκα μου αυτή εδώ και τα παιδιά. Η ευλογία της ζωής μου. Νιώθω πλήρης και ευτυχισμένος. Δε μου λείπει κάτι αφού έχω αυτά, μόνο για υγεία παρακαλώ το Θεό.» (Z9)*

Μέσα από την παραπάνω θεματική, επέλεξα να εμβαθύνω περισσότερο στα κριτήρια επιλογής των δύο συντρόφων εκατέρωθεν, αντλώντας πληροφορίες και με αυτό τον τρόπο επιπλέον δεδομένα για την προσωπική τους τοποθέτηση σχετικά με ζητήματα ιδανικότητας σε μία σχέση, ουσιαστικά στην ύπαρξη ή όχι ιδανικού τύπου σχέσης και επικοινωνίας μεταξύ αυτών και των συντρόφων τους. Μέσω της ερώτησης αυτής, επιδίωξα να αντλήσω επιπλέον απόψεις των συντρόφων μεικτής εθνικότητας όσον αφορά την τελειότητα ή τους παράγοντες που καθορίζουν ένα ζευγάρι ως «τέλειο» και «ιδανικό». Τα αποσπάσματα που επιλέχθηκαν για την παρουσίαση της θεματικής αυτής καλύπτουν ένα φάσμα ποικίλων εν μέρει απόψεων σχετικά με την ιδανικότητα μιας σχέσης, ταυτόχρονα όμως διακρίνεται πως οι απόψεις αυτές δεν διαφοροποιούνται εντελώς μεταξύ τους αλλά αλληλοσυμπληρώνονται με διάφορα κριτήρια αιτιολόγησης της απάντησης από το κάθε ζευγάρι. Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα στο οποίο παρουσιάζεται η τοποθέτηση του Z2 επί του θέματος. Ο Έλληνας σύζυγος υποστηρίζει ρητά το γεγονός ότι δεν υφίσταται ιδανικός τύπος σχέσης, καθώς η σχέση στηρίζεται στον αλληλοσεβασμό και μονάχα σε αυτόν. Ως δεύτερο απόσπασμα το οποίο έρχεται κατά κάποιο τρόπο να συμπληρώσει το προηγούμενο είναι αυτό του Z5. Σε αυτό το απόσπασμα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η τεκμηρίωση της Ρωσίδα συντρόφου όσον αφορά τους παράγοντες που η ίδια

θεωρεί ως ιδανικά μιας σχέσης. Δεν υποστηρίζει ευθέως την ύπαρξη ιδανικού τύπου σχέσης, όμως εκφέροντας προσωπική άποψη, αναφέρει πως το καλύτερο πράγμα για να προχωρήσει ο θεσμός της σχέσης για εκείνη είναι να υπάρχει μεταξύ των συντρόφων αγάπη, σεβασμός, ειλικρίνεια και να μπορούν από κοινού οι δύο σύντροφοι και όχι ο καθένας αυτόνομα να αντιμετωπίζουν καταστάσεις και προβλήματα. Στα προαναφερθέντα έρχεται να προστεθεί και η διατύπωση του Ζ6 σχετικά με το θέμα. Συγκεκριμένα, από το Ζ6 εκφέρεται μία απόλυτη άποψη της Ελληνίδας συζύγου, σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει ιδανικός τύπος σχέσης, διότι η σχέση καλλιεργείται σταδιακά από τους δύο συντρόφους. Αναφέρει πως δεν γνωρίζει προσωπικά την ύπαρξη ή όχι ιδανικότητας σε μία σχέση, τονίζοντας παράλληλα με βεβαιότητα πως για να προχωρήσει μία σχέση στην πορεία απαιτεί μεγάλη δουλειά και προσπάθεια, ανεξάρτητα από το αν ο σύντροφος είναι από μία διαφορετική ή ακόμα και από την ίδια χώρα. Τέλος παρουσιάζεται και η περίπτωση του Ζ9, το οποίο έρχεται αρχικά σε μία αντίθεση με κάποια από τα παραπάνω αποσπάσματα, καθώς δηλώνει εξαρχής με σιγουριά την ύπαρξη ιδανικού τύπου σχέσης, δήλωση η οποία φαίνεται να αναθεωρείται στη συνέχεια, κυριαρχώντας ένα αίσθημα αβεβαιότητας και ουσιαστικά τροποποίησης της αρχικής απάντησης. Η απάντηση που δόθηκε από τον Έλληνα σύντροφο εξαρχής ήταν πως «Σίγουρα υπάρχει» ιδανικός τύπος σχέσης. Λίγα δευτερόλεπτα αργότερα, πρόσθεσε πως δεν θα χαρακτήριζε ιδανικό έναν τύπο σχέσης. Αιτιολογώντας την απάντησή του, αναφέρει χαρακτηριστικά πως η ευλογία της ζωής του είναι η προίκα που απέκτησε, κάνοντας λόγο για την Αργεντίνα σύζυγό του και τα παιδιά τους, δηλώνοντας πλήρης και ευτυχημένος. Στη συνέχεια αναφέροντας πως δεν του λείπει κάτι, έχοντας τα δύο προηγούμενα που αναφέρθηκαν, ολοκληρώνει την απάντησή του λέγοντας πως το μόνο που αποζητάει και για το οποίο παρακαλάει καθημερινά το Θεό είναι η υγεία. Αν λάβουμε υπόψη το δεύτερο σκέλος της απάντησης του συζύγου, διακρίνεται πάλι μια άποψη ότι ιδανικότητα σχέσης ίσως να μην υπάρχει, και με αυτό τον τρόπο η ολοκληρωμένη τεκμηρίωσή του έρχεται να συμπληρώσει τις προηγούμενες, προσθέτοντας κάποια επιπλέον αναφορικά στοιχεία. Η πλειονότητα των απαντήσεων έδειξε πως ιδανικός τύπος σχέσης δεν υπάρχει, εν τούτοις υπήρξαν και οι απόψεις που ήρθαν να προσδώσουν μια ιδανική κατά την κριτική τους αποτίμηση χροιά στη σχέση, μέσα από τα δικά τους μάτια, αλληλοσυμπληρώνοντας τις υπόλοιπες αρνητικές.

Όσον αφορά την ενδέκατη θεματική κατηγορία, σε αυτήν παρουσιάζονται και αναλύονται οι ενδυναμωτικοί παράγοντες μιας διαχρονικής αγάπης.

11) ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

- *«Από πλευράς μου αν με ρωτάτε είναι ο θαυμασμός στο πρόσωπο του ανθρώπου που είμαι μαζί. Ο σεβασμός, ε το πείσμα ενάντια σε κάποιους που δε θέλουνε αυτή τη σχέση ε και τα παιδιά μας βέβαια. Δε το συζητώ. Το πιο σημαντικό κομμάτι. Λοιπόν και το ενδιαφέρον για το αύριο, η κοινή πορεία στη ζωή και η ίδια η αγάπη. Κοινά “ θέλω ” ... » (Z6)*
- *«Μας κρατάει η απόφαση που θέλουμε να είμαστε μαζί, για αυτό και παντρευτήκαμε. Αυτό είναι το λόγο που θες να είσαι μαζί, να περνάς καλά, να μεγαλώνουμε το παιδί μας, να γεράσουμε μαζί, να κάνουμε ταξίδια... » (Z7)*
- *«Η συντροφικότητα και ότι κάνουμε πράγματα μαζί.» , «Τα κοινά μας ενδιαφέροντα και η αγάπη που είναι δεδομένη.» (Z8)*
- *«Η οικογένεια και τα κοινά βιώματά μας.» (Z9)*

Όσον αφορά την παραπάνω θεματική, να σημειωθεί πως αρχικός σκοπός ήταν να διερευνηθούν οι παράγοντες που συνέβαλλαν στην ενδυνάμωση της διαχρονικής αγάπης που ενώνει τους συντρόφους, κάτι που επιδίωξα να διερευνήσω μέσω της εξής ερώτησης που συμπεριελήφθητε στον οδηγό της ημιδομημένης μου συνέντευξης: «Τι είναι αυτό που κρατάει ζωντανή την αγάπη σας όλα αυτά τα χρόνια;». Αναφορικά λοιπόν με τον παράγοντα αυτόν, αξίζει να ερμηνευθούν τα παραπάνω αποσπάσματα. Εξαρχής το πρώτο απόσπασμα που παρατίθεται είναι αυτό στο οποίο τοποθετήθηκε το Z6. Τόσο η Ελληνίδα όσο και ο Ιταλός σύζυγος επισήμαναν πως αυτό που κρατάει ζωντανή την αγάπη τους όλα αυτά τα χρόνια είναι ο θαυμασμός και ο σεβασμός στο πρόσωπο του ανθρώπου που είναι μαζί. Ιδιαίτερα, η Ελληνίδα σύζυγος από την πλευρά της δήλωσε πως αυτό που ενδυναμώνει και κρατάει ζωντανή την αγάπη της για τον άνθρωπό της είναι ο σεβασμός και ο

θαυμασμός προς το άτομό του, το πείσμα ενάντια σε αυτούς που ακόμα και τώρα δεν υποστηρίζουν αυτή τη σχέση και φυσικά τα παιδιά που απέκτησε μαζί του, προσδίδοντας σε αυτό το κομμάτι τη μέγιστη σημασία. Έπειτα, συνεχίζει την τεκμηρίωσή της προσθέτοντας πως η αγάπη αυτή ενδυναμώθηκε τόσο και εξακολουθεί να ενδυναμώνεται, μέσω του κοινού τους ενδιαφέροντος για το μέλλον, της κοινής τους πορείας στη ζωή, των κοινών επιθυμιών και φυσικά μέσω της ίδιας της αγάπης. Μία άλλη άποψη που αξίζει να αναλυθεί είναι αυτή που εξέφρασε το Z7. Το Z7, αποτελούμενο όπως προαναφέρθηκε από έναν Ρουμάνο σύζυγο και μία Ελληνίδα σύζυγο, από κοινού ανέφερε πως αυτό που διατηρεί ακόμα ζωντανό τον δεσμό της αγάπης του, είναι η διαχρονική επιθυμία τους να είναι μαζί, εξηγώντας πως αυτός ήταν και ο λόγος που τους οδήγησε στο γάμο. Πιο συγκεκριμένα, ο Ρουμάνος σύζυγος εξηγεί το γεγονός ότι το πιο δυνατό στοιχείο που ενδυναμώνει τη μεταξύ τους αγάπη είναι η απόφασή τους να ζούνε μαζί και ειδικά να ζούνε μια ευτυχισμένη ζωή μαζί, να μεγαλώνουν το παιδί τους, να ζήσουνε μέχρι τα γηρατειά μαζί και να κάνουν ταξίδια. Αξιοσημείωτη είναι και η τοποθέτηση επί του συγκεκριμένου και του Z8. Οι δύο γυναίκες σύντροφοι που συναποτελούν το Z8, αναφέρουν πως οι παράγοντες ενδυνάμωσης της διαχρονικής τους αγάπης είναι η συντροφικότητα και η από κοινού υλοποίηση πραγμάτων, καθώς επίσης τα κοινά τους ενδιαφέροντα και η ίδια η αγάπη με τη σειρά της που θεωρείται δεδομένη. Τέλος, επιλέχθηκε προς ανάλυση και η αποσπασματική απάντηση που δόθηκε από το Z9 σχετικά με το θέμα, σύμφωνα με τους συντρόφους του οποίου οι βασικότεροι παράγοντες που κράτησαν ζωντανή την αγάπη τους όλα αυτά τα χρόνια, είναι η οικογένεια που δημιούργησαν μαζί καθώς και τα κοινά τους βιώματα. Ως απόρροια των προαναφερθέντων είναι σημαντικό να επισημανθεί το γεγονός ότι σε όλα τα ζευγάρια η αγάπη ενδυναμώθηκε με το πέρασμα των χρόνων και σε αυτό συνετέλεσαν διάφοροι παράγοντες όπως για παράδειγμα ο θαυμασμός και ο σεβασμός προς το άτομο που είχαν επιλέξει για σύντροφο της ζωής τους, η διαρκής επιθυμία τους να είναι με τον άνθρωπό τους και να ζούνε μια ευτυχισμένη ζωή, τα παιδιά που απέκτησαν μαζί του καθώς και τα κοινά τους βιώματα, η συντροφικότητα μεταξύ τους και τέλος η ίδια η αγάπη.

Αναφορικά με τη δωδέκατη θεματική κατηγορία, αξιοσημείωτη είναι η καταγραφή και η ανάλυση των απόψεων των συμμετεχόντων ως προς την παροχή συμβουλών ζωής σε μελλοντικά διαπολιτισμικά ζευγάρια.

12) ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ

ΖΕΥΓΑΡΙΑ

- *«Πρέπει να έχεις τη διάθεση και την ικανότητα να συμβιβαστείς με ορισμένες καταστάσεις. Αν δε θέλεις να έχεις πρόβλημα, ε πρέπει να κάνεις συμβιβασμούς. Αλλά κοίταξε, ο γνήσιος συμβιβασμός είναι αυτός που πρέπει να έχει εσωτερικά ως πούμε εγγενή... πράγματα. Άμα το κάνεις επειδή στο ζητάει ο άλλος αυτό θα είναι πρόβλημα. Πρέπει να έχεις μια ψυχολογία τέτοια που να λες ότι ορισμένα πράγματα είναι διαφορετικά και πρέπει να τα αποδεχτώ.» (Z1)*
- *«Μια χαρά. Να προσπαθήσουν να ανακαλύψουν τον άνθρωπο που έχουν απέναντί τους. Δεν έχει σημασία ούτε το χρώμα ούτε η υπηκοότητα.» (Z7)*
- *«Δε συμβουλευόμαστε ποτέ κάποιον για κάτι τόσο πολύ προσωπικό. Είναι κάτι που βγαίνει μέσα από τη σχέση και είναι προσωπικό για τον καθένα.» (Z8)*
- *«Να έχουν υπομονή, επιμονή, πείσμα και ελπίδα και φυσικά απεριόριστη αγάπη για το ταίρι τους.» (Z9)*

Η παραπάνω θεματική προέκυψε μέσα από τη μελέτη και την ερμηνεία των απαντήσεων που έδωσαν οι σύντροφοι μεικτής εθνικότητας στην τελευταία ερώτηση που τους έκανα στα πλαίσια της ημιδομημένης συνέντευξης : «Πώς θα συμβουλευάτε νεότερα διαπολιτισμικά ζευγάρια να πράξουν για τον έρωτά τους;». Εκ πρώτης αξίζει να αναφερθεί η τοποθέτηση του Z1 επί του θέματος. Πιο συγκεκριμένα ο Έλληνας σύζυγος αναφέρει πως όλοι μας πρέπει να έχουμε την πρόθεση και την ικανότητα να συμβιβαστούμε με κάποιες καταστάσεις, κάνοντας συμβιβασμούς γνήσιους, οι οποίοι προέρχονται από εσωτερικά κίνητρα και προσωπική επιλογή και όχι από εξωτερική παρότρυνση, γιατί με αυτό τον τρόπο προκύπτουν προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις. Έπειτα ολοκληρώνει την άποψή του, υποστηρίζοντας πως η ψυχολογία των ανθρώπων πρέπει να είναι διαμορφωμένη έτσι ώστε να αντιλαμβάνεται τη διαφορετικότητα κάποιων πραγμάτων και καταστάσεων και να τα αποδέχεται. Η επόμενη ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα τοποθέτηση σχετικά με τη

«συμβουλευτική» των νυν διαπολιτισμικών ζευγαριών στα νεότερα διαπολιτισμικά ζευγάρια είναι αυτή του Z7. Είναι πολλή ενδιαφέρουσα η προτροπή και συμβουλή της Ελληνίδας συζύγου προς τους νεότερους και τους μελλοντικούς συντρόφους μεικτών εθνικοτήτων να επιδιώξουν να ανακαλύψουν τον άνθρωπο που έχουν απέναντί τους, αδιαφορώντας για το χρώμα και την υπηκοότητα αυτού, επισημαίνοντας πως αυτά δεν έχουν καμία σημασία όταν δύο άνθρωποι αγαπιούνται. Ταυτόχρονα με την ανάλυση των παραπάνω αποσπασμάτων έρχεται να προστεθεί και η ανάλυση μιας διαφοροποιημένης προσέγγισης του ερωτήματος αυτού, αυτή του Z8. Το ομόφυλο Z8 απαντά κατηγορηματικά στο συμβουλευτικό ερώτημα, τονίζοντας πως ποτέ δε συμβουλεύει κάποιον όσον αφορά ένα τόσο ιδιαίτερο και προσωπικό θέμα, καθώς είναι ένα θέμα το οποίο πρέπει να χειρίζεται ο καθένας ξεχωριστά χωρίς εξωτερικές επιρροές. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι και η ανάλυση του αποσπάσματος στο οποίο εξέφρασε την άποψή του το Z9, σύμφωνα με τα λεγόμενα του οποίου δύο σύντροφοι μεικτής εθνικότητας που αποφασίζουν να ενωθούν κατ' οποιονδήποτε τρόπο πρέπει να έχουν υπομονή, επιμονή, ελπίδα, πείσμα και απεριόριστη αγάπη για τον άνθρωπό τους. Συμπερασματικά, από την πλειονότητα των απαντήσεων των ζευγαριών προκύπτουν διάφορες παρεχόμενες συμβουλές στα επόμενα ζευγάρια, που σχετίζονται με την υπομονή, την επιμονή, το συμβιβασμό, την ελπίδα, την αγάπη, την ανακάλυψη του συντρόφου από μέρους των ζευγαριών κ.α. Ωστόσο υπάρχει και το αντίθετο άκρο, στο οποίο εντάσσεται το Z8, μη επιθυμώντας να παρέχει μια επιπλέον άποψη, συμβουλή ή ενθάρρυνση στα επόμενα μελλοντικά διαπολιτισμικά ζευγάρια.

Παρακάτω παρουσιάζονται και αναλύονται τρεις επιπλέον θεματικές οι οποίες προέκυψαν αποκλειστικά από τη συνέντευξη με το ομόφυλο διαπολιτισμικό ζευγάρι.

Η επιλογή και η ανάλυση των παρακάτω θεματικών προκύπτει από τα αντλούμενα, προσωπικά δεδομένα που συλλέχθηκαν στα πλαίσια της 8^{ης} ημιδομημένης συνέντευξης της έρευνας, που πραγματοποιήσα με το ομόφυλο ζευγάρι μεικτής εθνικότητας. Χαρακτηριστικά αποσπάσματα της συνέντευξης του ζευγαριού έχουν χρησιμοποιηθεί επιπλέον και στην ανάλυση προηγούμενων θεματικών κατηγοριών, ωστόσο στις παρακάτω κατηγορίες παρουσιάζονται και αναλύονται μερικώς κάποια ιδιαίτερα αποσπασματικά σημεία της συζήτησής μας, τα οποία επικεντρώνονται στο κεντρικό στοιχείο που διαφοροποιεί το συγκεκριμένο ζευγάρι από τα υπόλοιπα, αυτό της σεξουαλικότητας. Επί της ουσίας, πρόκειται για ένα ζευγάρι ομόφυλο, αποτελούμενο από δύο γυναίκες συντρόφους, με καταγωγή η μία από την Ελλάδα και

η άλλη από τη Γαλλία. Από την πορεία της συνέντευξης, φάνηκε ξεκάθαρα πως πρόκειται για ένα ζευγάρι με καθαρότητα και απολυτότητα στο λόγο και τις πεποιθήσεις, στην έκφραση ουσιαστικά των απόψεών του δίχως περιθώρια έκφρασης μιας διαφορετικής γνώμης ή συζήτησης πάνω σε αυτά. Επρόκειτο για την περίπτωση ενός ζευγαριού με απόλυτη συναίσθηση, αυτοπεποίθηση, αυτεπίγνωση και πλήρη αποδοχή της κατάστασης την οποία εδώ και χρόνια βιώνει. Έχουν επιλεγθεί για την ανάλυση των παρακάτω κατηγοριών ορισμένα αποσπάσματα, τα οποία ναι μεν αναδεικνύουν και αυτή την πλευρά και κλίση του ανθρωπίνου είδους αλλά επικεντρώνονται στην απόλυτη φυσιολογία και αποδοχή αυτής της επιλογής. Επιλέχθηκαν εκ προσωπικού διαχωρισμού τα συγκεκριμένα αποσπάσματα, καθώς συγκριτικά με το μεγαλύτερο μέρος των υπολοίπων αποσπασμάτων της συνέντευξης, είναι αυτά που διακρίνονται για την εκφραστικά ευγενική καθώς και για την πρέπουσα επικοινωνιακά αλληλεπιδραστική αναφορά. Συγκεκριμένα, στην πρώτη θεματική που αφορά το ομόφυλο διαπολιτισμικό ζευγάρι, γίνεται αναφορά και συζητείται το θέμα του σεξουαλικού προσανατολισμού. Στη συνέχεια, αντικείμενο ανάλυσης της δεύτερης θεματικής που προέκυψε από τη συνέντευξη αυτή είναι αυτό της ομοφυλίας και τέλος στην τελευταία θεματική παρουσιάζεται η θέση του ζευγαριού σχετικά με την απόκτηση παιδιού από ένα ομόφυλο ζευγάρι.

Αναφορικά με την δέκατη τρίτη θεματική κατηγορία, γίνεται παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων που σχετίζονται με τη διάσταση του σεξουαλικού προσανατολισμού.

13) ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

- *«Το σεξ είναι σεξ. Δεν έχει... γνωρίζει χώρες. Δεν γνωρίζει πολιτισμούς. Το σεξ είναι κάτι απλό, κάτι που βγαίνει μέσα από τον άνθρωπο και πηγαίνει προς τον άνθρωπο. Το σεξ είμαστε εμείς. Όλα είναι το ίδιο. Δεν είναι θέμα τέτοιο. Το σεξ είναι ο άνθρωπος που το κάνει, που βγαίνει μέσα, μέσα από τον άνθρωπο.» (Z8)*
- *«Ότι κάνουμε εμείς το οποίο είναι γνωστό, λοιπόν κατά τον ίδιο τρόπο έχουν εξελιχθεί πλέον τα πράγματα και από πολύ μικρές ηλικίες. Όταν εμείς ας πούμε μπορεί να είχαμε κάποια ταμπού στα δικά μας τα χρόνια και να μην κάναμε κάποια πράγματα ολοκληρωμένα, τώρα πλέον οι πιτσιρίκες από τα 13-14 τα κάνουν ολοκληρωμένα.» (Z8)*

Η συγκεκριμένη θεματική κατηγορία πραγματεύεται το ευρύ ζήτημα του σεξουαλικού προσανατολισμού, ειδικά διαμορφωμένο και ερμηνευμένο από την οπτική ενός ομόφυλου ζευγαριού μεικτής εθνικότητας. Στο πρώτο απόσπασμα της θεματικής τοποθετείται η μία γυναίκα, η οποία να σημειωθεί ότι κατάγεται από τη Γαλλία και είναι ήδη μητέρα ενός παιδιού, έχοντας βέβαια πάρει διαζύγιο και ενωθεί με την Ελληνίδα σύντροφό της, μέσω της υπογραφής του συμφώνου συμβίωσης. Η ίδια χαρακτηριστικά αναφέρει πως η σεξουαλική πράξη σαν πράξη δεν διαφέρει από χώρα σε χώρα, ούτε από πολιτισμό σε πολιτισμό, δεδομένου ότι είναι μια απλή πράξη που λαμβάνει χώρα μεταξύ των ανθρώπων, απολύτως φυσιολογική και προερχόμενη από τον άνθρωπο οποιασδήποτε εθνικότητας και θρησκείας. Σύμφωνα με τα λεγόμενά της, η σεξουαλική πράξη είναι ίδια σε όλους τους πολιτισμούς, είναι κάτι που προκύπτει από τον ίδιο τον άνθρωπο σαν είδος, με κατεύθυνση ξανά προς αυτόν. Με άλλα λόγια επισημαίνει πως «Το σεξ είμαστε εμείς». Από την άλλη, παρουσιάζεται επιπλέον και η τοποθέτηση της Ελληνίδας συντρόφου επί του συγκεκριμένου, η οποία είναι εκείνη που κατά κύριο λόγο, καθ όλη τη διάρκεια της συνέντευξης εκφράζει τις απόψεις της κατηγορηματικά, απόλυτα και με ιδιαίτερα ρευστό τρόπο, γεγονός που φαίνεται αρχικά από την έκφραση της άποψής της στο συγκεκριμένο κομμάτι της συζήτησης. Η ίδια δηλώνοντας πως είναι γνωστό το είδος της μεταξύ τους συναίρεσης, σχολιάζει την εξέλιξη που έχει παρατηρηθεί όσον αφορά το συγκεκριμένο κομμάτι στη σύγχρονη εποχή από τις νεότερες ακόμα ηλικίες. Φέρνοντας ως παράδειγμα μια σύντομη, αναδρομική αφήγηση των νεότερων χρόνων εκείνης και της συντρόφου της σε σχέση με το ότι λόγω της τότε ύπαρξης κάποιων ταμπού σχετικά με το σεξουαλικό κομμάτι δεν προχωρούσαν ολοκληρωμένα σε κάποιες πρακτικές, επικαλείται το «τώρα» τονίζοντας πως νεότερες κοπέλες εφηβικής ηλικίας, ανεξαρτήτου της μικρής τους και μη απόλυτα ώριμης ηλικίας, ηθικών φραγμών, ταμπού κλπ τις εφαρμόζουν πλέον στην πράξη. Πρόκειται λοιπόν για μια προσέγγιση του σεξουαλικού προσανατολισμού να μεν από δύο συντρόφους με ίδια σεξουαλική κατεύθυνση και επιθυμία που ωστόσο διαφοροποιείται η μία από την άλλη, με τις εννοιολογικές παραμέτρους που αναφέρει η καθεμιά τους ξεχωριστά. Από τη μία η Γαλλίδα σύντροφος αναφέρεται και επικεντρώνεται στην τεκμηρίωση της άποψής της σχετικά με το

σεξ και την καθολικότητα αυτού ως όρου και ανθρώπινης πράξης, παγκόσμιας εμβέλειας και από την άλλη η Ελληνίδα σύντροφος επισημαίνει την εξέλιξη που έχει γνωρίσει η έννοια της συγκεκριμένης πράξης στις μέρες μας ιδιαίτερα από τα εφηβικά χρόνια, συγκριτικά με το παρελθόν.

Όσον αφορά τη δέκατη τέταρτη θεματική κατηγορία, αυτή πραγματεύεται το ζήτημα της ομοφυλίας.

14) ΟΜΟΦΥΛΙΑ

- *«Δεν υπάρχει κλίση τέτοιο... απλώς το αισθάνεσαι κάποια στιγμή, δε νομίζω ότι διαφοροποιούμαστε από τους άλλους ανθρώπους. Τα ίδια ισχύει για όλους τους ανθρώπους. Κάποια στιγμή μπορείς να σε βρει αλλά το θέμα είναι ότι δεν είναι κάτι που... δεν είναι αρρώστια.» (Ζ8)*
- *«Ε συμφωνώ με τη Μαριάν γιατί το να είσαι ομοφυλόφιλος δεν είναι κάτι κακό αλλά και αυτό που είπε η Μαριάν ότι το βρίσκεις στην πορεία μπορεί να συμβεί στον οποιονδήποτε και χωρίς να υπάρχουν ηλικίες. Θεωρώ ότι αυτό το κομμάτι δε μπορείς με σιγουριά να πεις ότι ήτανε από τα 15 και και... έχουμε δοκιμαστεί και με ετερόφυλη σχέση. Έχει απελευθερωθεί το κομμάτι αυτό. Όλοι έχουν απελευθερωθεί και καλά κάνανε και απελευθερωθήκανε. Εμείς δεν είμαστε λάθος.» (Ζ8)*

Τα παραπάνω αποσπάσματα που επιλέχθηκαν για την ανάλυση αυτή της θεματικής, προβάλλουν και αναδεικνύουν την επεξήγηση και τη σημασία της μη διάκρισης που αποδίδει η καθεμία σύντροφος από την δική της οπτική, στην έννοια αυτή, δηλαδή την ομοφυλία. Αναφορικά με τα όσα περιγράφονται στο πρώτο απόσπασμα, γίνεται λόγος από τη Γαλλίδα σύντροφο για την απουσία κλίσης προς μια συγκεκριμένη σεξουαλική κατεύθυνση ή ταυτότητα από μία συγκεκριμένη ηλικία. Υποστηρίζει πως αυτή η επιθυμία τους, για το ίδιο φύλο, δεν τις διαφοροποιεί από τον υπόλοιπο κόσμο καθώς το ίδιο ισχύει για όλους τους ανθρώπους όσον αφορά την ελευθερία επιλογής του ερωτικού συντρόφου του καθενός. Επίσης, αναφέροντας πως αυτή η επιθυμία είναι μια κατάσταση που μπορεί κάποιος να την βιώσει σε οποιαδήποτε στιγμή της

ζωής του, τονίζει πως η ομοφυλία δεν πρόκειται για αρρώστια αλλά για μία φυσιολογική και απρόβλεπτη κατάσταση που μπορεί να προκύψει στον καθένα ανεξάρτητα. Όσον αφορά το δεύτερο απόσπασμα, παρουσιάζεται μέσω αυτού η συμφωνία της Ελληνίδας συντρόφου με τα όσα προηγουμένως ειπώθηκαν από τη Γαλλίδα σύζυγό της. Αναφέροντας και η ίδια ακόμα πως το να είναι κανείς ομοφυλόφιλος δεν είναι κάτι κακό, έρχεται να συμπληρώσει τα προηγούμενα λεγόμενα προσθέτοντας το ότι δεν μπορεί κανείς με σιγουριά να προσδιορίσει ποια είναι η ηλικία που καθορίζει τη γέννηση της ομοφυλίας, δεδομένου ότι είναι κάτι που μπορεί να συμβεί στον καθένα, οποιαδήποτε στιγμή της ζωής του. Μάλιστα, ολοκληρώνει την τοποθέτησή της λέγοντας πως οι ίδιες δεν είναι λάθος σε αυτό που ζουν, και πως τα πάντα γύρω από τον τομέα αυτό έχουν απελευθερωθεί, και ορθώς έχουν απελευθερωθεί. Ως ένα συμπέρασμα των παραπάνω δηλώσεων, θεωρείται πως σύμφωνα με τα όσα υποστήριζαν οι δύο γυναίκες, δεν υπάρχει ακριβής ηλικία στην οποία να εμφανίζεται σε κάποιον η ομοφυλία, ούτε υπάρχει κάποια κλίση που να εξηγεί την ύπαρξη και τη βίωση αυτής. Είναι κάτι απολύτως φυσιολογικό, μη αρρωστημένο και λανθασμένο, το οποίο μπορεί να βιωθεί από τον οποιονδήποτε σε οποιαδήποτε ηλικιακή περίοδο της ζωής του.

Τέλος, μέσα από τη δέκατη πέμπτη θεματική κατηγορία που προέκυψε από την ανάλυση περιεχομένου των ημιδομημένων συνεντεύξεων, τίθεται και ερμηνεύεται το ζήτημα της απόκτησης παιδιού από ένα ομόφυλο ζευγάρι.

15) ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟ ΖΕΥΓΑΡΙ

- *«Εγώ επειδή έχω ήδη ένα παιδί που μένει στη Γαλλία και σπουδάζει εκεί, ε δε νομίζω ότι χρειάζεται η σχέση μας για να βασιστεί σε ένα ακόμη παιδί. Ε θεωρώ ότι έχει κλείσει ο κύκλος ο προσωπικός μου όσο αφορά το παιδί. Η υιοθεσία είναι καθαρά προσωπικό θέμα του καθενός. Εμείς έχουμε την ολοκλήρωση αυτή άρα δεν την αποζητούμε.» (Z8)*
- *«Από δικιάς μου πλευράς το παιδί της Μαριάν είναι και δικό μου παιδί οπότε δε χρειάζεται να προχωρήσουμε σε κάτι παραπάνω.» (Z8)*

Λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες που παρέχονται στο πρώτο απόσπασμα αυτής της θεματικής, γνωστοποιείται από τη Γαλλίδα σύντροφο για άλλη μια φορά η ύπαρξη ενός δικού της παιδιού, το οποίο μεγάλωσε, ζει και σπουδάζει στη Γαλλία, γεγονός που αποτελεί εκείνο τον παράγοντα που την έχει ολοκληρώσει σαν γυναίκα και με αφορμή αυτό δεν επιθυμεί να αποκτήσει άλλο παιδί. Στη συνέχεια τονίζει πως η υιοθεσία ενός παιδιού είναι προσωπική υπόθεση του κάθε ζευγαριού και πως δεδομένου ότι η ίδια έχει αποκτήσει ένα παιδί, για την ίδια και για τη σύντροφό της αυτό έχει αποτελέσει μια αίσθηση πληρότητας και ολοκλήρωσης της σχέσης τους, επομένως δεν αποζητούν τέτοιου είδους ολοκλήρωση. Τα λεγόμενα της Γαλλίδας συντρόφου έρχεται για ακόμη μια φορά να συμπληρώσει η Ελληνίδα σύντροφος στο δεύτερο απόσπασμα, στο οποίο αναφέρει πως αισθάνεται το παιδί της συζύγου της και σαν δικό της παιδί οπότε δεν χρειάζεται να προχωρήσουν περαιτέρω στο κομμάτι αυτό. Συμπερασματικά δεδομένης της ύπαρξης ενός παιδιού από το παρελθόν της μιας συζύγου, και οι δύο δεν επιθυμούν να προχωρήσουν στην απόκτηση ενός δεύτερου, δηλώνοντας πως έχουν βιώσει τη ολοκλήρωση αυτή και αναφορικά με την υιοθεσία ενός παιδιού από ένα ομόφυλο ζευγάρι φαίνεται να αφήνουν το ενδεχόμενο της επιλογής στην προσωπικότητα του κάθε ζευγαριού ξεχωριστά.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Όπως προέκυψε τόσο μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση όσο και μέσα από τη διεξαγωγή της έρευνας, ο πολιτισμός αποτελεί ταυτόχρονα ένα φάσμα και έναν τύπο διάκρισης ενός συνόλου κοινωνιών και λαών, συμπεριλαμβανομένου της κουλτούρας. Έχει διαπιστωθεί, τόσο μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας όσο και μέσα από την ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων η διαφοροποίηση που παρατηρείται μεταξύ των πολιτισμών, κατάσταση που προκύπτει από συγκεκριμένες υποκειμενικές πεποιθήσεις και στάσεις και ονομάζεται «πολιτισμική διαφοροποίηση». Η πολιτισμική διαφοροποίηση αναδείχθηκε ποικιλοτρόπως, μέσα από την υλοποίηση της έρευνας, καθώς το πολιτισμικό υπόβαθρο και η

εθνοπολιτισμική ταυτότητα των συμμετεχόντων χαρακτηρίστηκε από μια ιδιαίτερα σημαντική ποικιλία.

Όσον αφορά την επίδραση του πολιτισμικού πλαισίου στη διαμόρφωση των συμπεριφορικών προθέσεων, σύμφωνα με τον Cole (1996), ο πολιτισμός αποτελεί μία διάσταση η οποία πιθανόν σε μεγάλο βαθμό επηρεάζει τη διαμόρφωση των προθέσεων της συμπεριφοράς καθώς και την εκδήλωση της κοινωνικής συμπεριφοράς. Σύμφωνα με τον ίδιο, η πολιτισμοποίηση και η κοινωνικοποίηση συντελούν στη ροπή προς μία ενεργό συμμετοχή σε ορισμένες συμπεριφορικές διαστάσεις. Ανατρέχοντας σε μία θεωρητική τοποθέτηση του κλάδου της Πολιτισμικής Ψυχολογίας σχετικά με τον πολιτισμό, αξιοσημείωτη είναι η επίδρασή του στη διαμόρφωση και τον καθορισμό ενός σημαντικού ποσοστού ανθρωπίνων ψυχολογικών διεργασιών μεν, ωστόσο υπάρχουν και περιπτώσεις στις οποίες η επιρροή του φαίνεται να είναι ανύπαρκτη.

Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί ότι εξετάζοντας το προφίλ και τα λεγόμενα των συμμετεχόντων της έρευνας, δε φάνηκε να έχει επηρεαστεί ο τρόπος σκέψης και συμπεριφοράς τους με βάση το πολιτισμικό τους υπόβαθρο, καθώς οι ίδιοι εξέφρασαν την άποψη ότι υπάρχει μια καθολικότητα σε βασικές συμπεριφορικές διαστάσεις και αυτές δεν καθορίζονται από τις πολιτισμικές συνιστώσες που συγκροτούν και διακρίνουν κάποιον. Μελετώντας διεξοδικότατα τη σχετική με το θέμα βιβλιογραφία, αξίζει να αναφερθεί ότι ο πολιτισμός φαίνεται να επιδρά ευρύτερα στην πολυπολιτισμική επικοινωνία, δεδομένου η σύγχρονη εποχή διακρίνεται για τη δημιουργία πολυπολιτισμικών κοινωνιών και ως εκ τούτου, η διαπολιτισμική προσέγγιση επιβεβαιώνει την ανάγκη για αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ διαφορετικών πολιτισμικών και κοινωνικών ομάδων. Η παραπάνω διατύπωση έρχεται να επαληθευτεί μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας, διότι είναι ξεκάθαρο μέσα από τη μελέτη και την ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων, πως υπήρχε έντονη επιθυμία για διαπολιτισμική αλληλεπίδραση και επαφή μεταξύ των ανθρώπων, γεγονός που οδήγησε και πολλούς από αυτούς στη σύναψη ερωτικού δεσμού και στην επιλογή συντρόφου με διαφορετική εθνοπολιτισμική από τους ίδιους.

Είναι γεγονός πως η διαπολιτισμικότητα είναι μία έννοια χαρακτηριστική και πρωτεύουσας σημασίας και αναφοράς, τόσο στο θεωρητικό όσο και στο ερευνητικό

πλαίσιο της παρούσας εργασίας, καθώς αποτελεί την κεντρική διάλυση επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους πολιτισμούς και μέσω αυτής οι άνθρωποι, ακόμα και ολόκληρα έθνη αλληλεπιδρούν έχοντας επίγνωση της επικράτειας της πολιτισμικής ετερότητας και ποικιλομορφίας.

Εμβαθύνοντας λίγο παραπάνω στην έννοια της ταυτότητας αλλά και της κουλτούρας αξίζει να σημειωθεί ότι μέσω της ταυτότητας εκδηλώνεται μια διαφορετικότητα αναφορικά με την επικοινωνία με το συνάνθρωπο καθώς επίσης και με την κοινωνική συμπεριφορά γενικότερα, όπως έχει αποδειχτεί μέσα και από τη βιβλιογραφία και αναφορικά με την κουλτούρα αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αυτή δεν αποτελεί μία φυσική και ανεξάρτητη μεταβλητή, απεναντίας πρόκειται για ένα δημιούργημα και προϊόν ανθρώπινης και κοινωνικής κατασκευής, το οποίο προκύπτει μέσα από τη συλλογική, ανθρώπινη αλληλεπίδραση και δε μπορεί να ληφθεί υπόψη ανεξάρτητα από τα πλαίσια αυτής. Μέσα από την τοποθέτηση των συμμετεχόντων της έρευνας αναδεικνύεται η επιδίωξη και η «κατοχύρωση» της αλληλεγγύης, δηλαδή με άλλα λόγια της εκδήλωσης ειλικρινούς και έμπρακτου για το συνάνθρωπο ενδιαφέροντος.

Μέσα από τη μελέτη κάποιων θεωρητικών υποενοτήτων των κεφαλαίων του ερευνητικού πλαισίου της εργασίας, προέκυψε πως η επικοινωνία με άλλους πολιτισμούς συναντούσε και ακόμα συναντά ακόμα αρκετά εμπόδια, καθώς η κάθε πολιτισμική ομάδα ανθρώπων τείνει να «βλέπει» τα πράγματα και τον κόσμο γενικότερα από το δικό της και μόνο πρίσμα, ωστόσο από την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων και την επαφή της ερευνήτριας με τα διαπολιτισμικά ζευγάρια, διαπιστώθηκε πως κάτι τέτοιο δε λαμβάνει χώρα, τουλάχιστον στα πλαίσια της μελέτης των συγκεκριμένων δυτικό –ευρωπαϊκών κυρίως πολιτισμών από τους οποίους προέρχεται το υπό εξέταση δείγμα. Αν και σύμφωνα με τη Σερεμετάκη (2003) υπάρχει μια πληθώρα πολιτισμών, γλωσσών και κωδίκων επικοινωνίας, εντούτοις αυτό δεν αποτέλεσε εμπόδιο για την επίτευξη επικοινωνίας ανάμεσα στους συντρόφους με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα της έρευνας.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, όλοι οι άνθρωποι διαθέτουν μια εγγενή ιδιότητα, μέσω της οποίας δύνανται και επιδιώκουν να ερμηνεύσουν αμφίσημα νοήματα, από ανθρώπους με διαφορετική κουλτούρα από τη δική τους, αυτή της νοημοσύνης της κουλτούρας, η οποία είναι συναφής με τη συναισθηματική τους νοημοσύνη και μέσω

αυτής κρίνεται δυνατό να υιοθετήσουν κάποια κατάλληλα μοντέλα συμπεριφοράς, ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε στερεοτυπική αντίληψη και αντιμετώπιση του «Άλλου». Έτσι, μέσα και από τα ερευνητικά δεδομένα έγινε γνωστό πως δεν υπήρξαν στερεοτυπικές αντιλήψεις και στερεοτυπική εκατέρωθεν αντιμετώπιση των συντρόφων, από την πλευρά και των δύο εθνοπολιτισμικών ταυτοτήτων.

Μέσα από τις μελέτες των Russel (1994), Smith & Bond (2005) αναδείχθηκε η διαφορετικότητα στον τρόπο επικοινωνίας και εκδήλωσης συναισθημάτων σε άτομα που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς. Ωστόσο το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση, με την οπτική του Δαρβίνου (1872) η οποία παρουσιάζει ως εύρημα το γεγονός ότι παρόλο που ανάμεσα σε πολλές κουλτούρες παρουσιάζονται ποικίλες και εξαιρετικής σημασίας γεωπολιτικές και οργανωτικές διαφορές, εντούτοις αυτό δε σημαίνει πως ο τρόπος εκδήλωσης των συναισθημάτων σε αυτές διαφέρει, δεδομένου ότι σύμφωνα με την επιστήμη της νευρολογίας όλοι οι πολιτισμοί βιώνουν τα ίδια συναισθήματα (Τρυφωνοπούλου, 2008). Αναφορικά με αυτό, να σταθώ στο σημείο αυτό επιβεβαιώνοντας την προσέγγιση του Δαρβίνου, τουλάχιστον μέχρι εκεί που δύναμαι από τα αποτελέσματα και τα ευρήματα της έρευνάς μου, τα οποία μαρτυρούν ότι η διαφορετική πολιτισμική προέλευση του κάθε συντρόφου δε συνετέλεσε καθόλου στον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος αντιλαμβανόταν και ανέπτυξε την επικοινωνία με το σύντροφό του ούτε και στον τρόπο με τον οποίο εκδήλωνε τα συναισθήματά του.

Σε επόμενο στάδιο, επικεντρώνοντας το σημείο εστίασης στην έννοια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, αξίζει να αναφερθεί ότι αυτή αποτέλεσε τόσο σύμφωνα με τη βιβλιογραφική επισκόπηση όσο και μέσα από την εξέταση των δεδομένων, έναν σημαντικό και κρίσιμο αρωγό για την επίτευξη της επαφής μεταξύ των πολιτισμών, καθώς μέσω αυτής διευκολύνεται τόσο η πολυπλοκότητα όσο και η ποικιλομορφία της διαπολιτισμικής επαφής και αλληλεπίδρασης, η οποία λαμβάνει χώρα στα πλαίσια τριών συστατικών παραγόντων: α) αντιληπτική διαδικασία, β) λεκτική και μη – λεκτική επικοινωνία. Αυτό που συμπεραίνεται από τη βιβλιογραφία αλλά και από τα δεδομένα της έρευνας είναι ότι τη μεγαλύτερη ικανότητα διαπολιτισμικής προσαρμογής και επικοινωνίας, την έχουν κυρίως άτομα τα οποία προέρχονται επί της ουσίας από δυτικές κοινωνίες, στις οποίες η κουλτούρα παρουσιάζει σημαντική δυναμική και ευελιξία, συγκριτικά με άλλες. Η διαπολιτισμική ικανότητα προσαρμογής και επικοινωνίας λοιπόν είναι η

συνυφασμένη με την αποδοχή επικοινωνιακών συμπεριφορών και αναγνώριση πολλαπλών ταυτοτήτων «διαπολιτισμική επικοινωνιακή επάρκεια». Τα επικοινωνιακά επαρκή άτομα εκτός από την επίγνωσή τους αναφορικά με τους τρόπους αποτελεσματικής αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, επιδιώκουν και καταβάλλουν προσπάθειες επίτευξης των προσωπικών επικοινωνιακών τους στόχων, με σεβασμό και αποδοχή των ταυτοτήτων των ανθρώπων με τους οποίους αλληλεπικοινωνούν. Κάτι τέτοιο, εκδηλώθηκε και αναδείχθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας, ενόσω οι σύντροφοι που απάρτιζαν τα διαπολιτισμικά ζευγάρια, διέθεταν πολύ ικανοποιητικές και επαρκείς για τους ίδιους δυνατότητες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης τόσο κατά την επικοινωνιακή με το σύντροφό τους διαδικασία όσο και με την οικογένεια αυτού σε κάποιες περιπτώσεις.

Ιδιαίτερα σημαντική για την έκβαση και την αποτελεσματικότητα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και στους δύο συντρόφους και γενικότερα σε κάθε διαφορετική πολιτισμική ομάδα επιδιώκει και στοχεύει στην επίτευξη επικοινωνίας, κάτι που σημειώθηκε και αναπτύχθηκε σημαντικά μεταξύ των συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα που στελέχωσαν τα διαπολιτισμικά ζευγάρια της έρευνας.

Η συμβολή της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι αναμφισβήτητη στα πλαίσια του διαπολιτισμικού διαλόγου ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Επίσης, ιδιαίτερα σημαντική για την ανάκυψη της διαπολιτισμικής επαφής και την προώθηση της εκμάθησης κοινωνικών δεξιοτήτων προσαρμογής είναι το αίσθημα της δεκτικότητας και γενικότερα της άνευ όρων αποδοχής. Αναφορικά με την επίτευξη και τη βελτίωση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι παράλληλα και η όσο το δυνατόν επαρκέστερη κατάκτηση της γλώσσας της χώρας μόνιμης εγκατάστασης, ώστε να μειωθεί ή και να αποφευχθεί η οποιαδήποτε ανασφάλεια ή αμφιβολία και την ικανότητα ανάπτυξης της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, από μέλη των έξω – ομάδων (Gudykunst, 1995).

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί και η έκβαση της γλωσσικής επικοινωνίας μεταξύ των συντρόφων – συζύγων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα που μελετήθηκαν. Αρχικά, από την εξέταση και την ερμηνεία των δεδομένων θα μπορούσε να ειπωθεί πως το είδος και η αποτελεσματικότητα της γλωσσικής

επικοινωνίας που χαρακτηρίζει το κάθε ζευγάρι έχει διαμορφωθεί μέσα από διαφορετικούς παράγοντες. Τέτοιοι παράγοντες θεωρήθηκαν για παράδειγμα ο βαθμός και το ποσοστό της προσπάθειας που κατέβαλλε και εξακολουθεί να καταβάλλει ο κάθε σύντροφος στο κομμάτι της εκμάθησης της νέας γλώσσας ή της προσπάθειας που κάνει για να βοηθήσει τον άλλο σύντροφο στην εκμάθηση αυτής, εκ των υστέρων οι ήδη διαμορφωμένες συνθήκες ζωής των δύο συντρόφων και το κατά πόσο υπάρχει ευκολία για την εκμάθηση της γλώσσας της χώρας εγκατάστασης, παράλληλα με τη χρήση της ήδη καθιερωμένης ή αν κρίνεται σκόπιμο για λόγους διαβίωσης η υιοθέτηση μίας κεντρικής γλώσσας, στη συνέχεια το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των δύο συντρόφων, η εύρεση ή όχι υπάρχοντος ελεύθερου χρόνου για την εκμάθηση της νέας γλώσσας κ.α.. Κατά συνέπεια, η γλωσσική επικοινωνία φαίνεται πως διαφέρει από ζευγάρι σε ζευγάρι, όχι σε επίπεδο δυσκολίας αλλά σε επίπεδο της υπόστασης που κατέχει καθώς και της ποιότητας που αποκτά αναλόγως το ενδιαφέρον και την προσπάθεια για βελτίωσή της από τους συντρόφους.

Αναφορικά με την ομιλούμενη γλώσσα των παιδιών των ζευγαριών, προέκυψε το γεγονός ότι παρόλο που εντοπίστηκαν κάποιες διαφοροποιήσεις σχετικά με την επιλογή από μέρους των γονέων της ομιλούμενης γλώσσας των παιδιών τους, ωστόσο οι περισσότερες οικογένειες επέλεξαν ως βασική ομιλούμενη γλώσσα την ελληνική, η οποία δεν ήταν η μοναδική γλώσσα της οποίας τη γνώση κατέκτησαν τα παιδιά, καθώς αφομοίωσαν σημαντικά και τη δεύτερη γλώσσα του άλλου γονέα.

Στην επίτευξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας καθώς και στην αποτελεσματική έκβαση αυτής μεταξύ των συμμετεχόντων συνέβαλλε και το γεγονός ότι με την απόφαση της συμπόρευσής τους, προχώρησαν σε μια εκατέρωθεν ανταλλαγή – δανεισμό πολιτισμικών στοιχείων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των ζευγαριών δημιούργησε με το σύντροφό του μια νέα ταυτότητα ως ζευγάρι, υιοθετώντας και οι δύο πλευρές πολιτισμικά στοιχεία η μία της άλλης. Όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν οι συμμετέχοντες, όσον αφορά τα κίνητρα που τους οδήγησαν στην επιλογή του συντρόφου τους, αυτά σχετίστηκαν απόλυτα με την προσωπικότητα που έφερε ο σύντροφος που επέλεξαν να έχουν στο πλευρό τους, μοιραζόμενοι μαζί του μια κοινή πορεία ζωής. Βασικό τους μέλημα ήταν να συνυπάρξουν και να αποκτήσουν μια ομαλή πορεία συντροφικής και μετέπειτα συζυγικής ζωής με έναν άνθρωπο ο οποίος θα μπορούσε να τους παρέχει το αίσθημα

της ασφάλειας, της συντροφικότητας, της σταθερότητας και σε τελικό στάδιο την ευκαιρία για τη δημιουργία οικογένειας. Η παραπάνω διατύπωση έρχεται σε έναν παραλληλισμό με βιβλιογραφικά ευρήματα σχετικά με το θέμα, καθώς μέσα από μια πληθώρα ερευνών έχει διαπιστωθεί πως σύντροφοι τόσο με την ίδια όσο και με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα επιλέγουν τον σύντρόφό τους με γνώμονα τη συμβατότητα που έχουν μαζί του ως προς την προσωπικότητα, την ανάγκη για ασφάλεια, σταθερότητα, αλληλοσεβασμό, δημιουργία οικογένειας κλπ.

Σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα Chilwarwar & Sriram (2018) και Legerski & Harker (2018), η επιρροή και η επέμβαση του οικογενειακού περιβάλλοντος στην επιλογή συντρόφου των παιδιών τους ήταν καθοριστική, καθώς οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των γονέων σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα καθώς και οι θρησκευτικές παραδοχές αυτών, διαμόρφωσαν στο μεγαλύτερο βαθμό τις προσδοκίες των συζύγων και τη μετέπειτα πορεία τους, με αποτέλεσμα τα ζευγάρια να κληθούν σε μια καθημερινή διαδικασία και σκληρή προσπάθεια διατήρησης του γάμου τους. Φαίνεται μέσα από αυτή την έρευνα πως δεν υπήρξε οικογενειακή αποδοχή και ενθάρρυνση για κοινό βίο στα συγκεκριμένα ζευγάρια. Στην παρούσα έρευνα ωστόσο, παρόλο που δεν φάνηκε επίσης να υπάρχει μεγάλη αποδοχή των οικογενειών των συντρόφων μεικτής εθνικότητας, της επιλογής συντρόφου τους, ωστόσο δεν αποτέλεσαν εμπόδιο ούτε καθοριστικό παράγοντα για την επιλογή αυτή, καθώς τα ζευγάρια προχώρησαν σε αυτή την απόφαση δέσμευσης ανεξαρτήτου οποιασδήποτε επιρροής. Σε γενικές γραμμές, από τα παραπάνω είναι εμφανές πως δεν υπήρξε εύκολη οικογενειακή αποδοχή των ζευγαριών, η οποία ωστόσο με το πέρασμα του χρόνου σε κάποια ζευγάρια έλαβε μια πιο ικανοποιητική μορφή, σε άλλα βελτιώθηκε σε ένα βαθμό και σε άλλα ενδεχομένως φάνηκε να μην υπήρξε ποτέ.

Όσον αφορά την κοινωνική αποδοχή των ζευγαριών, διακρίθηκε πως υπήρξαν ζευγάρια που εισέπραξαν κάποιες μορφές κοινωνικής αντίδρασης εξαιτίας της επιλογής τους, εντούτοις το αντιμετώπισαν, υιοθετώντας μια αδιάφορη στάση απέναντι σε οποιονδήποτε επιδίωξε το χλευασμό των ίδιων ως προσωπικότητες. Από τα παραπάνω προκύπτει πως την πορεία και την αρμονική συμπόρευση και αλληλεπίδραση των ζευγαριών δεν επηρέασε ούτε η διαφορετική εθνικότητα, ούτε η κοινωνική μα ούτε και η οικογενειακή μη αποδοχή.

Εξετάζοντας τη διάσταση της συζυγικής αλληλεπίδρασης, προέκυψε πως η μεικτή εθνικότητα των συντρόφων δεν συνετέλεσε αρνητικά στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση, εφόσον ανάμεσά τους υπήρξε αγάπη, αλληλοσεβασμός, αλληλοκατανόηση, θέληση και επιμονή για να καταφέρουν πολλά πράγματα από κοινού, διατηρώντας παράλληλα το δεσμό τους στο χρόνο. Από τις περιπτώσεις των Z1, Z7 και Z8, αναδείχθηκε ο προοδευτικός τρόπος σκέψης και αντιμετώπισης των συζύγων αναφορικά με τον άνθρωπό τους, επιτυγχάνοντας μέσα από το διάλογο να συνυπάρξουν και να συμπορευτούν αρμονικά και εξίσου ικανοποιητικά. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των ζευγαριών, προκειμένου να υπάρξει επικοινωνία ανάμεσα σε δύο συντρόφους και ανθρώπους γενικότερα, είναι απαραίτητο το κοινό κίνητρο για συνεχόμενη βελτίωση της μεταξύ τους σχέσης, η κατάλληλη επιλογή χώρου που προάγει την επικοινωνία, η προσπάθεια για την εξασφάλιση της οικογενειακής συνοχής και γενικότερα η δυνατότητα των μελών της οικογένειας να εκφράζουν τις ανάγκες τους αναφορικά με τη μεταξύ τους συνοχή και προσαρμογή. Τόνισαν μάλιστα, πως το σημαντικότερο από όλα για την επίτευξη της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης μέσα στα πλαίσια της σχέσης είναι ο αλληλοσεβασμός και η αποδοχή της μοναδικότητας του ανθρώπου που έχεις δίπλα, χωρίς την επιθυμία να τον αλλάξεις, προσαρμόζοντάς τον στα δικά σου δεδομένα. Πρόσθεσαν ακόμα πως για να έχει επιτυχία η σύναψη μιας τέτοιας ερωτικής σχέσης θα πρέπει να υπάρχει αλληλοκατανόηση, να γίνονται εκατέρωθεν προσπάθειες για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων και κυρίως να υιοθετείται το κλασικό «δούναι και λαβείν» άνευ όρων και εθνικότητας. Οι παραπάνω επισημάνσεις των ζευγαριών που συμμετείχαν στην έρευνα, σχετικά με την επιτυχή έμβαση της συζυγικής αλληλεπίδρασης έρχονται σε πλήρη σχεδόν συσχέτιση με την σχετική βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία, για την επιτυχή έκβαση μιας σχέσης απαιτούνται ποικίλες ενέργειες από την πλευρά και των δύο συντρόφων, μέσω κυρίως της αμοιβαίας προσπάθειας, των αμοιβαίων υποχωρήσεων, της εξεύρεσης ουσιαστικών λύσεων σε τυχόν προβλήματα κ.ά. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι σε όλα τα ζευγάρια η αγάπη ενδυναμώθηκε με το πέρασμα των χρόνων και σε αυτό συνετέλεσαν διάφοροι παράγοντες, όπως για παράδειγμα ο θαυμασμός και ο σεβασμός προς τον άνθρωπο που είχαν επιλέξει για σύντροφο της ζωής τους, η διαρκής επιθυμία τους να είναι με αυτό τον άνθρωπο και να ζούνε μια ευτυχισμένη ζωή μαζί του, τα παιδιά που απέκτησαν μαζί του καθώς και τα κοινά τους βιώματα, η συντροφικότητα μεταξύ τους και τέλος η ίδια η αγάπη.

Για να είναι δυνατή η αίσθηση της ευτυχίας πρέπει όλοι, ανεξαιρέτως, να επιθυμούνε πραγματικά να είναι ευτυχισμένοι. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από τον Κόρτε (1981), όλοι οι άνθρωποι πρέπει να αποδέχονται τη ζωή, τόσο όσον αφορά εξωτερικά όσο και εσωτερικά στοιχεία που τη συναποτελούν, να δέχονται τον εαυτό, το σύντροφο, τα παιδιά και το επάγγελμά τους, προκειμένου να βιώσουν μέσω αυτών τη χαρά. Για να γίνει αισθητό το συναίσθημα της ευτυχίας, είναι σημαντική η εσωτερική επιθυμία του ανθρώπου για να είναι ειλικρινής απέναντι στους άλλους ανθρώπους. Διαχρονικά έχει υποστηριχθεί πολλάκις ότι η επιθυμία του ανθρώπου για να είναι ευτυχισμένος είναι μακροπρόθεσμη, ωστόσο η βίωση της ευτυχίας είναι χρονικά περιορισμένη. Συνοπτικά, στο βίωμα της ευτυχίας γίνεται διακριτή η δυνατότητα να μπορέσουμε να μάθουμε τον άλλον αλλά και το «άλλο», με την έννοια ότι μπορούμε να γνωρίσουμε, να σεβαστούμε και να αποδεχτούμε τη διαφορετικότητα του άλλου ως ανθρώπινη ύπαρξη (Κόρτε, 1981).

Συμπερασματικά λοιπόν, ως απόρροια των όλων προαναφερθέντων, προκύπτει τόσο μέσα από την ενδελεχή μελέτη της βιβλιογραφίας όσο και μέσα από την υλοποίηση της συγκεκριμένης έρευνας ότι η διαπολιτισμική επικοινωνία ανάμεσα σε συντρόφους με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα αποτελεί ξεκάθαρα γεγονός. Το συμπέρασμα αυτό έχει άμεσα προκύψει, κυρίως μέσα από την παρούσα έρευνα, δεδομένου ότι τα συνολικά αποτελέσματα της έρευνας μαρτύρησαν ότι ανάμεσα στους συντρόφους – συζύγους μεικτής εθνικότητας δε γεφυρώθηκε κανένα χάσμα επικοινωνίας εξαιτίας αυτής τους της διαφοροποίησης, δεν υπήρξαν προβλήματα κατανόησης, γλωσσικής και ουσιαστικότερης συνεννόησης μεταξύ τους, δεν υπήρξαν ουσιαστικές συγκρούσεις και προβλήματα που να αποδίδουν την αιτιολογία τους στην πολιτισμική διαφορά, δεν υπήρξε δυσανασχέτηση και στερεοτυπική αντιμετώπιση κανενός από των δύο συντρόφων από το σύντροφό του εξαιτίας της διαφορετικής του εθνοπολιτισμικής ταυτότητας και γενικότερα, δεδομένης της προθυμίας για συμπόρευση, καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, προσπάθεια αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού, διαλόγου και επίλυσης των οποιονδήποτε προβλημάτων, προέκυψε και κατέστη σαφές πως ανάμεσα στα ζευγάρια εντοπίστηκαν και σε τελική ανάλυση ενυπάρχουν στο μέγιστο σχεδόν βαθμό διαστάσεις της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

8. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας παρατηρήθηκαν κάποια στοιχεία και συμπεριφορές που αξίζει να αναφερθούν και να σχολιαστούν ως πιθανοί περιορισμοί αυτής. Αρχικά, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως η πλειοψηφία των ζευγαριών έχει ως μόνιμη βάση εγκατάστασης την Ελλάδα και συνεπώς από αυτό διαφαίνεται πως ως επί το πλείστον πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με ζευγάρια εκ των οποίων ο σύντροφος με τη διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα ήταν αυτός ο οποίος άφησε τη χώρα του και ήρθε μόνιμα στην Ελλάδα για χάρη του/της αγαπημένου/ης του. Αν και αυτό από μόνο του δεν αποτελεί κάποιο αρνητικό στοιχείο ούτε μπορεί να σχολιαστεί αρνητικά, ωστόσο μέσα από αυτό, μέσα από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων και την άμεση επαφή της ερευνήτριας με τους συμμετέχοντες, διαπιστώθηκε ότι σε μεγάλο βαθμό επηρεάζει το ποιος «ηγείται» κατά κάποιο τρόπο της σχέσης και είναι αυτός που έχει τον πρώτο λόγο στη συζήτηση. Αυτό που έγινε αντιληπτό σε μεγάλο βαθμό είναι το γεγονός ότι ο/η σύντροφος που είχε έρθει στην Ελλάδα προκειμένου να είναι συμπορευτεί με το έτερον ήμισυ αφήνοντας πίσω τη δική του χώρα και περιβάλλον ζωής, ερχόταν κυρίως δεύτερος στη συζήτηση, μην εκφράζοντας τις απόψεις και τις απαντήσεις του με ιδιαίτερα εκδηλωτικό τρόπο, προκαλώντας την αίσθηση και την εντύπωση ότι δεν ήθελε να «στοχοποιήσει» αρνητικά τον/τη σύντρόφό του, ή ότι για κάποιο λόγο φοβόταν να το κάνει μιλώντας ελεύθερα, και μεταδίδοντας το αίσθημα ότι «δεν πρέπει να μιλήσω γιατί χάρη σε αυτόν ήρθα εδώ, έχω καταφέρει ότι έχω καταφέρει και έχω γίνει μόνιμα υπήκοος Ελλάδας, οπότε δε με συμφέρει ή φοβάμαι να μιλήσω περαιτέρω για τη μεταξύ μας επικοινωνία». Σαφώς αυτό το υποθετικό συναίσθημα ανασφάλειας και φόβου ελεύθερης έκφρασης των απόψεων και συμμετοχής στη συζήτηση δεν παρατηρήθηκε σε όλα τα ζευγάρια, αλλά τουλάχιστον η πρωτοβουλία του πρώτου λόγου στη συζήτηση από τον/την σύντροφο με Ελληνική καταγωγή ήταν κάτι το προφανές. Η τοποθέτηση των Ελλήνων συντρόφων επί του θέματος ήταν παραπάνω από ιδανική σε κάθε θεματικό τομέα της συνέντευξης, μεταδίδοντας την αίσθηση ότι παρόλο που προέκυψαν με την ένωσή τους προβλήματα, αντιμετωπίστηκαν και όλα βαίνουν άριστα. Ωστόσο κάτι τέτοιο δε μπορεί να αμφισβητηθεί, ούτε υπάρχει και τέτοια πρόθεση, δεδομένου ότι δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα της ερευνήτριας, ούτε αποτελεί αντικείμενο της παρούσας έρευνας, αλλά ενδεχομένως μιας περαιτέρω. Βεβαίως στον παραπάνω περιορισμό μπορεί να προστεθεί η εξήγηση ότι ίσως ο

σύντροφος – σύζυγος με τη διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα δεν έπαιρνε την πρωτοβουλία στο λόγο, αφήνοντας είτε πρόθυμα είτε απρόθυμα τον/την σύντροφο με Ελληνική καταγωγή να το κάνει πρώτος, καθώς δεν έχει κατακτήσει επαρκέστατα την ελληνική διάλεκτο, οπότε ενδεχομένως δεν ήθελε να το κάνει λόγω ανασφάλειας για το πώς θα ερμηνευθούν τα λεγόμενά του, μη δίνοντας το νόημα που θα ήθελε να δώσει σε αυτά και φοβούμενος μήπως διαστρεβλωθούν λόγω αυτής της κατάστασης. Είναι και αυτό μία πιθανή εξήγηση. Εντούτοις όμως, σε αρκετές συνεντεύξεις, η αυστηρή επιθυμία προτεραιότητας στο λόγο από τον Έλληνα ή την Ελληνίδα σύντροφο έναντι του συντρόφου του με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα, ήταν έκδηλη, αφήνοντας «τροφή για σκέψη» για την ύπαρξη ή όχι ισότητας, ισοτιμίας και αλληλοσεβασμού μέσα στη σχέση, καθώς και για το πόσο ιδανικές ήταν οι παρουσιαζόμενες από τα λεγόμενα των ίδιων συνθήκες ζωής και επικοινωνίας ανάμεσα τους. Ως απόρροια των παραπάνω, θα μπορούσε να ειπωθεί πως σε αυτή την έκβαση των συνεντεύξεων ίσως να συνέβαλλε ένας μεθοδολογικός παράγοντας που μπορεί να αποτελέσει περιορισμό της έρευνας. Όπως έχει αναφερθεί πολλάκις, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με τη συνάντηση της ερευνήτριας και των δύο συντρόφων που απάρτιζαν τα διαπολιτισμικά ζευγάρια. Αν ενδεχομένως οι συνεντεύξεις γίνονταν διαδοχικά και ατομικά, με τη συνάντηση της ερευνήτριας πρώτα με τον ένα σύντροφο και μετά με τον άλλο, ίσως να υπήρχε απόλυτη ελευθερία λόγου και έκφρασης των απόψεων και από την πλευρά των δύο συντρόφων, και κυρίως εκείνων που είχαν το «δεύτερο» λόγο στη συνέντευξη. Ίσως το γεγονός ότι οι συνεντεύξεις δεν έγιναν μεμεστωμένα με τον κάθε σύντροφο, να λειτούργησε σε ένα βαθμό ως συνέπεια για τη μη εγκυρότητα και παντελή αξιοπιστία για τα λεγόμενα των συντρόφων που φαινόταν ότι ήταν σε υποδεέστερη θέση.

9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αξίζει να σημειωθεί ότι καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας καθώς και με τους τίτλους τέλους αυτής, γεννήθηκαν κάποιες επιπλέον απορίες και διαστάσεις, οι οποίες θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να διερευνηθούν περαιτέρω. Κάποιες θεματικές διαστάσεις «πρόκληση» που θα

μπορούσαν να εξεταστούν από μία βιβλιογραφική καθώς και από μία ερευνητική κυρίως οπτική, σχετίζονται με τη σύγκριση των βιώσιμων συνθηκών επιτυχίας και ευτυχίας εντός των συντροφικών πλαισίων μεταξύ συντρόφων με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα και συντρόφων με την ίδια εθνοπολιτισμική ταυτότητα. Η παραπάνω ερευνητική πρόταση προέκυψε σαν ιδέα μελλοντικής έρευνας, καθώς μέσα από το ερευνητικό κυρίως πλαίσιο της έρευνάς μου, διαπίστωσα ότι άνθρωποι με μια διαφορετική κουλτούρα, με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και καταγωγή, με διαφορετικές σταθερές και συνήθειες ζωής, κατόρθωσαν στο μεγαλύτερο βαθμό να εδραιώσουν μια ουσιώδη επικοινωνία ανάμεσά τους, τη λεγόμενη «διαπολιτισμική επικοινωνία», θέτοντας τα θεμέλια αυτής στο αίσθημα του αλληλοσεβασμού, της αλληλοκατανόησης, της αγάπης, της αφοσίωσης, της ειλικρίνειας, της επιμονής κλπ. Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες ερωτικοί σύντροφοι είχαν μια διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα ο ένας από τον άλλο, δεν αντιμετώπισαν προβλήματα επικοινωνίας, τόσο σε πρακτικό όσο και σε ενδοοικογενειακό επίπεδο. Από πλευράς και των δύο, ανά περίπτωση κάθε ζευγαριού, έγιναν υποχωρήσεις, χωρίς να υποβαθμίζονται οι αξίες και τα συμφέροντα της αντίστοιχης πλευράς, έγιναν παραχωρήσεις, θυσίες, προσωπικός και από κοινού των δύο συντρόφων αγώνας για τη διατήρηση της σχέσης και του δεσμού αγάπης που τους ένωσε, ανεξαρτήτου εθνικότητας και ανεπηρέαστοι από οποιοδήποτε εμπόδιο. Από την άλλη, παρατηρώντας την πορεία ζωής ζευγαριών με ίδια εθνικότητα και πολιτισμικές βάσεις, προκύπτει σε ένα μεγάλο πληθυσμιακό ποσοστό μια δυσάρεστη πορεία και εξέλιξη των συντροφικών σχέσεων αυτών, καθώς άνθρωποι με την ίδια καταγωγή και με κοινό τόπο διαμονής και εργασίας, αντιμετωπίζουν πολύ περισσότερα προβλήματα συνεννόησης και αλληλοσεβασμού απ' ότι ζευγάρια μεικτής εθνικότητας, τα οποία αγωνίζονται για όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν να αντιμετωπίσουν και την απομάκρυνση του ενός από τους δύο από τη χώρα προέλευσης και την οικογένειά του. Όλο αυτό με κάνει να αναρωτιέμαι το πως είναι δυνατόν άνθρωποι και στη προκειμένη σύντροφοι με διαφορετική εθνικότητα, οι οποίοι αποφασίζουν να ενώσουν τους δρόμους τους κάνοντας πολλές θυσίες, οι οποίες μπορεί να έχουν μεγάλο αντίκτυπο τόσο σε ψυχολογικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο επιβίωσης, να επιτυγχάνουν την επιτυχία της συντροφικής τους σχέσης, βιώνοντας αρκετά ικανοποιητικές ή ιδανικά και ευτυχημένες συνθήκες ζωής. Πρόκειται για ανθρώπους οι οποίοι αλλάζουν πολιτισμικό περιβάλλον, εγκατάσταση, συνθήκες και δεδομένα, στο βωμό της

συναισθηματικής τους ικανοποίησης και εκπλήρωσης και παρόλα αυτά καταφέρνουν και προσαρμόζονται, ζώντας μια ομαλή συντροφική ή συζυγική πορεία. Απεναντίας, στο άλλο άκρο, άνθρωποι οι οποίοι έχουν κοινή ταυτότητα, ενδεχομένως να βιώνουν κάποιες δυσκολίες δεδομένου των συνθηκών της σύγχρονης εποχής, αλλά παρόλα αυτά δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την ισορροπία και την εναρμόνιση των ενδοοικογενειακών και συντροφικών τους σχέσεων, με αποτέλεσμα ή να παραμένουν σε δεσμούς εξαιρετικά τοξικούς για τους ίδιους, βιώνοντας μια διαρκή απογοήτευση και ματαιοδοξία ή να οδηγούνται στο χωρισμό. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον και σημαντικό πιστεύω για τη γενική επιστημολογία να μελετηθεί ένα θέμα σαν αυτό, ώστε μέσα από τη βιβλιογραφική και ερευνητική επισκόπηση, να διαπιστωθούν τα αίτια στα οποία οφείλεται και από τα οποία πηγάζει κάτι τέτοιο καθώς και το κατά πόσο πρόκειται για μία έγκυρη και με επιστημονική βαρύτητα συνθήκη. Τέλος, στα πλαίσια της παραπάνω ερευνητικής μου πρότασης για περαιτέρω έρευνα καθώς και συνυφασμένη με το περιεχόμενο αυτής, είναι και μια επιπλέον διάσταση που μου προέκυψε ως εγχείρημα για μελλοντική έρευνα. Εξίσου ενδιαφέρον θα ήταν να εξεταστούν και να μελετηθούν, τόσο από βιβλιογραφική όσο και από ερευνητική σκοπιά τα αίτια που οδηγούν έναν άνθρωπο διαφορετικής από την ελληνική καταγωγής, ο οποίος έρχεται για μόνιμη εγκατάσταση και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης στη χώρα μας, στην κατάκτηση, με επιτυχία, του καλύτερου δυνατού βιοτικού, κοινωνικού και επαγγελματικού επιπέδου, συγκριτικά με ένα μεγάλο ποσοστό Ελλήνων υπηκόων, οι οποίοι αν και δεν έχουν εξαναγκαστεί να εγκαταλείψουν τη χώρα και τις οικογένειές τους για να αναζητήσουν μια καλύτερη τύχη αλλού, δεν καταφέρνουν να έχουν κινητοποιηθούν ώστε να κυνηγήσουν τα όνειρά τους, δεν επιδιώκουν την προσωπική τους επιτυχία, μην έχοντας ισχυρά κίνητρα αυτοπραγμάτωσης και εξέλιξης ή καταφέρνουν να επιτύχουν στη ζωή τους και να αναδειχθούν αλλά σε φαινομενικά πλαίσια. Αξιοσημείωτο είναι, ότι άνθρωποι σαν τους δεύτερους προαναφερθέντες, αποτυγχάνουν να εξασφαλίσουν όσο το δυνατόν πιο ικανοποιητικές βιοτικές συνθήκες ή επιτυγχάνουν κάτι τέτοιο επιφανειακά, χωρίς την καταβολή κάποιας ιδιαίτερης προσπάθειας και προσωπικού αγώνα αλλά μέσω της συμβολής άλλων παραγόντων με στόχο ενδεχομένως την κοινωνική αναγνώριση ή αλλιώς το κοινωνικό γόητρο. Αυτές λοιπόν οι δύο διαστάσεις θα ήταν κατά τη γνώμη μου ιδιαίτερα ενδιαφέρον και δελεαστικό να εξεταστούν και να διερευνηθούν με ενδελεχή τρόπο μελλοντικά, ώστε να αναδειχθεί όντως η εγκυρότητα και η αιτιολογία αυτών αλλά ταυτόχρονα να αναδειχθούν και τα

αίτια στα οποία αυτές οφείλονται, καθώς και να δοθεί κατά κάποιο τρόπο μια ερμηνεία αναφορικά με την άποψη και φράση «τι πάει λάθος με τους Έλληνες;».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Prentice – Hall, Englewood Cliffs, NJ

Ανδρεδάκη, Γ. & Βλαχονάτσιου, Γ. (2010). *Συνέπειες (θετικές – αρνητικές) στην οικογενειακή ζωή των ζευγαριών από τη συνύπαρξή τους στην ίδια πολυκατοικία με μέλη της οικογένεια προέλευσης*. (Πτυχιακή εργασία, Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης, Ελλάδα). Ανακτήθηκε από [https://apothesis.lib.teicrete.gr/bitstream/handle/11713/1016/Andreadaki2010.pdf?](https://apothesis.lib.teicrete.gr/bitstream/handle/11713/1016/Andreadaki2010.pdf?sequence=1)

[sequence=1](#)

Angel, S. (2004). *Ψυχολογία της καθημερινής ζωής*. Αθήνα, ELector.

Atkinson, R., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J. & Nolen – Hoeksema, S. (2003). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία του Hilgard*. Αθήνα: Παπαζήση.

Banth, S. & Talwar, C. (2010). Anasakti, the Hindu Ideal, and its Relationship to Well-Being and Orientations to Happiness. *J Relig Health*, 51, 934–946. Doi: 10.1007/s10943-010-9402-3

Βρύζας, Κ. (1997). *Παγκόσμια Επικοινωνία και Πολιτιστικές Ταυτότητες*. Αθήνα: Gutenberg.

Buxton, A. P. (2004). Works in Progress. *Journal of Bisexuality*. 4:1-2, 57-82, Doi: 10.1300/J159v04n01_06)

Buyukcan – Tetik, A., Campbell, L., Karremans, J. C. & Kappen, G. (2017). Ideal Standards, Acceptance and Relationship Satisfaction: Latitudes of Differential Effects. *Frontiers in Psychology*. Doi: 10.3389/fpsyg.2017.Q1691

Chilwarwar, V. & Sriram, S. (2018). Exploring Gender Differences in Choice of Marriage Partner Among Individuals with Visual Impairment. *Sexuality and*

Disability. Doi: <https://doi.org/10.1007/s11195-018-9536-x>Chomsky, N. (2000). Από *New Horizons in the Study of Language and Mind*. New York, Cambridge University Press.

Christensen, A., Eldridge, K., Catta-Preta, A. B., Lim, V. R. & Santagata, R. (2006). Cross-Cultural Consistency of the Demand/Withdraw Interaction Pattern in Couples. *Journal of Marriage and Family*. 68(4):1029-1044. Doi: 10.1111/j.1741-3737.2006.00311.x

Corrêa-Ribeiro, R., Iglesias, F. & Camargos, E. F. (2018). What do physicians know about homosexuality Translation and adaptation of Knowledge about Homosexuality Questionnaire. *Official Publication of the Instituto Israelita de Ensino e Pesquisa Albert Einstein*, 16 (3), Doi: 10.1590/S1679-45082018AO4252

Επικοινωνία. (2015, December 11). Ανακτήθηκε από

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1>

Feldman, R. (2009). *Εξελικτική ψυχολογία δια βίου ανάπτυξη*. Αθήνα: Gutenberg

Γεώργας, Δ. (1995). *Κοινωνική Ψυχολογία*. τόμος Β'. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Guerney, B. G. (1996). *Βελτίωση Σχέσεων*. Ε. Χάιντς (επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Hall, E. T. (1976). *Beyond Cultures*. Garden City, NY: Anchor.

Hashimoto, R. (2000). Problem Solving in Cross-Cultural Communication Situations. *Intercultural Communication Studies*, 2, 99–120. Ανακτήθηκε από <https://web.uri.edu/iaics/files/08-Reiko-Hashimoto.pdf>

Hui, C. H., & Triandis, H.C. (1985). Measurement in cross-cultural psychology: A review and comparison of strategies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 16, 131-152.

Huntington, S.P. (1996). *The Clash of Civilisations and the Remaking of World Order*. New York: Simon& Schuster.

Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. (2015). *Συλλογή/Παραγωγή Ποιοτικών Ερευνητικών Δεδομένων*. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 4. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5821>

Κοκκινάκη, Φ. (2005). *Κοινωνική Ψυχολογία. Εισαγωγή στη μελέτη της κοινωνικής συμπεριφοράς*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κόρτε, Ρ. (1981). *Η ετυχία της καθημερινότητας: Λιγότερες προκαταλήψεις – Περισσότερη κατανόηση*. Αθήνα: Κονιδάρι.

Kulzhabayava, L., Bultabayeva, K., Tanibergenova, A., Bazarbayeva, K., Shonayeva, A., Rakhmetulina, M., Amrina, M. & Konkina Gulbarshin, S. (2015). Gnoseological Aspect of Cross – Cultural Communication. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6 (1), 648-652. Doi: 10.5901/mjss.2015.v6n1s1p648

Κωνσταντινίδου, Π. (2009). Ο γάμος – Το μεγαλείο της διαφοράς, Μελέτη. Αθήνα: Ιωλκός Τσιώλης, Γ. (2015). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: διλήμματα, δυνατότητες, διαδικασίες*. Στο Γ. Πυργιωτάκης & Χρ. Θεοφιλίδης (επιμ.) *Ερευνητική Μεθοδολογία στις Κοινωνικές Επιστήμες και στην Εκπαίδευση. Συμβολή στην επιστημολογική θεωρία και την ερευνητική πράξη*. Αθήνα: Πεδίο.

Leeds – Hurwitz, W. (2014). Key Concepts in Intercultural Dialogue. *Center for Intercultural Dialogue*. Ανακτήθηκε 28 Ιουνίου 2018 από <https://centerforinterculturaldialogue.org/2017/11/15/kc5-intercultural-communication-translated-into-greek/>

Legerski, E. & Harker, A. (2018). The Intersection of Gender, Sexuality, and Religion in Mormon Mixed-Sexuality Marriages. *Sex Roles*. 78:482–500. Doi: 10.1007/s11199-017-0817-0

Lippa, R. (2003). *Κοινωνική Ψυχολογία*. (Αποστολή, Ι & Μαύρος, Κ, μεταφρ.). Κ. Μαύρος (επιμ.). Αθήνα: Έλλην.

Lisa B. Schwartz, L. B (2012). Mixed-Orientation Marriages: Coming Out, Staying Together. *Journal of GLBT Family Studies*, 8:1, 121-136, Doi: 10.1080/1550428X.2012.641375

Pym, A. (2003). *A Theory of Cross – Cultural Communication*. Intercultural Studies Group. Ανακτήθηκε 19 Μαρτίου 2018 από

https://www.researchgate.net/profile/Anthony_Pym2/publication/242584197_A_Theory_of_Cross-Cultural_Communication/links/53fd94060cf2364ccc08d4bc/A-Theory-of-Cross-Cultural-Communication.pdf?origin=publication_detail

Rempala, D. M., Tolman, R. T., Okdie, B. M. & Ahn, D. (2014). Gender-role egalitarianism predicts desirable traits of potential marriage partners: A cross-cultural comparison. *Asian Journal of Social Psychology*. 17, 325–33, Doi: 10.1111/ajsp.12073

Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.

Rodriguez, L. M., Hadden, B. W. & Knee, C. R. (2015). Not all ideals are equal: Intrinsic and extrinsic ideals in relationships. *Personal Relationships*. 22, 138–152. Doi: 10.1111/pere.12068

Ruben, D. B. (1977). Guidelines for Cross-Cultural Communication Effectiveness. *Group & Organization Studies*. 2 (4), 470 – 479, Ανακτήθηκε από <http://gom.sagepub.com/PENNSYLVANIA STATE UNIV> on May 9, 2011

Ruysen SJ, Georges, Fr. H. (2014). Mixed Marriages And Staring In The Eucharist: Universal Catholic Norms And Some Particular Catholic Norms (part 1). *One In Christ*. Vol. 43, No. 1. Ανακτήθηκε από: <http://www.oneinchrist.org.uk/wp-content/uploads/2014/01/OiC-Vol.43-No.1.pdf>

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 57(6), 1069-1081. Doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>

Schacter, D. L., Gilbert, D. T. & Wegner, D. M. (2012). *Ψυχολογία*. (Κοππάση, Ε, μεταφρ.). Σ. Βοσνιάδου (επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

Segall, M. H., Dasen, P. R., Berry, J. W. & Poortinga, Y. H. (1996). *Διαπολιτισμική Ψυχολογία: Η μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε παγκόσμιο οικολογικό πολιτιστικό πλαίσιο*. Γεώργας, Δ. (επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Σέβη, Α. (2017). *Διαπολιτισμικότητα και διαπολιτισμική επικοινωνία στα εγχειρίδια Αγγλικών των τάξεων Δ' - ΣΤ' του δημοτικού σχολείου: Η άποψη των εκπαιδευτικών αγγλικής γλώσσας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*. (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα). Ανακτήθηκε από <http://olympias.lib.uoi.gr/jspui/bitstream/123456789/27872/1/%CE%9C.%CE%95.%20%CE%A3%CE%95%CE%92%CE%97%20%CE%91%CE%98%CE%97%CE%9D%CE%91%202017.pdf>

Σερεμετάκη, Κ. Ν. (2017). *Εισαγωγή στην πολιτισμική ανθρωπολογία*. Αθήνα: ΠΕΔΙΟ.

Skynner, R. (1997). *Οικογενειακές υποθέσεις: Ένας οδηγός για καλύτερες και υγιέστερες ανθρώπινες σχέσεις*. (Παπασταύρου, Α, μεταφρ.). Λ. Τζουμαλάκη (επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Smith, P. B. & Bond, M. H. (2005). *Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία*. (Κάγκου, Β, μεταφρ.). Α. Παπαστυλιανού (επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Smith, S. (1995). Family theory and multicultural family studies. In B. Ingoldsby & S. Smith (Ed.). *Families in multicultural perspective*. (pp. 5-35). New York: The Guilford Press.

Sorokowska, A., Oleszkiewicz, A. & Sorokowski, P. (2018). A Compensatory Effect on Mate Selection? Importance of Auditory, Olfactory, and Tactile Cues in Partner Choice among Blind and Sighted Individuals. *Arch Sex Behav*. 47: 597–603, Doi: <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1156-0>

Σπινθουράκη, Ι. Α., Κατσίλλης, Ι. Μ. & Μουσταΐρας, Π. (1996). *Ο ρόλος της γλώσσας και του πολιτισμού στη διαπολιτισμική επικοινωνία*. Εισήγηση στο 1ο Διαβαλκάνιο Συνέδριο Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία. Πάτρα

Strauss, C., Morry, M. M. & Kito, M. (2010). Attachment styles and relationship quality: Actual, perceived, and ideal partner matching. *Personal Relationships*, 19 (2012), 14–36. Doi: 10.1111/j.1475-6811.2010.01333.x

Torales, J., Torres, B. A., Dunjón, I. N., Benítez, M. G., Villalba, J., Ventriglio, A. & Bhugra, D. (2018). Attitude of Medical Students in Paraguay Towards Homosexuality. *East Asian Arch Psychiatry*. 28: 101-3, DOI: 10.12809/eaap1730

Triandis, H. C., Vassiliou, V., & Nassiakou, M. (1968). Three cross- cultural studies of subjective culture. *Journal of Personality and Social Psychology Monographs*. 8, (4, Pt. 2).

Triandis, H.C. (1977). *Interpersonal behavior*. Monterey, CA: Brooks/Cole.

Triandis, H. C. (1988). *Cross – Cultural contributions to theory in social psychology*. Στο Bond, M. H. (ed.). *The Cross – Cultural Challenge to Social Psychology*. Newbury Park. CA: Sage.

Triandis, H. C (1995). *Individualism and Collectivism*. Boulder. CO: Westview.

Τρυφωνοπούλου, Γ. (2008). *Αναγνώριση – Ρύθμιση Συναισθήματος και Διαπολιτισμική Προσαρμογή*. (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Χίος). Ανακτήθηκε από http://www.economica.gr/files/trifonopoulou_EmotionAdj.pdf

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην Ψυχολογία: Εισαγωγή*. Τσέλιου, Ε. (επιμ.). Αθήνα: Gutenberg

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ:

http://www.lib.unipi.gr/files/Bibliografikes_Piges/2.%20APA%20Style.pdf

<https://www.apastyle.org/>

<http://es.uop.gr/esmet/images/domi-ptixiakis.pdf>

<http://www.edc.uoc.gr/~panas/EAP/Tmimata/Nea%20paralila%20keimena/%CE%A3%CE%A5%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91%20%CE%91%CE%A1%CE%91.pdf>

http://www.med.uth.gr/pmsasa/Docs/Yliko_math/MDE_Ptychiaki_ergasia.pdf

<http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/6086/Alexandri%20F..pdf?sequence=2&isAllowed=y>

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP492/φροντιστηριακό.pptx>

http://promesi.med.auth.gr/mathimata/29_poiotiki_erevna.pdf

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5822/3/02_chapter_05.pdf

<http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΔΗΓΟΣ ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ – ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ)

- 1) Ποιά είναι η χώρα προέλευσής σας;
- 2) Βρίσκεστε σε έγγαμο βίο; και αν ναι πόσα χρόνια;
- 3) Έχετε αποκτήσει παιδιά;
- 4) Ποιός είναι ο τόπος διαμονής σας;
- 5) Κάτω από ποιές συνθήκες γνωριστήκατε;
- 6) Τι ήταν αυτό που σας έφερε κοντά;
- 7) Υπήρξε έρωτας με την πρώτη ματιά;
- 8) Πώς ανταποκριθήκατε στην πρόκληση ενός τέτοιου μοναδικού δεσμού;
- 9) Ποιο ήταν το έναυσμα που σας οδήγησε να προχωρήσετε στη δέσμευση;
- 10) Ήταν κάτι το πρωτόγνωρο για εσάς που το αντιμετωπίσατε με αβεβαιότητα και δυσπιστία ή κάτι που το αντιμετωπίσατε με σιγουριά και αισιοδοξία;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗΣ

- 11) Τα κίνητρα που σας οδήγησαν σε αυτό το γάμο, σχετίζονται με την προσωπικότητα του συντρόφου σας (τί είναι αυτό που θαυμάζετε στον άνθρωπό σας;) ή με άλλους παράγοντες;
- 12) Αισθανθήκατε την επιθυμία να μοιραστείτε τον πολιτισμό σας και γενικότερα τον τρόπο ζωής σας με έναν άνθρωπο διαφορετικό από εσάς πολιτισμικά ή νιώσατε την

ανάγκη να γνωρίσετε και ίσως να ασπαστείτε έναν νέο πολιτισμό με τα ήθη, τα έθιμα, τους κανόνες, τις παραδόσεις του κλπ;

13) Όταν εξαρχής γνωρίσατε το/τη σύντροφό σας και δε γνωρίζατε αν αυτή η σχέση θα ευδοκιμήσει στην πορεία, ποιά ήταν εκείνο το στοιχείο που σας παρακίνησε να ρισκάρετε και να προχωρήσετε σε αυτή;

14) Μαζί οικοδομήσατε μια μοναδική «γέφυρα με βάρκα το άγνωστο». (Τους εξήγησα με ποιο τρόπο το εννοώ, ότι έχτισαν κάτι μοναδικό κλπ) Πώς αισθάνεστε για αυτό;

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ (ΣΚΟΠΙΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ)

15) Το γεγονός ότι καθένας από εσάς μιλούσε μία διαφορετική γλώσσα, συνετέλεσε ώστε να δημιουργηθούν μεταξύ σας επικοινωνιακές δυσκολίες; Αν ναι, για πόσο καιρό αυτές οι γλωσσικές διαφορές δυσχέραναν την επικοινωνία σας;

16) Ανάμεσά σας υπήρξε ή υπάρχει ακόμα συνύπαρξη των δύο γλωσσών (προσαρμογή) ή επικράτηση μίας από τις δύο;

17) Επί της ουσίας, έχετε από κοινού υιοθετήσει/δανειστεί ο ένας στοιχεία από τον πολιτισμό - κουλτούρα του άλλου; Πώς επηρέασε αυτό την επικοινωνία σας;

18) Θα θέλατε να μοιραστείτε μαζί μου τυχόν δυσκολίες που αντιμετωπίσατε όσον αφορά τη διαφορετική σας ζωή, τις συνήθειες, τη θρησκεία, τις παραδόσεις κλπ;

19) Πείτε μου λίγο... Συναντήσατε προβλήματα κοινωνικής ένταξης και αποδοχής; Η οικογένειά σας πως αντέδρασε σε αυτή σας την απόφαση; Σας στήριξε αποδεχόμενη την επιλογή σας αυτή ή αντιτάχθηκε σε αυτή;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΙΩΘΕΙ Η ΕΝΤΑΣΗ

20) Αλληλοπροσεγγίζοντας ο ένας την ταυτότητα του άλλου, πορευτήκατε στη ζωή με γνώμονα έναν από τους δύο πολιτισμούς ή μαζί δημιουργήσατε μια νέα κοινή ταυτότητα ως ζευγάρι; Αν ναι, πώς το επιτύχατε αυτό;

21) Πολλές κοινωνικές ομάδες υποστηρίζουν ότι εάν ερωτευτείς ή προχωρήσεις σε δέσμευση και ακόμα περισσότερο σε έγγαμο βίο με έναν άνθρωπο διαφορετικής

εθνικότητας από εσένα, με αυτό τον τρόπο δε δείχνεις αφοσίωση και σεβασμό στη δική σου ομάδα. Ποια είναι η άποψή σας για αυτό;

22) Πιστεύετε πως υπάρχει ιδανικός τύπος σχέσης και αν ναι ποιός είναι για εσάς αυτός; Ουσιαστικά ποιά είναι για εσάς η επιθυμητή εξέλιξη της καθημερινότητας με τον άνθρωπό σας;

ΤΕΛΟΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΛΕΙΣΙΜΟ)

23) Τι είναι αυτό που κρατάει ζωντανή την αγάπη σας όλα αυτά τα χρόνια;

24) Αν γυρίζατε το χρόνο πίσω θα θέλατε να αλλάξετε κάτι από αυτά που μέχρι σήμερα έχετε ζήσει; Έχουν επιβεβαιωθεί οι προσδοκίες σας για το σύντροφό σας;

25) Πώς θα συμβουλευάτε νεότερα διαπολιτισμικά ζευγάρια να πράξουν για τον έρωτά τους;